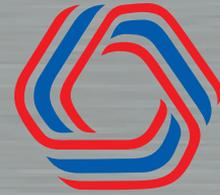

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
Community Organizations Development Institute (Public Organization)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
Ministry of Social Development and Human Security

พ.อ.ช. - CODI

รายงานประจำปี 2559

ANNUAL REPORT 2016

“พ.อ.ช. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง”

พ.อ.ช. - CODI

www.codl

รายงานประจำปี 2559/2016
ANNUAL REPORT

พอบ. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง

CONTENTS

- 6 สารจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- 8 สารจากประธานกรรมการ (นายสมพร ไร่บางยาง)
- 10 สารจากผู้อำนวยการ (นายพลากร วงศ์ทองแก้ว)
- 14 คณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
- 24 แนะนำองค์กร
- 30 ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน พ.ศ. 2558 - 2560
- 32 นโยบายคณะกรรมการสถาบันฯ เพื่อการพัฒนาชุมชน

- 43 ผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2559

- 45 1. งานตามภารกิจหลักและนโยบายการพัฒนาองค์กรชุมชน
 - 1.1 การพัฒนาพื้นที่รูปธรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองเพื่อเป็นพลังสู่การเปลี่ยนแปลงและขยายผลการพัฒนา
 - 1.2 แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 1.3 ข้อมูลสารสนเทศสู่องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการสื่อสาร
 - 1.4 การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเข้มแข็งของชุมชน
 - 1.5 พลังเครือข่ายภาคีพัฒนาขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

พอช. ก้าวสู่ปีที่ 16 อย่างมั่นคง

ด้วยการประสานทุกภาคี ใช้ความเข้มแข็ง สู่การสร้างความมั่นคงเศรษฐกิจฐานราก
เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

1.6 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น
สู่ประชาคมอาเซียน

1.7 การบริหารจัดการองค์กรสู่ธรรมาภิบาล

97 2. งานตามนโยบายรัฐบาล

2.1 การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัดและผู้มีรายได้น้อย

2.1.1 การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง

2.1.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน

2.1.3 การพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัยคนจน

ในชุมชนแออัด "โครงการบ้านมั่นคง"

- โครงการที่อยู่อาศัยชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยา
- โครงการปทุมธานีโมเดล
- การพัฒนาที่อยู่อาศัยอย่างเป็นระบบทั้งเมือง
- การพัฒนาทีมช่างชุมชนระดับภาค/เครือข่าย

2.1.4 โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว
กรณีไฟไหม้ ไล่อื้อ

2.1.5 โครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อผู้ยากจน
และด้อยโอกาสในสังคม

2.2 การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

2.3 การพัฒนาสวัสดิการชุมชน

135 3. งานตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

141 คำรับรองการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ 2559

144 รายงานสถานะการเงิน ประจำปีงบประมาณ 2559

159 ภาคผนวก

- 15 ปี พอช. บูรณาการชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง
สู่การสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก
- สภาองค์กรชุมชน เปิดเวทีกลางสร้างนโยบายสาธารณะ
- หนองแคบูรณาการพื้นที่จัดการตนเอง
แห่งทุ่งกุลาร้องไห้
- ทอยบ้านสร้างคลองใช้พลังงานสะอาดหนุน
เศรษฐกิจชุมชน
- บันทึกหน้าใหม่ของคนไร้บ้าน

สารจาก...

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

รัฐบาลโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี มีนโยบายมุ่งแก้ไขปัญหาคความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในสังคม การสร้างโอกาสการเข้าถึงสวัสดิการสังคมและที่อยู่อาศัย โดยกำหนดการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยเป็นนโยบายเร่งด่วน และสั่งการให้แก้ไขปัญหาคที่อยู่อาศัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยทั้งประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยมอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการแก้ไขปัญหาคที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยทั้งประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน และได้กำหนด **“แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัย 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568)”** ซึ่งเป็นการบูรณาการการดำเนินงานร่วมระหว่าง 3 หน่วยงาน

ภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ การเคหะแห่งชาติ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีเป้าหมายรวม 2,725,924 ครัวเรือน โดยในส่วนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีเป้าหมายดำเนินการจำนวน 1,044,510 ครัวเรือน ภายใต้แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท ประกอบด้วย 4 โครงการหลัก คือ (1) โครงการแก้ไขปัญหาคชุมชนแออัด “บ้านมั่นคง” (2) โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง (3) โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน และ (4) โครงการบ้านพอเพียงชนบท

ตลอดปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ได้สนับสนุนการพัฒนาความเข้มแข็งองค์กรชุมชน ทั้งที่เป็นภารกิจตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ภารกิจตามกฎหมายและภารกิจตามนโยบายโดยเกิดผลสำเร็จในงาน ที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง เป็นการดำเนินงานพัฒนาที่ชุมชนและท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาภายใต้ความหลากหลายทางวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น จนเกิดรูปธรรมความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ สร้างความเชื่อมั่นต่อชุมชนท้องถิ่น หน่วยงาน และสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต ประกอบด้วย 1) การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของชุมชนแออัดและมีรายได้น้อย ภายใต้โครงการ “บ้านมั่นคง” โดยสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย

พล.ต.อ.

(อดุลย์ แสงสิงแก้ว)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์

ในพื้นที่ 76 จังหวัด 1,017 โครงการ ใน 2,061 ชุมชน รวม 101,069ครัวเรือน โดยมีการดำเนินงานในโครงการสำคัญ 2 โครงการตามนโยบายรัฐบาล คือ (1) **โครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยเพื่อคนยากจนที่บุกรุกที่ดินสาธารณะจังหวัดปทุมธานี "ปทุมธานีโมเดล"** มีการจัดซื้อที่ดินเพื่อสร้างชุมชนใหม่ 126 ครัวเรือน และ (2) **การจัดการที่อยู่อาศัยชุมชนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา** มีการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภค ได้แก่ อาคารชุดกรมการขนส่งทหารบก (ขส.ทบ.) มีผู้เช่าอยู่อาศัยแล้ว 64 ครัวเรือน และอยู่ระหว่างดำเนินการโครงการบ้านเอื้ออาทรนครชัยศรี การซื้อที่ดินใหม่ 2) **การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย "บ้านประชารัฐริมนคลอง"** ตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล เพื่อให้พี่น้องประชาชนมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานหลัก ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายการดำเนินการต่อเนื่อง พ.ศ. 2559 – 2561 ใน 52 ชุมชน 7,081 ครัวเรือน เป็นการพัฒนาที่เน้นรูปแบบการพัฒนาที่อยู่อาศัยภายใต้การจัดการร่วมกันของชุมชน มีการแบ่งปันที่ดินบริหารจัดการภายใต้ระบบสหกรณ์ เป็นต้น 3) **โครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อผู้ยากจนและค้อยโอกาสในสังคม** ซึ่งได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ 76 จังหวัด 1,717 ตำบล ในการพัฒนาที่อยู่อาศัยภายใต้แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นโครงการที่จะต้องดำเนินการโดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการส่งเสริมให้ผู้มีรายได้น้อยได้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และมีความมั่นคงในการอยู่อาศัยภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดีและมีคุณภาพ

การดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาในเชิงคุณภาพภายใต้ยุทธศาสตร์พื้นที่เป็นตัวตั้ง โดยมีสภาพองค์กรชุมชนตำบลและเครือข่ายองค์กรชุมชน เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็ง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในระดับครัวเรือน องค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน ตลอดจนเชื่อมประสานความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นและภาคที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับตำบล จังหวัด ภาค และประเทศ พร้อมทั้งขับเคลื่อนให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีธรรมาภิบาล เพื่อร่วมกันสร้างสังคมไทยที่ **"มุ่งสู่สังคมคุณภาพ บนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกัน"** ตามวิสัยทัศน์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเป็นการตอบสนองวิสัยทัศน์ประเทศไทย พ.ศ. 2558 - 2563 **"มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน"** ซึ่งรัฐบาลได้มุ่งวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้แข็งแกร่งสืบไป

ในนามของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่กำกับดูแลสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ขอขอบคุณคณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) คณะทำงานของชุมชนในทุกประเด็นงาน หน่วยงานพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พี่น้องเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้งเมืองและชนบท ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ที่ได้ร่วมกันทำงาน เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในทุกมิติ ที่จะทำให้งานพัฒนานั้นสู่ความ **"มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน"**

สารจาก...

ประธานกรรมการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. ได้ดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถาบันฯ และภารกิจตามนโยบายของรัฐบาล ร่วมกับหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการพัฒนาโดยชุมชนเป็นแกนหลัก ในการวางแผนพัฒนาและดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคีพัฒนาอื่นๆ ในการจัดกระบวนการพัฒนาในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ **“ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง”**

ปี พ.ศ. 2559 สถาบันฯ ได้ทำความร่วมมือร่วมกับหลายฝ่าย ภายใต้หลักการ **“พลังเครือข่ายภาคีพัฒนาขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น”** เป็นการจับความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ขบวนการองค์กรชุมชน และภาคีพัฒนาในการหนุนเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และการผลักดันเชิงนโยบายสาธารณะ โดยมีรูปแบบความร่วมมือในลักษณะต่างๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งผ่านเครือข่ายความร่วมมือ มีการกำหนดบทบาท พื้นที่ ประเด็น และแผนการดำเนินงานร่วมกัน ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการขับเคลื่อนงานพัฒนาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยสถาบันฯ ร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ลงนามความร่วมมือบูรณาการการทำงานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น เมื่อวันที่ 7-8 กันยายน 2559 มีเป้าหมายร่วมในการสนับสนุนและขับเคลื่อนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเน้นให้เกิด **“ชุมชนท้องถิ่นต้นแบบเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** จำนวน 900 หมู่บ้าน 90 ตำบล กระจายตัวใน 90 อำเภอ 76 จังหวัด

“ที่ผ่านมามีการทำงานของแต่ละหน่วยงานพัฒนาเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ หน่วยงานแต่ละแห่งก็จะมีการทำงานและวัฒนธรรมขององค์กรที่แตกต่างกัน แต่ที่เหมือนกันก็คือ ทุกองค์กรลงไปทำงานในพื้นที่เดียวกัน กลุ่มเป้าหมายเดียวกัน ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดในการบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้ง 4 หน่วยงาน เพื่อให้การทำงานเป็นเนื้อเดียวกันและเหมาะสมกับพื้นที่ และเกิดประโยชน์กับคนในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยใช้พื้นที่หรือตำบลเป็นตัวตั้ง ทำให้ครอบคลุมการจัดการในระดับตำบล และต่อไปต้องสานความร่วมมือกับ

(นายสมพร ใช้บางยาง)

ประธานกรรมการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

กระทรวงและหน่วยงานอื่นๆ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการรวมทั้งภาคเอกชนเพื่อหนุนเสริมกัน โดยใช้แผนตำบลเป็นเครื่องมือในการทำงานหากตำบลใดมีฐานข้อมูลอยู่แล้วก็จะนำไปขับเคลื่อนงานได้ทันทีต่อไปการทำงานของทั้ง 4 องค์กรจะต้องไม่มีการกล่าวหาว่า ใครทำงานมาก ใครทำงานน้อย แต่จะเป็นการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เป็นต้นแบบการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง และจะนำไปสู่การพัฒนาตำบลทั่วประเทศทั้ง 7,000 แห่งต่อไป"

นอกเหนือจากการปฏิบัติงานตามภารกิจปกติแล้ว ในปี 2559 นี้ ผลการดำเนินงานของสถาบันฯ ยังได้นำไปสู่การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนด้านต่างๆ อีก โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยเร่งด่วนตามนโยบายรัฐบาล อาทิ **การแก้ไขปัญหชุมชนริมคลองลาดพร้าว** เป้าหมายการดำเนินการต่อเนื่อง พ.ศ. 2559 - 2561 ใน 52 ชุมชน 7,081 ครัวเรือน ซึ่งสถาบันฯ ต้องทำความเข้าใจกับทุกภาคส่วนในการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าว เพื่อ "คืนความสุขให้คนคลองคืนสายคลองให้คนเมือง" **การจัดการที่อยู่อาศัยชุมชนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา** ใน 3 เขต คือ เขตบางซื่อ บางพลัด และคูสิต มีแนวทางในการแก้ไขปัญหใน 3 ลักษณะ คือ 1) การเช่าอาคารชุดที่อยู่อาศัยของกรมขนส่งทางบก (ขส.ทบ.) 2) การย้ายไปบ้านเอื้ออาทรของการเคหะแห่งชาติ และ 3) การย้ายไปสร้างชุมชนในที่ดินใหม่หรือปรับปรุงในที่ดินเดิม **โครงการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยเพื่อคนยากจนที่บุงรุทที่ดินสาธารณะจังหวัดปทุมธานี "ปทุมธานีโมเดล"** โดยมีการบันทึกความร่วมมือและมอบสัญญาเช่าที่ดินราชพัสดุ ระหว่างกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย จังหวัดปทุมธานี กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยจัดที่อยู่อาศัยบนที่ดินราชพัสดุอย่างถูกต้องตามกฎหมายและให้สิทธิเช่าในระยะยาว รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน การจัดสวัสดิการชุมชน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ด้วยพลังประชารัฐ โดยชุมชนเป็นแกนหลัก นับเป็นการสร้างพลังความร่วมมือในการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ เพื่อให้เกิดการบูรณาการสร้างความเข้มแข็งและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

สารจาก...

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ปี พ.ศ. 2559 นับเป็นปีที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) ได้มีการปรับโครงสร้างการทำงานขององค์กรเพื่อเท่าทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและทิศทางการทำงานของขบวนการพัฒนาชุมชน ทั้งในระดับพื้นที่และทางนโยบาย ให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น และให้ความสำคัญในการศึกษาแนวทางการปรับโครงสร้างการบริหารงานที่มุ่งเน้นการกระจายระบบการบริหารจัดการและการพัฒนาระบบสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง โดยมีสภาองค์กรชุมชนตำบลและเครือข่ายองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน ตลอดจนเชื่อมประสานความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นและภาคีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับตำบล จังหวัด ภาค และประเทศ

การดำเนินงานของสถาบันฯ ในปีนี้ ยังคงมุ่งเน้นการพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง เพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ทั้งนี้สถาบันฯ ได้สนับสนุนให้เกิด **"พื้นที่รูปธรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง"** จำนวน 616 ตำบล ใน 75 จังหวัด พัฒนาและยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการเป็นพื้นที่รูปธรรมต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นและการผลักดันเชิงนโยบาย ในขณะที่สถาบันฯ ได้สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น เพื่อให้คนในชุมชนได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน ปี 2559 เกิด **"แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล"** 1,540 ตำบล ใน 72 จังหวัด โดยมีสภาองค์กรชุมชนตำบลและขบวนการกลุ่มองค์กรเครือข่ายชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน และเกิดการเชื่อมโยงสนับสนุนกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง จำนวน 616 ตำบล พร้อมทั้งยกระดับและเชื่อมโยงสู่ **"แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด"** 40 จังหวัด ใน 5 ภาค ซึ่งถือว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จนั้น เกิดจากการมีส่วนร่วมของขบวนการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ ดำเนินการจัดทำข้อมูลวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ ความต้องการและแนวทางปัญหาของชุมชน รวมทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นดังกล่าว

ในปีที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัย 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568) เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2559 เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างสถาบันฯ และการเคหะแห่งชาติ มีเป้าหมายในการพัฒนาที่อยู่อาศัยทั่วประเทศ รวม 2,725,924 ครัวเรือน โดยในส่วนของสถาบันฯ มีเป้าหมายดำเนินการ จำนวน 1,044,510 ครัวเรือน ภายใต้แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท ประกอบด้วย โครงการ

(นายพลกิต วงศ์กองแก้ว)

ผู้อำนวยการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

พัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง โครงการคนไร้บ้าน โครงการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด "บ้านมั่นคง" แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยชนบท ในปี 2559 สถาบันฯ ดำเนินการพัฒนาโครงการตามนโยบายรัฐบาลที่ต้องเร่งดำเนินการใน 2 โครงการ คือ

1) โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง เป้าหมายดำเนินการต่อเนื่อง พ.ศ. 2559 - 2561 ใน 52 ชุมชน 7,081 ครัวเรือน เป็นการพัฒนาที่เน้นรูปแบบการพัฒนาที่อยู่อาศัยภายใต้การจัดการร่วมกันของชุมชน มีการแบ่งปันที่ดิน บริหารจัดการภายใต้ระบบสหกรณ์ เป็นต้น เกิดกลไกการขับเคลื่อนทั้งระดับนโยบาย มีการตั้งศูนย์ปฏิบัติการที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง (ศปก.ทชค) เพื่อเป็นศูนย์บัญชาการในการบูรณาการ กำกับดูแล ติดตาม การขับเคลื่อนนโยบายและประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติการร่วมในระดับพื้นที่ รวมถึงการบูรณาการแผนระหว่างแผนการก่อสร้างเรือนของกรุงเทพมหานคร และแผนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมีการบันทึกความร่วมมือการใช้ที่ดินราชพัสดุเพื่อที่อยู่อาศัยในโครงการดังกล่าว ระหว่างกรมธนารักษ์ กรุงเทพมหานคร และสถาบันฯ รวมถึงมีการดำเนินการในระดับพื้นที่

2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน เป็นการสร้างและพัฒนาศูนย์คนไร้บ้าน สนับสนุนให้คนไร้บ้านสามารถดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกัน โดยมีพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาและสร้างศูนย์คนไร้บ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และขอนแก่น ในปี 2559 เกิดการประสานงานกับภาคีภาคส่วนต่างๆ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการและขับเคลื่อนการดำเนินงาน อาทิ มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย มูลนิธิกระจกเงา เครือข่ายคนไร้บ้าน มหาวิทยาลัยศิลปากร กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ต่อการจัดทำข้อมูลคนไร้บ้านซึ่งสามารถดำเนินการขึ้นทะเบียนรับรองคนไร้บ้านผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน จำนวน 66 ราย ได้จัดตั้ง "กองทุนกลางเครือข่ายคนไร้บ้าน" และดำเนินการออกแบบศูนย์คนไร้บ้าน พร้อมทั้งพิจารณาที่ดินสำหรับก่อสร้างศูนย์คนไร้บ้านในจังหวัดเชียงใหม่และขอนแก่นต่อไป

สำหรับการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัดและผู้มีรายได้น้อย **"โครงการบ้านมั่นคง"** ปัจจุบันสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ 76 จังหวัด 1,017 โครงการ ใน 2,061 ชุมชน รวม 101,069 ครัวเรือน โดยมีการดำเนินงานในโครงการสำคัญ 2 โครงการตามนโยบายรัฐบาล คือ

1) โครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยเพื่อคนยากจนที่บุกรุกที่ดินสาธารณะจังหวัดปทุมธานี "ปทุมธานีโมเดล" มีการจัดซื้อที่ดินเพื่อสร้างชุมชนใหม่ 126 ครัวเรือน รวมทั้งมีการลงนามบันทึกความร่วมมือและมอบสัญญาเช่าที่ดินราชพัสดุ ระหว่างกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย จังหวัดปทุมธานี กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยจัดที่อยู่อาศัยบนที่ดินราชพัสดุอย่างถูกต้องตามกฎหมายและให้สิทธิเช่าในระยะยาว และ

2) การจัดการที่อยู่อาศัยชุมชนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เกิดศูนย์ปฏิบัติการที่อยู่อาศัยริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ศปก.ทชพ) เพื่อเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนการทำงาน เป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวางแผนการทำงาน มีการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภค ได้แก่ อาคารชุดกรมการขนส่งทหารบก (จส.ทบ.) มีผู้เข้าอยู่อาศัยแล้ว 64 ครัวเรือน โครงการบ้านเอื้ออาทรนครชัยศรี การซื้อที่ดินใหม่ และ**โครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อผู้ยากจนและด้อยโอกาสในสังคม** มีการดำเนินการในพื้นที่ 76 จังหวัด 1,717 ตำบล

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก สถาบันฯ ได้ทำบันทึกความร่วมมือ **"สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สู่เศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืน"** เพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือในการสร้างเศรษฐกิจฐานรากภายใต้ยุทธศาสตร์ภาครัฐ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนกว่า 30 แห่ง จากการทำบันทึกความร่วมมือก่อให้เกิดกลไกและแผนการขับเคลื่อนที่นำไปสู่รูปธรรม เช่น เกิดการจัดทำฐานข้อมูล Data Mapping ร่วมกันโดยใช้พื้นที่ 500 ตำบลเป้าหมายเป็นตัวตั้ง และบูรณาการกับพื้นที่ปฏิบัติการของภาคีต่างๆ การเชื่อมโยงและจัดเวทีเพื่อเกิดการขับเคลื่อนงานร่วมกัน รวมถึงการผลักดันให้เกิด SMEs เกษตร แปรรูป และตลาดเพื่อเกษตรกร ซึ่งมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมทั้งในระดับตำบลและจังหวัด สถาบันฯ ยังมีการจัดเวที "นักสื่อสารจัดการความรู้ชุมชน" เพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำในพื้นที่รูปธรรมขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก 50 ตำบลเศรษฐกิจและทุน

ด้านการจัดสวัสดิการชุมชน มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล/เมืองทั่วประเทศ ปัจจุบันมีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล/เมือง จำนวน 6,066 กองทุน สมาชิกกองทุนรวม 5,204,600 คน เงินกองทุนรวม 11,725.58 ล้านบาท ประกอบด้วยเงินสมทบสวัสดิการจากสมาชิก 7,403.27 ล้านบาท (ร้อยละ 63) เงินสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 679.38 ล้านบาท (ร้อยละ 6) เงินสมทบจากรัฐบาลผ่านสถาบันฯ และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ 2,754.76 ล้านบาท (ร้อยละ 23) นอกจากนี้ยังมีเงินจากแหล่งอื่นๆ เช่น ภาคเอกชน เงินบริจาค เป็นต้น จำนวน 888.17 ล้านบาท (ร้อยละ 8) และในปีนี้ร่วมกับเครือข่ายสวัสดิการชุมชน มีการพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยสถาบันฯ ร่วมกับ 7 หน่วยงานภาคี จัด **"โครงการมอบรางวัลองค์กรสวัสดิการชุมชน : ผู้สร้างสรรคความมั่นคงของมนุษย์ตามแนวคิดของศาสตราจารย์ป่วย อิงภากรณ์ คุณภาพชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน"** โดยมีการมอบรางวัลให้กับกองทุนสวัสดิการที่ผ่านการคัดเลือกระดับประเทศ จำนวน 7 ประเภทรางวัล จากกองทุนที่ผ่านการพิจารณาถ่วงน้ำหนักจากทั่วประเทศทั้งสิ้น 30 กองทุน

ด้านการส่งเสริมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล มีการจัดทำแผนจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนระยะ 5 ปี พ.ศ. 2559-2563 มีวิสัยทัศน์ **"สภาองค์กรชุมชนเป็นพื้นที่กลางในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง"** กำหนดยุทธศาสตร์ 3 ประเด็น คือ 1) การขยายจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลให้เต็มพื้นที่ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น 2) การประสานความร่วมมือภาคีและนโยบาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน 3) การพัฒนาระบบข้อมูล การจัดการความรู้และการสื่อสารสาธารณะ เพิ่มคุณภาพการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน (ณ เดือนกันยายน 2559) มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมทั้งสิ้น 5,655 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 72.27 ของจำนวนตำบล/เทศบาล/เขตทั่วประเทศ จำนวนสมาชิกรวม 127,381 คน 190,225 องค์กร โดยในปี 2559 สภาองค์กรชุมชนตำบลที่มีผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 3,891 ตำบล เช่น สภาองค์กรชุมชนตำบลเวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย "ตำบลแห่งการจัดการน้ำโดยชุมชน" สภาองค์กรชุมชนตำบลขอนแก่น อ.ทุ่งหัว จ.สตูล "การจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างยั่งยืน"

สถาบันฯ ได้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนให้รู้เท่าทันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ 10 จังหวัด โดยมีการจัดเวทีสาธารณะวิเคราะห์สถานการณ์ นโยบายที่ส่งผลกระทบต่อทั้งข้อจำกัด และโอกาสต่อชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งสร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อออกแบบแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน

ในรอบปีที่ผ่านมา สถาบันฯ มีการพัฒนาผู้นำ และสิ่งสำคัญคือ มีการพัฒนาบุคลากรของ พอช. ไปพร้อมกัน เช่น คนรุ่นใหม่ใน พอช. ผู้บริหารรุ่นใหม่ ผู้บริหารรุ่นกลาง ผู้บริหารระดับสูง ซึ่งการพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญเพื่อให้เท่าทัน

ต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการรณรงค์ให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาทักษะคุณลักษณะ ภาพลักษณ์ และวัฒนธรรมองค์กรร่วมกัน ในเรื่องของ "คุณธรรมซื่อสัตย์ เรียนรู้พัฒนา ก้าวหน้าอย่างมืออาชีพ" พร้อมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ สื่อองค์ความรู้และการสื่อสาร เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นและภาคีพัฒนาสามารถเข้าถึงและเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า และเหมาะสม

จากการทำงานในช่วงที่ผ่านมา มองว่า สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) เป็นเครื่องมือสำคัญขององค์กรชุมชนและภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่เน้นการเปลี่ยนแปลง โดยการกระจายอำนาจและนำไปสู่การจัดการตนเอง จากฐานราก ที่สามารถให้ขบวนองค์กรชุมชนเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่กับนโยบาย ทั้งด้านแนวคิด แผนงาน งบประมาณ กับภาคส่วนต่างๆ ตั้งแต่ภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม วิชาการ และภาคียุทธศาสตร์ในการพัฒนา โดยในช่วงปีที่ผ่านมาได้มีการวาง **4 แนวทางการปฏิรูป** เพื่อพัฒนาสถาบันฯ ให้องค์กรเป็นเครื่องมือสำคัญของสังคม ดังนี้ **แนวทางแรก** คือ การปฏิรูปโครงสร้างและระบบการบริหารงานของ พอช. กระจายอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไปสู่พื้นที่ โดยการจัดโครงสร้างใหม่ ที่เกิดกลไกการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ฐานล่างให้ขบวนองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และหน่วยงานภาคียุทธศาสตร์ร่วมกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานและระบบโครงสร้างการบริหารใหม่ที่พื้นที่เป็นฐานการพัฒนา **แนวทางที่ 2** คือ การปฏิรูปขบวนองค์กรชุมชนสร้างพลังการทำงานเป็นแบบ "การจัดการร่วม" กับการบริหารสถาบันฯ เพื่อสร้างพลังแนวราบ ของขบวนองค์กรชุมชนและภาคประชาสังคม สานพลังความร่วมมือกับภาคียุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงแผนพัฒนายุทธศาสตร์จังหวัดโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง **แนวทางที่ 3** คือ การประสานสร้างพลังความร่วมมือทั้งภาครัฐ ประชาสังคม ภาควิชาการ และภาคียุทธศาสตร์ ให้เป็นหุ้นส่วนการพัฒนาร่วมกัน รวมถึงการจัดทำเป้าหมาย แผนงาน ยุทธศาสตร์ การจัดทำข้อมูล การศึกษาวิจัย และการจัดการความรู้ร่วมกัน เพื่อขยายพื้นที่สร้างพลังแนวราบให้มากที่สุด เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่น ตำบล จังหวัด เป็นพื้นที่จัดการตนเองที่เกิดการบูรณาการและนำไปสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม **แนวทางที่ 4** คือ การสร้างรูปธรรมความสำเร็จเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับพื้นที่และนโยบาย เช่น ข้อบัญญัติท้องถิ่น ธรรมนูญจังหวัด การจัดการที่ดินในรูปแบบกรรมสิทธิ์ร่วม(โฉนดชุมชน) เป็นต้น ซึ่งชุมชนท้องถิ่นต้องเป็นฐานการพัฒนาที่สำคัญ

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจึงควรมีการเตรียมการเพื่อรองรับ โดยเมื่อมีคนแก่หรือคนชรามากขึ้น สักส่วนคนทำงานลดลง ผลผลิตโดยรวมก็จะลดลง ขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มที่ลดลง สังคมผู้สูงอายุ เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจกันเป็นอย่างมากทั้งในระดับชาติ และในระดับโลก ดังนั้นชุมชนท้องถิ่นต้องวิเคราะห์เชื่อมโยงการพัฒนาตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ดำเนินการอยู่ปัจจุบัน เช่น การพัฒนาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน บ้านมั่นคง สวัสดิการชุมชน เศรษฐกิจและทุนชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และด้านอื่นๆ ควรนำสถานการณ์นี้มาวิเคราะห์เพื่อคิดค้นวางแผนพัฒนา รวมทั้งมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนสำคัญที่ต้องการเพื่อวางแผนอย่างเป็นระบบ

ขณะเดียวกันขบวนองค์กรชุมชนและภาคประชาสังคม ควรวางทิศทางเพื่อการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) และทิศทางพัฒนาประเทศภายใต้โมเดล "ประเทศไทย 4.0" ที่ใช้แนวทาง "สานพลังประชารัฐ" เป็นตัวการขับเคลื่อน และการใช้โอกาสของเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นเป้าหมายเพื่อการวางแผนการขับเคลื่อนสังคมอนาคต

ท้ายนี้ต้องขอขอบคุณทุกท่าน ทุกหน่วยงานที่มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย และหวังว่าจะได้ร่วมกันสนับสนุนให้ขบวนองค์กรชุมชน และประชาสังคม สามารถทำงานอย่างมีพลังร่วมกันในปีต่อๆ ไป

คณะกรรมการ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

นายสมพร ไซบงยาง
ประธานกรรมการสถาบันฯ

ศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

นายวิทัศน์ เตชะบุญ
ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์ กรรมการส่วนราชการ

นางชุตินาถ วงศ์สุบรรณ
ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ กรรมการส่วนราชการ

นางสาวบันทรธอม แก้วสอาด
ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
กรรมการส่วนราชการ

นายสมคิด สิริวิฒนากุล
กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน

นายอภิชาติ ไตดิolkवेश
ผู้แทนกรมการพัฒนารัฐบาล กรมการส่วนราชการ

นางละอ ชานุกาญจน์
กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน

นายเจษฎา มิ่งสมร
กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน

นายพลการ วงศ์ทองแก้ว
ผู้อำนวยการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

นายวิชล มณีแอสิริ

นายกิตติศักดิ์ สินธุนิช

นายสุรินทร์ กิจนิตยชีวะ

นายแก้ว สังข์ชู

รศ.ปาริชาติ วลัยเสถียร

นางมุกดา อินติสาร

นายสมศักดิ์ คำทองคง

นายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์

นายโชคชัย ลิ้มประดิษฐ์

นายรัชชัย พักอังกูร

คณะผู้บริหาร

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

นายพลการ วงศ์ทองแก้ว
ผู้อำนวยการ

นายสมชาติ ภาวะสุวรรณ
รองผู้อำนวยการ

นางสาวพรรณทิพย์ เพชรมาก
รองผู้อำนวยการ

นางสาวกนิษฐา ปรีชาพิชชุปต์
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

นางคมนีย์ มหัทธนะสมบุรณ์
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

นายอัมพร แแก้วหนู
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

นางนิภาภัทร์ มลิกทอง
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

นายธีรพล สุวรรณรุ่งเรือง
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

นายปฏิภาณ จุมผา
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

นายสุพัฒน์ จันทนา
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

ผู้จัดการสำนักงานภาค และหัวหน้าสำนัก กลุ่มงานพื้นที่

นายรณภณ เมืองเฉลิม
รักษาการผู้จัดการสำนักงาน
ภาคเหนือตอนบน

นายชัยวิชญ์ภณ ดังกิจ
ผู้จัดการสำนักงาน ภาคเหนือตอนล่าง

นายธีรพงศ์ พร้อมพอชื่นบุญ
ผู้จัดการสำนักงานภาคกลาง

นายวิชัย นะสุวรรณโน
ผู้จัดการสำนักงานภาคตะวันออก

นางวิชรา สงมา
ผู้จัดการสำนักงาน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

นายวิเชียร พลสยาม
ผู้จัดการสำนักงาน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

นางสาวเจลิมศรี ระดากุล
ผู้จัดการสำนักงาน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้

นายสยาม นนทคำจันทร์
ผู้จัดการสำนักงาน
ภาคกรุงเทพฯ และปริมณฑล

นางสุกานิตร จุมพา
ผู้จัดการสำนักงานภาคตะวันออก

นายสุวัฒน์ คงแป้น
ผู้จัดการสำนักงานภาคใต้ตอนบน

นางทิพวรรณ ห้วหิน
ผู้จัดการสำนักงานภาคใต้ตอนล่าง

ผู้จัดการสำนักงานภาค และหัวหน้าสำนัก

กลุ่มงานสนับสนุนการเชื่อมโยงขบวนและพัฒนายุทธศาสตร์ชุมชน

นางสาวรัชรา เอียดศิริพันธ์
หัวหน้าสำนักสนับสนุนขบวนองค์กรชุมชน

นางสาวสุมล ยางสูง
ผู้จัดการสำนักงานบ้านมั่นคง

นายสมชาติ ภาวะสุวรรณ
รองผู้อำนวยการ ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง
หัวหน้าสำนักสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน
และหัวหน้าสำนักสื่อสารการพัฒนา

ผู้จัดการสำนักงานภาค และหัวหน้าสำนัก

กลุ่มงานสนับสนุนและบริหารองค์กร

นางสาวกนิษฐา สุวัตรกุล

หัวหน้าสำนักนโยบายและแผน

นางสาวจันทนา เบลูจทรัพย์

หัวหน้าสำนักพัฒนาองค์ความรู้และประเมินผล

นางริญดา กระจำธิมาพร

หัวหน้าสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ

นายณัช นฤพรพงศ์

ผู้จัดการสำนักงานบริหารกองทุนและสินเชื่อ

นางสาววินิตา ติรพัฒน์พันธ์

หัวหน้าสำนักทรัพยากรบุคคล

นางนิภาภัทร์ มลิกอง

ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ปฏิบัติหน้าที่
ในตำแหน่งหัวหน้าสำนักบริหารงานกลาง

นางอุษา เลิศเจริญพบ

หัวหน้าสำนักการเงินและบัญชี

นายอริชาติ กาวร

หัวหน้าสำนักผู้อำนวยการ

นางสาวสุกสิตา โชติทวีศักดิ์ศรี

หัวหน้าสำนักตรวจสอบ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

Community Organizations Development Institute
(Public Organization)

พอช. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

เป็นหน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่ จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 โดยการรวมสองหน่วยงาน คือ สำนักงานกองทุนพัฒนาชนบท และ สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง สถาบันฯ เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2543 ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีคณะกรรมการเป็นกลไกการบริหารที่กำกับเชิงนโยบายและทิศทางขององค์กร โดยมีผู้อำนวยการเป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กร

วิสัยทัศน์และพันธกิจ 3 ปี และ 20 ปีข้างหน้า เพื่อการพัฒนาขององค์กรชุมชน

จากการระดมความคิดเห็นผู้นำองค์กรชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรชุมชนจากทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 17 - 19 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ได้ร่วมกันมองไปยังอนาคต 20 ปีข้างหน้า และร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ระยะยาวในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และภาพวิสัยทัศน์ร่วม "องค์กรชุมชนท้องถิ่นในอนาคต" ในระยะเวลา 3 - 5 ปี อย่างเห็นพ้องต้องกัน ดังนี้

“ปี พ.ศ. 2575
ชุมชนท้องถิ่นไทยจะมีความเข้มแข็ง
เต็มพื้นที่ประเทศไทย”

ภายใต้ "วิสัยทัศน์ร่วมระยะ 20 ปี" สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานสำคัญหน่วยหนึ่งที่จะแสดงบทบาทหน้าที่ในการร่วมกันกับองค์กรภาคีขับเคลื่อนขบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นไทยและขบวนการองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็ง แม้ปัจจุบันสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จะมีการกำหนดวิสัยทัศน์ไว้อย่างชัดเจนอยู่แล้วว่า "เป็นองค์กรของประชาชน ที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งของสังคมจากฐานราก ด้วยพลังองค์กรชุมชน และประชาสังคม" อย่างไรก็ตาม เพื่อให้วิสัยทัศน์ระยะ 20 ปีที่ผู้นำองค์กรชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรชุมชนจากทั่วประเทศได้ร่วมกันกำหนดขึ้นมาสามารถเกิดขึ้นเป็นจริงได้ จึงมีการกำหนด "วิสัยทัศน์ระยะ 3 - 5 ปี" ข้างหน้าขึ้นมา เพื่อเป็นการรองรับและเป็นฐานสำคัญในการหนุนเสริมวิสัยทัศน์ระยะ 20 ปี

ภาพวิสัยทัศน์ร่วม “องค์กรชุมชนท้องถิ่นในอนาคต”

“ระยะ: 3-5 ปี
ข้างหน้า
ชุมชนท้องถิ่นไทยมีความเข้มแข็งสู่
การจัดการตนเอง”

การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นไทยให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ โดยความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ของชุมชนท้องถิ่นไทยในอนาคต มีพื้นฐานจากคนในชุมชนท้องถิ่นที่แสดงบทบาทเป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ใส่ใจสังคม มีการรวมตัวกันตามพื้นที่ในประเด็นต่างๆ เป็นองค์กรชุมชนที่มีภาวะผู้นำที่สอดคล้องประสานส่งต่อกันในทุกระดับ องค์กรชุมชนจะเป็นฐานที่มั่นคงท้ายของชุมชนท้องถิ่นและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะเอื้อให้ชุมชนท้องถิ่นไทยเป็นพื้นที่ทางศีลธรรมมีคุณภาพชีวิตที่ดี อันเป็นผลเนื่องมาจากการร่วมกันจัดการให้มีระบบเศรษฐกิจชุมชนและระบบทางสังคมที่เข้มแข็ง และมีความพร้อมทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การมีขบวนการองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นเอกภาพและมีธรรมาภิบาลเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ดังนั้น จึงต้องมีกลไก เครือข่ายและการบริหารจัดการขบวนการองค์กรชุมชนที่ดี รวมทั้งมีการเชื่อมประสาน ถักทอและผนึกพลังกับภาคีเครือข่ายจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ภาคประชาสังคม ภาคสื่อสารมวลชน ฯลฯ ในอันที่จะหนุนเสริมความเข้มแข็งของขบวนการองค์กรชุมชน รวมทั้งการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและนโยบายเพื่อบรรลุเป้าหมายการมีชุมชนท้องถิ่นไทยที่เข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ในอนาคต

พอช. ก้าวสู่ปีที่ 16 อย่างมั่นคง

ด้วยการประสานทุกภาคี ใช้ความเข้มแข็ง สู่การสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน
เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

วิสัยทัศน์

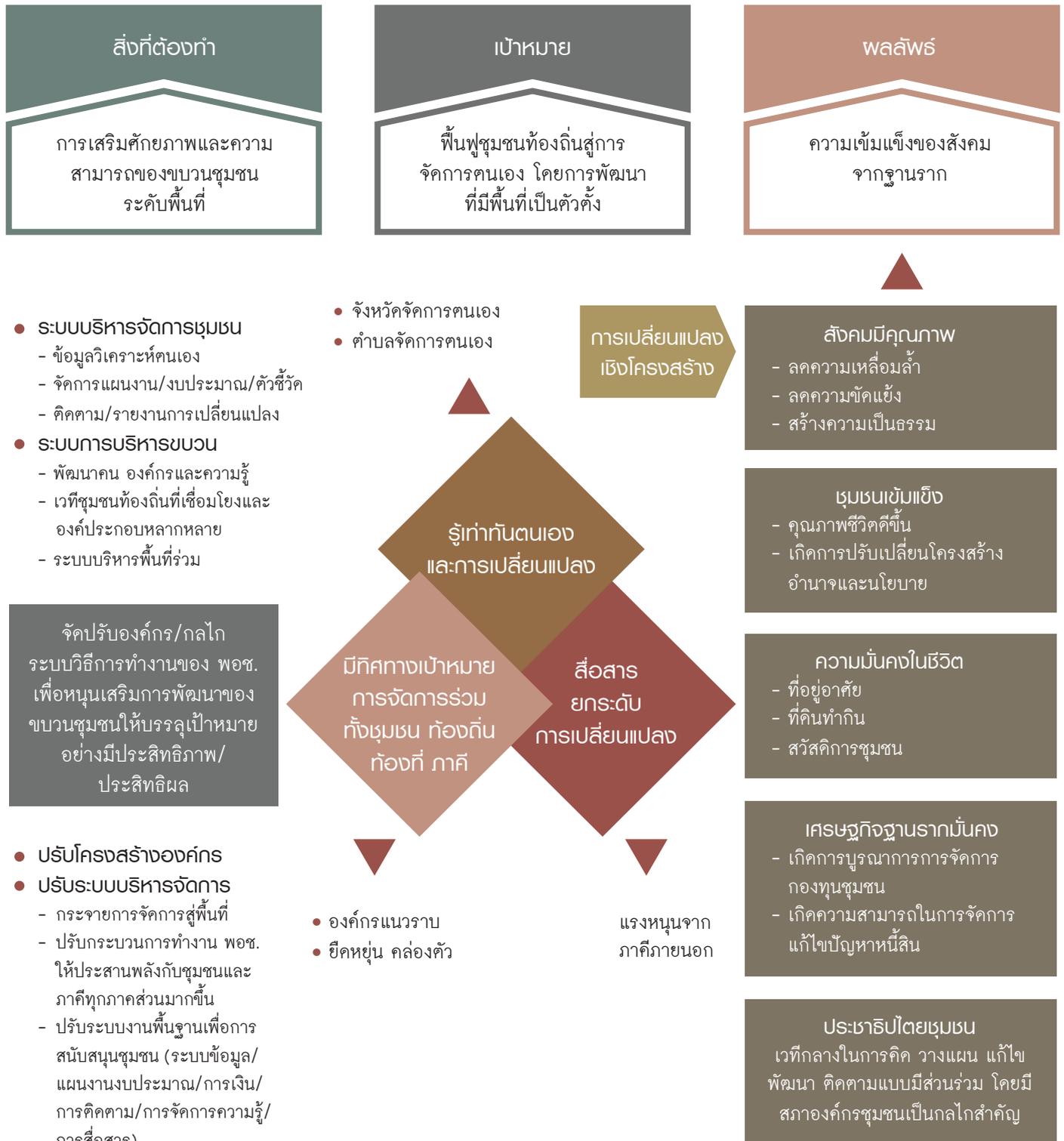
เป็นองค์กรของประชาชนที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งของสังคมจากฐานราก ด้วยพลังองค์กรชุมชนและประชาสังคม

พันธกิจ

1. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน ทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการและหลักการพัฒนาที่สมาชิกมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม
2. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน
3. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ตลอดจนประสานงานการสนับสนุนและการให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนและสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดและระดับประเทศ

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรของประชาชนที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งของสังคมจากฐานราก ด้วยพลังองค์กรชุมชนและประชาสังคม

ยุทธศาสตร์และนโยบายเพื่อการพัฒนาขบวนการองค์กรชุมชน พ.ศ. 2558 - 2560

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2558 - 2560

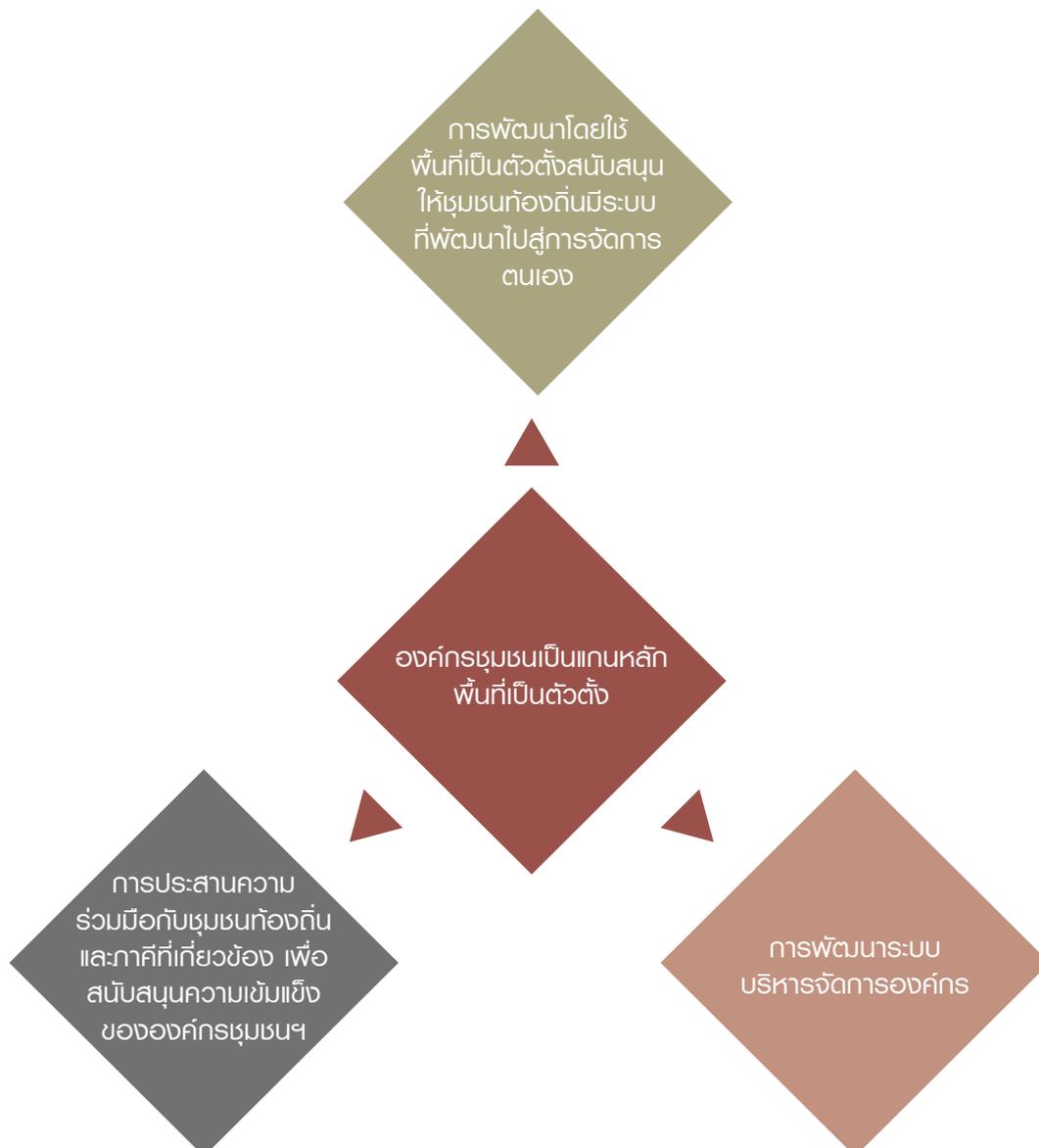
ยุทธศาสตร์

องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง

ประเด็นยุทธศาสตร์

ดำเนินงานภายใต้ 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ

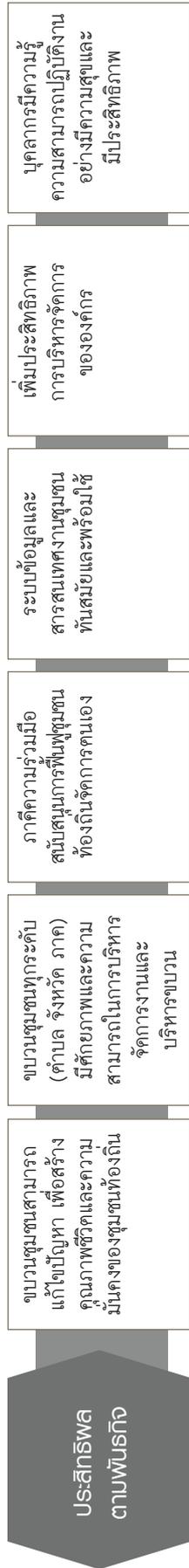
1. การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง
2. การประสานความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นและภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย
3. การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน W.ศ. 2558 - 2560

วิสัยทัศน์ : เป็นองค์กรของประชาชนที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งของสังคมจากฐานราก ค้ำพหลังองค์กรชุมชนและประชาสังคม
 ยุทธศาสตร์หลัก : องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก+พื้นที่เป็นตัวตั้ง

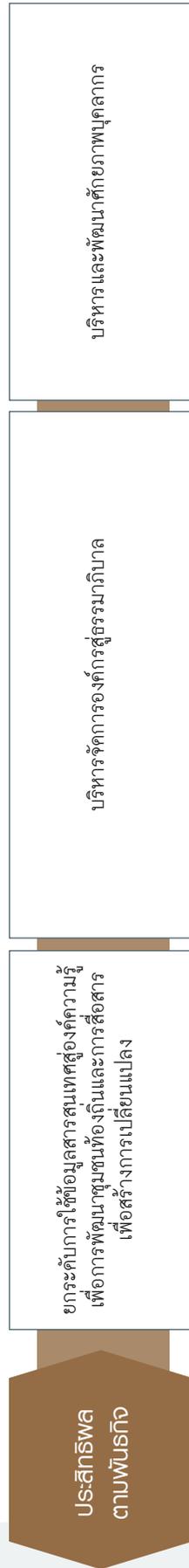
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นพัฒนาศักยภาพของตนเอง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การประสานความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร

นโยบายเพื่อการพัฒนาระบบขององค์กรชุมชน

เป็นนโยบายของคณะกรรมการสถาบันฯ ซึ่งจัดทำขึ้นบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการสถาบันฯ ผู้แทนองค์กรชุมชนในแต่ละภาค นักวิชาการ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ 17 - 19 ธันวาคม 2557 โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 163 คน มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นนโยบายที่เกิดจากการ "ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ" อย่างแท้จริง เพื่อ "ขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ 2575 ชุมชนท้องถิ่นไทยมีความเข้มแข็งเต็มพื้นที่" โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองในช่วง 3 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2558 - 2560) นอกจากนี้ได้ยึดตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันฯ และบทบาทหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 ซึ่งจะดำเนินการตามแนวทางและวิสัยทัศน์ของสถาบันฯ โดยมีนโยบายสำคัญ ดังนี้

- 1 การพัฒนาพื้นที่รูปธรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองเพื่อเป็นพลังสู่การเปลี่ยนแปลงและขยายผลการพัฒนา**
 - 1.1 พัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นพื้นที่ต้นแบบ
 - 1.2 พัฒนาคความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก
- 2 การพัฒนาแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างมี "คุณภาพ" และยั่งยืน**
 - 2.1 การจัดการพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม
 - 2.2 สร้างโอกาสให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและทุนในชุมชน
 - 2.3 เชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ยุทธศาสตร์จังหวัด
- 3 การยกระดับการใช้ข้อมูลสารสนเทศสู่องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง**
 - 3.1 ส่งเสริมให้มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 3.2 สร้างองค์ความรู้ที่มีคุณภาพ
 - 3.3 เพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง
- 4 การพัฒนาคุณภาพคนสู่ความเป็นพลเมืองและสร้างความเข้มแข็งของขบวนองค์กรชุมชน**
 - 4.1 พัฒนาคคนให้มีคุณภาพและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง
 - 4.2 สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง
 - 4.3 ยกย่องคคุณภาพของขบวนองค์กรชุมชนในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 5 การพลิกพลังเครือข่ายภาคีพัฒนาในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น**
 - 5.1 พัฒนากลไกความร่วมมือ
 - 5.2 สร้างพื้นที่รูปธรรมความร่วมมือ
 - 5.3 ส่งเสริมบทบาทการพัฒนาของภาคประชาสังคม
- 6 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน**
 - 6.1 สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนท้องถิ่น
 - 6.2 พัฒนาระบบการเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่น
- 7 การบริหารจัดการองค์กรสู่ธรรมาภิบาล**
 - 7.1 เพิ่มคุณภาพในระบบบริหารจัดการที่ดี
 - 7.2 สร้างระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของขบวนองค์กรชุมชนในทุกระดับ

กิจกรรมและโครงการพัฒนาสำคัญ

สถาบันฯ ดำเนินงานตาม **อำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันฯ ตามกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและตามนโยบายของรัฐบาล**ในแต่ละช่วงเวลา โดยใช้กิจกรรมและโครงการพัฒนาต่างๆ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นภารกิจหลักของสถาบันฯ มีกิจกรรมและโครงการสำคัญดังนี้

1. โครงการบ้านมั่นคง

เริ่มดำเนินการในปี 2546 เพื่อสร้างความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในชุมชนแออัดทั่วประเทศ โดยสนับสนุนการสำรวจ การออกแบบผังชุมชน งบประมาณการปรับปรุงสาธารณูปโภคและสินเชื่อเพื่อจัดหาที่ดินและที่อยู่อาศัย กระบวนการทำงานเน้นให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการแก้ปัญหา โดยแก้ปัญหาทั้งเมือง (City-wide scale) ไม่ใช่ทำเฉพาะจุดใดจุดหนึ่ง

2. สวัสดิการชุมชน

เริ่มดำเนินการสนับสนุนกองทุนผู้สูงอายุระดับจังหวัดในปี 2545 และกองทุนสวัสดิการระดับตำบล/เมือง ในปี 2548 เพื่อจัดสวัสดิการชุมชนทุกประเภทให้กับคนทุกกลุ่มในชุมชน โดยองค์กรชุมชนบริหารจัดการกองทุนด้วยตนเอง เงินกองทุนมาจากการสมทบของสมาชิก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากองค์กรชุมชน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการสมทบจากรัฐบาลในส่วนกลาง แนวคิดสำคัญของสวัสดิการชุมชนคือ "ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี"

3. การแก้ปัญหาที่ดินและบ้านมั่นคงชนบท

เริ่มดำเนินการในปี 2547 โดยสนับสนุนให้ชาวบ้านชุมชนวางแผนแก้ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินในพื้นที่ชนบทร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรชุมชนเป็นผู้จัดทำข้อมูล แผนที่และสำรวจข้อมูลครัวเรือนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนด้วยตนเอง แล้วเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ปัญหาตามกระบวนการ บางชุมชนมีการจัดผังชุมชนและสร้างชุมชนใหม่จึงเรียกว่าเป็นโครงการบ้านมั่นคงชนบท

4. การพัฒนาเศรษฐกิจและชุมชน

สนับสนุนการพัฒนาระบบทุนชุมชนให้เกิดการเชื่อมโยงทุนชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งจัดการตนเองได้ พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ค้ำขององค์กรการเงินและทุนชุมชน การแก้ปัญหาหนี้สินโดยองค์กรการเงินและการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น กระทั่งในปี 2559 ยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน สู่ "การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชีพชุมชน" ซึ่งมีเป้าหมายสู่ "ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากแบบบูรณาการ"

5. สภาองค์กรชุมชนตำบล

โดยสถาบันฯ มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งและพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชน รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องอื่นๆ ที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เพื่อให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงภาคีพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่มาทำงานร่วมกันสู่พื้นที่จัดการตนเอง

6. การฟื้นฟูชุมชนประสบภัย

ให้การช่วยเหลือชุมชนที่ประสบภัยพิบัติในด้านต่างๆ มาตั้งแต่ปี 2548 เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย โคลนถล่ม สึนามิ ฯลฯ โดยสนับสนุนให้ผู้ประสบภัยหรือเจ้าของปัญหา มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการภัยพิบัติในระยะต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องการจัดทำที่อยู่อาศัยชั่วคราว การฟื้นฟูชุมชนหลังภัยพิบัติ และการวางแผนรับมือภัยพิบัติโดยองค์กรชุมชน

7. ระบบข้อมูลและการสื่อสารชุมชน

สนับสนุนให้องค์กรชุมชนมีระบบข้อมูลชุมชนระดับจังหวัดและตำบล เพื่อสนับสนุนการทำงานพัฒนาชุมชนให้มีการจัดทำข้อมูลของตนเองในทุกประเด็นงาน เช่น ข้อมูลผู้เดือดร้อนกรณีปัญหาที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย ผู้ประสบภัยธรรมชาติ ข้อมูลองค์กรชุมชนในท้องถิ่น ฯลฯ สนับสนุนการสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ชุมชน วิทยุชุมชนและสื่อประเภทอื่นๆ รวมทั้งพัฒนาระบบการสื่อสารและทีมสื่อสารของขบวนการองค์กรชุมชน

8. การจัดการความรู้

สนับสนุนให้เครือข่ายองค์กรชุมชนในประเด็นงานต่างๆ ประมวลความรู้จากการทำงาน พัฒนาศูนย์เรียนรู้ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้และขยายผลการพัฒนาพื้นที่ฟูท้องถิ่นโดยชุมชนเอง ศูนย์เรียนรู้ คือเครื่องมือสำคัญในการขยายผลการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นของขบวนองค์กรชุมชนเพราะศาสตร์แห่งการพัฒนาคู่มือใหม่ไม่มีสอนในสถาบันการศึกษา ชุมชนต้องเรียนรู้ระหว่างกันเอง

9. การบริหารจัดการที่ดีขององค์กรชุมชน

สนับสนุนให้องค์กรชุมชนพัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์กร การเงินบัญชี การตรวจสอบตนเอง การพัฒนาตัวชี้วัดชุมชน การติดตามประเมินผล ให้มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ เป็นองค์กรชุมชนที่มีคุณภาพ

10. ประชาสังคมและภาคี

นอกเหนือจากการให้การสนับสนุนองค์กรชุมชนโดยตรงแล้ว สถาบันฯ ยังให้การสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรอาสาสมัครต่างๆ ที่ทำงานเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนและการพัฒนาสังคมทางด้านการ

กิจกรรมและโครงการของสถาบันฯ จะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ความต้องการของชุมชนและนโยบายของรัฐบาลในแต่ละปี แต่สาระสำคัญของทุกกิจกรรมคือการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ให้องค์กรชุมชนสามารถบริหารจัดการชุมชน ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวทางสำคัญในการสนับสนุนการทำงานขององค์กรชุมชน

สถาบันฯ ดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันฯ ตามกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และตามนโยบายของรัฐบาลในแต่ละช่วงเวลา โดยมีแนวทางการทำงานร่วมในทุกโครงการ/กิจกรรม ดังนี้

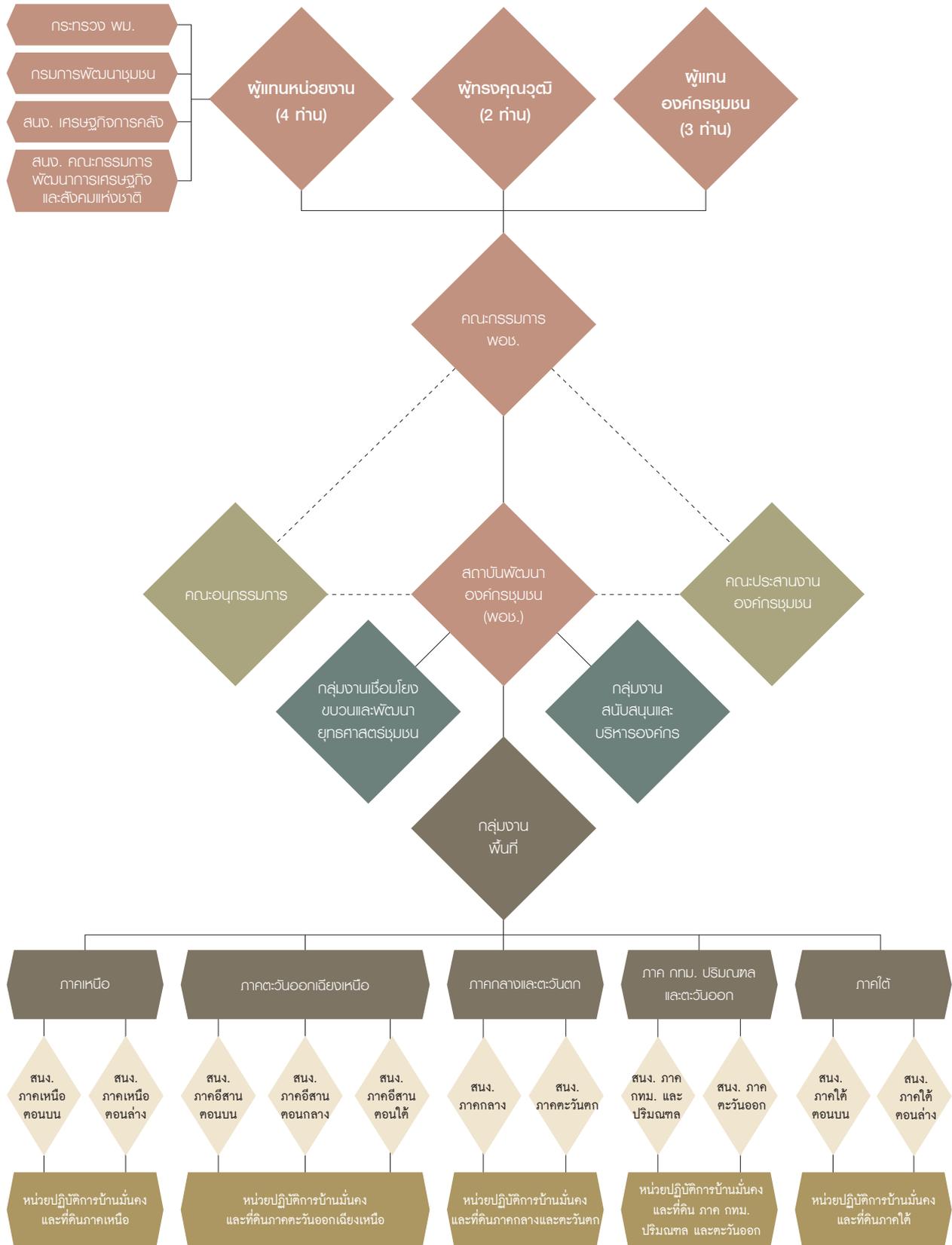
- สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่น เป็นผู้มีบทบาทหลัก (Key actors) ในการวางแผนและดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนและร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานกลาง
- สนับสนุนให้ชาวบ้านชุมชนเจ้าของปัญหา มีบทบาทสำคัญในการกำหนด และวางแผนการพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง (Demand driven) ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ไม่รอแต่การสนับสนุนจากภายนอกหรือ รอทำตามแผนของหน่วยงาน (Supply driven)
- สนับสนุนการวางแผนพัฒนาที่มีพื้นที่เป้าหมายในแต่ละเรื่อง ให้เต็มพื้นที่ทั่วประเทศ (Nationwide development process) ไม่ใช่ดำเนินการเฉพาะพื้นที่นำร่อง โดยชุมชน ประชาคม และท้องถิ่น เห็นภาพรวมของการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาจัดสรรและกระจายงบประมาณให้องค์กรชุมชนบริหารจัดการด้วยตนเอง

บทบาทของสถาบันฯ คือ การจัดกระบวนการพัฒนาองค์กรชุมชน (Community organizing) ในรูปแบบต่างๆ โดยใช้ "สภาองค์กรชุมชนตำบล" ซึ่งจัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เป็นกลไกในการเชื่อมโยงองค์กรชุมชน และภาคีพัฒนาต่างๆ ในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา มาทำงานแก้ไขปัญหาของ ท้องถิ่น ร่วมกัน

โครงสร้างและกลไกการทำงาน

พอบ. ทำงานอย่างไร

หลักการดำเนินงานสำคัญของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และขบวนการองค์กรชุมชนยุคใหม่

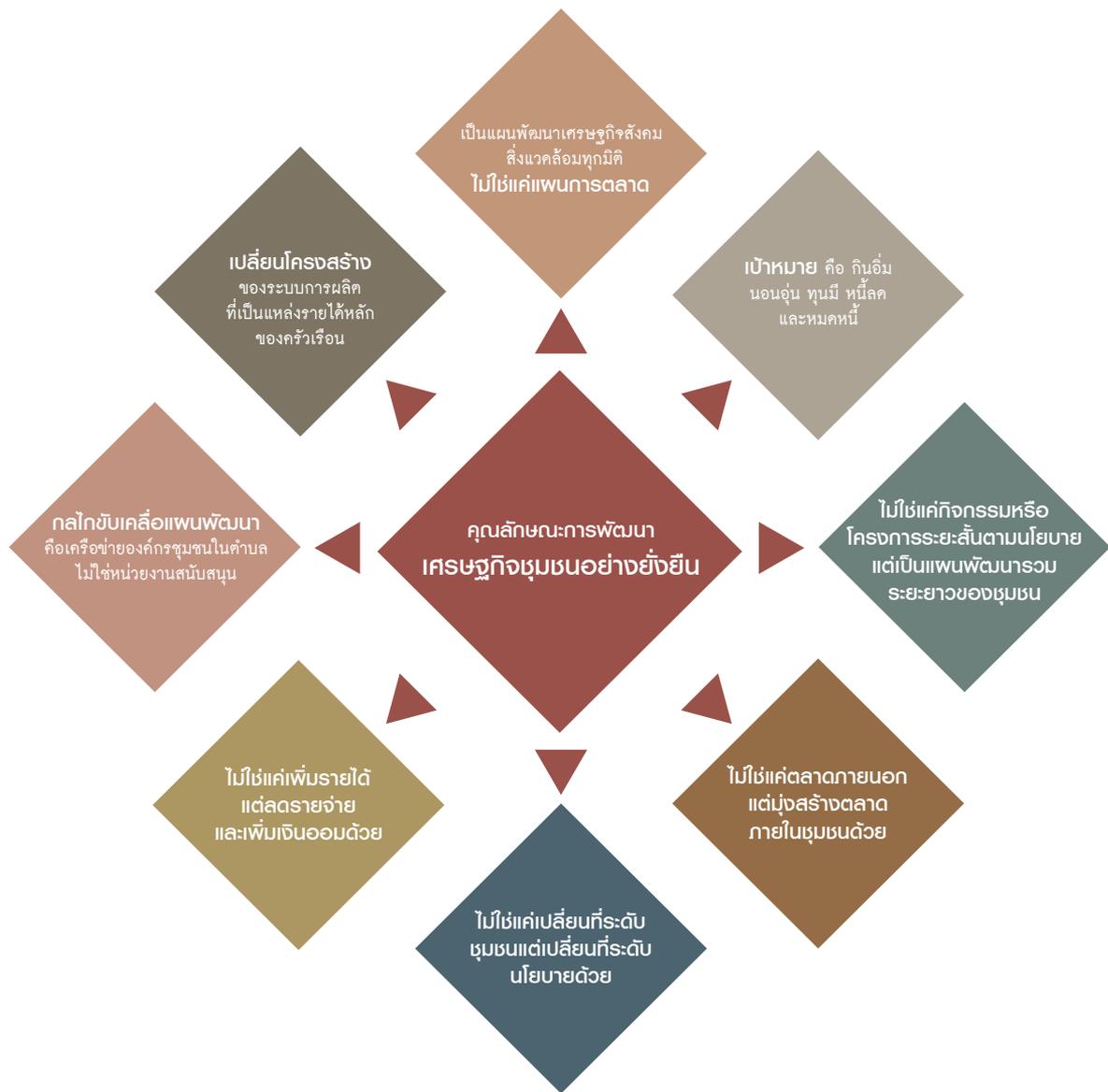
- ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งและองค์กรชุมชนเป็นแกนหลักในการพัฒนา
- ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชุมชนเป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนในทุกด้าน
- สร้างรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่ระดับชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนเพื่อผลักดันการเปลี่ยนแปลงนโยบาย
- พัฒนาระบบการจัดการเงิน การบริหารโครงการ การสนับสนุนงบประมาณ และสินเชื่อเพื่อการพัฒนา เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง
- ทำงานร่วมกับภาคีการพัฒนาทุกฝ่ายที่เห็นด้วยกับการที่องค์กรชุมชนเป็นแกนหลักในการพัฒนา
- ประชาชนที่เป็นเจ้าของปัญหาต้องลุกขึ้นมาแก้ปัญหของตนเอง โดยการสนับสนุนของหน่วยงานภาคีต่างๆ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สถาบันฯ ได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือให้กับขบวนการองค์กรชุมชนไม่เพียงได้สร้างหลักประกันการพัฒนาที่ชุมชนเป็นแกนหลักเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย องค์กรชุมชนระดับตำบล ภูมิภาค จังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งได้ยกระดับงานพัฒนาจากการทำกิจกรรมเพื่อพึ่งตนเองไปสู่การแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างของแต่ละประเด็นภายใต้ "ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง" โดยใช้สภาองค์กรชุมชนตำบล เป็นกลไกในการเชื่อมโยงองค์กรชุมชนและ ภาคีพัฒนาต่างๆ ในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา มาทำงานแก้ไขปัญหาร่วมกัน

นอกจากนี้ยังมีองค์กรชุมชนและภาคีพัฒนาต่างๆ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ รวมกลุ่มกันปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรเพื่อการค้าไปสู่เกษตรกรรมยั่งยืน สร้างความมั่นคงทางอาหาร และปลดพันธนาการจากกระแสการผลิตอาหารของโลกที่มีการผูกขาดมากขึ้น

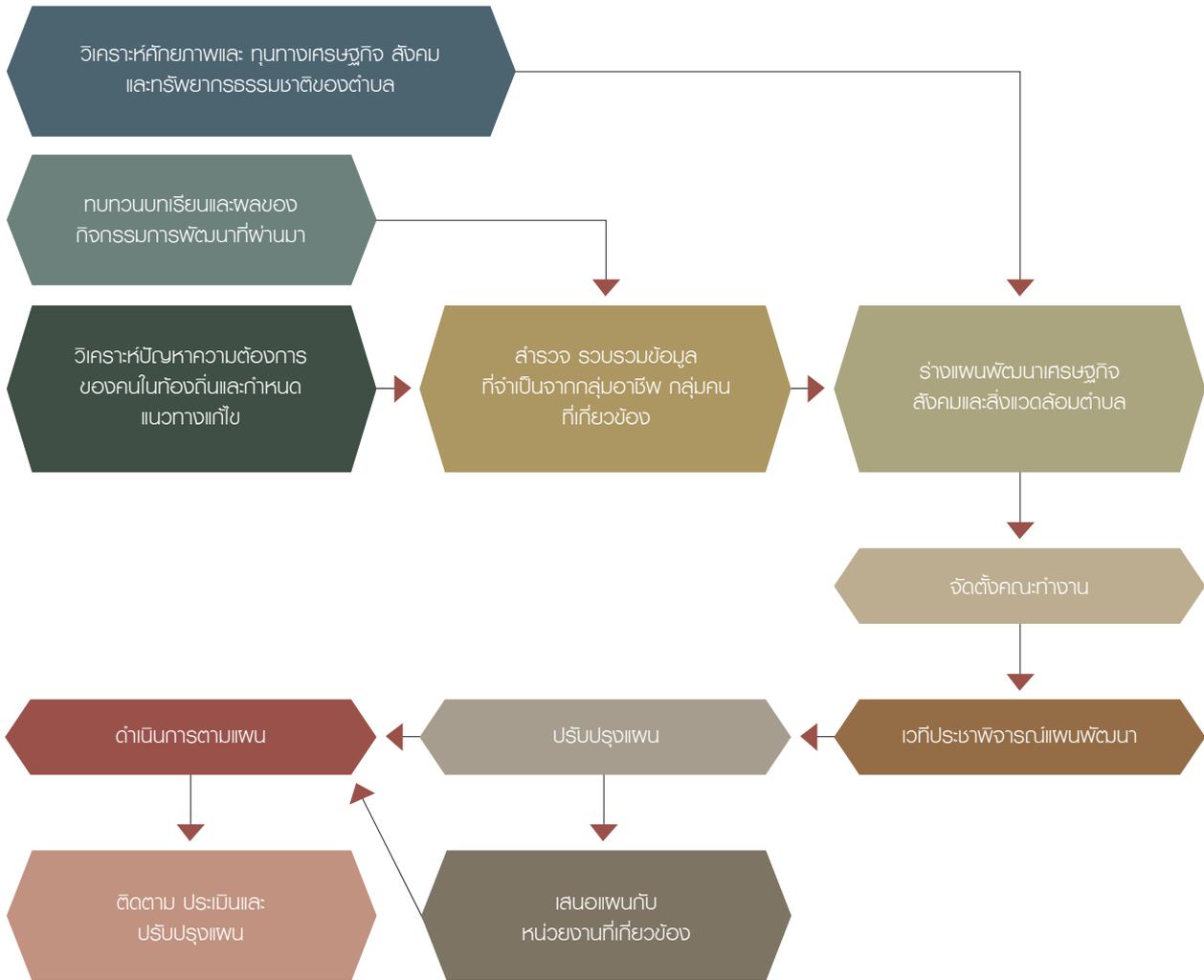
พอบ. ก้าวสู่ปีที่ 16 สู่เป้าหมาย "พลังองค์กรชุมชน ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก" ด้วยการประสานทุกภาคี ใช้ความเข้มแข็งสู่การสร้างความมั่นคงเศรษฐกิจฐานราก เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ทั้งระดับตำบล จังหวัด และภูมิภาค ที่นำไปสู่การปฏิรูปประเทศและชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

คุณลักษณะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน อย่างยั่งยืน

กระบวนการ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมระดับตำบล

การทำงานที่องค์กรชุมชนเป็นแกนหลักเช่นนี้ ได้ก่อให้เกิดรูปธรรมการพัฒนาที่ชุมชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่การคิด การทำ และการร่วมกันรับผิดชอบ มีการเชื่อมโยงหน่วยงาน และ ภาคีพัฒนาต่างๆ ในท้องถิ่น มาทำงานร่วมกับชาวชุมชนอย่างครบกระบวนการ สู่ "ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากแบบบูรณาการ"

พอช. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง

พ.ช. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง

วอช. - CODI

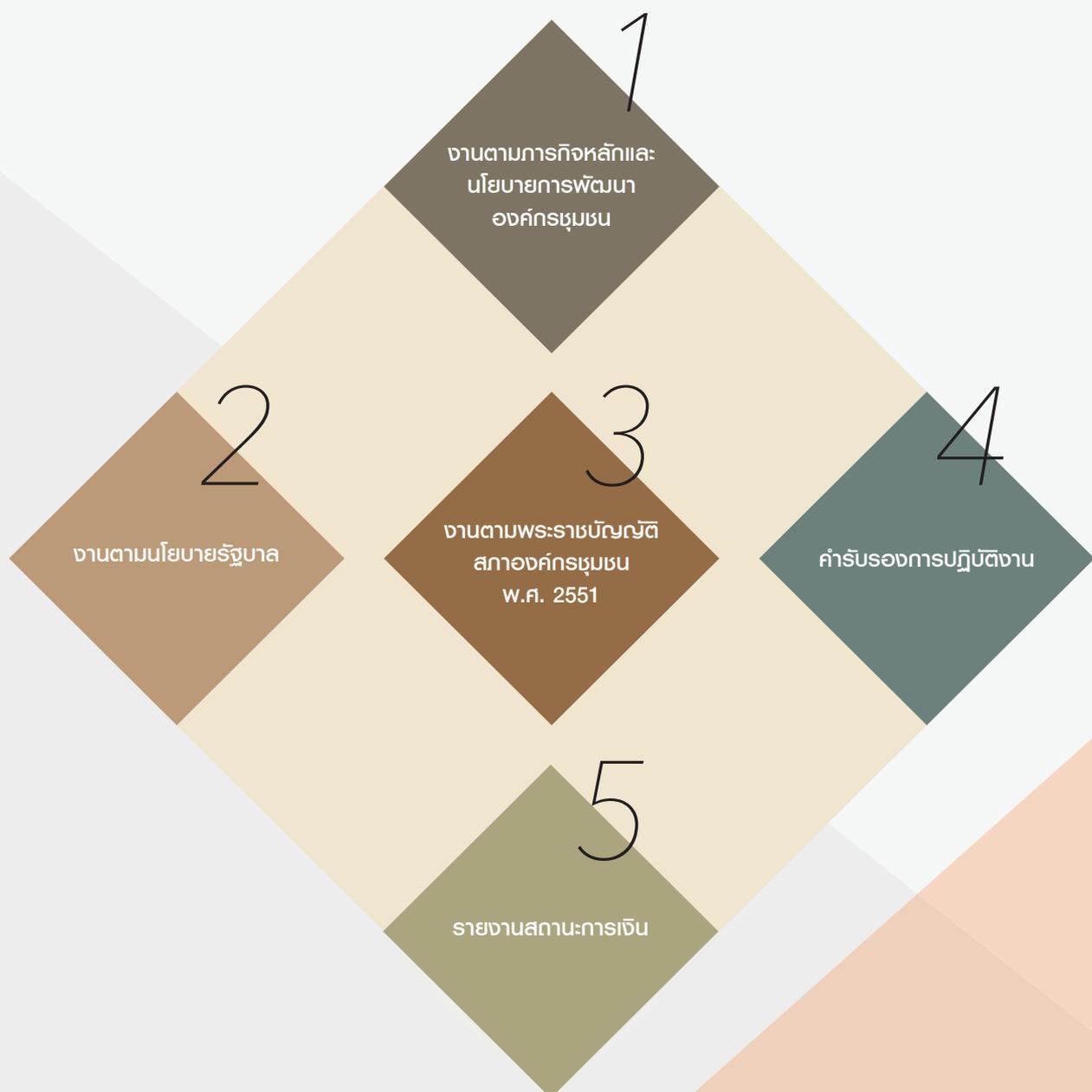
ผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2559

Community Organizations Development Institute
(Public Organization)

ผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

การดำเนินงานของสถาบันฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 เป็นการดำเนินงานภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ 3 ประเด็น ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง
- 2) การประสานความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นและภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย
- 3) การพัฒนาระบบบริหารจัดการ

งานตามภารกิจหลัก และนโยบายคณะกรรมการสถาบันฯ

พอช. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง

งานตามภารกิจหลักและนโยบายคณะกรรมการสถาบันฯ

พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสถาบันพัฒนา องค์กรชุมชน พ.ศ. 2543 กำหนดภารกิจหลักของ องค์กร ประกอบด้วย

- 1) สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน ทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการและหลักการพัฒนาที่สมาชิกมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม
- 2) สนับสนุนและให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน
- 3) สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ตลอดจนประสานงานการสนับสนุนและการให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
- 4) ส่งเสริมและสนับสนุนและสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดและระดับประเทศ

นโยบายคณะกรรมการ สถาบันฯ เพื่อการพัฒนา ขบวนการองค์กรชุมชน

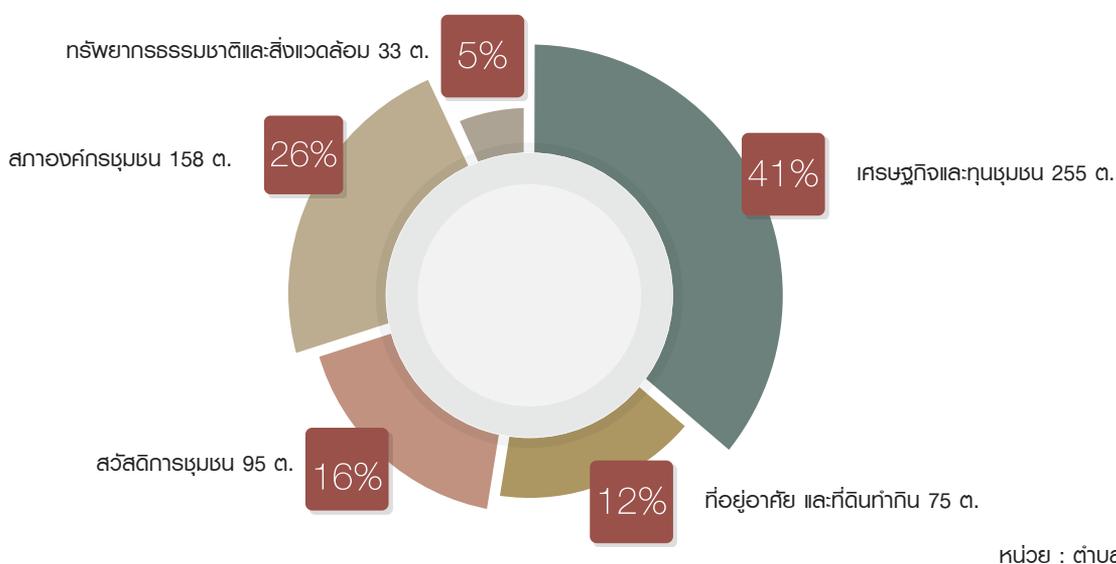
- 1) การพัฒนาพื้นที่รูปธรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองเพื่อเป็นพลังสู่การเปลี่ยนแปลงและขยายผลการพัฒนา
- 2) การพัฒนาแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างมี "คุณภาพ" และยั่งยืน
- 3) การยกระดับการใช้ข้อมูลสารสนเทศสู่องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง
- 4) การพัฒนาคุณภาพคนสู่ความเป็นพลเมืองและสร้างความเข้มแข็งของขบวนการองค์กรชุมชน
- 5) การฝึกพลังเครือข่ายภาคีพัฒนาในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 6) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน
- 7) การบริหารจัดการองค์กรสู่ธรรมาภิบาล

เป็นการดำเนินงานตามภารกิจหลักขององค์กรและนโยบายของคณะกรรมการสถาบันฯ ในการสนับสนุนและพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 เป็นการสนับสนุนพื้นที่ระดับตำบลเป็นพื้นที่ปฏิบัติการในการเชื่อมโยงการทำงานทุกกลุ่มองค์กรชุมชน โดยมีสภาองค์กรชุมชนตำบลและเครือข่ายองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน ตลอดจนเชื่อมโยงขบวนการองค์กรชุมชนในพื้นที่ระดับจังหวัดให้เป็นพื้นที่ปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์ในการสนับสนุนและเชื่อมโยงการทำงานพื้นที่ระดับตำบลสู่ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัด รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีพัฒนา ประกอบด้วย

1. การพัฒนาพื้นที่รูปธรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองเพื่อเป็นพลัง สู่การเปลี่ยนแปลงและขยายผลการพัฒนา

การส่งเสริมและสนับสนุนยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการเป็นพื้นที่รูปธรรมในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเองระดับตำบล/เมือง โดยเน้นพื้นที่ๆ มีรูปธรรมความสำเร็จที่ชัดเจน ก่อให้เกิดกระบวนการวิเคราะห์พื้นที่ยกระดับการพัฒนาจากกิจกรรมงานประเด็นต่างๆ ที่ได้มีการดำเนินงานในพื้นที่ พร้อมทั้งเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลสู่การเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นและการผลักดันเชิงนโยบายโดยใช้กลไกขบวนองค์กรชุมชน ขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเองอย่างเป็นรูปธรรมใน 5 ประเด็นงานส่งผลให้เกิดพื้นที่รูปธรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง 616 ตำบล ใน 75 จังหวัด โดยส่วนใหญ่เป็นรูปธรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนมากที่สุดจำนวน 255 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 41.40 ของพื้นที่ตำบลรูปธรรม ทั้งนี้เนื่องจากในปี 2559 รัฐบาลได้มีการขับเคลื่อนนโยบายประชารัฐสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก และบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จึงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีหลายหน่วยงานเน้นการดำเนินงานในพื้นที่ จึงเป็นโอกาสในการทำงานของชุมชน ร่องลงมา คือ พื้นที่รูปธรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาองค์กรชุมชน 158 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 25.65 ซึ่งมุ่งเน้นการจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบลให้เป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยงและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

จำนวนพื้นที่รูปธรรมจำแนกตามประเด็นงาน

พื้นที่รูปธรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง	ภาค					รวม
	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	กลางและตะวันตก	กทม.ฯ และตะวันออก	
● ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน	64	108	34	28	21	255
● ด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน	18	12	15	25	5	75
● ด้านการพัฒนาสวัสดิการชุมชน	3	18	28	25	21	95
● ด้านเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาองค์กรชุมชน	11	36	29	27	55	158
● ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	16	5	9	1	2	33
รวม	112	179	115	106	104	616

โดยมีกรณีตัวอย่างพื้นที่รูปธรรมแต่ละประเด็นงาน

พื้นที่รูปธรรมด้านเศรษฐกิจ
และทุนชุมชน

กรณีการพัฒนาพื้นที่ร่วมและสร้างเศรษฐกิจชุมชน ...
ตำบลปลาป่า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดเลย
“พลิกวิกฤติเศรษฐกิจ สร้างโอกาสด้วยการท่องเที่ยวชุมชน”

ปัญหาในตำบลปลาป่าที่สำคัญคือ พื้นที่ตำบลปลาป่าเป็นภูเขาสูงชัน สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจได้เพียงไม่กี่ชนิด ในอดีตความเป็นอยู่ของชาวชุมชนจึงขึ้นอยู่กับราคาผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก ประกอบกับชุมชนมีความขัดแย้งเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินกับเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้การทำมาหากินของชาวชุมชนตำบลปลาป่ามีความยากลำบาก ชุมชนตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงร่วมกันหารือและใช้กลไกสภาองค์กรชุมชนเป็นช่องทางในการคลี่คลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เกิดเป็นข้อตกลงในการคืนพื้นที่ป่าให้กับรัฐกว่า 3,000 ไร่ รวมทั้งคิดค้นแนวทางให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้โดยไม่ทำลายธรรมชาติ สร้างกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรและวิถีวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้โดยปลูกป่าทดแทนเป็นประจำในวันสำคัญ มีการกั้นพื้นที่บางส่วนเป็นป่าสาธารณะโดยชุมชนช่วยกันดูแลการบริหารจัดการน้ำโดยการจัดทำฝายแม้วเพื่อชะลอน้ำให้ไหลช้าลงและให้ขังอยู่ในพื้นที่บริเวณรอบๆ เป็นการฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้เกิดความชุ่มชื้น และใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมที่สมบูรณ์สวยงามในพื้นที่ ได้แก่ น้ำตกปลาป่า น้ำตกสองคอน ศูนย์บริการค่านพืชและปัจจัยการผลิตเลย (เกษตรที่สูง) วัฒนธรรมที่โดดเด่น คือวัฒนธรรมการกินอาหารพื้นบ้าน การพูดภาษาถิ่น (ไท-เลย) งานบุญข้าวผึ้งงานเลี้ยงปี (เลี้ยงบรรพบุรุษ มีการแสดงคล้ายรำผีฟ้า) เป็นช่องทางในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของพื้นที่โดยออกแบบและพัฒนาเป็น "การท่องเที่ยวชุมชน"

มีการจัดตั้ง "ชมรมการท่องเที่ยวตำบลปลาบ่า" เพื่อส่งเสริมบทบาทของสมาชิกในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนโดยคนในตำบลปลาบ่าส่งเสริมให้คนในตำบลมีความสามัคคี มีจิตสาธารณะ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของตำบล เพื่อสร้างชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง เป็นการปลูกฝังให้คนในชุมชนเกิดความสำนึกรักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้ การท่องเที่ยวชุมชนของตำบลปลาบ่า ได้รับการสนับสนุนและร่วมมือกับภาคีภาครัฐและระดับท้องถิ่นในการจัดระบบการท่องเที่ยว เช่น สำนักงานเกษตรที่สูงอำเภอภูเรือในการช่วยเหลือทางด้านวิชาการและพันธุ์พืชแก่สภาองค์กรชุมชนตำบลปลาบ่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน มูลนิธิปิดทองหลังพระในการส่งเสริมเรื่องการเกษตรอินทรีย์ และการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ในการอนุรักษ์ป่าและเครือข่ายการอนุรักษ์พื้นฟูป่า เป็นต้น การท่องเที่ยวชุมชนของตำบลปลาบ่า ไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงความบันเทิงเพียงอย่างเดียวแต่แฝงไปด้วยประวัติศาสตร์ของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงของชุมชน เช่น ปลูกผักอินทรีย์ เกษตรปลอดสารพิษ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงของคนในชุมชน

ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่ตำบลปลาบ่าเป็นไปอย่างมีทิศทางและต่อเนื่อง สภาองค์กรชุมชนตำบลปลาบ่า ได้จัดทำแผนพัฒนาตำบลเพื่อนำไปสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน โดยการขับเคลื่อนใน 7 ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- 2) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ
- 3) การพัฒนาด้านสังคมและคุณภาพชีวิต
- 4) การพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี
- 5) การพัฒนาด้านการบริหารจัดการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 6) การพัฒนาด้านการบริหารจัดการที่ดี
- 7) การพัฒนาด้านการจัดการสวัสดิการชุมชน

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลปลาบ่า เกิดจากการรวบรวมทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรมภูมิปัญญา และทุนธรรมชาติที่มีคุณค่ามากมายมหาศาลของคนในพื้นที่ สร้างกระบวนการจัดการความขัดแย้งจนนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนในการพัฒนาจนกลับฟื้นคืนความอุดมสมบูรณ์แก่ธรรมชาติ สร้างระบบเศรษฐกิจของคนในพื้นที่ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ สืบสานภูมิปัญญาของคนปลาบ่า เพื่อให้คนภายนอกรวมถึงลูกหลานได้เรียนรู้และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

พื้นที่รูปธรรมด้านการพัฒนา ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

กรณีตำบลหนองเรือ อำเภอนอนสรง จังหวัดหนองบัวลำภู “กองทุนเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ดินที่ทำกินระดับตำบล”

ปัญหาที่ดินทำกินของตำบลหนองเรือที่สำคัญคือพื้นที่ส่วนใหญ่ทับซ้อนกับที่ดินของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต(กฟผ.) และพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ ชาวชุมชนจึงสร้างกระบวนการแก้ปัญหาโดยการจัดทำระบบข้อมูลพื้นที่ชุมชน มีการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ตำบลทั้งด้านกายภาพ ศักยภาพชุมชน และข้อมูลกรณีปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัย ข้อมูลด้านอาชีพรายได้ การเข้าถึงแหล่งทุนของประชากรในพื้นที่ตำบล เป็นต้น นำไปสู่การจัดระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาตำบลหนองเรือ และเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายปกครองในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน อุทยานภูเก้า-ภูพานคำ สถานีตำรวจภูธรอำเภอนอนสรง เป็นต้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อวางแผนการแก้ไขปัญหาจากระดับตำบลถึงระดับอำเภอ

จากการดำเนินงานก่อให้เกิดการพัฒนากองทุนเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินระดับตำบล เกิดแผนการพัฒนายกระดับกองทุนที่ดินระดับตำบลให้เป็นองค์กรนิติบุคคลและพัฒนาสู่การเป็นสถาบันการเงินระดับตำบลเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและการพัฒนาอาชีพด้านต่างๆ ให้กับคนในชุมชน ปัจจุบัน (ณ ปี 2559) มีสมาชิก 347 ครัวเรือน เงินกองทุน จำนวน 1,140,768 บาท โดยดำเนินการช่วยเหลือให้สมาชิกกู้ยืม เพื่อซ่อมแซมบ้าน จำนวน 14 ครัวเรือน และสมาชิกกู้ยืม เพื่อไถ่ถอนที่ดินคืน จำนวน 2 ราย เป็นเงิน 150,000 บาท

นอกจากการพัฒนากองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินแล้ว ยังเกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพด้านต่างๆ เช่น กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด กลุ่มแปรรูปปลา กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มทอผ้า เป็นต้น โดยเกิดการเชื่อมโยงกองทุนและแหล่งทุนต่างๆ เพื่อให้ประชาชนและสมาชิกในตำบลเข้าถึงและเป็นการสร้างโอกาสในการพัฒนาด้านอาชีพ สร้างรายได้ เกิดกลุ่มทั้งตำบล 14 กลุ่ม สมาชิก 1,394 คน และเงินทุนหมุนเวียนรวม 788,500 บาท

พื้นที่บูรณาการด้านการพัฒนา
สวัสดิการชุมชน

กรณีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางซุด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
“การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน”

เนื่องในวาระฉลอง 100 ปีชาตกาล ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เครือข่ายสวัสดิการชุมชนร่วมกับภาคีพัฒนาได้ร่วมกันพิจารณามอบ รางวัลองค์กรสวัสดิการชุมชน : ผู้สร้างสรรค์ความมั่นคงของมนุษย์ตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ "คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน" เพื่อยกย่องกลุ่ม/กองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีผลงานดีเด่นด้านต่างๆ 7 ด้าน ในประเภทรางวัลด้านการมีปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกลุ่ม รวมทั้งร่วมมือกับหน่วยงาน/ภาคีต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและสังคม กองทุนสวัสดิการที่ได้รับรางวัล คือ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางซุด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางซุด มีวิสัยทัศน์ในการเป็นองค์กรขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนเพื่อนำไปสู่สังคมจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน ด้วยการสร้างโอกาสให้กับประชาชนเพื่อให้เข้าถึงสวัสดิการชุมชนได้อย่างทั่วถึง ได้รับสวัสดิการตามความ

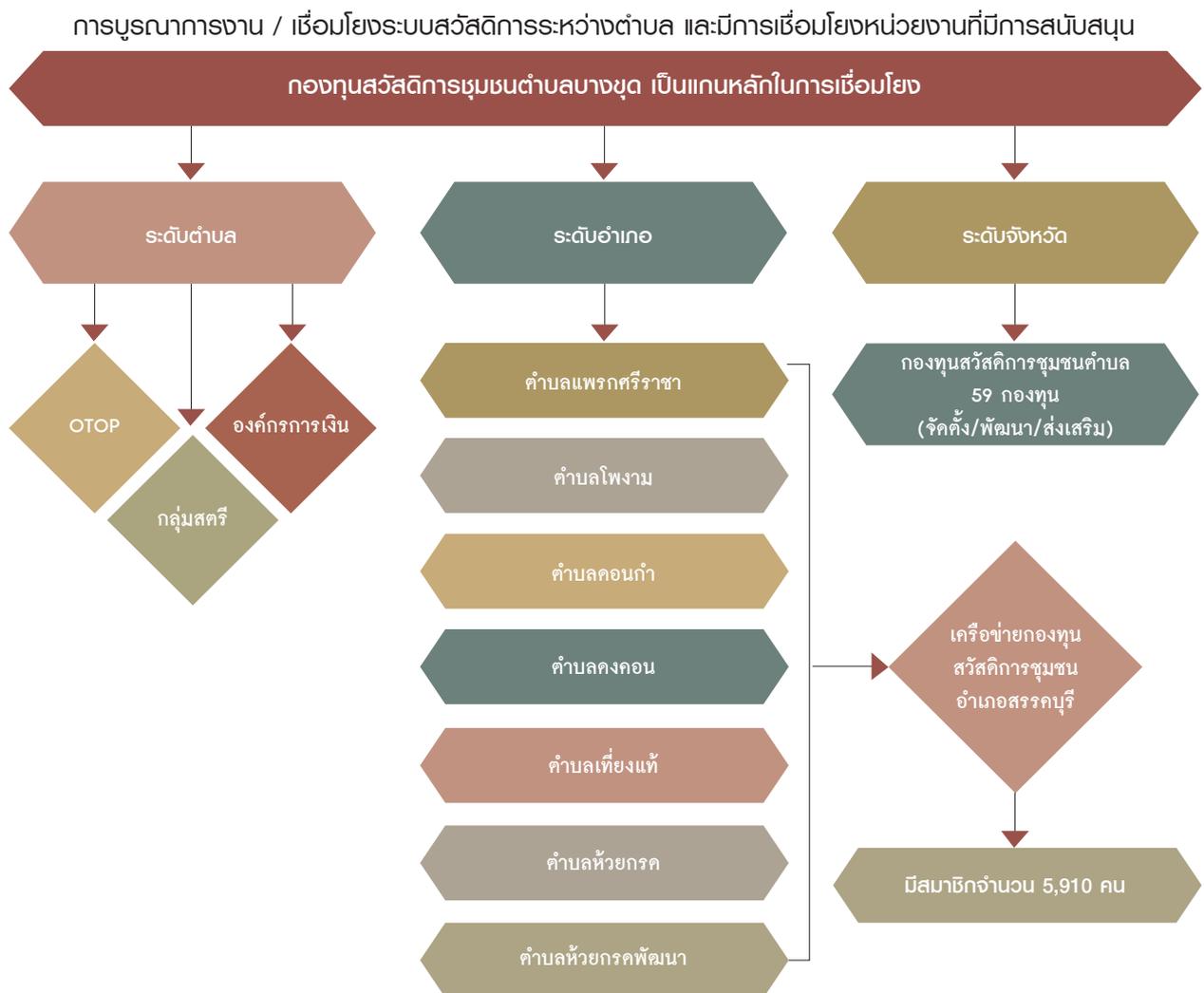

จำเป็นขั้นพื้นฐานอย่างถ้วนหน้า เสมอภาค เป็นธรรม โดยกองทุนจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก 9 ประเภท ครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตาย ได้แก่ การจัดสวัสดิการเงินขวัญถุงให้กับเด็กแรกเกิด การช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลกรณีเจ็บป่วย กรณีเสียชีวิต สวัสดิการทุนการศึกษา สวัสดิการเงินทุนโดยให้สมาชิกกู้ยืมเงินประกอบอาชีพ และการจัดสวัสดิการที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น การส่งเสริม

ด้านการพัฒนาอาชีพ การฝึกอบรมอาชีพ การหาตลาดให้แก่สมาชิก ตลอดจนการร่วมมือในการจัดกิจกรรมในชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและประเพณีวัฒนธรรม กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางซุด ปัจจุบัน (พ.ศ. 2559) มีสมาชิกจำนวน 1,749 คน ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน มีเงินกองทุน 2,421,479 บาท

การประสานความเชื่อมโยงและการมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงาน

เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้นำไปสู่ความเข้มแข็ง กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางชุด เป็นศูนย์การเรียนรู้มีวิทยากรประจำศูนย์ที่สามารถให้ความรู้แก่ผู้ที่มาเรียน เช่น เรื่องโปรแกรมสวัสดิการชุมชน โดยเป็นวิทยากรให้ความรู้และสอนวิธีการใช้งานโปรแกรม การบันทึกข้อมูล รวมทั้งหนุนเสริมเครือข่ายจังหวัดอื่นๆ ในเขตภาคกลางโดยการให้ความรู้ แลกเปลี่ยนกับเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์การจัดสวัสดิการชุมชน ตลอดจนการทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายสวัสดิการชุมชนจังหวัดชัยนาทให้เข้มแข็ง นอกจากนี้ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางชุดยังประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาเครือข่ายสวัสดิการ และเสริมสร้างพลังการเรียนรู้สวัสดิการชุมชน เช่น ร่วมกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชัยนาท จัดโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรชุมชนจังหวัดชัยนาท เพื่อพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน 59 กองทุน จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจในเจตนารมณ์ในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนและบทบาทของคณะกรรมการในเรื่องการบริหารจัดการที่ดี เช่น ระบบเอกสาร การจัดเก็บข้อมูล ระบบบัญชี การทำงานบุคลากรประจำปี การจัดทำฐานข้อมูล เป็นต้น การจัดทำแผนพัฒนากองทุนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชน และการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ

พื้นที่บูรณาการเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาองค์กรชุมชน

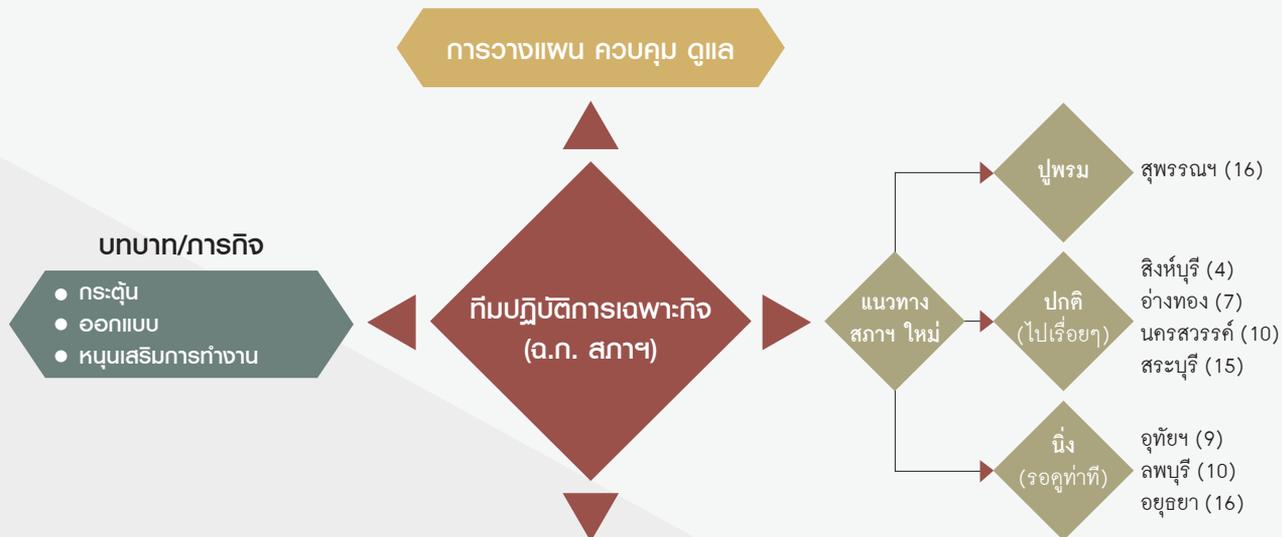
กรณีการจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนภาคกลาง
ปฏิบัติการ “ปุพรม” จัดตั้งสภาองค์กรชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี

นับจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน ระหว่างปี 2551-2558 พื้นที่ภาคกลาง 9 จังหวัด มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนแล้ว 606 ตำบล โดยในปี 2559 สำนักงานภาคกลางร่วมกับขบวนการองค์กรชุมชนกำหนดภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนใน 2 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนเดิม และ 2) การจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนใหม่ 88 ตำบล พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานในพื้นที่ให้สอดคล้องกับภารกิจ ดังนี้

1) จัดกลไกและทีมงาน โดยแต่ละจังหวัดทบทวนกลไกขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนภายในจังหวัดให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนงาน และจัดตั้งทีมเฉพาะกิจในระดับภาค 12 คน ซึ่งมีภารกิจสำคัญ คือ กระตุ้นให้จังหวัดขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง ออกแบบวิธีการทำงาน พร้อมหนุนเสริมการทำงานให้จังหวัดสามารถขับเคลื่อนงานได้

2) วิเคราะห์สถานการณ์ ข้อมูล ข้อติดขัดสำคัญรายจังหวัด เพื่อหาช่องทางในคลี่คลายทำให้จังหวัดสามารถขับเคลื่อนงานได้บรรลุตามเป้าหมาย รวมถึงทบทวนเป้าหมายที่จะดำเนินการในแต่ละจังหวัดตามสภาพความเป็นจริง

วิเคราะห์ข้อมูล / ทีม / สถานการณ์ / กำหนดแนวทาง

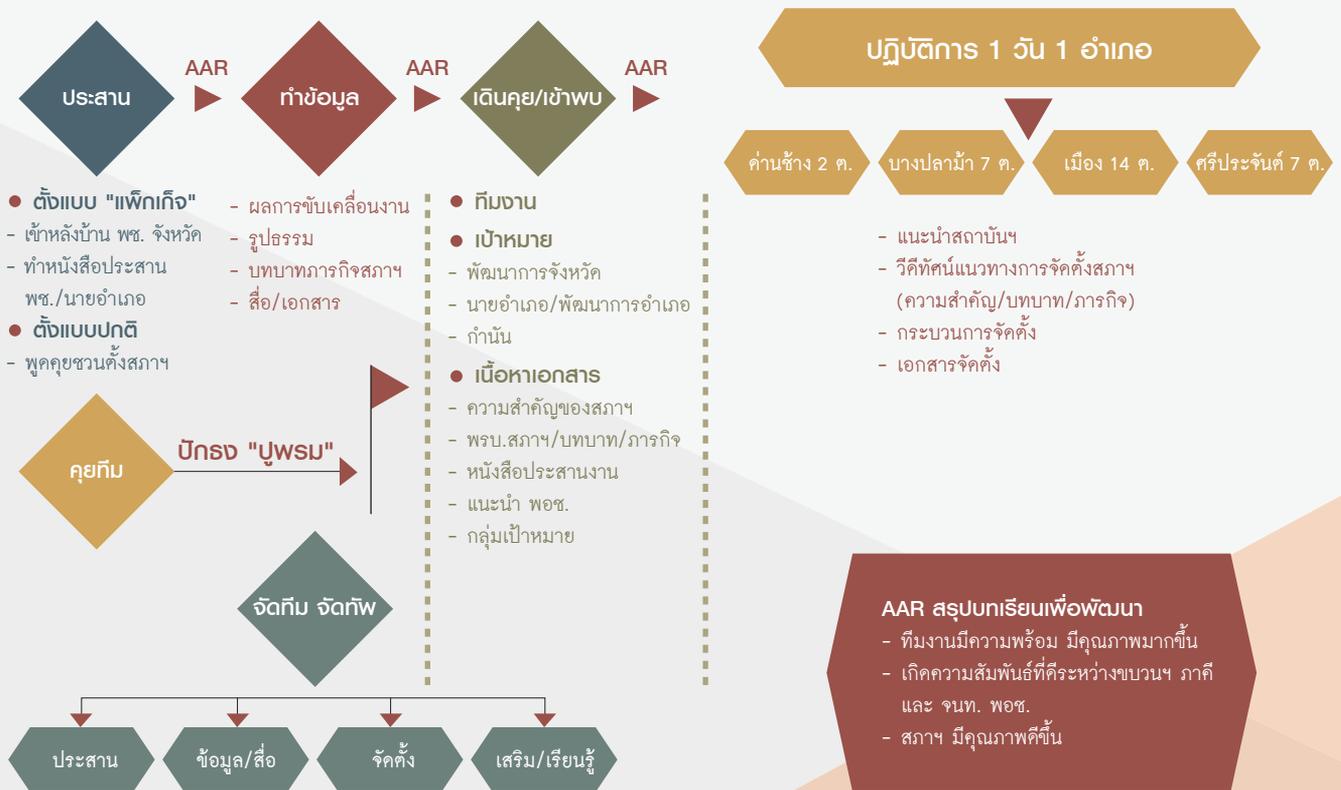
จังหวัด	พื้นที่	ตั้งแล้ว	คงเหลือ	เป้าหมาย
● นครสวรรค์	126	102	22	10
● อุทัยธานี	70	61	9	9
● ชัยนาท		ตั้งสภาฯ เพิ่มพื้นที่		
● สระบุรี	111	59	52	15
● สิงห์บุรี	43	39	4	4
● ลพบุรี		70		10
● อ่างทอง	73	58	15	7
● พระนครศรีอยุธยา	209	90	119	16
● สุพรรณบุรี	110	67	47	16

ข้อติดขัดสำคัญ

- ข้อติดขัดภายในจังหวัด
 - คน/ทีม/งานเยอะ
 - พื้นที่เหลือน้อย/ตั้งยาก
 - การบริหารขบวนฯ
- ข้อติดขัดภายนอก
 - งบประมาณ
 - นโยบาย/หน่วยงานภาคี

3) วางแผนออกแบบวิธีการกำหนดแนวทางการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนใหม่ เช่น "แนวคิดปูพรมของจังหวัดสุพรรณบุรี" ให้ความสำคัญกับการสร้างรูปธรรมในพื้นที่ การพัฒนาแผนภาคประชาชนเพื่อเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคีภาครัฐ และขยายพื้นที่ให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดเพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานเสริมสร้างงานพัฒนาระดับตำบล และหนุนเสริมพลังภาคประชาชน

ปฏิบัติการ “ปูพรม” จัดตั้งสภาฯ จ.สุพรรณบุรี

แนวคิดการทำงานในลักษณะ "ปูพรมจังหวัดสุพรรณบุรี" ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุผลได้ตามเป้าหมายทั้งเชิงปริมาณ และเกิดการพัฒนาทีมงานให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ทำให้แกนนำสภาองค์กรชุมชนจังหวัดอื่นๆ เกิดความสนใจจนเกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนวิธีการระหว่างจังหวัด สู่การขยายพื้นที่ดำเนินการพร้อมทั้งประยุกต์ปรับวิธีการจาก "ปูพรมจังหวัด" เป็น "ปูพรมอำเภอ" ขยายพื้นที่ปฏิบัติการเพิ่มขึ้นใน 6 อำเภอ 5 จังหวัด คือ อ.หนองแค จ.สระบุรี อ.บางไทร และอ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี และอ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์

ปฏิบัติการ "ปูพรม" ของขบวนองค์กรชุมชนและสำนักงานภาคกลาง ส่งผลให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และเรียนรู้ร่วมกันดังนี้

- 1) เทคนิคและกระบวนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนแบบ "ปูพรมจังหวัด" "ปูพรมอำเภอ" การเตรียมการและประสานงาน ทำข้อมูล ลงปฏิบัติการและสรุปทเรียนเพื่อพัฒนา (AAR)
- 2) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างขบวนองค์กรชุมชนและเจ้าหน้าที่นำไปสู่การพัฒนาคนทำงานในพื้นที่ ยกกระตือรือร้นการทำงานจากทีมจังหวัดสู่ทีมภาค
- 3) เกิดการจัดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ ขบวนองค์กรชุมชน และภาคีพัฒนา ก่อให้เกิดการขยายฐานภาคีภาครัฐในพื้นที่ เช่น นายอำเภอ ท้องถิ่น ท้องที่ พัฒนาชุมชน
- 4) สามารถดำเนินงานได้สูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลได้ 133 ตำบล จากเป้าหมาย 88 ตำบล นับเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

ในปี 2542 กรมป่าไม้มีการรับรองพื้นที่ป่าชุมชนให้เป็น "ป่าชุมชนภูววง" มีพื้นที่ทั้งหมด 11,300 ไร่ โดยชุมชนได้ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน เพื่อควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์จากผืนป่าซึ่งมีการดำเนินงาน ดังนี้

1) สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านโคกเป็นเวทีกลางในการเชื่อมโยงรับฟังความคิดเห็น ความเดือดร้อนของประชาชนในเรื่องต่างๆ และติดตามความคืบหน้างานประเด็นสำคัญที่สภาองค์กรชุมชนได้ดำเนินการคือ การอนุรักษ์ป่าชุมชนภูววงที่จะถูกบุกรุกจากบริษัทที่มาทำสัมปทานเหมืองแร่ประเภทหินทราย

2) จัดกิจกรรมฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสป.) 2 รุ่น โดยมีการปลูกป่าในวันสำคัญ จัดทำแนวป้องกันไฟป่า อบรมอาสาสมัครป้องกันไฟป่า โดยมีการลาดตระเวนป่าชุมชนร่วมกับประชาชนทั้ง 13 หมู่บ้าน ในเขตป่าชุมชนภูววง ซึ่งมีหน่วยงานร่วมสนับสนุน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโคก สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านโคก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวง โรงเรียนทุกโรงเรียนในตำบล

3) สร้างเครือข่ายอนุรักษ์ป่าชุมชนภูววง โดยมีการถ่ายทอดความรู้ และได้รับการยอมรับจนได้รับรางวัลต่างๆ เช่น องพระราชมานจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในปี 2547 และ ปี 2558 รางวัลลูกโลกสีเขียวในปี 2552 รางวัลต้นไม้ยืนเมื่อปี 2557 นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งศึกษาคูงานในพื้นที่โดยมีคณะศึกษาคูงานจากจังหวัดต่างๆ

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการสรุปบทเรียนที่สำคัญ คือ การดำเนินงานในระยะแรกชาวบ้านใน 7 ตำบลที่มีเขตติดต่อกับแนวป่ายังไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่าชุมชนภูววงเท่าที่ควร เนื่องจากยังไม่มีความเข้าใจและเชื่อมั่นในบทบาทหน้าที่หรือกระบวนการทำงานของสภาองค์กรชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ (ป่าชุมชนภูววง) จึงนำมาสู่กระบวนการสร้างเครือข่ายอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติป่าชุมชนภูววง โดยใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นกลไกในการขับเคลื่อน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ความร่วมมือระหว่าง 7 สภาองค์กรชุมชนตำบลและการจัดทำข้อบัญญัติป่าชุมชนภูววง ซึ่งได้มีการอบรมให้ความรู้สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์หวงแหนทรัพยากรธรรมชาติป่าชุมชนภูววงของตนเองแก่คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชน ผู้นำชุมชนและประชาชนในเขตของป่าชุมชนภูววง

รูปธรรมความสำเร็จดังกล่าว เกิดจากปัจจัยสนับสนุนทั้งภายในและภายนอก กล่าวคือ **ปัจจัยภายใน** ความสามัคคีคืนตัวในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน (ป่าชุมชนภูววง) หากพบบุคคลที่ทำผิดระเบียบข้อบังคับป่าชุมชนจะมีการบอกกล่าวและลงโทษตามกฎระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ ทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกป่าชุมชนเป็นสมบัติของส่วนรวมที่ควรรักษาไว้ให้กับลูกหลานสืบต่อไป เป็นป่าค้ำน้ำของห้วยบางทรายและห้วยมุกที่หล่อเลี้ยงชาวจังหวัดมุกดาหารตลอดมา **ปัจจัยภายนอก** การสนับสนุนจากหน่วยงาน อาทิ การสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในการดำเนินกิจกรรม การสนับสนุนสถานที่จากองค์การบริหารส่วนตำบล และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น วัด โรงเรียน กรมส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น

2. แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในชุมชนได้กำหนดและเห็นเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน โดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่จะทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมทั้งรักษาเอกลักษณ์และปรับใช้ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมในการจัดการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และเป็นพื้นฐานสำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ความสมดุลและยั่งยืน

2.1 แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล

ในปีงบประมาณ 2559 เกิดแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล 1,540 ตำบลใน 72 จังหวัด โดยมีสภาองค์กรชุมชนตำบลและขบวนองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและจัดทำข้อมูลระดับตำบล เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทั้งที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด/ภัยคุกคามในพื้นที่ โดยเชื่อมโยงแกนนำชุมชน ขบวนองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่าย และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นพร้อมทั้งพิจารณาแผนงาน/กิจกรรมที่ชุมชนสามารถดำเนินการเองได้ และแผนงาน/กิจกรรมที่ผลักดันสู่แผนของหน่วยงานหรือขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงาน เกิดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงและบูรณาการแผนชุมชนท้องถิ่นกับแผนของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ รวมถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานลักษณะต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมของขบวนองค์กรชุมชน ก่อเกิดการเชื่อมโยงกับแผนหน่วยงานหรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน จำนวน 616 ตำบลคิดเป็นร้อยละ 40.00 ของตำบลที่มีแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

ภาค	จำนวนจังหวัด	แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล (ตำบล)	เชื่อมโยงแผนกับหน่วยงาน (ตำบล)
● ภาคเหนือ	15	338	147
● ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	17	365	143
● ภาคใต้	14	330	123
● ภาคกลางและตะวันตก	16	288	131
● ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก	10	219	72
รวม	72	1,540	616

ทั้งนี้ ยังมีแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล 924 ตำบลที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงกับแผนของหน่วยงานได้ ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นและภาคีพัฒนาในพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพของแผนพัฒนาและผลักดันให้สามารถเชื่อมโยงกับแผนของหน่วยงานต่อไป

ปัจจัยสนับสนุนในการจัดทำพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบลให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน แกนนำ และขบวนการองค์กรชุมชนในพื้นที่ในการจัดทำข้อมูล วิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชนและบริบทของพื้นที่ พร้อมทั้งการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคีต่างๆ ในพื้นที่ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตำบล และนำแผนงาน/ กิจกรรมจากแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเชื่อมโยงหรือบรรจุเป็นแผนของหน่วยงานทั้งในระยะสั้นและระยะยาว หรือให้การสนับสนุนแผนงาน/ กิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการ

ตัวอย่างแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล

แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบล ตำบลกีดช้าง อำเภอมะเข่เตง จังหวัดเชียงใหม่

เกิดจากการใช้กลไกสภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางในการเชื่อมโยงกลุ่มอาชีพและหน่วยงานภาคี เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) กรมการพัฒนาชุมชน (พช.) เป็นต้น ร่วมดำเนินการจนสำเร็จเป็นแผนพัฒนาตำบลระยะ 5 ปี (2559-2563) ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิต การทำมาหาเลี้ยงชีพ ประเพณีวัฒนธรรม และสภาพพื้นที่ โดยมีแผนงานสำคัญ 3 ด้าน คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ซึ่งแผนพัฒนาตำบลระยะ 5 ปี ของตำบลกีดช้างได้มีการเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาระยะ 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลกีดช้างในยุทธศาสตร์ที่ 2 ว่าด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวตามแนวทางพัฒนาส่งเสริมพัฒนาอาชีพและส่งเสริมการท่องเที่ยว

แผนพัฒนาพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเทศบาลตำบลวาง อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เกิดจากการรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินสถานการณ์ ศักยภาพ จุดอ่อน จุดแข็งของเทศบาลตำบลวางสู่การจัดทำแผนพัฒนาฯ ที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเสมอภาคกัน มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยแผนการพัฒนาตำบลมี 3 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม ที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านสวัสดิการชุมชน การปรับภูมิทัศน์และการดูแลด้านความมั่นคงปลอดภัยของพื้นที่ชุมชน 2) ด้านพัฒนาองค์ที่เน้นการจัดการบริหารจัดการของสภาองค์กรชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ และ 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่พัฒนาทั้งทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

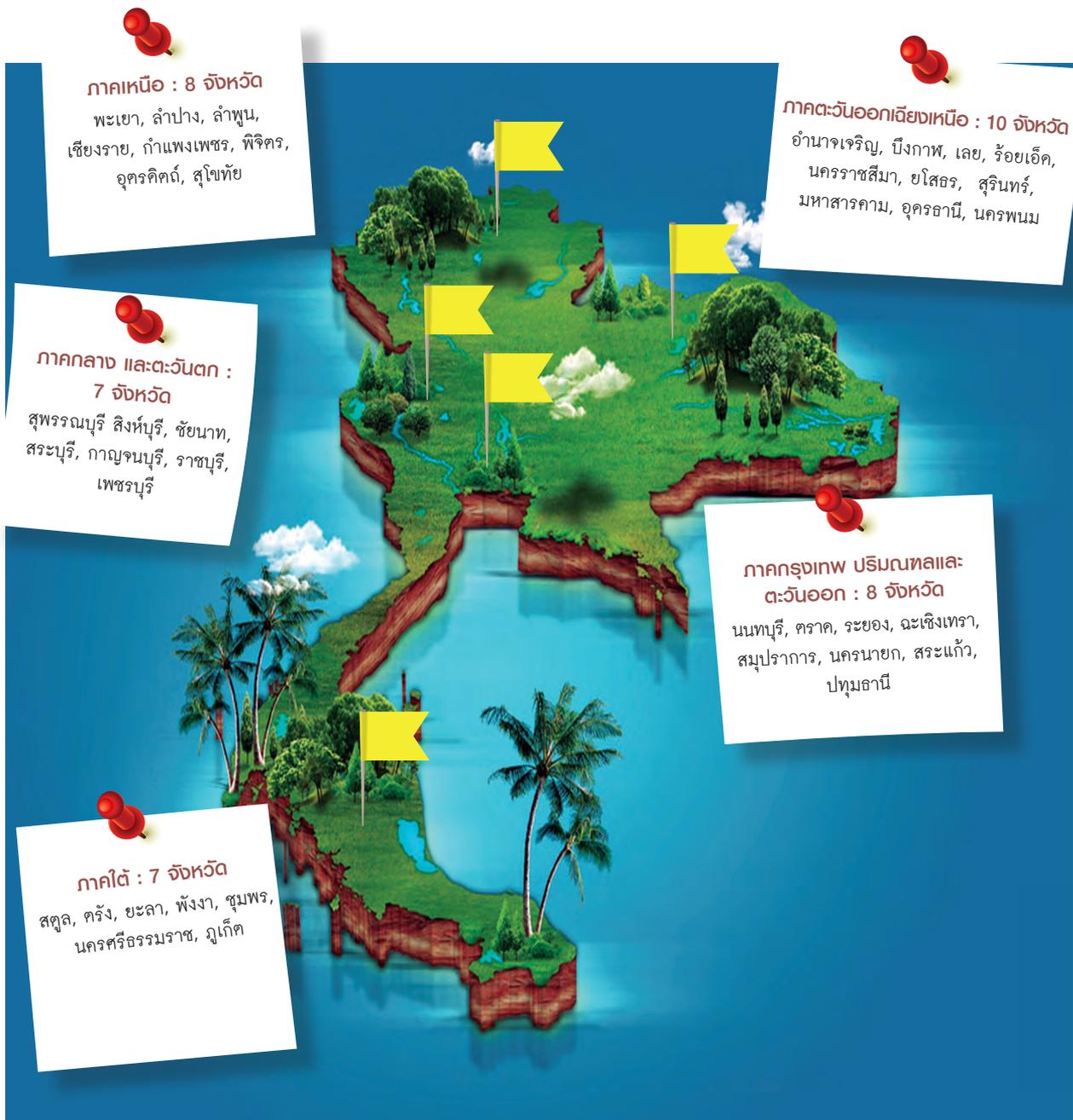
แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลสระสี่มุม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

เป็นแผนระยะ 3 ปี (พ.ศ 2559-2561) ซึ่งจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีการปล่อยน้ำเสียลงในคลองของหมู่บ้าน ปัญหาเยาวชนติดยาเสพติดและสิ่งเสพติด ผู้สูงอายุขาดคนดูแล และการขาดความสามัคคีภายในชุมชน ทำให้เกิดความพยายามในการเปลี่ยนแปลงจนนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ "ชุมชนเข้มแข็ง มีความเป็นอยู่ที่ดี มีอาชีพมั่นคง เศรษฐกิจยั่งยืน" และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและแก้ไขปัญหามี 7 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาคน 2) สวัสดิการชุมชน 3) การพัฒนาเศรษฐกิจ 4) ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 5) การพัฒนาสังคม 6) การพัฒนาสภาองค์กรชุมชน และ 7) การพัฒนาสุขภาพชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

2.2 แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด

เกิดการยกระดับและเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ระดับจังหวัดใน 40 จังหวัด ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ใน 5 ภาค ซึ่งในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนระดับจังหวัด มีการทบทวนและประเมินศักยภาพพื้นที่ทั้งที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน กำหนดแผนงานและประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่ของแต่ละจังหวัดพร้อมทั้งประสานหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยงสู่แผนของหน่วยงานท้องถิ่น/หน่วยงานภาครัฐที่เป็นยุทธศาสตร์ร่วมหรือประเด็นงานร่วมระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน โดยแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนเชื่อมโยงเป็นแผนของหน่วยงาน และได้รับการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามแผนพัฒนาของขบวนการองค์กรชุมชน

ตัวอย่างกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัดและการเชื่อมโยงสู่แผนหน่วยงาน

"**ศรีเมืองแห่งความสุข**" บทบาทขององค์กรชุมชนจังหวัดศรีเริ่มต้นในปี 2528 จากการขับเคลื่อนงานประเด็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จนกระทั่งมีการขยายตัวและรวมกลุ่มประเด็นงานต่างๆ เช่น สวัสดิการ ที่ดินฯ โดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยงและจัดทำแผนพัฒนาระดับตำบล ภายใต้แนวคิดฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น และมีการจัดตั้งคณะทำงานขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดศรีเป็นกลไกการขับเคลื่อนงานพัฒนา ซึ่งได้มีการรวบรวมและสังเคราะห์แผนตำบลเป็นแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนจังหวัดศรีระยะ 3 ปี ภายใต้วิสัยทัศน์ "ศรีเมืองแห่งความสุข" ใน 4 ประเด็นสำคัญ คือ

- (1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของขบวนการชมชนจังหวัดศรีสะเกษ
- (2) การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วมโดยขบวนการชมชนและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน
- (3) การเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกมิติ
- (4) การพัฒนานโยบายเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมความมั่นคงในชีวิตของประชาชน

● การเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนจังหวัดศรีสะเกษกับแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด โดยยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานของภาคประชาชนสามารถเชื่อมโยงและได้รับการบรรจุเป็นแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน ซึ่งจะไปสู่การสนับสนุนและขับเคลื่อนงานในประเด็นที่สอดคล้องกัน ได้แก่

<p>ยุทธศาสตร์สนับสนุนการก่อตั้งชมชนที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมชุมชน</p>	<p>เป็นส่วนหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์จังหวัดศรีสะเกษ (พ.ศ. 2557-2560) ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมกับชุมชน/ พื้นที่ และมีความยั่งยืน และแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2560 - 2562) ในยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน</p>
<p>ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนและสุขภาวะชุมชนให้ครอบคลุมทุกด้าน</p>	<p>เป็นส่วนหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์จังหวัดศรีสะเกษ (พ.ศ. 2557 - 2560) ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2560 - 2562) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม</p>

ขบวนการชมชนท้องถิ่นในจังหวัดลำปางมีการสานพลังกับภาคี เพื่อการจัดการตนเองระดับตำบลและจังหวัด โดยใช้กระบวนการเชื่อมโยงต้นทุนชุมชน ระบบข้อมูลและแผนชุมชนดังนี้

- 1) เปิดเวทีสร้างการเรียนรู้จังหวัดจัดการตนเอง เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ของพื้นที่ กำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ร่วมกัน รวมถึงแนวทางพัฒนานโยบายสาธารณะของคนลำปาง
- 2) หนุนเสริมกระบวนการดำเนินงานเพื่อการจัดการตนเองระดับตำบลและจังหวัด
 - 2.1) เชื่อมโยงแผนการทำงานระดับตำบล หรือประเด็นที่มีการผลักดันนโยบายท้องถิ่นและจังหวัด
 - 2.2) สานพลังชมชนระดับตำบลจากทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนการทำงานระดับพื้นที่ และจังหวัด
- 3) ออกแบบเวทีการเรียนรู้ทางการเมืองโดยเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายแสดงความคิดเห็นในประเด็นร่วม "คนนครลำปางมีผลประโยชน์ร่วมกันในการกำหนดนโยบายพื่อเมืองของคนลำปาง"
- 4) หนุนเสริมกระบวนการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม
- 5) ประสานความร่วมมือคณะทำงานระดับจังหวัดเพื่อหาแนวร่วมในการทำงาน
- 6) จัดระบบข้อมูลระดับจังหวัดเพื่อรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ

● การเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนจังหวัดลำปางกับหน่วยงานระดับจังหวัด ได้รับงบประมาณสนับสนุนในการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์หนุนเสริมกระบวนการดำเนินงานเพื่อการจัดการตนเองระดับตำบลและจังหวัด ในการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการจัดทำแผนพัฒนาให้ กับสมาชิกสภาเครือข่ายพลเมืองจังหวัดลำปางและสภาองค์กรชุมชนตำบลจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และแผนงานส่งเสริมการพัฒนาจังหวัดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ภายใต้โครงการเสริมบทบาทและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชน/สภาองค์กรชุมชน เพื่อสนับสนุนแผนการขับเคลื่อนสภาเครือข่ายพลเมืองจังหวัดลำปาง ปี 2559

จังหวัด
ร้อยเอ็ด

ร้อยเอ็ดเมืองเกษตรพามี อยู่ดี มีแฮง เป็นการขับเคลื่อนงานสภาเกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาจากพื้นที่ระดับตำบล และร่วมกันกำหนดการขับเคลื่อนงานพัฒนาระดับจังหวัด โดยกำหนดยุทธศาสตร์ ดังนี้

- 1) การส่งเสริมและพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบลให้เข้มแข็ง
- 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาที่ดิน กองทุนสวัสดิการชุมชน องค์กรการเงินชุมชน ระบบสุขภาพ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมชุมชนและเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) การพัฒนาระบบเครือข่ายองค์กรชุมชน เครือข่ายภาคีความร่วมมือทุกภาคส่วน ทุกระดับ
- 4) การพัฒนาระบบข้อมูล ฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานพัฒนาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการพัฒนาคืนสู่ชุมชนท้องถิ่น

● การเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ดกับแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด มีการนำเสนอยุทธศาสตร์ภาคประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ดในเวทีประชุมระดับจังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีการผลักดันยุทธศาสตร์จังหวัดที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิ ปีงบประมาณ 2557 - 2560
- 2) โครงการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพปลอดภัยด้วยเครือข่ายธนาคารปลาไหลภายใต้โครงการครัวร้อยเอ็ดสู่ครัวโลก
- 3) โครงการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีสู่ตลาดโลก
- 4) พัฒนาการเกษตรครบวงจรอย่างมีส่วนร่วม
- 5) พัฒนาอาชีพเกษตรครบวงจร
- 6) ส่งเสริมการทำเกษตร 1 ไร่ 1 แสน
- 7) โครงการพัฒนาข้าวอินทรีย์เพื่อการแปรรูปสู่ครัวร้อยเอ็ดภายใต้โครงการร้อยเอ็ดสู่ครัวโลก

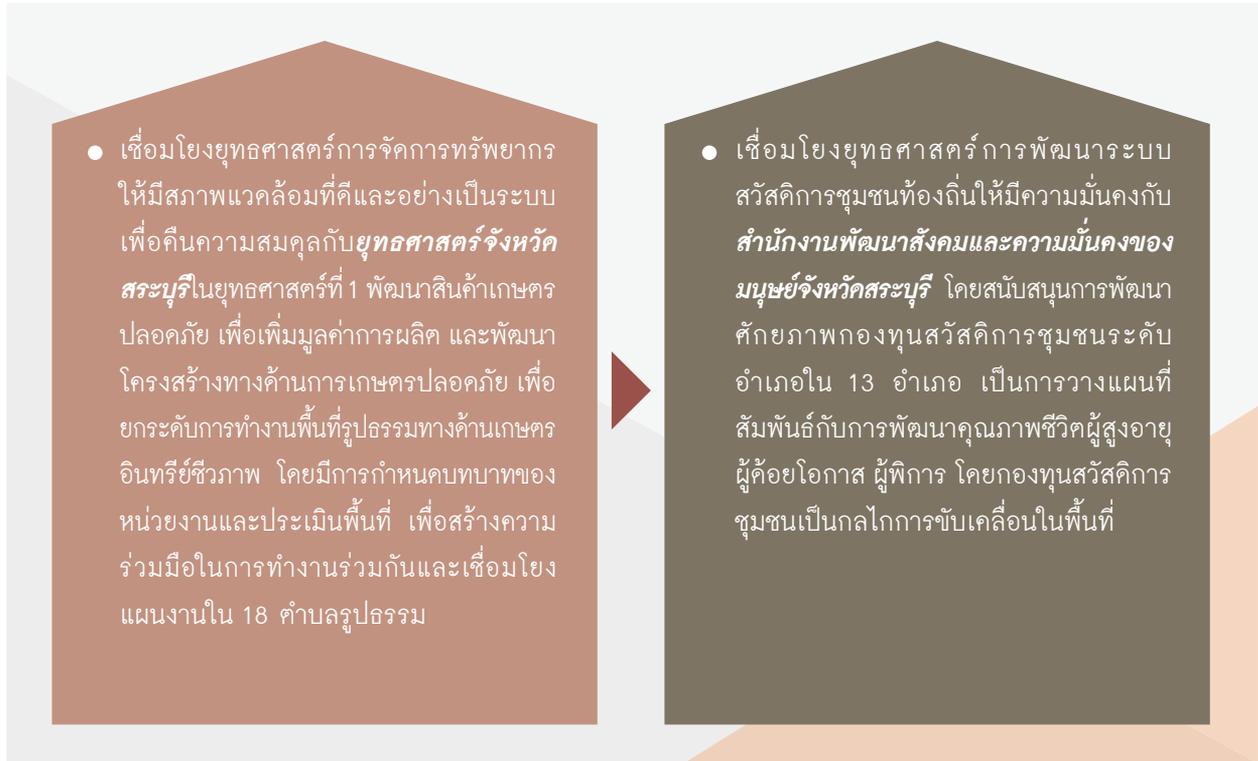
จังหวัด
สระบุรี

รู้คุณค่าทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสิ่งแวดล้อมที่ดีให้สังคม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการเกษตรและฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นและมีสวัสดิการตั้งแต่เกิดจนตาย โดยแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนจังหวัดสระบุรี กำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน ดังนี้

- 1) การจัดการทรัพยากรให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีและเป็นระบบเพื่อคืนความสมดุล
- 2) การแก้ไขปัญหาให้คนจนหรือผู้ด้อยโอกาสที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง
- 3) การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้
- 4) การจัดระบบข้อมูลขององค์กรชุมชน
- 5) การพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นให้มีความมั่นคง
- 6) การพัฒนาศักยภาพผู้นำองค์กรชุมชนให้สามารถเป็นแกนหลักในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ
- 7) พลังทางสังคมขับเคลื่อนงาน ใช้วัฒนธรรมประเพณีเป็นจุดร่วมในการเชื่อมกับพลังอำนาจท้องถิ่น

● การเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนจังหวัดสระบุรีกับแผนของหน่วยงานระดับจังหวัด ก่อให้เกิดการสนับสนุนขับเคลื่อนงานของภาคประชาชนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์หน่วยงาน ดังนี้

เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนฐานราก มุ่งสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง โดยพื้นที่เป็นตัวตั้ง มีการผนึกกำลังของภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยการวิเคราะห์ปัญหา กำหนดเป้าหมายร่วมกัน ส่งเสริมสืบสานวัฒนธรรมชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สังคมมั่นคงเป็นสุข โดยกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

- 1) มุ่งสู่พื้นที่ความมั่นคงด้านอาหาร
- 2) เน้นการรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3) เพื่อให้เกิดการจัดการตนเอง ด้วยการพัฒนาคน กลไก

● การประสานงานและเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนจังหวัดฉะเชิงเทรากับหน่วยงานระดับจังหวัด โดยบรรจุแผนการสนับสนุนสวัสดิการชุมชน 57 พื้นที่ ในแผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทราและสนับสนุนการขับเคลื่อนงานของผ่านกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ส่งเสริมชุมชนสุขภาวะทั้งด้านองค์ความรู้และงบประมาณค่าบลละ 60,000 บาท สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการจัดตั้งคณะทำงานร่วมด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัย ด้านสวัสดิการชุมชน และด้านสังคม รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณผ่านกองทุนสวัสดิการสังคม จำนวน 80,000 บาท

การขับเคลื่อนแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัดภาคประชาชนสู่การยกระดับเป็นแผนยุทธศาสตร์จังหวัด
 “อำนาจเจริญ เมืองธรรมเกษตร”

- พ.ศ. 2540 เกิดการรวมตัวขององค์กรชุมชนและเครือข่าย เป็นขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เกิดยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคประชาชน
- พ.ศ. 2553 ปรับทิศทางการขับเคลื่อนงานพัฒนา ให้มีความสำคัญกับแนวทาง "พื้นที่จัดการตนเอง" ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2555"
- พ.ศ. 2556 ผลักดันให้ธรรมนูญประชาชนฯ เชื่อมโยงสู่การแผนการพัฒนาหรือเป็นนโยบายสาธารณะระดับจังหวัด
- เกิดการรวมกลุ่ม/องค์กรชุมชนในระดับตำบลเพื่อจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบล ตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 และยกระดับหลายพื้นที่เป็น "สภากลาง"
 - เกิดการจัดตั้งกองทุนหรือกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ครอบคลุมทั้ง 63 พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอำนาจเจริญ
 - เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและตั้งกลไก "คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยจังหวัดอำนาจเจริญ" ร่วมกับหน่วยงานราชการ
 - ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ 14 ตำบล การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เพื่อพัฒนาระบบการผลิตอย่างยั่งยืนและสร้างความมั่นคงทางอาหาร ส่งเสริมการตลาดข้าวอินทรีย์
 - เกิดกลไก "คณะกรรมการสภากลาง" ระดับจังหวัด เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ โดยความร่วมมือของ อบจ. สภาองค์กรชุมชนตำบลระดับจังหวัด สภาพัฒนาการเมือง และผู้ว่าราชการจังหวัด เกิดการพัฒนางานวิชาการ โดยความร่วมมือระหว่างขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัด มหาวิทยาลัยมหิดล พมจ. และ พอช. และการวิจัยไต่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว.
- พ.ศ. 2557 อบจ. อำนาจเจริญ สนับสนุนโครงการและงบประมาณเพื่อจัดทำแผนการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญ โดยสำรวจและนำข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์และจัดทำแผนการพัฒนามีภาคีวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มูลนิธินโยบายสุขภาวะ และพอช. ให้การสนับสนุน และเกิด "**แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ**"
- พ.ศ. 2559 ยกย่องแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภาคประชาชนระดับจังหวัดอำนาจเจริญบรรจุเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด ภายใต้เป้าหมาย "อำนาจเจริญ เมืองธรรมเกษตร" ปี 2560-2564

ที่มา : แผนพัฒนาภาคประชาชนจังหวัดอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร

website : <http://www.codi.or.th/index.php/2015-08-04-11-01-52/12746-2015-03-07-02-23-19>

3. ข้อมูลสารสนเทศสู่องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการสื่อสาร

แนวทางสำคัญในการพัฒนาระบบสารสนเทศ

การพัฒนาระบบสารสนเทศของสถาบันฯ ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลแต่ละระบบให้สอดคล้องกับการดำเนินงาน และพัฒนาระบบการรายงานผลจากระบบโดยตรง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานทั้งในมิติของการบริหารงานพัฒนา การบริหารองค์กรและการเงิน และการบริหารโครงการ โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้

- พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการในการกำกับ ติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน โดยเป็นการทำงานบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและสามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างกัน

- จัดหลักสูตรอบรมความรู้ความเข้าใจการใช้งานระบบสารสนเทศ ให้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้ปฏิบัติงานสำนักงาน กลุ่มผู้ปฏิบัติงานพื้นที่ เพื่อให้ผู้ใช้งานในทุกระดับสามารถดำเนินงานบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ใช้ข้อมูลจากระบบสารสนเทศสนับสนุนการดำเนินงานทั้งในส่วนของการบริหารจัดการ สำนักงาน การบริหารโครงการและพื้นที่ปฏิบัติงาน

- พัฒนาระบบรายงานเพื่อการกำกับติดตามผลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในรูปแบบของการออกรายงานจากระบบโปรแกรมเพิ่มมากขึ้น ติดตามความคืบหน้าทั้งในส่วนของผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ ตัวชี้วัด การดำเนินงานโครงการสำคัญที่ได้รับงบประมาณประจำปี และสถานะการเงินที่เป็นปัจจุบัน เพื่อประกอบการตัดสินใจและวางแผน รวมถึงการสอบถามข้อมูลจากระบบโปรแกรมในการปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติมข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและครบถ้วน

- เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลสู่ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและตัดสินใจสำหรับผู้บริหาร (Executive Information System : EIS) ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหา รายงานการพัฒนา การบริหารองค์กร การบริหารโครงการ การบริหารสินเชื่อ และการดำเนินงานตามตัวชี้วัดประจำปี

การส่งเสริมให้มีการใช้ข้อมูล
สารสนเทศเพื่อการพัฒนา
ชุมชนท้องถิ่น

มีความทันสมัย เป็นปัจจุบัน
และพร้อมใช้งาน

ขบวนการองค์กรชุมชนมีทักษะ
การใช้งานข้อมูลข่าวสาร
เพื่อดำเนินงานและติดตามผล
ตลอดจนเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับภาคี
พัฒนาที่เกี่ยวข้อง

3.1 ระบบข้อมูลและสารสนเทศ :

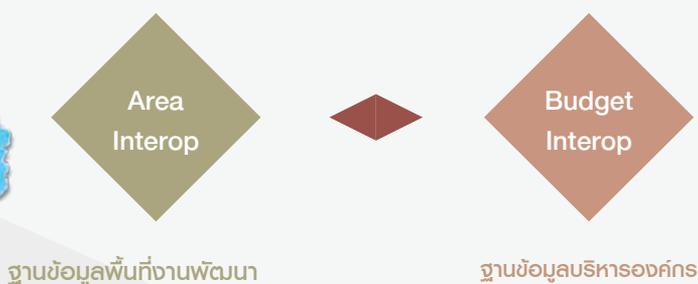
มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ข้อมูลงานพัฒนา โดยออกแบบระบบสารสนเทศบริหารพื้นที่งานพัฒนา (Area Interop) ซึ่งสามารถแสดงผลภาพรวมข้อมูลประเด็นงานสำคัญของสถาบันฯ เชิงพื้นที่เป็นรายภาคได้เป็นปัจจุบัน ได้แก่ การรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชน สวัสดิการชุมชน การพัฒนาที่อยู่อาศัย การแก้ไขปัญหาที่ดิน และงบประมาณสนับสนุนการพัฒนา ก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลและวางแผนงาน

การออกแบบและพัฒนาาระบบรายงานข้อมูลสำคัญรายเดือนจากระบบสารสนเทศบริหารพื้นที่งานพัฒนา (Area Interop) และระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและตัดสินใจสำหรับผู้บริหาร (EIS) ส่งผลให้ข้อมูลมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ วางแผน ตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และเป็นข้อมูลประกอบการรายงานต่อผู้เกี่ยวข้อง

การประสานความร่วมมือกับสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (สรอ.) เพื่อสำรวจระดับความพร้อมด้านมั่นคงปลอดภัย และประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ การบันทึกตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ก่อให้เกิดการทบทวนความพร้อมและทิศทางการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ขององค์กร และร่วมกับสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) สำรวจสถานภาพความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของประเทศไทย ปี 2559 โดยสถาบันฯ มีการประเมินความพร้อมของตนเองตามประเด็นที่ได้มีการสำรวจข้อมูล พบว่า ระดับความพร้อมของระบบคอมพิวเตอร์และระบบความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของสถาบันฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับที่ได้มาตรฐาน

ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารองค์กร

เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการบริหารงานพัฒนา ของ พอช. โดยการรวบรวมเอาฐานข้อมูลงานพัฒนาทั้งหมด ที่มีอยู่มาทำการวิเคราะห์และบูรณาการให้เป็นฐานเดียวกัน และปรับปรุงโปรแกรมให้เป็นหนึ่งเดียว สามารถเข้าถึงงานพัฒนาในทุกๆ ด้าน โดยใช้พื้นที่เป็นหลัก (Area Base) และสนับสนุนผู้ใช้งานจากทุกฐาน สามารถเข้าใช้งานในฐานบูรณาการได้ง่าย โดยรหัสผู้ใช้งานเดียวกัน (Single sign on) ตามที่ผู้ใช้งานนั้น ได้รับสิทธิในการจัดการที่ตกลงไว้ ทำให้เกิดประโยชน์ในการประมวลผลข้อมูลทุกๆ เรื่องในพื้นที่เดียวกันเป็นรายงานได้รวดเร็วขึ้น โดยหน่วยพื้นที่เล็กที่สุด คือ ตำบล ตามประเด็นงานสำคัญ 5 เรื่อง คือ

- สภาองค์กรชุมชน • สวัสดิการชุมชน • แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย
- แก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน • เศรษฐกิจและทุนชุมชน
- งานพัฒนาอื่นๆ ในอนาคต

เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการบริหารจัดการงบประมาณประจำปี ได้แก่ แผนงาน เป้าหมายตัวชี้วัด ผลการดำเนินงาน การเบิกจ่ายงบประมาณ ผู้ใช้งบประมาณ รายงานผลการใช้งบประมาณโดยผู้ใช้งานส่วนใหญ่เป็น จนท. พอช. และเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลโครงการ ได้แก่ โครงการบ้านมั่นคง/ที่ดินทำกิน โครงการพัฒนาชุมชน ซึ่งผู้ใช้งานมีทั้ง จนท. พอช. และ กองเลขาชุมชน

การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อ
เป็นเครื่องมือในการพัฒนา
ชุมชนท้องถิ่น

ประสานความร่วมมือกับ
นักวิชาการ สถาบันการศึกษา
ในการพัฒนาองค์ความรู้ชุมชน
ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน
ท้องถิ่นแต่ละพื้นที่

3.2 การพัฒนาองค์ความรู้ :

ส่งเสริมการจัดกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถอดบทเรียนพื้นที่รูปธรรมที่ประสบความสำเร็จ เพื่อการขยายผล พร้อมทั้ง ทบทวนและปรับปรุงเนื้อหาชุดความรู้ที่มีอยู่ให้เป็นปัจจุบัน ก่อให้เกิดชุดความรู้ ทั้งเชิงพื้นที่และงานประเด็น ดังนี้

- **พื้นที่รูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น** มีการปรับปรุงแนวทางการเขียนรายงาน ชุดความรู้พื้นที่รูปธรรม ปี 2559 เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจการจัดทำ กรณีศึกษาพื้นที่รูปธรรมเผยแพร่ให้ส่วนงานต่างๆ โดยเกิดชุดความรู้พื้นที่รูปธรรม ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองระดับตำบลจำนวน 51 ชุดความรู้ในภาคต่าง ๆ ได้แก่ พื้นที่ภาคกลาง 24 ชุดความรู้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ 17 ชุดความรู้ ภาคเหนือตอนบน 5 ชุดความรู้ และภาคใต้ตอนบน 5 ชุดความรู้

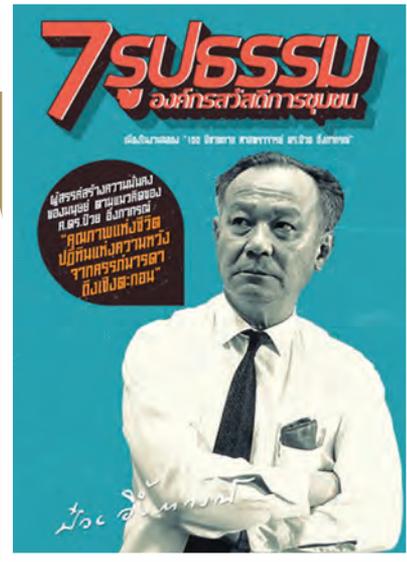
- **การจัดทำแผนพัฒนาระดับตำบลและแผนยุทธศาสตร์จังหวัด:** เกิดชุดความรู้ เรื่อง "บทเรียนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนระดับตำบล/จังหวัด และการบูรณาการ แผนพัฒนาชุมชนกับหน่วยงานภาคี" โดยมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน พร้อม เนื้อหาตัวอย่างพื้นที่ เพื่อเป็นเครื่องมือส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และเผยแพร่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ชุดความรู้ "บทเรียนกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัด" เป็นการ สังเคราะห์กระบวนการพัฒนาและจัดทำยุทธศาสตร์ของขบวนการองค์กรชุมชน ใน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสตูล จังหวัดพังงา จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดลำพูน จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดน่าน

"คู่มือการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยสภาองค์กรชุมชน" เพื่อเป็น แนวทางประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่

● **การพัฒนาสวัสดิการชุมชน** : การประมวลสังเคราะห์ผลการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนก่อให้เกิดชุดความรู้ 7 รูปธรรมองค์กรสวัสดิการชุมชน โดยได้รับการคัดเลือกในโครงการมอบรางวัลองค์กรสวัสดิการชุมชน : ผู้สร้างสรรค์ความมั่นคงของมนุษย์ตามแนวคิดของศาสตราจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ "คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน" และหนังสือ 10 ปี แห่งการเปลี่ยนผ่านสวัสดิการชุมชน ก้าวสู่สังคมสวัสดิการ นอกจากนี้ มีการปรับปรุงข้อมูลรายงานสวัสดิการชุมชนเรื่อง "ระบบสวัสดิการชุมชนรากฐานสู่สวัสดิการสังคมไทยอย่างยั่งยืนด้วยพลังประชารัฐ" ให้เป็นปัจจุบันและเผยแพร่สู่สาธารณะ

● **การพัฒนาที่อยู่อาศัยและการจัดการที่ดิน** : การจัดทำ "คู่มือโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง" เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองได้เข้าใจกระบวนการโครงการและแนวทางปฏิบัติแต่ละขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นกระทั่งสิ้นสุดโครงการในภาพรวม และรายงาน "ความก้าวหน้าโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองตามแผนการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองปี พ.ศ.2559-2560" โดยมีการถอดบทเรียนโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลองใน 2 ชุมชนนำร่อง คือ ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ 54 และชุมชนบางบัวร่วมใจพัฒนา (เชิงสะพานไม้ 2) เพื่อการสื่อสารและเผยแพร่สู่สาธารณะและเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน

การแก้ไขปัญหที่ดิน เกิดชุดความรู้รูปธรรมที่ดิน จำนวน 39 ชุดความรู้รูปธรรม จากเวทีถอดองค์ความรู้ขบวนที่ดินทำกินชนบทภาคตะวันตก และรายงานการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์จากการต่อสู้เพื่อที่อยู่อาศัยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน "คนสลัม สู่ บ้านมั่นคง"

เพิ่มประสิทธิภาพ
การสื่อสารประชาสัมพันธ์
เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

พัฒนานักสื่อสารชุมชน
เปิดช่องทางและรูปแบบการสื่อสารที่
กว้างขวางและหลากหลาย

เพื่อให้งานพัฒนาชุมชนเป็นที่ยอมรับ
รับรู้ของสาธารณะ

3.3 การสื่อสารประชาสัมพันธ์ :

การพัฒนานักสื่อสารชุมชน โดยประสานความร่วมมือกับภาคีพัฒนาในการพัฒนาเครือข่ายนักสื่อสารชุมชนและนักสื่อสารจัดการความรู้ชุมชนในประเด็นงานพัฒนาต่างๆ ดังนี้

- การพัฒนาเครือข่ายนักสื่อสารจัดการความรู้เศรษฐกิจฐานราก 50 ตำบล ซึ่งดำเนินงานใน 4 ช่วง คือ *ช่วงที่ 1* เวทีพัฒนาศักยภาพ "นักสื่อสารจัดการความรู้ชุมชน" *ช่วงที่ 2* ต่อเติมผลงาน ลงพื้นที่ร่วมกับขบวนองค์กรชุมชนเพื่อเติมเต็มความรู้ในพื้นที่ *ช่วงที่ 3* ช่วงเติมเต็มเวทีส่งผลงาน "นักสื่อสารจัดการความรู้ชุมชน" โดยมีผลงานจากนักสื่อสารจัดการความรู้ทั้งงานเขียนและคลิปวิดีโอ 38 ตำบล/ชิ้นงาน และ *ช่วงที่ 4* เวทีเสริมพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก "ปล่อยของดีเศรษฐกิจและทุนชุมชน 50 ตำบล สู่อุบัติความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

จากการดำเนินงาน ก่อให้เกิดเครือข่ายนักสื่อสารจัดการความรู้ชุมชน จำนวน 63 คน จาก 50 ตำบล และเกิดชุดความรู้ตำบลรูปธรรมเศรษฐกิจฐานราก "25 เรื่องเล่านักสื่อสารจัดการความรู้ชุมชน" ซึ่งเผยแพร่ออกอากาศผ่านสื่อสาธารณะไทยพีบีเอสและสร้างช่องทางในการเผยแพร่ทางโซเชียลมีเดีย

- การสรุปบทเรียนนักสื่อสารชุมชน เป็นการสรุปบทเรียน "สานเครือข่ายร่วมกำหนดทิศทางสื่อชุมชนปี 2560" โดยมีผู้แทนนักสื่อสารชุมชนทั่วประเทศเข้าร่วมจำนวน 30 คน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายสื่อชุมชนระดับภาคและระดับประเทศ เพื่อหนุนเสริมการทำงานซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งออกแบบระบบการทำงานของนักสื่อสารชุมชนในการนำเสนอข่าวสารผ่านเรื่องราวของพื้นที่ นักสื่อสารมวลชนแต่ละภูมิภาคทั้งในระดับตำบลและจังหวัด นับเป็นการเปิดประเด็นเรื่องของขบวนชุมชนต่อสาธารณะและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

- การพัฒนาศักยภาพผู้สื่อข่าวชุมชน เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการนักสื่อสารชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง 209 คน ก่อให้เกิดผลงานการเขียนข่าว/ บทความ/ ผลิตรายการวิทยุจากนักสื่อสารชุมชนและเผยแพร่สู่สาธารณะในรูปแบบต่างๆ จำนวน 275 ข่าว/ชิ้นงาน ได้แก่ ข่าว ข่าวสั้น บทความ และคลิปวิดีโอ

- การพัฒนาเครือข่ายนักสื่อสารชุมชนริมคลอง โดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครในการหนุนเสริมพัฒนาเครือข่ายนักสื่อสารการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมคลองในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 25 คน เพื่อนำเสนอเรื่องราว

หรือรูปธรรมของชุมชนริมคลอง และมีแนวทางยกระดับสู่งานวิจัย "กระบวนการสร้างเสริมความสามารถและสมรรถนะด้านการสื่อสาร เครือข่ายนักสื่อสารชุมชนริมคลอง" ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาพื้นที่

- เครือข่ายสื่อชุมชนระดับจังหวัด โดยเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างสื่อชุมชน สื่อสาธารณะ และขบวนการองค์กรชุมชนเป็นเครือข่ายสื่อระดับจังหวัดใน 76 จังหวัด ส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างเครือข่ายระดับจังหวัด และสำนักข่าวไทยพีบีเอส โดยมีการพัฒนาเครือข่ายผู้สื่อข่าวชุมชนในระดับภาคเพื่อหนุนเสริมการสื่อสารงานพัฒนาพื้นที่ระดับตำบลและจังหวัด

นอกจากนี้ มีการผลิตสื่อเพื่อการสื่อสารงานพัฒนาของสถาบันฯ และขบวนการองค์กรชุมชนสู่สาธารณะในประเด็นงานต่างๆ ดังนี้

- **การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง :** วิดีทัศน์ เรื่อง "บ้านประชารัฐริมคลอง คืนความสุขให้คนคลอง คืนสายคลองให้คนเมือง" เรื่อง "คน คลอง" จำนวน 4 ตอน และวีดิทัศน์เรื่อง "คน คลอง เมือง" จำนวน 8 ตอน การจัด Press Tour นำสื่อมวลชนลงพื้นที่ งานทาสีเคมิลป์ร่วมสร้างบ้านมั่นคงให้ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ 54 และพิธีมอบสัญญาเช่าที่ดินราชพัสดุแก่ชุมชนรุ่นใหม่ และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสาธารณะ ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชน "จากคลองลาดพร้าวถึงเจ้าพระยา และปทุมธานีโมเดล รูปแบบการพัฒนาและแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยริมคลอง" และ "วันที่อยู่อาศัยโลก และแผนยุทธศาสตร์ 10 ปี แก้ปัญหาที่อยู่อาศัยคนจนทั่วประเทศ"

- **การพัฒนาสวัสดิการชุมชน :** วิดีทัศน์ จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ สวัสดิการชุมชนสู่สังคมสวัสดิการ...เพื่อชุมชนเข้มแข็ง องค์กรสวัสดิการชุมชน : สร้างสรรค์ความมั่นคงของมนุษย์ และ เงินมหัศจรรย์...ที่มากกว่า "เงิน" ซึ่งสื่อดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งผลให้สาธารณะและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและงานพัฒนาของสถาบันฯ ผ่านรูปธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่

- **พื้นที่จัดการตนเอง :** สื่อสารงานพัฒนาสู่สาธารณะของพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างในรูปแบบของสารคดีและบทความ

จำนวน 15 เรื่อง เช่น สารคดี "รวมกลุ่มบูรณาการทุน ค่ายสถาบันการเงินชุมชน ต.กำแพงเพชร จ.สงขลา" สารคดี "มีบ้านมั่นคงและสิ่งแวดล้อมดีที่เมืองบางปู" ข่าว "ยกระดับกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นสถาบันการเงินชุมชนที่ ต.สะเนอ จ.ปัตตานี" บทความ "สวัสดิการชุมชนครบวงจรชีวิตรักษาสิ่งแวดล้อม ที่ ต.เขาพระ จ.สงขลา" และบทความ"บ้านมั่นคงตัวอย่างส่งผลสร้างบ้านที่ค้ำมะลังเสร็จเร็วขึ้น กับกลุ่มเป้าหมาย 303 ครัวเรือน" เป็นต้น

● **การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก** จัดแสดงนิทรรศการและสื่อสารสาธารณะเศรษฐกิจฐานรากและพื้นที่รูปธรรมในการสัมมนา เศรษฐกิจฐานรากสู่ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชุมชนคนอีสานตอนกลาง 60 ตำบล ณ อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัด

ภาพสินธุ์และนำเสนอข่าวสารในประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ได้แก่ ประสบการณ์เศรษฐกิจฐานรากในรายการวิทยุ "พลังชุมชน" บทความชุดพื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจฐานรากทางสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ "รวมพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากสร้างชุมชน มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน" หนังสือพิมพ์ผู้จัดการสุดสัปดาห์ "เมืองชุมแพ ต้นแบบการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสร้างบ้านมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง ร่วมแรงทำนาร่วม" การนำเสนอคลิปวิดีโอ "เศรษฐกิจฐานราก" เผยแพร่ผ่านช่องไทยพีบีเอส สื่อออนไลน์ และเว็บไซต์ Youtube และผลิตสารคดีโทรทัศน์พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจฐานรากและสื่อวีดิทัศน์สารคดี "หนังสือชุดความรู้เศรษฐกิจฐานราก 50 ตำบล" พร้อมซีดีและคู่มือตัวชี้วัดเศรษฐกิจฐานรากและพื้นที่รูปธรรม "พลังชุมชนขับเคลื่อนเศรษฐกิจและทุนชุมชน" นิทรรศการและแผ่นพับ "สานพลังประชารัฐสู่ภูเก็ตเกาะสวรรค์" การจัดกิจกรรมผู้สื่อข่าวสัญจรพื้นที่รูปธรรม (Press Tour) ชุมชนเศรษฐกิจฐานรากพื้นที่บริษัทประชารัฐรักสามัคคีจังหวัดเพชรบุรี

4. การพัฒนาคุณภาพคนและความเข้มแข็งของขบวนการองค์กรชุมชน

การพัฒนาและยกระดับ
ขีดความสามารถของขบวนการ
องค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน
ท้องถิ่น บุคลากรของ
สถาบันฯ

ให้มีความพร้อม ทักษะในการปฏิบัติ
งานที่เหมาะสม รู้เท่าทันสถานการณ์
การเปลี่ยนแปลง และปลูกฝัง
อุดมการณ์ให้เป็นพลเมืองที่ใส่ใจ
สังคม

เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนา
ชุมชนท้องถิ่นให้มีความ
เข้มแข็ง

การพัฒนาศักยภาพคนและขบวนการ เป็นการดำเนินงานผ่านกระบวนการเรียนรู้จากกิจกรรมที่ปฏิบัติในพื้นที่ และการพัฒนาโดยสถาบันฯ ร่วมกับหน่วยงานและภาคีพัฒนา ดังนี้

4.1 การพัฒนาผู้นำและคนในขบวนการชุมชน

● **การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนท้องถิ่น** ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพ(สำนัก 3) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในการพัฒนาผู้นำชุมชนท้องถิ่นจากงานประเด็น กรณี "สัมมาชีพสร้างเศรษฐกิจฐานราก : พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน" ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากพื้นที่รูปธรรมที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวชุมชน และกรณี "แผนชุมชนกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก" มีผู้เข้าร่วม 150 คน ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งการอบรมหลักสูตร "พัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้านการจัดการสุขภาพชุมชน" ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการสร้างงาน สร้างคน สร้างเครือข่าย และขับเคลื่อนงาน โดยเน้นคุณธรรมและยึดมั่นในผลประโยชน์ส่วนรวม อีกทั้งเป็นการประสานการทำงานในพื้นที่ปฏิบัติการที่ พอช. และ สสส. ดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือขับเคลื่อนประเด็นงานบรรลุผลอย่างค่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

● **การเสริมศักยภาพผู้นำระดับภาค** ในภาคใต้ มีกระบวนการเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติ ผู้นำกลุ่มแรกเป็นผู้นำองค์กรชุมชนที่มีประสบการณ์ทำงานร่วมกับชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนมายาวนาน เป็นกลุ่มผู้นำที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาชุมชน ในการพัฒนาจะเน้นการเข้าร่วมกิจกรรมเวทีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับนโยบายกฎหมายที่ส่งผลต่อชุมชน เช่น รัฐธรรมนูญ โครงการภาครัฐ ฯลฯ

มีเวทีแลกเปลี่ยนวิธีคิดมุมมองต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการเพิ่มทักษะในการคิดวิเคราะห์สิ่งคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และกลุ่มที่สองเป็นผู้นำรุ่นใหม่ในชุมชนที่เป็นผู้นำเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ ซึ่งมีการทำความเข้าใจแนวทางการพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการพัฒนาแผนตำบลและแผนเศรษฐกิจชุมชนมีการสรุปทเรียนจากการพัฒนาแผนตำบลในทุกจังหวัดนับเป็นกระบวนการเสริมสร้างความรู้ความสามารถ ทักษะการคิดวิเคราะห์เทคนิครูปแบบในการพัฒนาใหม่ๆ แก่ผู้นำชุมชน

การพัฒนาศักยภาพแกนนำในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงระดับตำบลของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประสานความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ เป็นการปลูกฝังความคิดด้านการพัฒนาชุมชนและการแก้ไขปัญหาชุมชน รวมถึงพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการข้อมูลและการใช้งานระบบสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ต่องานพัฒนา

เวทีผู้นำท้องถิ่นจัดการตนเอง กรณี "สัมมนาฯสร้างเศรษฐกิจฐานราก : พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน"

- **นำเสนอ "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น"** เป็นการแลกเปลี่ยนจากพื้นที่รูปธรรม ซึ่งสะท้อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนความหลากหลาย สามารถทำให้ชุมชนมีรูปแบบ วิธีการในการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมนำมาสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งส่งผลให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในหลายๆ ด้าน สามารถพัฒนาและเป็นพื้นที่ต้นแบบขยายผลไปสู่การเรียนรู้ให้กับพื้นที่อื่นๆ ดังนั้นการท่องเที่ยวชุมชน จึงนับเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการลุกขึ้นจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

- **นโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน** โดยเป็นการสร้างเข้าใจและให้ความรู้กับผู้นำชุมชนท้องถิ่นและผู้เข้าร่วม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. นโยบายและมาตรการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษ
3. ชุมชนกับการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว

ผลสรุปจากการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น พบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะแตกต่างจากการท่องเที่ยวกระแสหลักที่ปราศจากการร่วมคิด ร่วมทำจากชุมชน ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อให้เกิดผลกระทบด้านบวกทั้งเกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สร้างการเมืองที่เกิดจากผู้นำและการมีส่วนร่วม และรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน สู่การพัฒนาชุมชนแบบองค์รวมและมีความยั่งยืน

เวทีผู้นำท้องถิ่นจัดการตนเอง กรณี “แผนชุมชนกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก”

● **นำเสนอพื้นที่รูปธรรม "แผนชุมชนกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก"** เป็นการแลกเปลี่ยนจากพื้นที่รูปธรรม ซึ่งพบว่า แผนชุมชนเป็นเครื่องมือหนึ่งในการกำหนดอนาคตและกิจกรรมของชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ให้เป็นไปตามความต้องการ และสามารถแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกัน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทาง และทำกิจกรรมการพัฒนาาร่วมกัน ยึดหลักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอก ด้วยการใช้ศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นหลัก แผนชุมชนจึงเป็นเรื่องของชุมชนที่ดำเนินการโดยชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชน

● **แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก** โดยเป็นการสร้างความเข้าใจและให้ความรู้กับผู้นำชุมชนท้องถิ่นและผู้เข้าร่วม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. การบูรณาการแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากระดับจังหวัด
2. กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากระดับท้องถิ่น
3. ประสบการณ์การขับเคลื่อนแผนชีวิตชุมชนสู่การสร้างเศรษฐกิจฐานราก

โดยสรุปแผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการรวบรวม จัดเก็บข้อมูล เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาตนเองของชุมชน และเป็นเครื่องมือของหน่วยงานใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาที่มีหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา รวมทั้งหน่วยงานในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการสามารถใช้แผนชุมชนเชิงบูรณาการในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับตำบลจนถึงระดับชาติในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการได้อย่างแม่นยำและประสบผลสำเร็จต่อไป

● การพัฒนาผู้นำค้ำประกันเศรษฐกิจและทุนชุมชน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการในระดับนโยบายและหน่วยงานต่างๆ เช่น การเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐและการประสานการปฏิรูปประเทศ ร่วมกับ สปท. การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากผ่านนโยบายประชารัฐ" เป็นต้น เป็นการสร้างความเข้าใจกลไกการทำงานของบริษัทประชารัฐ การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากใน 76 จังหวัดทั่วประเทศ โดยมีผู้แทนและผู้นำชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศเข้าร่วม นับเป็นการเสริมสร้างศักยภาพขบวนองค์กร

ชุมชนให้เท่าทันสถานการณ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ อันเป็นนโยบายสำคัญที่ส่งผลต่อพื้นที่ โดยตรง ส่งผลให้แกนนำมีความรู้ความเข้าใจในการเข้าร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐในพื้นที่

นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นยังมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของขบวนองค์กรชุมชน ผ่านการสัมมนา "กำหนดแนวทางความร่วมมือขับเคลื่อนและยกร่างแผนแม่บทการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน" ซึ่งเป็นการสรุปทบทวนและแนวทางความร่วมมือขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืนในพื้นที่ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รูปแบบการทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากที่เหมาะสม ผ่านเวทีเสริมพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก "ปล่อยของดีเศรษฐกิจและทุนชุมชน 50 ตำบล สู่อุบัติการณ์ มั่งคั่ง ยั่งยืน" ซึ่งเป็นการผนึกกำลังภาคประชาชน (ขบวนเศรษฐกิจและทุนชุมชน) ภาคีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ธุรกิจเอกชน และประชาสังคม ได้แก่ ผู้แทนจากตำบลเศรษฐกิจและทุนชุมชนในขบวน 11 ภาค คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์เศรษฐกิจฐานราก หน่วยงานภาคี ได้แก่ สภาเกษตรกรแห่งชาติ กรมการพัฒนาชุมชน อทส. อพท. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ปฏิบัติงาน พอช. ก่อให้เกิดทิศทางและแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและทุนชุมชน สู่อุตสาหกรรมประจำปี 2560 และการทบทวนแผนยุทธศาสตร์ 3 ปี ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนในพื้นที่ เชื่อมโยงเครือข่ายและเชื่อมประสานภาคีพัฒนาระบบข้อมูล จัดการความรู้ และระบบสนับสนุน โดยมีสภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกประสานและสร้างเครื่องมือในการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำระบบข้อมูลฐานการผลิต ผู้ผลิต และการตลาด รวมถึงพัฒนาระบบสื่อสารสาธารณะที่ชุมชนสามารถสื่อสารได้ด้วยตนเอง สร้างและประสานเครือข่ายในระดับพื้นที่ และภาคีหน่วยงาน เพื่อขยายผลพื้นที่รูปธรรมและแกนนำขับเคลื่อนงาน

● การพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชน โดยแต่ละภาค มีการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนในลักษณะต่างๆ เช่น การพัฒนาศักยภาพแกนนำสภาองค์กรชุมชนในภาคใต้เน้น แกนนำสภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งใหม่และเลขาขบวน จังหวัดจำนวน 150 ตำบล เป้าหมายสำคัญคือ สร้างความเข้าใจหลักคิออุดมการณ์ พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน และ แนวทางการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเพื่อให้สภาองค์กรชุมชนเป็นพื้นที่กลางของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริงและ อบรมเชิงปฏิบัติการจากการประชุมสภาองค์กรชุมชนและ จัดทำแผนพัฒนาระดับตำบล การสร้างความเข้าใจการ จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนระดับอำเภอในพื้นที่ภาคกลาง เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน โดยมีกรณีศึกษาพื้นที่ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กำนัน นายอำเภอ และการหนุนเสริมจากแกนนำที่มีประสบการณ์ เพื่อให้การจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนระดับอำเภอประสบผลสำเร็จ

● การพัฒนาศักยภาพผู้นำการพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลอง เป็นการประสานความร่วมมือกับสถาบันพระประชาบดี มูลนิธิ ส่งเสริมกิจการเยาวชนในชุมชนแออัดฯ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดอบรมผู้นำเยาวชน ริมคลองลาดพร้าวรุ่นแรกจาก 43 ชุมชน จำนวน 104 คน เพื่อสร้างเครือข่าย "คนรักคลองลาดพร้าว" สถานงานพัฒนาชุมชน ริมคลองค่อในคนรุ่นใหม่ โดยการระดมความเห็นเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนริมคลอง และนำความรู้และแนวคิดที่ได้กลับไป พัฒนาชุมชนริมคลอง

4.2 การพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

เป็นสอบทานกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ได้ดำเนินการจำนวน 4,187 กองทุน จากกองทุนสวัสดิการชุมชน 6,037 กองทุน ทั่วประเทศ คิดเป็นร้อยละ 69.36 เพื่อวางแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา อุปสรรคการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ โดยมี เกณฑ์ในการตรวจสอบ 3 หลักเกณฑ์ตามบริบทของพื้นที่ ดังนี้

ผลการสอบทานโครงการสวัสดิการชุมชน แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

ระดับ	A	กองทุนสวัสดิการชุมชนคุณภาพดีเยี่ยม	941	กองทุน
ระดับ	B	กองทุนสวัสดิการชุมชนคุณภาพดี	1,721	กองทุน
ระดับ	C	กองทุนสวัสดิการชุมชนคุณภาพปานกลาง	1,355	กองทุน
ระดับ	D	กองทุนสวัสดิการชุมชนที่ต้องพัฒนาคุณภาพ	170	กองทุน

จากการสอบถามสวัสดิการชุมชนส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของกองทุนสวัสดิการชุมชน ดังนี้

- 1) สามารถรับรู้ปัญหาของพื้นที่สู่การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาและทิศทางการพัฒนาในการยกระดับของแต่ละกองทุนรวมถึงพัฒนาการของแต่ละกองทุนในช่วงที่ผ่านมา
- 2) เกิดความสัมพันธ์มิติใหม่ในการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจังหวัดและคณะกรรมการในระดับภาค และสามารถเชื่อมโยงหน่วยงานภาคีพัฒนาในพื้นที่
- 3) สร้างแรงกระตุ้นในการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลในพื้นที่และสามารถคลี่คลายข้อจำกัดต่าง ๆ ในพื้นที่ควบคู่การพัฒนา
- 4) การสอบถามส่งผลให้เกิดการพัฒนากองทุนสวัสดิการทั้งด้านคุณภาพการบริหารกองทุน และการยกระดับศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน โดยกำหนดให้แต่ละภาคจัดทำแผนพัฒนากองทุนสวัสดิการที่มีระดับคุณภาพปานกลาง (ระดับ C) และกองทุนสวัสดิการที่ต้องพัฒนาคุณภาพ (ระดับ D) ทั้งการวิเคราะห์จุดอ่อนและความเสี่ยงของกองทุน และการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่กองทุนสวัสดิการชุมชนมีการศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับสวัสดิการเพิ่มเติม
- 5) หน่วยงานองค์กร และประชาชนในพื้นที่ที่มีความเข้าใจกองทุนสวัสดิการชุมชนมากขึ้น

4.3 การพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานสถาบันฯ

● การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารระดับกลางและระดับต้นสู่การเป็นผู้บริหารองค์กร โดยเป็นความร่วมมือกับวิทยาลัยนานาชาติ สาขาการท่องเที่ยวและโรงแรม มหาวิทยาลัยมหิดล จัดอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร People Management and Development for Supervisory and Managerial Level ประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงานระดับหัวหน้างาน หัวหน้าส่วนงาน และผู้ปฏิบัติงานอาวุโส จำนวน 42 คน

● **การพัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน** กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ปฏิบัติงานทุกตำแหน่งจากทุกส่วนงาน ที่อายุงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 48 คน โดยมีเนื้อหาสำคัญ คือ การเรียนรู้ เข้าใจตัวตน ชุมชน สังคม ประเทศ และโลก บทบาทนักพัฒนาเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง และการสร้างพื้นที่รูปธรรมและการจัดการความรู้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาแลกเปลี่ยนความรู้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทั้งกลุ่มงานพื้นที่และกลุ่มงานสนับสนุน เกิดความตระหนักในภารกิจขององค์กร ปรับทัศนคติด้านงานพัฒนา ฝึกฝนทักษะและเครื่องมือในการปฏิบัติงาน

● **การพัฒนาศักยภาพบุคลากรกลุ่มเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการชุมชน** โดยกำหนดแผนการอบรม หลักสูตร "การใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน" ประจำปี 2559 และกำหนดสมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์เป็นหนึ่งในสมรรถนะประจำตำแหน่งงาน (Technical Competency) ของทุกกลุ่มตำแหน่งงานซึ่งเป็นไปตามมติของคณะทำงานพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพและเครื่องมือการใช้ระบบฐานข้อมูลให้กับเจ้าหน้าที่และขบวนองค์กรชุมชนอย่างต่อเนื่องในระบบโปรแกรมฐานข้อมูลต่างๆ ได้แก่

- 1) โปรแกรมพื้นที่ปฏิบัติการชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง
- 2) โปรแกรมองค์กรชุมชนเพื่อการรับรองสถานภาพ
- 3) โปรแกรมสภาองค์กรชุมชน
- 4) โปรแกรมสถานะกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล (v2)
- 5) โปรแกรมบริหารการสนับสนุนโครงการด้านการพัฒนา (ProMAPS)
- 6) โปรแกรมบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล (v3)

● **การสรุปทบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิธีการทำงานด้วยกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management & Sharing)** ด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและพัฒนาการทำงานขององค์กร จำนวน 5 โครงการ ได้แก่

- (1) ถอดบทเรียนการก่อสร้างบ้านมั่นคงโดยระบบโครงสร้างเสา คานสำเร็จรูป กรณีศึกษาชุมชนบางบัวร่วมใจพัฒนา เขตหลักสี่ กทม.
- (2) พลวัตแผนการเปลี่ยนผ่านเพื่อความร่วมมือในการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนคงแค้นใหญ่ จ.ยโสธร
- (3) ถอดบทเรียนคนทำงาน "ผู้ปฏิบัติงานหน้าใส ใจเกินร้อย"
- (4) การดำเนินโครงการบ้านมั่นคงบนความแตกต่างของพื้นที่: กรณีศึกษาเปรียบเทียบสหกรณ์เคหสถานบ้านโรงกุ่มมั่นคง จำกัด และสหกรณ์เคหสถานเกิด เงินพูลทรัพย์ จำกัด
- (5) ถอดบทเรียนปฏิบัติการแนวใหม่ "ไต้บัน โมเดล"

ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาปรับปรุงโครงการทั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ และเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานที่เกี่ยวข้องต่อไป รวมถึงการผลิตเป็นสื่อเพื่อการเผยแพร่

นอกจากนี้ มีการติดตามประเมินผลโครงการอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากร 3 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการปฐมนิเทศ ผู้ปฏิบัติงานใหม่ 2) หลักสูตร People Management and Development for Supervisory and Managerial Level สำหรับผู้ปฏิบัติงานระดับหัวหน้างาน หัวหน้าส่วนงาน และผู้ปฏิบัติงานอาวุโสที่ได้มีการดำเนินการในเดือนมีนาคม 2559 และ 3) โครงการนักขับเคลื่อนทางสังคม "พัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่ของ พอช." โดยเป็นการประเมินจากกลุ่มเป้าหมายผู้ผ่านการอบรมและผู้บังคับบัญชาที่ส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม ซึ่งประเมินผลในด้านการนำความรู้ความสามารถ และทักษะที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการทำงาน และผลการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น

พอช. ก้าวสู่วีถี 16 อย่างมั่นคง

ด้วยการประสานทุกภาคี ใช้ความเข้มแข็ง สู่การสร้างความมั่นคงเศรษฐกิจฐานราก เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

ความร่วมมือระหว่าง
สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
(องค์การมหาชน)

“การจัดระบบข้อมูล
กระบวนการ
ถอดถอดองค์ความรู้
สู่การเชื่อมโยง
แผนพัฒนาท้องถิ่น”

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองในเขตพื้นที่
ภาคตะวันตก ภาคกลาง ภาคตะวันออก และกรุงเทพฯ ซึ่งมุ่งเน้นการจัดระบบ
ข้อมูล กระบวนการถอดถอดองค์ความรู้สู่การเชื่อมโยงแผนพัฒนาท้องถิ่น ก่อให้เกิด
ความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และ
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พร้อมทั้งเกิดแผนงานและแนวทาง
การขับเคลื่อนงานร่วมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาในการ
แก้ไขปัญหาของชุมชน ในพื้นที่ปฏิบัติการร่วม 8 ตำบล 7 จังหวัด ได้แก่

- (1) ต.ลคลองตะเคียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- (2) ต.บ่อแร่ จังหวัดชัยนาท
- (3) ต.ท่าเสา จังหวัดกาญจนบุรี
- (4) ต.บ้านหาด จังหวัดเพชรบุรี
- (5) ต.พีชอุดม จังหวัดปทุมธานี
- (6) ต.บ้านจิว จังหวัดปทุมธานี
- (7) ต.วังจันทร์ จังหวัดระยอง
- (8) ต.เกาะหวาย จังหวัดนครนายก

โดยเป็นการปฏิบัติการร่วมในพื้นที่เป้าหมาย เช่น กรณี ต.ท่าเสา จ.กาญจนบุรี
ซึ่งเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลระหว่างขบวนองค์กรชุมชนและผู้ปฏิบัติงาน
ในการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มที่มีในพื้นที่ เช่น กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มป่าชุมชน
กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มร้านค้าชุมชน เป็นต้น พร้อมทั้งเกิดการพัฒนาเครื่องมือ
ในการถอดถอดองค์ความรู้ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

การประชุมเชิงปฏิบัติการและพิธีลงนามความร่วมมือขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
โดย 4 หน่วยงาน: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กรมการพัฒนาชุมชน
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และสำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมลงนามความร่วมมือบูรณาการการทำงานเพื่อส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาความเข้มแข็ง
ของชุมชนท้องถิ่นเมื่อวันที่ 7-8 กันยายน 2559 และประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กำหนดเป้าหมายให้เกิดชุมชนต้นแบบ 900 หมู่บ้าน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล เนื่องในวโรกาสในหลวงทรงมีพระชนมพรรษา 90 พรรษา โดยมีผู้แทนชุมชนจากทั่วประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมกว่า 500 คน

ความร่วมมือขับเคลื่อนท้องถิ่นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของ 4 หน่วยงานมีเป้าหมายร่วมในการสนับสนุนและขับเคลื่อน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเน้นให้เกิด "ชุมชนท้องถิ่นต้นแบบเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 900 หมู่บ้าน 90 ตำบล กระจายตัวใน 90 อำเภอ 77 จังหวัด โดยมีการ หนุนเสริมชุมชนท้องถิ่นให้ดำเนินกิจกรรม ดังนี้

(1) พัฒนาและบูรณาการการจัดทำระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้านและตำบลโดยเน้น กระบวนการที่ชุมชนเก็บเอง วิเคราะห์เอง และใช้ในกระบวนการพัฒนาชุมชนต้นแบบ การเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ระบบข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน/แผนชุมชนสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น และ แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

(3) เพิ่มขีดความสามารถของแกนนำและบุคลากรที่ทำงานด้านการพัฒนาชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนท้องถิ่น

(4) พัฒนาตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็งเพื่อใช้ในกระบวนการเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนในทุกระดับ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการนำไปใช้ในกระบวนการประเมินผลการพัฒนาชุมชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(5) สนับสนุนและพัฒนาให้เกิดชุมชนท้องถิ่นต้นแบบการทำงานพัฒนาเชิงบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในแต่ละระดับ เช่น ด้านการสร้างเศรษฐกิจฐานราก การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการความมั่นคงทางอาหาร เป็นต้น

(6) ให้มีคณะทำงานร่วมเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ในการขับเคลื่อนและดำเนินการตามเจตนารมณ์ดังกล่าวข้างต้นให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม ในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี

นายสมพร ใช้บางยาง ประธานกรรมการบริหารสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เน้นย้ำความสำคัญของการบูรณาการ ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านมาเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ หน่วยงานแต่ละแห่งก็จะมีการทำงาน และวัฒนธรรมขององค์กรที่แตกต่างกัน แต่ที่เหมือนกันก็คือ ทุกองค์กรลงไปทำงานในพื้นที่เดียวกัน กลุ่มคนเดียวกัน ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดในการบูรณาการทำงานร่วมกันทั้ง 4 หน่วยงาน เพื่อให้การทำงานเป็นเนื้อเดียวกันและเหมาะสมกับพื้นที่ และ เกิดประโยชน์กับคนในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยใช้พื้นที่หรือตำบล เป็นตัวตั้ง ทำให้ครอบคลุมการจัดการในระดับตำบล และต่อไป ต้องสานความร่วมมือกับกระทรวงและหน่วยงานอื่นๆ เช่น กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งภาคเอกชนเพื่อ หนุนเสริมกัน โดยใช้แผนตำบลเป็นเครื่องมือในการทำงานหาก ตำบลใดมีฐานข้อมูลอยู่แล้วก็นำไปขับเคลื่อนงานได้ทันทีต่อไป การทำงานของทั้ง 4 องค์กรจะต้องไม่มีการกล่าวหา ใครทำงานมาก ใครทำงานน้อย แต่จะเป็นการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เป็นต้นแบบ การทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง และจะนำไปสู่การ พัฒนาตำบลทั่วประเทศทั้ง 7,000 แห่งต่อไป

ศ.นพ.ประเวศ วะสี แสดงปาฐกถาพิเศษ เรื่องความสำคัญและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นย้ำความร่วมมือกันของทั้ง 4 องค์กร ซึ่งมีศักยภาพ มีจุดแข็ง มีประสบการณ์เข้ามาเชื่อมโยงกันจะเกิดพลังมหาศาล สามารถทำในสิ่งที่เป็นไปได้ ให้เป็นไปได้ โดยมีเป้าหมายที่ดี คือ สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น เพราะชุมชนท้องถิ่นคือฐานของประเทศ หากฐานประเทศเข้มแข็งก็จะส่งผลให้ประเทศมีความเข้มแข็งไปด้วย การทำงานไม่ได้เริ่มจากศูนย์ เพราะมีผู้นำและปราชญ์ชาวบ้านที่ทำกันมานานพอสมควร "หากเราทำงานใน 900 หมู่บ้าน 90 ตำบล 90 อำเภอ 77 จังหวัด จะเกิด 1) กระบวนการชุมชน 900 หมู่บ้าน 2) เกิดสภาผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชน 50x900 หมู่บ้าน เท่ากับ 45,000 คน และ 3) พัฒนาผู้นำประมาณ 1 แสนคน หาก 4 องค์กรร่วมกับชุมชนท้องถิ่น จะเกิดการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ที่ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ประเทศเราจะเปลี่ยน เราจะต้องลงทุนตรงนี้ นำผู้นำชุมชนที่มีประสบการณ์เข้ามาช่วยกัน มีคนที่เชิดและตรวจสอบองค์ความรู้โลกที่มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นมีที่ไหนบ้าง นำเรื่องนี้มาใช้ หากเราทำจุดนี้ได้ จะเกิดวิทยาลัยชุมชนท้องถิ่น 1 แห่งต่อ 10 ตำบล" นพ.ประเวศกล่าว

ที่มา ข่าวความเคลื่อนไหวงานพัฒนา สำนักสื่อสารการพัฒนา และ สุวัฒน์ กิขุนทด: รายงาน

● **ความร่วมมือขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจฐานรากตามนโยบายสานพลังประชารัฐ** สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เครือข่ายสัปปะยา และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนรวม 35 องค์กร ร่วมลงนาม**"บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สู่เศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืน"** โดยมีบันทึกความร่วมมือ 3 ชุด คือ **ชุดที่ 1** สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง **ชุดที่ 2** สนับสนุน SME เกษตรและ **ชุดที่ 3** สนับสนุนการตลาด (Farmer Market) ก่อให้เกิดกลไกและกระบวนการขับเคลื่อนงานอย่างเป็นรูปธรรม กำหนดเป้าหมายเพื่อร่วมกันสนับสนุนความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก ถือเป็นการร่วมกันดำเนินงานตามแนวทางและภารกิจของแต่ละองค์กรเพื่อเป้าหมายเดียวกัน คือ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐให้เกิดผลในพื้นที่

พร้อมทั้งเกิดกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในระดับภาค โดยเกิดการสร้างกลไกและการเชื่อมโยงเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนในเชิงพื้นที่และเชิงประเด็น/คลัสเตอร์ต่างๆ และมีการประสานความร่วมมือกับภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ ภาควิชาการ และภาคเอกชน ตามแนวทางการขับเคลื่อนโครงการเศรษฐกิจฐานราก เช่น การประสานงานระหว่างสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร (กฟก.) สภาเกษตรกรแห่งชาติ ในการดำเนินงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากใน 15 จังหวัดภาคเหนือ และความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน มูลนิธิสมาชีพ บริษัทสยามพิวรรธน์ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและทุนชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างภาคีพัฒนาและชุมชนท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนทุนทางเศรษฐกิจและยกระดับสู่การสร้างมาตรฐาน มีแผนงานในการเตรียมความพร้อมของชุมชน การเชื่อมต่อกับภาคีภาคธุรกิจที่มีแนวคิดเพื่อสังคม และการคืนผลประโยชน์ให้กับชุมชน โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่การสนับสนุนของหน่วยงานภาคีแต่ละแห่งตามภารกิจและความถนัดของหน่วยงาน

- **ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพสวัสดิการชุมชนร่วมกับภาคี 8 หน่วยงาน** ได้แก่ สถาบันปว้ย อิงภากรณ์ วิทยาลัยปว้ย อิงภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เครือข่ายสวัสดิการชุมชน มูลนิธิมันพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ คณะอนุกรรมการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับประเทศ ศูนย์คุณธรรม และกระทรวงพัฒนา

สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดโครงการมอบรางวัลองค์กรสวัสดิการชุมชน : ผู้สรรค์สร้างความมั่นคงของมนุษย์
 ตามแนวคิดของศาสตราจารย์อึ้ง อึ้งภากรณ์ **"คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน"**
 มีวัตถุประสงค์เพื่อยกย่องเชิดชู องค์กร/กองทุนสวัสดิการชุมชนที่ดำเนินงานช่วยเหลือ ดูแลคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
 อย่างโดดเด่น เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการชุมชน ส่งผลให้เกิดการขยายผลครอบคลุมทั่วประเทศ
 และกระตุ้นให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และสังคม ตระหนักถึงคุณค่าแนวคิดสวัสดิการ นำไปสู่การพัฒนาระบบปฏิบัติการด้าน
 สวัสดิการของประเทศ ซึ่งได้จัดการมอบรางวัลเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2559 และมีการสานต่อโครงการปีที่ 2 ในปี พ.ศ. 2560

● **ความร่วมมือด้านการใช้ข้อมูล**

สารสนเทศ เป็นการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์

"การยกระดับการใช้ข้อมูลสารสนเทศ
 สู่องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 "ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และ
 ยุทธศาสตร์ "การลดความเหลื่อมล้ำ
 ของสังคมและการแก้ไขปัญหาความ
 ยากจน" ของสำนักงานกองทุนสนับสนุน
 การวิจัย (สกว.) โดยมีการลงพื้นที่ใน
 จังหวัดน่านและประสานงานร่วมกับ
 เครือข่ายคนน่านจัดการตนเอง มหาวิทยาลัย
 เชียงใหม่ สถาบันธรรมรัฐพัฒนาสังคม
 และสิ่งแวดล้อม และเครือข่ายธนาคาร
 คັນไม้ ออกแบบโจทย์วิจัยเพื่อยกระดับ

ข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ 24 ตำบล มีแนวคิด คือ การจัดการร่วมและ
 สิทธิชุมชน โดยยกระดับข้อบัญญัติท้องถิ่นสู่การจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ให้เห็นผลลัพธ์เชิงรูปธรรม เป็นเครื่องมือ
 ในการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน ใช้การบริหารจัดการของชุมชนรวมไปถึงกำหนดนโยบายสาธารณะ
 โดยจะใช้การพัฒนา Application เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิจัย ซึ่งพัฒนาจากการเชื่อมโยงระหว่างฐานข้อมูล GIS ที่ดิน
 ของ พอช. กับ App.CMDigihealth summary report ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการจัดเก็บและ
 วิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นวิทยาศาสตร์

● **ความร่วมมือในการหนุนเสริมกระบวนการประชาสังคม** เกิดการประสานความร่วมมือกับผู้แทนสหภาพยุโรป

(European Union : EU) ในการพัฒนาโครงการสนับสนุนกระบวนการประชาสังคมให้มีส่วนร่วม ในการเสนอทิศทางการ
 พัฒนาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมแห่งอนาคต เพื่อใช้เป็นธรรมนูญการขับเคลื่อนงานของภาคประชาสังคมอย่างชัดเจน

และเป็นการหนุนเสริมขีดความสามารถและพัฒนาทักษะด้านต่างๆ เพื่อเป็นฐานในการขับเคลื่อนงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการออกแบบการบริหารจัดการเวทีระดับภาค โดยเกิดการจัดประชุมคณะทำงานสังเคราะห์เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ร่วมของภาคประชาสังคมว่าด้วยสังคมอนาคต และคณะทำงานยกระดับการจัดการข้อมูล ความรู้เชิงวิชาการ และการสื่อสารทางสังคม เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2559 เพื่อร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ของภาคประชาสังคมพร้อมระดมความคิดเห็นในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับภาค และพัฒนาข้อเสนอในอนาคตของแต่ละประเด็น จากเวทีการประชุมเกิดยุทธศาสตร์สำคัญ 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ว่าด้วย "เศรษฐกิจกระจายรายได้" ลดความเหลื่อมล้ำ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและไม่ละเมิดสิทธิชุมชน สิทธิมนุษยชน (อ้างอิงจากรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 2) ยุทธศาสตร์ว่าด้วย "การกระจายอำนาจ" มุ่งเน้นการกระจายอำนาจถึงระดับองค์กรชุมชน และ 3) ยุทธศาสตร์ว่าด้วย "การปฏิรูปโครงสร้างและกฎหมาย" เป็นประสานความร่วมมือกับผู้แทนสหภาพยุโรป (EU) อย่างมีพลัง

- **ความร่วมมือกับภาควิชาการ และสื่อสารมวลชนในการพัฒนาองค์ความรู้และสื่อสารข้อมูลสู่สาธารณะ** เกิดการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายสื่อพลเมือง และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในการจัดอบรม "นักสื่อสารจัดการความรู้ชุมชน" ตามโครงการพัฒนาคุณภาพ 50 ตำบลเรียนรู้เศรษฐกิจและทุนชุมชน ระหว่างวันที่ 20-22 มิถุนายน 2559 เพื่อเตรียมความพร้อมแกนนำตำบลเศรษฐกิจและทุนชุมชน 50 ตำบลถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนออกเผยแพร่ผ่านสื่อสาธารณะ

รวมทั้งประสานความร่วมมือกับภาควิชาการต่างๆ ในการถอดชุดความรู้ในชุมชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (ม.ชีวิค) เพื่อสร้างความเข้าใจในการขับเคลื่อนงานพัฒนาพื้นที่และการวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการขั้นตอน ในการถอดชุดความรู้ โดยดำเนินงานใน 2 รูปแบบ คือ ชุมชนเป็นแกนหลักในการถอดชุดความรู้ ทั้งการเก็บข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผล โดยมีนักวิชาการเป็นที่ปรึกษา และนักวิชาการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์และถอดชุดองค์ความรู้ร่วมกับชุมชน อีกทั้งยังมีการประสานความร่วมมือกับสถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ISDEP) จัดอบรมเสริมสร้างศักยภาพ ขบวนการองค์กรชุมชนภาคเหนือตอนบนหลักสูตร "นักจัดการความรู้ชุมชน" (The Development of Community Knowledge Management)

- **ความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำ** ระหว่างสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ เป็นการพัฒนาชุมชนด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งเป็นการดำเนินงานต่อเนื่องจากปี 2558 โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดองค์ความรู้การแก้ไขปัญหาของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต อุปโภค บริโภค และเกษตรกรรมได้อย่างพอเพียงเหมาะสม เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการน้ำอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งได้มีการวิเคราะห์พื้นที่ แลกเปลี่ยนข้อมูล สภาพปัญหาและประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องการจัดการน้ำและ

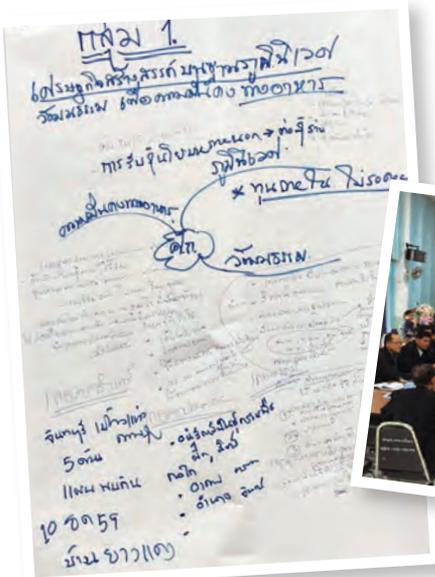
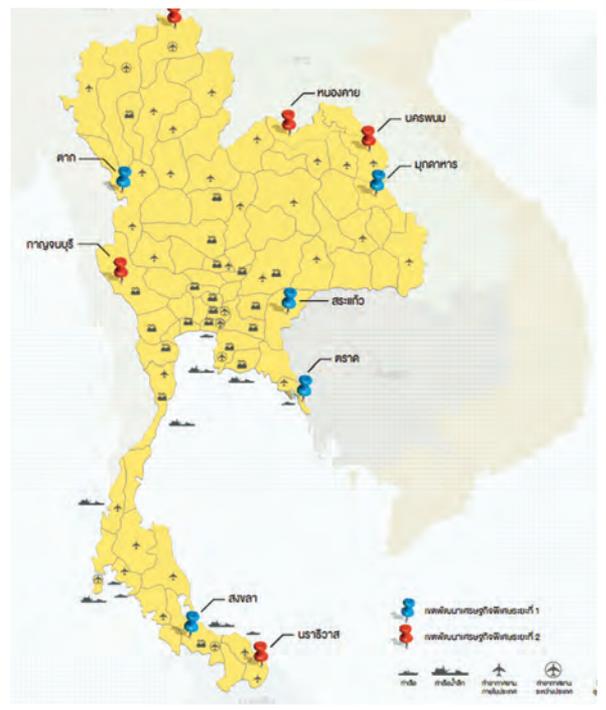
จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาในพื้นที่อำเภอโพธาราม พบว่า เป็นพื้นที่ที่มีน้ำแต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ เนื่องจากระบบการส่งน้ำไม่ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่ต้องใช้ในการทำเกษตรในอำเภอโดยมีบ่อ/กุด หนอง ห้วยแต่สามารถรองรับน้ำฝนเพื่อใช้นอกฤดูได้ น้ำท่วม (ในฤดูฝน น้ำหนุนจากเขื่อน)น้ำแล้ง (จากฝนทิ้งช่วง/ดินไม่อุ้มน้ำ) แหล่งน้ำคั่นเงิน น้ำกร่อยมีผลจากระดับคุณภาพของดิน ไม่มีการจัดการน้ำร่วมของเครือข่ายระดับตำบลจึงเกิดเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในแต่ละพื้นที่ที่เป็นระบบร่วมกัน โดยแต่ละตำบลมองภาพการแก้ไขปัญหาในระดับตำบลของตนเองและเกิดการวางแผนเชื่อมโยงในระดับเครือข่ายอำเภอในการแก้ไขปัญหาครอบคลุมทั้งอำเภอ เช่น ตำบลท่าหาดยาวสร้างสถานีสูบน้ำเพิ่ม ปรับปรุงระบบส่งน้ำเดิมคลองไส้ไก่เพิ่มเติมให้กระจายในแปลงเกษตร สร้างคลองส่งน้ำเพิ่ม ทำฝายคั่นน้ำบริเวณปากห้วยก่อให้เกิดการสร้างต้นแบบการแก้ไขปัญหา โดยใช้กลไกสภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่อำเภอโพธาราม จังหวัดร้อยเอ็ด จัดการปัญหาของตนเองด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

6. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน

เป็นการเตรียมความพร้อมและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ สู่การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาพื้นที่เขตการค้าและการลงทุน กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และแก้ปัญหาความมั่นคง โดยได้กำหนดพื้นที่ในรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษ

เขตเศรษฐกิจพิเศษ คือเขตพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริม สนับสนุน และ

ที่มา : คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

อำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการในการดำเนินการต่างๆ เช่น การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม การบริการ หรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศ รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษมีหลายประเภท เช่น เขตการค้าเสรี เขตอุตสาหกรรมเสรี เขตปลอดภาษี เขตการค้าชายแดนเสรี และเขตพัฒนาการส่งออก (แปรรูป) ซึ่งในปี 2558 คณะกรรมการนโยบายพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กพน.) ได้กำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็น 2 ระยะ จำนวน 10 พื้นที่ ได้แก่

- เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 1 ตามประกาศ กนพ. ที่ 1/2558 ประกอบด้วย จังหวัดตาก จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดสระแก้ว จังหวัดตราด และจังหวัดสงขลา
- เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 2 ตามประกาศ กนพ. ที่ 2/2558 ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม จังหวัดกาฬจนบุรี และจังหวัดนครราชสีมา

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจึงได้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนให้รู้เท่าทันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน

จากการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความเข้าใจและการวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จำนวน 9 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดนครพนม จังหวัดเชียงราย จังหวัดกาฬจนบุรี จังหวัดตาก จังหวัดสงขลา จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดตราด ซึ่งแต่ละพื้นที่มีกระบวนการพัฒนาตามบริบทของพื้นที่ ดังนี้

- **เขตเศรษฐกิจพิเศษ 3 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดนครพนม** เกิดการศึกษาและติดตามความคืบหน้าการขับเคลื่อนงานพัฒนาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 3 จังหวัด ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการทำงานระหว่างหน่วยงานและขบวนองค์กรชุมชน ประกอบด้วย หน่วยงานจังหวัดในเขตเศรษฐกิจพิเศษคณะทำงานขบวนที่คืนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครือข่ายที่คืนแนวใหม่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองแห่งชาติ (คทช.) ภาควิชาการและภาคประชาสังคมในพื้นที่ โดยเป็นการแลกเปลี่ยนสถานการณ์ในพื้นที่ และการดำเนินงานที่ผ่านมาสู่การกำหนดแผนงานในการขับเคลื่อนร่วมกัน ซึ่งจะมีการวิเคราะห์พื้นที่ใน 46 ตำบล 3 จังหวัดและสถานการณ์ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบ นำไปสู่การออกแบบการทำงานร่วมที่สอดคล้องกับพื้นที่ พร้อมทั้งได้มีการออกแบบกลไกในการขับเคลื่อนในลักษณะของคณะทำงานร่วม "เครือข่ายคนอีสานรักถิ่น" โดยมีองค์ประกอบจากทุกภาค รวมถึงการวางแผนพัฒนาเยาวชนให้เป็นนักสื่อสารมวลชนรุ่นเยาว์ต่อไป

- **เขตเศรษฐกิจพิเศษ 2 จังหวัดในภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดตราด** ขบวนองค์กรชุมชนภาคตะวันออกร่วมจัดเวทีสร้างการรับรู้ในพื้นที่ 7 ตำบล ของ 2 จังหวัด ที่ถูกประกาศเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ส่งผลให้เกิดกลไกการจัดทำข้อมูล วิเคราะห์ศักยภาพในระดับตำบล การเชื่อมโยงกลุ่มองค์กรและภาคีสนับสนุน ตลอดจนเกิดแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอในการจัดการพื้นที่

- **เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย** ภาควิชาการและหน่วยงานระดับจังหวัด จัดเวทีสร้างความเข้าใจแกนนำชุมชนระดับตำบลในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ เพื่อติดตามสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ร่วมวางแผนและจัดทีมในการให้คำแนะนำแก้ไขปัญหา เกิดการสร้างเวทีสร้างการรับรู้สร้างความเข้าใจให้ผู้นำในพื้นที่ ประสานความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับภาคี ได้แก่ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มูลนิธินโยบายสุขภาพะ กศน. จังหวัดเชียงราย

วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายสวัสดิการชุมชน เครือข่ายสภาองค์กรชุมชน และ นักวิชาการอิสระ เกิดการสัมมนาเชิงวิชาการเรื่อง "เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย : เพื่อใคร" เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียกับการเปิดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษได้แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์พร้อมกำหนดแนวทางแก้ปัญหา และสร้างกลุ่มเยาวชน ที่จะป็นอนาคตที่สำคัญนอกจากนี้ยังเกิดการประชุมประชาคมเตรียมความพร้อมสู่เชียงของ"หนึ่งเมืองสองแบบ" ครั้งที่ 2 สดึกกับการเปลี่ยนแปลงของคนเชียงของ : จากเชียงของหนึ่งเมืองสองแบบถึงเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชนท้องถิ่น มีข้อกำหนดทิศทางเชียงของ "หนึ่งเมืองสองแบบ" ที่ยกระดับศาสนา วัฒนธรรม ควบคู่กับการพัฒนา โดยคนท้องถิ่น มียุทธศาสตร์ของตนเอง พัฒนาเป็นท้องถิ่นสากล มีบทบาทในการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษ สร้างการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารที่เท่าทันกัน วางยุทธศาสตร์ให้ประเทศไทยและประเทศลาวทำงานและรับผลประโยชน์ร่วมกัน พัฒนาส่วนแบ่งทางการ ตลาดสร้างแรงจูงใจในการใช้ประโยชน์จากเขตเศรษฐกิจพิเศษ พัฒนาสินค้าเกษตรกรรมให้ได้มาตรฐาน GMP ฟื้นฟูปลาบึก ลุ่มน้ำโขงโดยการเก็บข้อมูลและการขยายพันธุ์ และพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว

- **เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก** มีการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและสรุปความคืบหน้าของพื้นที่ โดยเฉพาะตำบลวาลีย์ และตำบลช่องแคบที่มีโครงการพัฒนาสะพานแห่งที่ 3 นอกจากนี้ ยังเกิดการพัฒนาแผนเชื่อมโยงแนวทางการพัฒนาของเขต เศรษฐกิจพิเศษ เช่น พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และประสานความร่วมมือกับภาควิชาการได้แก่วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในการสรุปบทเรียนและการวางแผนขับเคลื่อน

- **เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดกาญจนบุรี** เป็นการทำความเข้าใจและการสร้างการมีส่วนร่วมของขบวนการองค์กรชุมชน ในการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในเวทีสมัชชาจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งประชาชนในพื้นที่เกิดความเข้าใจผลกระทบต่อการเป็น เขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่มากยิ่งขึ้น มีการยื่นข้อเสนอผลกระทบต่อพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษต่อตัวแทนผู้ว่าราชการจังหวัด กาญจนบุรี และเกิดเครือข่ายขับเคลื่อนเมืองกาญจน์น่าอยู่

- **เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา** เป็นการสร้างการรับรู้เพื่อให้เกิดการตื่นตัวในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษเป็นโอกาส หรือภัยคุกคามของตำบล มีการเตรียมความพร้อมของพื้นที่โดยจัดทำข้อมูลด้านเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับสภาองค์กรชุมชน สร้างกลไกความร่วมมือระดับพื้นที่และเชื่อมโยงกับขบวนการจังหวัด และกำหนดแผนปฏิบัติการการขับเคลื่อนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ปี 2558 - 2559 และข้อเสนอในการจัดการพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษต่อระดับจังหวัด

WOB - CODI

พอบ. ก้าวสู่วันที่ 16 อย่างมั่นคง

ด้วยการประสานทุกภาคี ใช้ความเข้มแข็ง สู่การสร้างความเป็นคงเศรษฐกิจฐานราก เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

พอช. ร่วมกับภาคีพัฒนา กอดบกรียนพัฒนา
แผนขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างยั่งยืน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ร่วมกับ นักวิชาการ
ตัวแทนขบวนการองค์กรชุมชนพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และ
ภาคีพัฒนา จัดเวทีสัมมนาบทเรียน "กำหนดแนวทาง
ความร่วมมือขับเคลื่อนและยกวางแผนแม่บทการพัฒนา
เขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน" ระหว่างวันที่
16-17 มิถุนายน 2559 เพื่อสรุปบทเรียนและวางแนวทาง
ความร่วมมือขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างมี
ส่วนร่วมและยั่งยืนในพื้นที่ โดยนายพลการ วงศ์ทองแก้ว
ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กล่าวถึงเศรษฐกิจ
พิเศษเป็นอุปสรรคหรือโอกาสต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
ฐานรากว่า เศรษฐกิจพิเศษและเศรษฐกิจฐานราก ถือเป็น
2 องค์ประกอบ เป็นการเชื่อมโยงเศรษฐกิจฐานรากและ
ประสานพลังภาคีในพื้นที่ อาทิ กองทุนหมู่บ้าน สภาเกษตรกร
กองทุนฟื้นฟู ภาคีพัฒนา ซึ่งจะต้องสร้างการเชื่อมโยง
ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนให้มากที่สุด เป็นการกระจาย
อำนาจอย่างหนึ่งของขบวนการองค์กรชุมชนในประเทศไทย
ที่มีการผสมผสานพลังกับภาคธุรกิจ ชุมชนจะต้องมีการเชื่อมโยง
ระดับจังหวัดให้ได้ และสามารถผลักดันสู่ระดับประเทศต่อไป

ในเวทีสัมมนาประกอบนายภาคภูมิ วิธานศิริวัฒน์
สมัชชาองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม นางกรรณิการ์ บรรเทิงจิตร รองเลขาธิการคณะกรรมการ
สุขภาพแห่งชาติ (สช.) อ.สุวิธาน พัฒนาไพรวลัย นักวิชาการวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ได้แสดงความเห็นต่อการสร้างความร่วมมือขับเคลื่อนและยกวางแผนแม่บทการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างยั่งยืน
ว่าในประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นคำสั่งจากนโยบายข้างบน
ซึ่งคนในพื้นที่ก็ต้องยืนไว้ให้ได้เนื่องจากการพัฒนาประเทศต้องมีส่วนร่วมจากประชาชน หากขาดการมีส่วนร่วม
จะทำลายประชาชนหรือทรัพยากรธรรมชาติ หากจะให้เรื่องนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ต้องแบ่งเป็น 2 ช่วง
คือ ช่วงแรก ในปี 2560 ภาคประชาชนต้องยืนยันยืนยันความเป็นพื้นที่ไว้ให้ได้ อาจจะมียุทธศาสตร์พื้นที่หรือยุทธศาสตร์
ภาคประชาชนที่ต้องยืนยันแนวทางการพัฒนาให้ได้ จังหวะที่สอง หากมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น อาจจะมีการเปลี่ยนรัฐบาล
และนโยบายก็อาจจะเปลี่ยนไป ซึ่งในการเคลื่อนไหวภาคประชาชนต้องใช้วิชาการเป็นเครื่องมือและประสานหน่วย
งานภาคีในการช่วยกันขับเคลื่อน

ทั้งนี้ จากการสรุปบทเรียนขบวนการองค์กรชุมชนและภาคียุทธศาสตร์ได้มีการวางแผนความร่วมมือในการทำงาน
การขับเคลื่อนในระดับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ คือ ทุกจังหวัดไม่ได้ปฏิเสธนโยบายที่เข้ามาในพื้นที่ แต่ขบวนการองค์กร
ชุมชนหรือภาคประชาชนจะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา ขณะที่เรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ ยังคงมีทั้งปัญหาและยังไม่มี
ปัญญา จากการสรุปบทเรียนภาพรวมสถานการณ์ปัญหาทำให้ระดับพื้นที่เห็นว่า จะต้องใช้แนวทางในการศึกษาวิจัย
เป็นเครื่องมือหนึ่งในการขับเคลื่อน สามารถอธิบายทั้งในพื้นที่และสาธารณะได้ โดยผสมผสานความร่วมมือจากหน่วยงาน
ในระดับพื้นที่ เพื่อนำไปสนับสนุนการพัฒนา

ที่มา ข่าวความเคลื่อนไหวงานพัฒนา สุธิศา บัวสุขเกษม / เสาวลักษณ์ ประภักษ์พ่าย: รายงาน

7. การบริหารจัดการองค์กรสู่ธรรมาภิบาล

มุ่งเน้นการวางรากฐานการพัฒนาให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาองค์กรและชุมชนให้เกิดความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

7.1 การปรับโครงสร้างการทำงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและทิศทางการทำงานของขบวนการองค์กรชุมชน เอื้อให้เกิดการประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการทำงานมากยิ่งขึ้น โดยมีการศึกษาแนวทางการปรับโครงสร้างการบริหารงานที่มุ่งเน้นกระจายระบบการบริหารจัดการจากส่วนกลาง "ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง" เป็นเป้าหมายหลักขององค์กร มุ่งเน้นการทำงานระดับพื้นที่ให้เกิดการจัดการตนเองอย่างเข้มแข็ง มีการเชื่อมโยงพลังขบวนการองค์กรชุมชนระดับท้องถิ่นโดยมีสภาองค์กรชุมชนเป็นหัวเชื่อมร้อยและให้ขบวนจังหวัดเป็นพื้นที่กลาง เกิดจังหวัดจัดการตนเองที่มีระบบการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม โครงสร้างการบริหารงานของสถาบันฯ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มงาน ดังนี้

- **กลุ่มงานพื้นที่** ประกอบด้วย 5 สำนักงานภาค ได้แก่ สำนักงานภาคเหนือ สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานภาคกลางและตะวันตก สำนักงานภาคกรุงเทพฯปริมณฑลและตะวันออก สำนักงานภาคใต้ ทั้งนี้ให้แต่ละสำนักงานภาคร่วมกับขบวนการองค์กรชุมชนในภาคร่วมจัดระบบการทำงานแบ่งกลุ่มจังหวัดตามความเหมาะสมของบริบทพื้นที่
- **กลุ่มงานเชื่อมโยงขบวนและยุทธศาสตร์ชุมชน** ประกอบด้วย 2 สำนักงาน ได้แก่ 1) สำนักงานยุทธศาสตร์และเชื่อมโยงขบวนชุมชน ประกอบด้วย สำนักเชื่อมโยงขบวนการองค์กรชุมชนและภาคี สำนักเลขานุการสภาองค์กรชุมชน สำนักพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและสัมมนาชีพชุมชน 2) สำนักบ้านมั่นคง และเพิ่มเติม **งานนโยบายพิเศษ** เช่น ศูนย์ปฏิบัติการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง เป็นต้น
- **กลุ่มงานสนับสนุนและบริหารองค์กร** ประกอบด้วย 8 สำนัก ได้แก่ สำนักนโยบายและแผน สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักบริหารกองทุนและสินเชื่อ สำนักการเงินและบัญชี สำนักทรัพยากรบุคคล สำนักบริหารงานกลาง สำนักตรวจสอบ และสำนักอำนวยการกลาง โดยปรับสำนักผู้อำนวยการเป็นสำนักอำนวยการกลาง มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงงานนโยบาย งานประชุม งานนิติการ งานวิเทศสัมพันธ์ งานสื่อสารและสนับสนุนผู้บริหาร

7.2 การบริหารบุคลากร

1) **อัตลักษณ์ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน** สร้างความเข้าใจต่อการขับเคลื่อนอัตลักษณ์ขององค์กรที่สอดคล้องกัน โดยในการสัมมนาผู้ปฏิบัติงานประจำปี 2559 เจ้าหน้าที่ได้มีมติเลือกคุณธรรมที่คน พอช. จะร่วมกันพัฒนาในปี 2559 คือ **"คุณธรรมสี่สัต์ย์ เรียนรู้พัฒนา ก้าวหน้าอย่างมืออาชีพ"** มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์องค์กรและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับภาพลักษณ์องค์กรผ่านการจัดทำคู่มือการใช้อัตลักษณ์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) การออกแบบโลโก้ มาสคอตสัญลักษณ์สถาบันฯ เพลงมาร์ชประจำสถาบันฯ เผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ เช่น เว็บไซต์สถาบันฯ www.codi.or.th ในหัวข้ออัตลักษณ์และภาพลักษณ์องค์กร การจัดทำแผ่นป้ายรณรงค์ เป็นต้น

2) **การพัฒนากระบวนการความก้าวหน้าทางอาชีพ (Career Path)** โดยคณะอนุกรรมการบริหารและพัฒนาบุคลากรเห็นชอบหลักเกณฑ์ความก้าวหน้าสายอาชีพ กำหนดหลักเกณฑ์ความก้าวหน้าทางอาชีพของผู้ปฏิบัติงานสถาบันฯ และเสนอให้มีการบังคับใช้ในปีงบประมาณ 2560

3) การพัฒนาระบบการจ้างบุคลากรรูปแบบใหม่ คือลูกจ้างโครงการพิเศษ (Project Staff) เพื่อรองรับโครงการตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งมีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานและงบประมาณรองรับชัดเจน โดยได้มีการออกระเบียบสถาบันฯ ว่าด้วยการจ้างลูกจ้างโครงการพิเศษ พ.ศ. 2559 และประกาศใช้เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2559

7.3 การพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล

1) ระบบตรวจสอบภายใน เป็นการตรวจสอบการบริหารงบประมาณสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานให้สอดคล้องตามข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานของสถาบันฯ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานที่ถูกต้องมีประสิทธิภาพสำเร็จตามเป้าหมาย และสร้างความมั่นใจในการบริหารจัดการแก่ฝ่ายบริหารโดยมีการตรวจสอบ ดังนี้

(1) การตรวจสอบตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันฯ มาตรา 36 เป็นการตรวจสอบการเงินและการบัญชีเพื่อให้เกิดความมั่นใจในความครบถ้วนถูกต้อง เพียงพอ และน่าเชื่อถือในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี และการตรวจสอบพัสดุ โดยเฉพาะการสอบทานการคำนวณค่าเสื่อมครุภัณฑ์ของสถาบันฯ และจัดทำแผนพัฒนาระบบการควบคุมพัสดุ จัดหมวดหมู่ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกลาง

(2) การตรวจสอบตามแผนงานในการตรวจสอบสินเชื่อของสถาบันฯ ตามข้อบังคับฉบับที่ 20 ว่าด้วยการตรวจสอบภายใน โดยเป็นการตรวจสอบสินเชื่อ และสอบทานการประเมินระบบควบคุมภายใน โดยจากผลการตรวจสอบได้มีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานเกี่ยวกับสินเชื่อในเรื่องระบบการบริหารจัดการที่ค้ำขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ การสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ และการติดตามจัดเก็บเอกสาร รวมถึงดำเนินการตรวจสอบการบริหารงบประมาณสนับสนุนของสำนักงานภาคและหน่วยปฏิบัติการบ้านมั่นคงและที่ดินภาค

(3) การตรวจสอบตามการประเมินระดับความเสี่ยง โดยตรวจสอบการบริหารงบประมาณสนับสนุนของสำนักงานภาคและหน่วยปฏิบัติการบ้านมั่นคงและที่ดินด้านการอนุมัติ การเบิกจ่าย การควบคุม การติดตาม ในปีงบประมาณ 2558-2559

ทั้งนี้ จากการตรวจสอบระบบบริหารจัดการองค์กรได้มีกระบวนการติดตามการปรับปรุง แก้ไขตามข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะซึ่งหน่วยงานผู้รับตรวจมีการนำข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติงาน

2) ระบบการควบคุมภายใน จัดทำแผนการควบคุมภายในของสถาบันฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์และจัดทำแผนควบคุมภายในแบบ CSA (Control-Self Assessment) พร้อมทั้งวิเคราะห์แผนการควบคุมภายในปีงบประมาณ 2558 ที่ยังมีความเสี่ยงคงเหลือ และแผนการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 นำมาประเมินระดับความเสี่ยงและจัดทำแผนงานการควบคุมภายในของทั้ง 24 ส่วนงาน จำนวน 97 แผนงาน/โครงการ

ผลการดำเนินงานตามแผนการควบคุมภายในของปีงบประมาณ 2559 ระดับความเสี่ยงตามแผนงานโดยรวมของทุกส่วนงานลดลงจำนวน 85 แผนงาน/โครงการ คิดเป็นร้อยละ 87.63 ของแผนงานที่มีการควบคุมภายในประจำปีงบประมาณ 2559 ทั้งนี้ มีแผนงานที่มีความเสี่ยงคงเหลือจำนวน 31 แผนงาน/โครงการ ซึ่งเป็นแผนสำคัญ ได้แก่ แผนงานด้านการบริหารจัดการทางการเงินในเรื่องการจัดทำเอกสารประกอบการเบิกจ่าย แผนงานด้านการติดตามพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อและแก้ไขปัญหาหนี้สินเชื่อผิดนัด และแผนงานการจัดทำมาตรฐานข้อมูลกลางสำหรับระบบสารสนเทศของสถาบันฯ โดยแผนงานที่มีความเสี่ยงคงเหลือทั้งหมดได้นำไปพิจารณาประกอบการวิเคราะห์แผนปฏิบัติการปี 2560 และจัดทำแผนการควบคุมภายในระดับส่วนงานประจำปี 2560

3) ระบบการบริหารความเสี่ยง เป็นการวิเคราะห์งานสำคัญที่มีโอกาสไม่บรรลุผลตามเป้าหมายและก่อให้เกิดผลกระทบทั้งที่เป็นภารกิจหลักของสถาบันฯ งานตามนโยบายสำคัญ และงานตามพระราชบัญญัติสภาพองค์กรชุมชน พบว่า มีประเด็นความเสี่ยงสำคัญที่ต้องจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่

- (1) การบริหารโครงการและการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ
- (2) การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบล
- (3) การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเชื่อมโยงสู่แผนยุทธศาสตร์จังหวัด
- (4) การสนับสนุนการพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ
- (5) ระบบการจัดซื้อจัดจ้าง

ผลการดำเนินการในรอบ 1 ปี ทุกประเด็นสามารถดำเนินการได้ตามแผนบริหารความเสี่ยง ส่งผลให้การดำเนินงานของสถาบันฯ บรรลุผลได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

4) การประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจจาก 2 กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายภายใต้โครงการต่างๆ ที่เข้าร่วมกระบวนการทำงานและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถชุมชน โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน และโครงการสนับสนุนการแก้ปัญหาที่ดินทำกิน และกลุ่มคณะอนุกรรมการ/คณะทำงานชุดต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยภาคีเครือข่ายความร่วมมือ เครือข่ายองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคีอื่นๆ ซึ่งเป็นการสำรวจใน 3 ประเด็นหลัก โดยผลการประเมินกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในภาพรวมร้อยละ 85.85

ประเด็นความพึงพอใจ	ร้อยละ	ระดับความพึงพอใจ
• ด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ส่งเสริมงานพัฒนาของ พอช.	87.15	มากที่สุด
• ด้านการได้รับการสนับสนุนจาก พอช.	85.60	มาก
• กระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการของ พอช.	85.40	มาก
รวม	85.85	มาก

5) การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส เป็นการประเมินจากหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์และผลการสำรวจประสบการณ์หรือการรับรู้จากกลุ่มเป้าหมายภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งจากผลการประเมินตามคำรับรองการปฏิบัติงาน พบว่า สถาบันฯ มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานในระดับสูงมาก ค่าคะแนน 82.35 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบ	ผลการประเมิน
ตัวชี้วัดที่ 1 ความโปร่งใส (Transparency)	81.10
ตัวชี้วัดที่ 2 ความพร้อมรับผิดชอบ (Accountability)	88.08
ตัวชี้วัดที่ 3 ความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน (Corruption - Free)	96.01
ตัวชี้วัดที่ 4 วัฒนธรรม คุณธรรมในองค์กร (Integrity Culture)	70.87
ตัวชี้วัดที่ 5 คุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (Working Integrity)	73.93
คะแนน	82.35

7.4 การบริหารสินเชื่อ

1) **สนับสนุนสินเชื่อแก่องค์กรชุมชน** เป็นการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาให้กับองค์กรชุมชน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ระหว่างเดือนตุลาคม 2558 - กันยายน 2559 สถาบันฯ สนับสนุนสินเชื่อแก่องค์กรชุมชน 49 องค์กร วงเงิน 812.69 ล้านบาท โดยมีผู้รับประโยชน์ 192 ชุมชน 3,125 ครอบครัว

ประเภทสินเชื่อ	จำนวนเงินอนุมัติ (ล้านบาท)	จำนวนองค์กร	จำนวนผู้รับผลประโยชน์	
			ชุมชน	ครอบครัว
พัฒนาที่อยู่อาศัย (บ้านมั่นคง)	789.87	47	191	2,925
พัฒนาแบบองค์รวม	22.82	2	1	200
รวม	812.69	49	192	3,125

จากการสนับสนุนสินเชื่อแก่องค์กรชุมชน มีผลการดำเนินงานสินเชื่อสะสม ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานจนถึงเดือนกันยายน 2559 ดังนี้

● สินเชื่ออนุมัติสะสม	899 องค์กร	8,430.22 ล้านบาท
● ผู้รับประโยชน์	5,735 ชุมชน	397,269 ครอบครัว
● จำนวนเงินสินเชื่อที่องค์กรชุมชนได้รับแล้ว		7,203.40 ล้านบาท
● จำนวนเงินสินเชื่อที่รับการชำระคืน		3,023.39 ล้านบาท
● สินเชื่อคงเหลือ	646 องค์กร	4,180.01 ล้านบาท

2) สรุปผลการชำระคืนสินเชื่อสะสมคิดเป็นสัดส่วน ดังนี้

ผลการชำระคืนสินเชื่อสะสม	ร้อยละ
● ร้อยละของสินเชื่อที่ได้รับชำระคืนต่อสินเชื่อที่จ่ายเงินแล้ว	41.97
● ร้อยละของจำนวนเงินสินเชื่อที่ได้รับการชำระคืนต่อจำนวนเงินสินเชื่อที่พึงได้รับชำระคืน ทั้งหมด	99.48
● ร้อยละของสินเชื่อคงเหลือผิดนัดต่อสินเชื่อคงเหลือทั้งหมด	14.07
● ร้อยละของเงินงวดผิดนัดต่อสินเชื่อคงเหลือทั้งหมด	7.58

3) **การแก้ไขปัญหาสินเชื่อผิดนัด** มีการจัดทำฐานข้อมูลองค์กรผู้ใช้สินเชื่อกลุ่มเป้าหมายตามแผนงาน โดยแยกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ดำเนินการต่อเนื่องจากปี 2558 จำนวน 27 องค์กร กลุ่มที่ปรับโครงสร้างหนี้ระยะสั้นไว้และต้องติดตามแก้ไขต่อเนื่อง 27 องค์กร และกลุ่มที่ยังไม่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาในปี 2558 จำนวน 47 องค์กร และกำหนดแผนการทำงานแก้ไขสินเชื่อผิดนัดที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม โดยมีข้อสรุปในการดำเนินการตั้งแต่ปีบัญชี การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และการใช้มาตรการทางกฎหมาย

4) **การสอบทานการใช้สินเชื่อและสนับสนุนระบบการบริหารจัดการ** จัดทำฐานข้อมูลองค์กรผู้ใช้สินเชื่อโครงการบ้านมั่นคง กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) องค์กรสินเชื่อโครงการบ้านมั่นคงที่เคยได้รับการสอบทานแล้วและอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องให้ความรู้ พัฒนาเพิ่มเติม หรือต้องได้รับการแก้ไขทั้งด้านการบริหารจัดการภายในและการชำระหนี้ต่อสถาบัน และ 2) องค์กรสินเชื่อโครงการบ้านมั่นคงที่ยังไม่เคยได้รับการสอบทาน

งานตามนโยบายรัฐบาล

พอช. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง

งานตามนโยบายรัฐบาล

เป็นการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายภารกิจจากรัฐบาลและเป็นงานที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัดและผู้มีรายได้น้อย
 - 1.1 โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง
 - 1.2 โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน
 - 1.3 โครงการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด "บ้านมั่นคง"
 - 1.4 โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ ไล่รื้อ
 - 1.5 โครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อผู้ยากจนและค้อยโอกาสในสังคม
- 2) การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
- 3) การพัฒนาสวัสดิการชุมชน

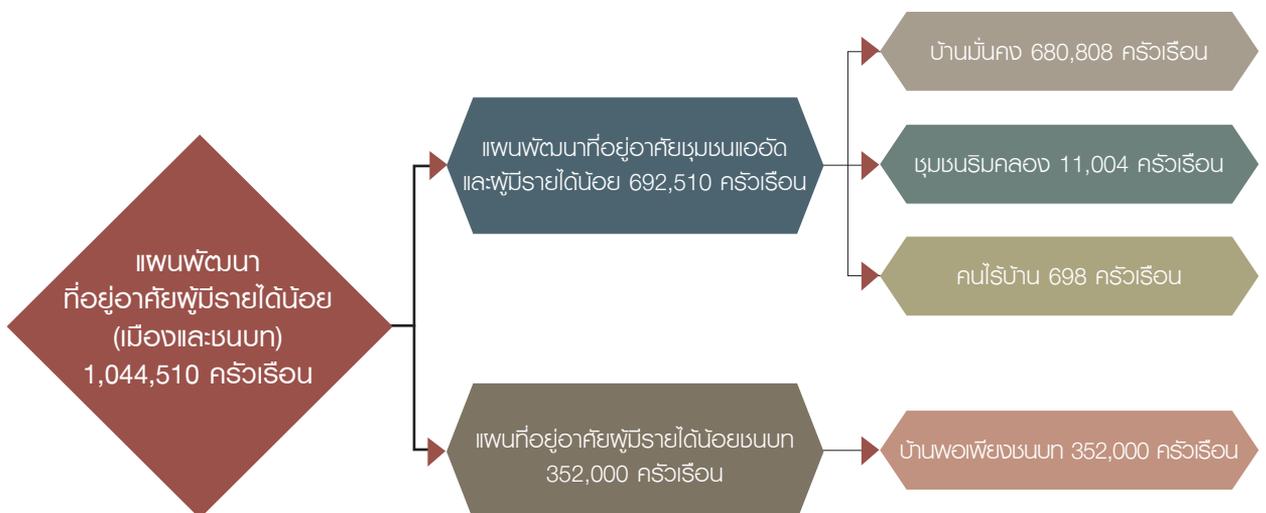

1. การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัดและผู้มีรายได้น้อย

แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาที่อยู่อาศัย 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัย 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568) เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2559 เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน การเคหะแห่งชาติ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ร่วมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงาน และภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดำเนินการภายใต้แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย (เมืองและชนบท) ครอบคลุมพื้นที่เมืองและชนบทกลุ่มเป้าหมาย 1,044,510 ครัวเรือน ประกอบด้วย 2 แผนงาน 4 โครงการคือ

พร้อมทั้งดำเนินการพัฒนาโครงการตามนโยบายรัฐบาลที่ต้องเร่งดำเนินการใน 2 โครงการ คือ

- **โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง** คณะรัฐมนตรีได้มีมติในคราวประชุมเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559 เห็นชอบในหลักการโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอ ซึ่งมีระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2559 - 2561) เป้าหมาย 11,004 ครัวเรือน โดยในปี 2559 เป้าหมายดำเนินการ 3,810 ครัวเรือน

- **โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน** คณะรัฐมนตรีได้มีมติในคราวประชุมเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559 เห็นชอบในหลักการโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้านตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอ ซึ่งมีระยะเวลา 2 ปี (พ.ศ. 2559 - 2560) เป้าหมาย 698 ครัวเรือน

1.1 โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง

โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง (พ.ศ. 2559 - 2561) เป็นการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลในการกำหนดมาตรการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการสร้างที่อยู่อาศัยรुकล้าแนวคลองและทางระบายน้ำ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559 เป็นการดำเนินงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร บริเวณคลองลาดพร้าวและคลองเปรมประชากร เป้าหมาย 74 ชุมชน 11,004 ครัวเรือน

ปี 2559 เป้าหมาย 26 ชุมชน 3,810 ครัวเรือน

รูปแบบการพัฒนาที่อยู่อาศัย ซึ่งเน้นหลักการสำคัญ คือ "การจัดการร่วมกันของชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์" มีรูปแบบการพัฒนา 3 รูปแบบ ได้แก่

1) การก่อสร้างรูปแบบใหม่ในที่ดินเดิม เป็นการรื้อย้ายชุมชนจากบริเวณจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง กรณีนี้ชาวบ้านที่ปลูกสร้างบ้านเรือนบริเวณริมคลองต้องรื้อย้ายบ้านเรือนออกจากแนวคลองและจัดผังชุมชนใหม่มีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสภาพแวดล้อมในชุมชนใหม่ ซึ่งทุกครัวเรือนสามารถสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ได้ทั้งหมด โดยยังคงรูปแบบชุมชนเดิมและอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนเดิมได้โดยไม่ต้องปรับตัวมากบนที่ดินที่ชุมชนร่วมกันจัดหาได้ด้วยการซื้อ/หรือเช่าระยะยาว ทั้งนี้ เพื่อจัดระเบียบการอยู่อาศัยใหม่เพื่อรองรับครัวเรือนที่มีสิ่งปลูกสร้างรुकล้ำคลองและทางระบายน้ำ

2) การรื้อย้ายไปอยู่ที่ใหม่ เป็นการรื้อย้ายชุมชนที่ปลูกสร้างที่อยู่อาศัยรुकล้ำคลองและทางระบายน้ำออกจากแนวคลอง โดยการซื้อหรือเช่าที่ดินใหม่การรื้อย้ายชุมชนริมคลองออกไปอยู่ในที่ใหม่ มีข้อดีในเรื่องความมั่นคงในดินที่อยู่อาศัย แต่ชุมชนต้องอยู่ไกลจากชุมชนเดิม เกิดภาระค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงในการซื้อที่ดินและก่อสร้างบ้าน

3) การเช่าซื้ออาคารในโครงการที่มีอยู่แล้ว เช่น โครงการบ้านเอื้ออาทร โครงการของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ของกระทรวงการคลัง เป็นต้น การดำเนินการในปี 2559 ก่อให้เกิดผลการดำเนินงานทั้งในด้านนโยบายและการดำเนินงานในพื้นที่ ซึ่งมีการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนงานร่วมกัน ดังนี้

ด้านการ
ประสานนโยบาย

● **เกิดกลไกระดับนโยบาย** ประกอบด้วย

- คณะกรรมการอำนวยการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างรुक้ำลำน้ำสาธารณะตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 249/2558
- คณะกรรมการขับเคลื่อนและปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน คณะที่ 5 คณะกรรมการขับเคลื่อนและปฏิรูปด้านความมั่นคง ลดความเหลื่อมล้ำ การเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเรื่องที่เป็นวาระเร่งด่วน และการแก้ไขปัญหาการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 380/2558 เพื่อติดตาม บูรณาการและแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินการตามแผนงานพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง
- คณะอนุกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง ซึ่งเป็นกลไกในการบริหารจัดการโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง มีบทบาทในการเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงานการสนับสนุนโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง พิจารณาเห็นชอบโครงการประสานความร่วมมือภาคี กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง (ศปก.ทชค) เพื่อเป็นศูนย์บัญชาการในการบูรณาการ กำกับดูแล ติดตาม การขับเคลื่อนนโยบายและประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อปฏิบัติการร่วมในระดับพื้นที่ให้เกิดความรวดเร็ว คล่องตัว สามารถคลี่คลายปัญหาในพื้นที่ได้ทันต่อสถานการณ์ และเร่งรัดการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย พร้อมทั้งมีชุดปฏิบัติการระดับเขตร่วมกันระหว่างศูนย์ปฏิบัติการที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง (ศปก.ทชค.) ทหาร ตำรวจ สำนักงานเขต รวมถึงตัวแทนเครือข่ายองค์กรชุมชนในการลงปฏิบัติงานร่วมกันในระดับพื้นที่

การบูรณาการแผนระหว่างแผนการก่อสร้างเขื่อนริมคลองลาดพร้าวของกรุงเทพมหานคร และแผนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้โครงการก่อสร้างเขื่อนและการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองดำเนินไปในทิศทางเดียวกันและเป็นไปตามแผนงาน

- **ความร่วมมือในการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง** โดยมีการลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) การใช้ที่ดินราชพัสดุเพื่อที่อยู่อาศัยในโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง ระหว่างกรมธนารักษ์ กรุงเทพมหานคร และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

กรมธนารักษ์มอบสัญญาเช่าที่ดินริมคลองสร้างที่อยู่อาศัยนำร่องใน 4 ชุมชนระยะเวลา 30 ปี
ด้านชุมชนเตรียมขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากสร้างตลาดน้ำ-ท่องเที่ยว-พัฒนาอาชีพ

อธิบดีกรมธนารักษ์เป็นประธานมอบสัญญาเช่าที่ดินริมคลองที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วมของ กทม. เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยในพื้นที่ 4 ชุมชน 343 หลัง ในเขตสายไหมและจตุจักร ระยะเวลา 30 ปี อัตราผ่อนปรนตารางวาละ 1.50 บาทต่อเดือน

เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2559 ณ ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ ซอยพหลโยธิน 54 เขตสายไหม กรุงเทพฯ มีพิธีมอบสัญญาเช่าที่ดินราชพัสดุที่กรมธนารักษ์ดูแลให้กับชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ ชุมชนเพิ่มสินร่วมใจ ชุมชนหลังกรมวิทยาศาสตร์ และชุมชนวังหิน โดยมี นายจักรกฤตย์ พาราพันธกุล อธิบดีกรมธนารักษ์เป็นผู้มอบ มีนายพลากร วงศ์กองแก้ว ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน พลตรีณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้ ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ ผู้อำนวยการเขตสายไหม และชาวบ้านจากเครือข่ายพัฒนาสิ่งแวดล้อมและชุมชนคลองเข้าร่วมประมาณ 300 คน

นายจักรกฤตย์ พาราพันธกุล อธิบดีกรมธนารักษ์ กล่าวว่า "รัฐบาลมีโครงการแก้ไขปัญหาการรुकล้ำคลองและพัฒนาที่อยู่อาศัยทั้งหมด 9 คลองสายหลักในกรุงเทพฯ ซึ่งที่ดินริมคลองทั้งหมดเป็นที่ดินราชพัสดุที่กรมธนารักษ์ดูแลอยู่ แต่ที่ผ่านมาทางราชการไม่ได้มีการจัดระเบียบการอยู่อาศัยในที่ดินริมคลอง ดังนั้นเมื่อมีการจัดระเบียบแล้วก็จะทำให้ประชาชนได้เช่าที่ดินอยู่อาศัยอย่างถูกต้องและมั่นคง และช่วยกันพัฒนาชุมชนและสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่อาศัย มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยในปี 2559 นี้ กรมธนารักษ์จะให้ชาวชุมชนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงในคลองลาดพร้าวได้ทำสัญญาเช่าที่ดินรวม 10 ชุมชน ส่วนชุมชนอื่นๆ ที่มีความพร้อมก็สามารถเช่าที่ดินจากกรมธนารักษ์ได้ หรือหากชุมชนริมคลองแห่งใดที่มีพื้นที่ไม่เพียงพอ กรมธนารักษ์ก็มีที่ดินราชพัสดุแปลงอื่นพร้อมที่จะรองรับชาวบ้าน"

ทั้งนี้ ชุมชนต่างๆ ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองตามแนวทางบ้านมั่นคงจะต้องจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนในการสร้างบ้าน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลโครงการ และจะต้องรื้อย้ายบ้านที่สร้างอยู่ในคลองหรืออยู่ในแนวเขื่อนออกมา เพื่อปรับผังชุมชนใหม่ในที่ดินเดิม และเนื่องจากพื้นที่แต่ละชุมชนมีจำกัด ดังนั้นจึงต้องรื้อบ้านเพื่อสร้างใหม่ทั้งชุมชน โดยแต่ละครอบครัวจะได้รับการจัดสรรที่ดินเท่ากันเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนเดิมได้

สำหรับแบบบ้านจะมีทั้งหมด 3 แบบ คือ บ้านชั้นเดียว ขนาด 4 x 7 ตารางเมตร บ้าน 2 ชั้น ขนาด 4 x 7 ตารางเมตร และบ้าน 2 ชั้น ขนาด 6 x 7 ตารางเมตร ราคาก่อสร้างประมาณ 180,000-500,000 บาทต่อหลัง ซึ่งที่ผ่านมาชาวบ้านได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนในการสร้างบ้าน ครอบครัวละ 600-800 บาทต่อเดือน ส่วนที่เหลือจะใช้สินเชื่อจาก พอช. ระยะเวลาผ่อนส่ง 15 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 บาทต่อปี

นายอวยชัย สุขประเสริฐ ประธานชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ กล่าวว่า หลังจากสร้างบ้านเสร็จแล้ว ชุมชนต่างๆ ที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงมีแผนที่จะปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดูสวยงาม มีเส้นทางจักรยานเลียบบคลอง ปลูกต้นไม้หรือไม้ผลที่กินได้ ขายได้ ส่งเสริมอาชีพ จัดตลาดน้ำ และมีท่าเรือเพื่อการท่องเที่ยวหรือการเดินทางในคลองลาดพร้าวเชื่อมกับทางรถยนต์หรือรถไฟฟ้าที่กำลังสร้างจากสถานีหมอชิตมายังสะพานใหม่และคูคตด้วย ซึ่งนับเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนริมคลองร่วมกัน

ที่มา ข่าวความเคลื่อนไหวงานพัฒนา สุวัฒน์ กิขุนทด : รายงาน

ด้านงานพื้นที่

- **การสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของชุมชน** ทีมปฏิบัติการมวลชนสัมพันธ์ ลงพื้นที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และเครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้าใจการดำเนินงานแก่ชุมชนเป้าหมาย สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และขับเคลื่อนโครงการให้เป็นไปตามแผนงาน โดยมีการลงพื้นที่ *ทำความเข้าใจกับชุมชนกลุ่มเป้าหมาย* 64 ชุมชน จากเป้าหมายทั้งหมด 74 ชุมชน และชุมชนมีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย จำนวน 52 ชุมชน
- **การสนับสนุนงบประมาณ** เป็นการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาที่อยู่อาศัย ระบบสาธารณสุขปโภค และช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบใน 22 ชุมชน 3,187 ครัวเรือน
- **การรื้อย้ายเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่** ใน 6 ชุมชน 319 ครัวเรือน ได้แก่ ชุมชน ศาลเจ้าพ่อสมบุญ 54 ซึ่งมีพิธียกเสาเอกและพิธียกเสาเข็มเชื่อมคลอง ลาดพร้าวระยะที่ 2 เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2559 โดยมี พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานในพิธีชุมชนบางบัวร่วมใจพัฒนา (เชิงสะพานไม้ 2) ชุมชนวังหิน ชุมชนริมคลองพัฒนา ชุมชนร่มใหม่พัฒนาและชุมชนหลังสมาคม รร. ไทย-ญี่ปุ่น และสร้างที่อยู่อาศัยแล้วเสร็จ 3 ชุมชน 481 ครัวเรือน
- **การพัฒนาและสร้างการเรียนรู้ในพื้นที่**
 - **การพัฒนาศักยภาพผู้นำเยาวชนชุมชนริมคลองลาดพร้าว** เป็นความร่วมมือของมูลนิธิส่งเสริมกิจการเยาวชนในชุมชนแออัด ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีตัวแทนเยาวชนจากชุมชนในคลองลาดพร้าว 43 ชุมชน จำนวน 104 คนเข้าร่วม *เกิดการสร้างเครือข่ายเยาวชนในคลองลาดพร้าวในนาม "เครือข่ายคนรักคลองลาดพร้าว"* พร้อมทั้งมีการระดมความเห็นเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนริมคลองหลายด้าน อาทิ การรณรงค์รักษาความสะอาด การฝึกอาชีพสร้างงาน การพัฒนาสภาพแวดล้อม สร้างพื้นที่สีเขียว การลดขยะเสพติดและอบายมุข
 - **การพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการบัญชีสหกรณ์** แก่สหกรณ์ ผู้ดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง จำนวน 5 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์ เคหสถานบ้านมั่นคงสะพานไม้ 5 จำกัด สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง คลองลาดพร้าวจตุจักร จำกัด สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงร่วมมิตรแรงศรัทธา จำกัด สหกรณ์เคหสถานริมคลองพัฒนา จำกัด และสหกรณ์เคหสถาน บ้านมั่นคงเพิ่มทรัพย์สินสมบุญ จำกัด
 - **การแลกเปลี่ยนสถานการณ์ทั้งในระดับชุมชนและหน่วยงาน** ได้แก่ การสัมมนา แลกนำขบวนการองค์กรชุมชนเครือข่ายพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าว การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลองลาดพร้าว ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชนในการพัฒนาแผนงานร่วมผลักดัน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติและเกิดความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาคีเครือข่าย เพื่อประสานและผลักดันการทำงานให้เห็นผลเป็นรูปธรรม

พิธีกล่าออก “บ้านประชารัฐริมคลอง” ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ 54
และพิธีตอกเสาเข็มสร้างเขื่อนริมคลองลาดพร้าวระยะที่ 2

เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2559 พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีกล่าออกชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ 54 และพิธีตอกเสาเข็มเขื่อนริมคลองลาดพร้าว ระยะที่ 2 ณ ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ 54 ซอยพหลโยธิน 54 เขตสายไหม โดยมี พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต.อ.อดุลย์ แสงสิงแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร อธิบดีกรมธนารักษ์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และตัวแทนชุมชนเข้าร่วมพิธี โครงการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยการรื้อถอนและทางระบายน้ำดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยเป็นการก่อสร้างเขื่อนคอนกรีตเสริมเหล็ก และประตูปรับน้ำในคลองลาดพร้าวและคลองบางซื่อ เพื่อระบายน้ำสู่อุโมงค์เขื่อนยักษ์ ลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ กล่าวว่า รัฐบาล และ คสช. ตลอดจนถึงทุกหน่วยงาน ต้องการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนริมคลองดีขึ้นและแก้ปัญหาหน้าท่วม โดยการจัดระเบียบพื้นที่ลำคลองให้สามารถใช้ประโยชน์ เช่น ค้าขาย ออกกำลังกาย และนี่คือโครงการประชารัฐ คือ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐบาล ทั้งนี้ คนหวังว่าในทุกๆ พื้นที่อีก 28 กม. จะได้รับความร่วมมือจากประชาชน โดยการดำเนินการจากเดิม 3 ปี แต่ลดเหลือ 1 ปี จะต้องทำให้สำเร็จ และหลังจากรัฐบาลชุดนี้พ้นหน้าที่ รัฐบาลชุดใหม่ต้องมาสานต่อ

พล.ต.อ.อดุลย์ แสงสิงแก้ว กล่าวว่า ความที่รัฐบาลมีนโยบายจัดระเบียบแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการสร้างที่อยู่อาศัยรื้อถอนแล้วคลองและทางระบายน้ำ ซึ่งได้ดำเนินการโครงการนำร่องในพื้นที่คลองลาดพร้าว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้จัดทำแผนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง ระยะเวลาการดำเนินงาน 3 ปี (พ.ศ. 2559-2561) ใช้งบประมาณรวม 4,061 ล้านบาท ซึ่งเป็นแผนงานที่สำคัญตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล โดยบูรณาการร่วมกับกองพลที่ 1 รักษาพระองค์กรุงเทพมหานคร กรมธนารักษ์ และเครือข่ายชุมชนแต่เพื่อให้การดำเนินงานเร็วขึ้นจึงปรับแผนจากเดิม 3 ปีให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี 6 เดือน โดยมีเป้าหมายดำเนินการในคลองลาดพร้าวจำนวน 43 ชุมชน รวม 6,606 ครัวเรือน

ทั้งนี้ ชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญฯ มีทั้งหมด 64 หลังคาเรือน เป็นชุมชนนำร่องในการรื้อย้ายบ้านเรือนออกจากแนวก่อสร้างเขื่อนในคลองลาดพร้าว โดยชุมชนมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 3 ไร่ 245 ตารางวา ได้รับสัญญาเช่าระยะเวลา 30 ปี จากกรมธนารักษ์ ในอัตราตารางวาละ 1.50 บาท/เดือน เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2559 ต่อมาในวันที่ 20 มีนาคม ชาวชุมชนทยอยรื้อบ้านออกจากแนวเขื่อน และจะเริ่มก่อสร้างบ้านใหม่หลังจากพิธียกเสาเอกซึ่งบ้านเฟสแรกจำนวน 20 หลัง จะก่อสร้างให้แล้วเสร็จภายในเวลา 6 เดือน หรือประมาณเดือนกันยายน 2559 หลังจากนั้นจะทยอยก่อสร้างบ้านให้แล้วเสร็จภายในสิ้นปี โดยชุมชนได้เริ่มมีการรวมกลุ่มและจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำโครงการบ้านมั่นคงตั้งแต่ช่วงต้นปี 2558 มีการสำรวจข้อมูลชุมชน ร่วมกันออกแบบบ้านและผังชุมชน จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนในการสร้างบ้าน จัดตั้งสหกรณ์เคหสถานขึ้นมาเพื่อบริหารโครงการและทำสัญญาเช่าที่ดินจากกรมธนารักษ์สำหรับแบบบ้านจะมีทั้งหมด 3 แบบ คือ บ้านชั้นเดียวขนาด 4 x 6 ตารางเมตร บ้าน 2 ชั้น ขนาด 4x6 ตารางเมตร และบ้าน 2 ชั้น ขนาด 6 x 6 ตารางเมตร ราคาก่อสร้างประมาณ 186,910-369,142 บาทต่อหลัง ซึ่งที่ผ่านมาชาวบ้านได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนในการสร้างบ้านครอบครัวละ 600-800 บาทต่อเดือน ส่วนที่เหลือจะใช้สินเชื่อจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ผ่อนส่งประมาณ 1,287-2,537 บาทต่อเดือน ระยะเวลาผ่อนส่ง 15 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 บาทต่อปี

นอกจากนี้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้สนับสนุนงบประมาณด้านสาธารณูปโภคจำนวน 1,950,000 บาท งบประมาณที่อยู่อาศัยรวม 1,625,000 บาท และงบบริหารจัดการ 97,500 บาท ส่วนการก่อสร้างบ้าน ชุมชนได้แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เข้ามารับผิดชอบและร่วมตรวจสอบ เช่น ฝ่ายช่าง ฝ่ายจัดซื้อวัสดุ ฝ่ายตรวจสอบ ฯลฯ ใช้ช่างก่อสร้างจากในชุมชนและผู้รับเหมา โดยจะแบ่งพื้นที่ส่วนกลางเพื่อจัดทำเป็นสวนหย่อม มีท่าเรือ มีทางเดินเท้าและจักรยานเลียบบดลองความกว้างประมาณ 3 เมตร

ที่มา ข่าวความเคลื่อนไหวงานพัฒนา สุวัฒน์ กิขุนทด : รายงาน

คนริมคลองร่วมจัดงาน “คืนความสุขให้คนคลอง คืนสายคลองให้คนเมือง”
ประกาศเจตนารมณ์พร้อมพัฒนาที่อยู่อาศัยและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

วันที่ 24 กันยายน 2559 ชุมชนบางบัวร่วมใจพัฒนา เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ มีการจัดงาน "คืนความสุขให้คนคลอง คืนสายคลองให้คนเมืองเพื่อความอยู่อย่างยั่งยืนของชุมชนบางบัวร่วมใจพัฒนา" โดยมีผู้แทนหน่วยงานต่างๆ เช่น พลตรีชนาธิป บุญนาท เสนาธิการประจำผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก นายวิทัศน์ เตชะบุญ รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นายสมคิด สมศรี ผู้ตรวจราชการกระทรวง พม. นายสมศักดิ์ ซาคิสุศิริเดช ผู้อำนวยการเขตหลักสี่ นายสมชาติ ภาระสุวรรณ รองผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ และมีชาวชุมชนริมคลองต่างๆ ในกรุงเทพฯ เข้าร่วมงานประมาณ 500 คน

ภายในงานได้มีการจัดนิทรรศการและกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 4 ฐาน คือ 1) กระบวนการบ้านมั่นคง สู่ชีวิตมั่นคงชุมชนน่าอยู่ 2) พื้นที่รูปธรรมชุมชนบางบัวร่วมใจพัฒนา 3) การเชื่อมโยงเครือข่ายพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมคูคลอง และ 4) รูปแบบการบริหารงานก่อสร้างบ้านมั่นคง ทั้งนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ได้มอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชนริมคลองต่างๆ จำนวน 200 ทุน และทุนส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ จำนวน 8 ทุน ขณะที่ผู้อำนวยการเขตหลักสี่ได้มอบใบอนุญาตก่อสร้างบ้านเฟสแรกให้แก่ชาวชุมชนบางบัวร่วมใจพัฒนารวม 69 หลัง

นายวิทัศน์ เตชะบุญ รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ได้กล่าวแสดงความยินดีกับชาวชุมชนบางบัวร่วมใจพัฒนาที่ร่วมกันพัฒนาที่อยู่อาศัยและคืนคลองให้แก่สังคม ด้วยการรื้อย้ายบ้านออกจากริมคลองเพื่อให้ทางราชการได้ก่อสร้างเขื่อนคอนกรีตป้องกันน้ำท่วมในคลองลาดพร้าว และร่วมกันสร้างบ้านใหม่ โดยในขณะนี้ได้สร้างบ้านเสร็จไปแล้ว 24 หลัง จากทั้งหมด 206 หลัง ส่วนที่เหลืออยู่ในระหว่างการก่อสร้าง ตามแผนงานของชุมชนจะก่อสร้างบ้านให้แล้วเสร็จภายในปี 2560 หลังจากนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ กทม. ก็จะร่วมกันพัฒนาชีวิต พัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ ของชุมชนให้ดีขึ้น ให้เป็นบ้านที่มากกว่าคำว่า "บ้าน" คือมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ด้านชาวชุมชนริมคลองในนามของ "เครือข่ายพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมคูคลอง" ได้ร่วมกันออกแถลงการณ์และประกาศเจตนารมณ์ว่า "พวกเราชาวคนคลอง ขอประกาศจุดยืน เราจะลุกขึ้นมาแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและพัฒนาชุมชนด้วยตัวของพวกเราเอง พวกเราพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง เราขอให้มีการการขึ้นเค็ดขาดกับกลุ่มต่อต้านและไม่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งกลุ่มคนกลุ่มนี้เป็นอุปสรรคสำคัญในการสร้างบ้านหลังใหม่ของเรา พวกเราต้องการเปลี่ยนไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านที่อยู่อาศัย การดำเนินชีวิต ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชน"

ที่มา ข่าวความเคลื่อนไหวงานพัฒนา สุวัฒน์ กิขุนทด: รายงาน

1.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน

โครงการพัฒนา
คุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน
(พ.ศ. 2559 - 2560)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ
เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559

“ฟื้นฟูศักยภาพบุคคลและ
สร้างชุมชนคนไร้บ้าน”
กลุ่มเป้าหมาย 698 ครัวเรือน

เป็นการสร้างและพัฒนาศูนย์คนไร้บ้าน สนับสนุนให้คนไร้บ้านสามารถ
ดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกัน โดยมีพื้นที่
เป้าหมายในการพัฒนาและสร้างศูนย์คนไร้บ้าน
ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ และขอนแก่น

โดยในปี 2559 มุ่งเน้นการพัฒนากลไกการขับเคลื่อน การสำรวจข้อมูลและ
จัดทำระบบข้อมูล จัดหาที่ดินและออกแบบศูนย์คนไร้บ้านในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่
และจังหวัดขอนแก่น

ผลการดำเนินงานในปี 2559

- เกิดการประสานงานกับภาคส่วนต่างๆ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการและ
ขับเคลื่อนการดำเนินงาน อาทิ มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย มูลนิธิกระจกเงา
เครือข่ายคนไร้บ้าน มหาวิทยาลัยศิลปากร กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
ก่อให้เกิดภาคีเครือข่ายในการสำรวจคนไร้บ้านเพื่อศึกษาและจัดทำข้อมูล
คนไร้บ้าน ซึ่งสามารถดำเนินการขึ้นทะเบียนรับรองคนไร้บ้านผู้ไม่มีสถานะ
ทางทะเบียน จำนวน 66 ราย
- เกิดการจัดตั้งกองทุนกลาง "เครือข่ายคนไร้บ้าน" เพื่อใช้ช่วยเหลือสมาชิก
ที่เดือดร้อนเจ็บป่วย เป็นเงินออมทรัพย์เพื่อกู้ยืม และบางส่วนนำไปสมทบ
เป็นค่าเช่าที่ดินการรถไฟฯของศูนย์คนไร้บ้านกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้ง
จัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อความมั่นคงทางรายได้
- ดำเนินการออกแบบศูนย์คนไร้บ้านและพิจารณาที่ดินสำหรับก่อสร้างศูนย์
คนไร้บ้านในจังหวัดเชียงใหม่และขอนแก่น

1.3 การพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัยคนจนในชุมชนแออัด "โครงการบ้านมั่นคง"

เป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนจนในชุมชนแออัด โดยมีเป้าหมายในการแก้ปัญหาความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัย เพื่อสร้างชุมชนที่มั่นคงตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบันโดยในปีงบประมาณ 2559 เป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัดทั่วประเทศ ทั้งโครงการที่มีการดำเนินงานต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา และขยายผลพื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ได้มีการดำเนินงานในโครงการสำคัญ 2 โครงการตามนโยบายรัฐบาล คือ โครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยเพื่อคนยากจนที่บุกกรุกที่ดินสาธารณะ "ปทุมธานีโมเดล" และการจัดการที่อยู่อาศัยชุมชนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

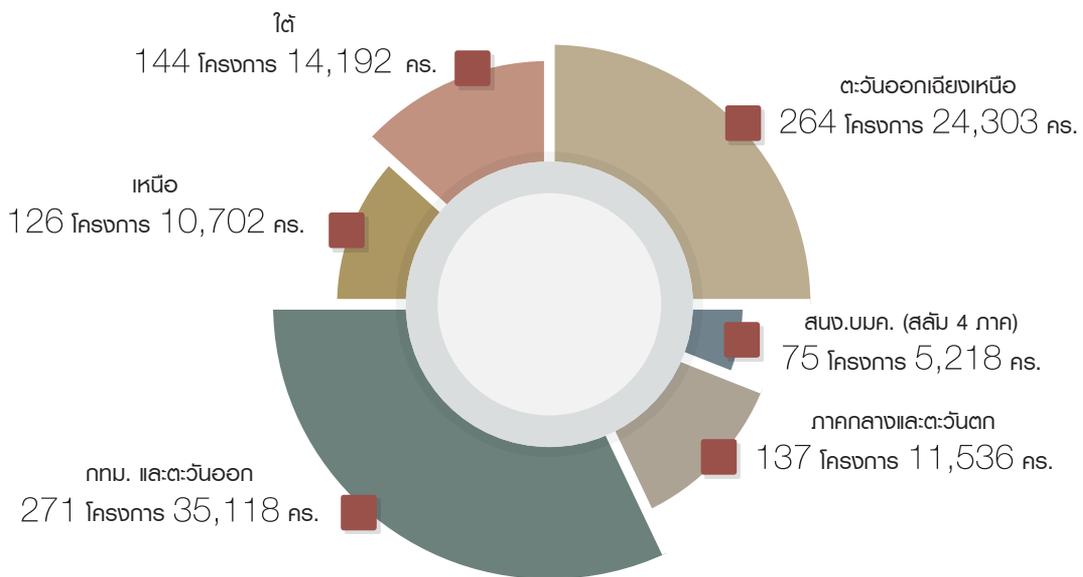
การสนับสนุนโครงการและงบประมาณ

<p>ปี 2559</p>	<ul style="list-style-type: none"> • สนับสนุนการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสนับสนุนขบวนองค์กรชุมชน จำนวน 28 จังหวัด 41 เมือง 74 โครงการ ผู้รับผลประโยชน์ 5,882 คริวเรือน เป็นงบประมาณอุดหนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น 689.63 ล้านบาท
<p>ปี 2546 - 2559</p>	<ul style="list-style-type: none"> • สนับสนุนการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นโครงการที่อยู่ระหว่างการดำเนินงาน จำนวน 76 จังหวัด 353 เมือง/เขต 1,017 โครงการ ใน 2,061 ชุมชน 101,069 คริวเรือน <ul style="list-style-type: none"> - งบสนับสนุนสาธารณูปโภค 3,319.78 ล้านบาท - งบอุดหนุนพัฒนาที่อยู่อาศัย 1,652.68 ล้านบาท - งบบริหารจัดการปรับปรุงชุมชน 144.67 ล้านบาท - งบช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการแก้ไขปัญหาชุมชนริมคลอง 283.28 ล้านบาท - สนับสนุนการดำเนินงานของภาคี ท้องถิ่น และขบวนเมือง ทั้งส่วนกลางและพื้นที่ 11 ภาค รวม 1,417.27 ล้านบาท

ความคืบหน้าการดำเนินการบ้านมั่นคง ณ กันยายน 2559

ภาพรวม	จำนวน
● จำนวนเขต/เมืองที่มีโครงการได้รับการอนุมัติ	76 จังหวัด
● จำนวนโครงการที่ได้รับการอนุมัติ	1,017 โครงการ
● จำนวนชุมชน	2,061 ชุมชน
● จำนวนครัวเรือน	101,069 ครัวเรือน

1.3.1 โครงการที่อยู่อาศัยชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยา

เป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนที่ปลูกสร้างบ้านเรือนรुकล้าแม่น้ำเจ้าพระยาและได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยการสำรวจข้อมูลชุมชนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา (ตั้งแต่สะพานพระราม 7 ถึงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า รวมระยะทางทั้งสองฝั่งแม่น้ำ 14 กิโลเมตร) มีชุมชนอาศัยในพื้นที่โครงการครอบคลุม 3 เขต คือ เขตบางซื่อ เขตบางพลัด และเขตคูสิต รวม 12 ชุมชน 309 ครัวเรือน โดยชุมชนมีรูปแบบการพัฒนาที่อยู่อาศัยใน 3 ลักษณะ คือ

- 1) การเช่าอาคารชุดที่อยู่อาศัยของกรมขนส่งทหารบก (ขส.ทบ.)
- 2) การย้ายไปบ้านเอื้ออาทรของการเคหะแห่งชาติ
- 3) การย้ายไปสร้างชุมชนในที่ดินใหม่ หรือปรับปรุงในที่ดินเดิม

การดำเนินงานในปี 2559 ก่อให้เกิดผลการดำเนินงาน ดังนี้

- เกิดศูนย์ปฏิบัติการที่อยู่อาศัยริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ศปก.ทพ.) เพื่อเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนการทำงาน เป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวางแผนการทำงาน และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชน

- เกิดกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ ชุมชนวัดสร้อยทอง ชุมชนปากคลองบางเลนใหม่ ชุมชนเขียวไข่กา ชุมชนราชผาตัดบึงบัวร่วมใจ ชุมชนศาลเจ้าแม่ทับทิม และชุมชนมิตตคาม 2 เป็นการสร้างความเข้มแข็งด้านการเงินของชุมชน เพื่อเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย

- การสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภค โดยจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ให้ผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ อาคารชุดกรมการขนส่งทหารบก (ขส.ทบ.) โครงการบ้านเอื้ออาทรนครชัยศรี การซื้อที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ ซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์การสนับสนุน และแนวทางการปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยอาคารชุดกรมการขนส่งทหารบก (ขส.ทบ.) ได้ดำเนินการซ่อมแซม ปรับปรุง และสามารถย้ายเข้าอยู่อาศัยแล้ว 64 ครัวเรือน

1.3.2 โครงการปทุมธานีโมเดล เป็นการแก้ไขปัญหาการบุกรุกชุมชนริมคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ให้กับผู้อยู่อาศัยในชุมชนคลองหนึ่งเดิม โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนดำเนินการโครงการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยเพื่อคนยากจนที่บุกรุกที่ดินสาธารณะร่วมกับจังหวัดปทุมธานี

กลุ่มเป้าหมาย 16 ชุมชน 1,433 ครัวเรือน ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีคำสั่งที่ 26/2559 เรื่องการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ในการดำเนินโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณะในการยกเลิกที่ดินสาธารณะเพื่อรองรับการอยู่อาศัยของชุมชนบุกรุกริมคลองหนึ่ง จังหวัดปทุมธานี พื้นที่รวมประมาณ 30 ไร่ โดยมีการดำเนินงานในปี 2559 ดังนี้

- การจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกระบวนการเจ้าอยู่ในพื้นที่ 275 ครัวเรือน และกลุ่มเป้าหมายที่ดำเนินการซื้อที่ดินเพื่อสร้างชุมชนใหม่ 126 ครัวเรือน ซึ่งมีการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยเพื่อคนยากจนที่บุกรุกที่ดินสาธารณะจังหวัดปทุมธานี (ปทุมธานีโมเดล) เพื่อวางแผนการทำงานร่วมกันระหว่างขบวนองค์กรชุมชนและภาคีที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด และผลักดันการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยสู่ระดับนโยบาย

- การจัดเวทีประชาพิจารณ์ชุมชนเทศบาลเมืองท่าโขลงและชุมชนคลองหลวง เพื่อสร้างความเข้าใจเป้าหมายของโครงการ ชี้แจงแผนการขับเคลื่อนบทบาทและการสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้รับทราบปัญหาในพื้นที่ โดยมีหน่วยงานภาคีต่างๆ เข้าร่วม ได้แก่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาคลองรังสิตเหนือ สำนักงานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาคลองรังสิตหลัง สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปทุมธานี สำนักงานธนารักษ์จังหวัดปทุมธานี เทศบาลเมืองคลองหลวง ผู้แทนนายอำเภอคลองหลวง เทศบาลเมืองท่าโขลง และการเคหะแห่งชาติจังหวัดปทุมธานี

- การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการที่อยู่อาศัยปทุมธานีโมเดล "รัฐราษฎร์ร่วมมือ คืบคลองน้ำใสให้แผ่นดิน" เพื่อเป็นศูนย์บัญชาการในการติดตาม กำกับ และขับเคลื่อนนโยบายและการปฏิบัติ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับนโยบายและพื้นที่ รวมทั้งทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์โครงการให้เป็นที่เข้าใจ
- การลงนามบันทึกความร่วมมือและมอบสัญญาเช่าที่ดินราชพัสดุ ระหว่างกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย จังหวัดปทุมธานี กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยจัดหาที่อยู่อาศัยบนที่ดินราชพัสดุอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และให้สิทธิเช่าในระยะยาว ซึ่งปรับเกณฑ์การพัฒนาที่อยู่อาศัยให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับรายได้ วิถีชีวิต เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนผู้มีรายได้น้อย
- การจัดตั้งสหกรณ์บ้านมั่นคงไทยมุสลิมสามัคคี จำกัด ซึ่งจะเป็นพื้นที่รูปธรรมในการแก้ไขปัญหาในรูปแบบการซื้อที่ดินใหม่เพื่อสร้างชุมชน โดยเป็นการทำงานร่วมกันของหน่วยงานท้องถิ่นและระดับจังหวัด

WOB. - CODI

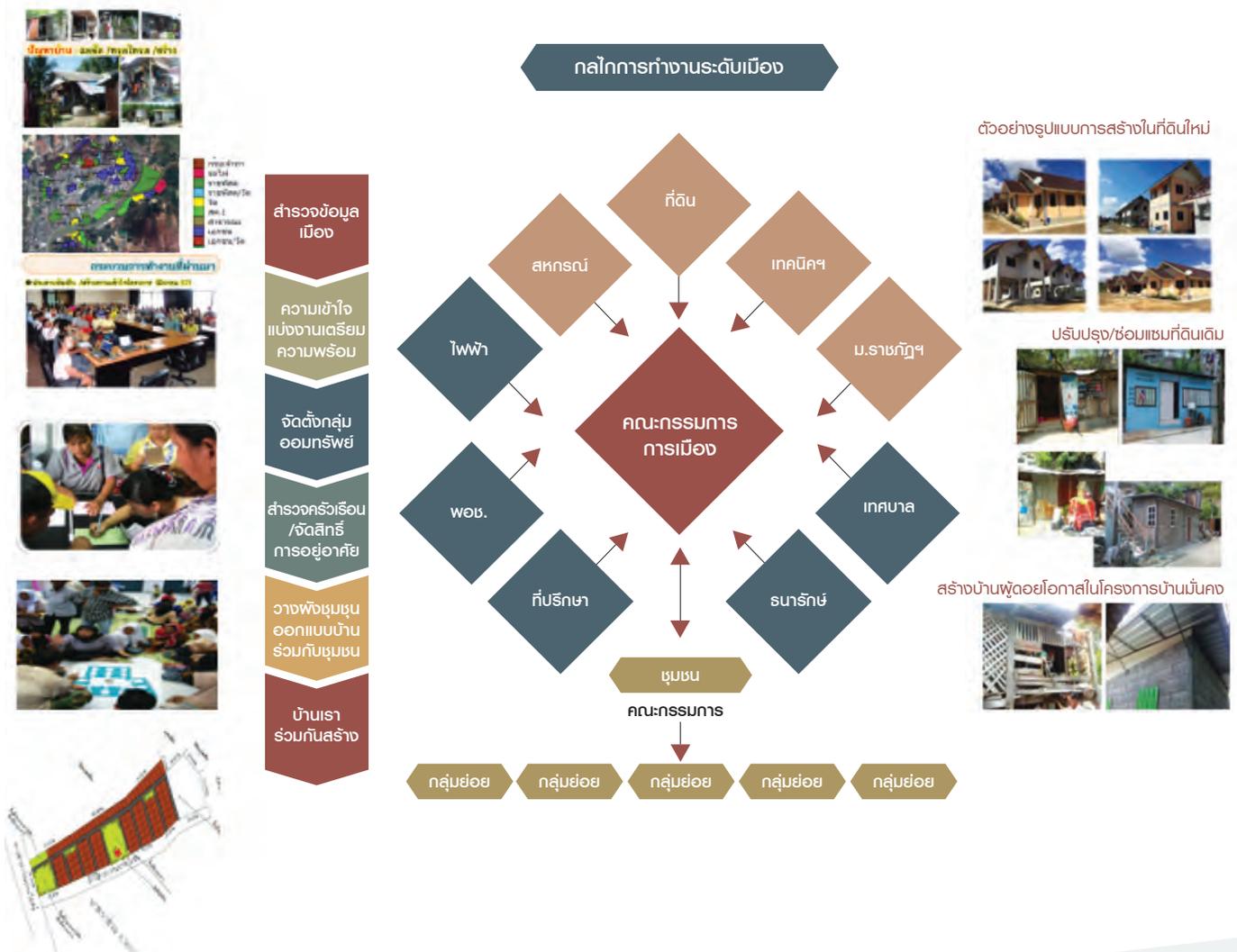
พอบ. ก้าวสู่ปีที่ 16 อย่างมั่นคง

ด้วยการประสานทุกภาคี ไขความเขม็งเข็ง สู่การสร้างความเป็นคงครชชฎกิจฐานราก เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

1.3.3 การพัฒนาที่อยู่อาศัยอย่างเป็นระบบทั้งเมือง

การพัฒนาที่อยู่อาศัยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานจากการแก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย รายโครงการ สู่การแก้ปัญหาทั้งเมืองในรูปแบบของเมืองจัดการตนเองโดยใช้โครงการบ้านมั่นคงเป็นเครื่องมือในการประสานภาคีท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนการแก้ปัญหาของเมืองและให้ชุมชน/เมือง เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเพื่อจัดระบบการจัดการแก้ไข ปัญหาที่อยู่อาศัย ตลอดจนการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ทั้งเมือง โดยในปี 2559 มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (work shop) เพื่อสร้างพื้นที่ต้นแบบในการเชื่อมโยงคนกลุ่มต่างๆ มาร่วมกันคิดวิเคราะห์และออกแบบแก้ปัญหาในเมืองให้ครอบคลุมทุกมิติ พร้อมทั้งเสริมสร้างกระบวนการและศักยภาพของทีมสถาปนิกเมืองและที่ดินรวมถึงหน่วยงานท้องถิ่นขบวนชุมชนในพื้นที่เพื่อให้ชาวบ้าน ซึ่งเป็นเจ้าของชุมชนและเมืองได้รู้และเข้าใจถึงความสำคัญและความจำเป็นกระบวนการวิธีการวิเคราะห์เมืองโดยให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนหลักในการแก้ปัญหาชุมชนเมืองของตนเองร่วมกับหลายฝ่ายได้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่แก้ปัญหาได้ตรงจุดตรงกับความต้องการของชุมชนและเมือง โดยการร่วมคิดร่วมทำรวมพลังของชุมชนเมือง ซึ่งดำเนินการใน 3 เมือง คือ เมืองแม่รำพึง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมืองชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ และเมืองอ่าวตราด จังหวัดตราด

ตัวอย่างการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยเทศบาลเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ภายใต้โครงการบ้านมั่นคง

1.3.4 การพัฒนาทีมช่างชุมชนระดับภาค/ เครือข่าย

เป็นการอบรมให้ความรู้แก่ช่างชุมชนและ
ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เทคนิควิธีการออกแบบ
และก่อสร้าง การตรวจงานการออกแบบวางแผน
การทำงาน ข้อมูลสถานการณ์การก่อสร้างใน
โครงการบ้านมั่นคง รวมทั้งความรู้ในด้านอื่นที่
เกี่ยวข้อง อาทิ กฎหมายค้ำการก่อสร้าง การจัดทีม
ทำงานและแบ่งบทบาทของทีมงาน ซึ่งกระบวนการ
ทำงานบ้านมั่นคงมีชุดทำงานค้ำกันต่างๆ ที่ต้องทำงาน
สอดคล้องกันตั้งแต่ช่วงกระบวนการก่อนก่อสร้าง

(ทีมพัฒนาขบวนทีมข้อมูลทีมบริหารจัดการทีมช่าง) ผ่านการบรรยายและการปฏิบัติจริงในพื้นที่ (การพัฒนาระบบ
สาธารณูปโภคการปรับปรุงซ่อมสร้างบ้าน) และการสรุปบทเรียนการส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและความรู้ขบวนช่าง
พร้อมทั้งสร้างมาตรฐานงานก่อสร้างของขบวนช่าง

เกิดการจัดตั้งบริษัทช่างชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมจำกัด (ชชพส.) ขบวนชุมชนที่ร่วมกับ พอช. ร่วมกันคิดค้นแนวทาง
การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาช่างชุมชนที่มีน้อยลง ขณะที่โครงการบ้านมั่นคงมีกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น จึงเป็นที่มาของการจัดตั้ง
บริษัทช่างชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมจำกัด หรือ ชชพส. ซึ่งเป็นบริษัทที่ประกอบกิจการเพื่อสังคม ปัจจุบันได้มีการจดทะเบียน
การจัดตั้งบริษัทเรียบร้อยแล้วโดยมีเจ้าของบริษัทผ่านการถือหุ้นโดยกลุ่ม/องค์กรของคณาจารย์และเมืองคณาจารย์หน่วยงานภาคี
ที่เกี่ยวข้องร่วมให้การสนับสนุนและดำเนินการ อาทิ สภาวิศวกรรมการช่างแห่งประเทศไทย (วสท.) สภาสถาปนิก มูลนิธิคชนะภัย
มูลนิธิสมาชิพ และผู้ประกอบการอิสระ เป็นต้น ซึ่งจะเข้ามาทำหน้าที่ในการอบรมให้ความรู้ กำหนดมาตรฐานงานและเป็น
ที่ปรึกษาค้ำงานก่อสร้าง

1.3.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การยกระดับชุมชนแออัดระดับภูมิภาค ประชุมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการยกระดับ
ชุมชนแออัดระดับภูมิภาค ครั้งที่ 3 (The Third Expert Meeting of Regional Slum Upgrading Working Group :RSUWG)
ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 150 คน ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาเมืองและที่อยู่อาศัย ผู้บริหารระดับสูง เจ้าหน้าที่อาวุโส ผู้แทนทูตจากประเทศสมาชิก และ
ผู้แทนจากสำนักงานสหประชาชาติเพื่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ (UNHABITAT) จากประเทศอิหร่าน อิรัก ปากีสถาน อินเดีย
อินโดนีเซีย สาธารณรัฐเกาหลี ไนโรบี หมู่เกาะโซโล และประเทศไทย ซึ่งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้ส่งผู้แทนเข้าร่วม โดย
นำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดภายใต้โครงการบ้านมั่นคง ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งในแนวทางที่ดีที่สุด
(Best Practice) ในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดทั้งเมือง (City - wide Slum Upgrading) โดยชุมชนเป็นเจ้าของโครงการ

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม: ธนาคารขยะ “คูเมือง” สู่เมืองปลอดภัย

"คูเมือง" อยู่ในเทศบาลตำบลคูเมือง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ เป็นพื้นที่ที่มีผู้เดือดร้อนเรื่องที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ และเข้าร่วมขับเคลื่อนงานบ้านมั่นคงเพื่อแก้ปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยในช่วงหลังปี 2547 โดยเริ่มจากการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น เช่น กลุ่มออมเงินออมข้าว โดยคนในชุมชนนำข้าวเข้ามารวมกันแล้วให้ชุมชนยืมกินในเวลาขาดแคลน ต่อมาได้เสนอของบประมาณกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคในชุมชนจำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนใหม่ ห้วยนกทา และชุมชนภูมิมะค่า รวม 1,125,000 บาท มีผู้ได้รับผลประโยชน์ 45 ครัวเรือน

ผลจากการดำเนินการที่ผ่านมา นอกจากการปรับปรุงสาธารณูปโภคและสิ่งแวดล้อมในชุมชนแล้ว ยังทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกันในการแก้ปัญหาด้านต่างๆ ภายในหมู่บ้าน เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยนำสิ่งของที่ใช้แล้วมาประดิษฐ์ ก่อให้เกิดประโยชน์กับตนเองและสังคม นำมาสู่การต่อยอดการพัฒนาด้านอาชีพและการจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิล

จากข้อมูลพบว่า มีปริมาณขยะในตำบลคูเมืองราว 8,578 กิโลกรัมต่อวัน จึงได้เกิดการจัดตั้งกลุ่มธนาคารขยะรีไซเคิลขึ้น ภายใต้แนวคิด **"บ้านนำอยู่ชุมชนนำมอง"** โดยความร่วมมือของชุมชน ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านค้า อปพร. กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเยาวชน อสม. คณะกรรมการหมู่บ้าน อบต. รพ.สต. กศน. โรงเรียน วัด กับภาคส่วนอื่นๆ อาทิ สำนักงานสิ่งแวดล้อมเขต 10 กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทสจ. พอช. อบจ. โดยมีกระบวนการทำงานดังนี้

- (1) ประชุมทำความเข้าใจแนวคิดการจัดตั้งธนาคารขยะ ซึ่งได้มีการชี้แจงปริมาณขยะในพื้นที่ตำบลแนวทางการจำแนกประเภทและการจัดการขยะพบว่า มีขยะรีไซเคิลหรือขยะที่ขายได้ประมาณ 2,530 กิโลกรัมต่อวัน
- (2) จัดตั้งคณะทำงานธนาคารขยะ ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบฝ่ายต่างๆ เช่น ผู้จัดการธนาคาร
- (3) ฝ่ายบัญชี ฝ่ายการเงิน ฝ่ายตราชั่ง ฝ่ายคัดแยก และฝ่ายการตลาด
- (4) จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ธนาคารขยะ โดยมีค่าธรรมเนียมจากสมาชิกราคาหุ้นละ 100 บาท จำกัดคนละไม่เกิน 10 หุ้น หรือ 1,000 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 272 คน มี 360 หุ้น จำนวนเงินหุ้น 36,000 บาท
- (5) ร่างระเบียบข้อบังคับการจัดสรรผลกำไรและการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก (เจ็บป่วย/งานศพ) และบริจาคสาธารณชนประโยชน์อื่นๆ

จากการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา ก่อให้เกิดรูปธรรมความสำเร็จ ดังนี้

- เป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับผู้มาศึกษาดูงานเรื่องการจัดการขยะ
- คนในชุมชนมีรายได้จากการขายขยะสิ่งประดิษฐ์จากขยะรีไซเคิลและการจัดอาหารอาหารว่างให้กับคณะที่มาศึกษาดูงาน
- การทำปุ๋ยหมักจากขยะเปียกสามารถนำไปใช้ในการปลูกผักปลอดสารพิษไว้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายในชุมชน
- ได้รับโล่และเงินรางวัลจากสำนักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.4 โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ ไล่อื้อ

เริ่มดำเนินการในปี 2559 เพื่อรองรับการช่วยเหลือชุมชนที่ประสบปัญหาไฟไหม้ ไล่อื้อที่อยู่อาศัย รวมถึงปัญหาจากการประสบภัยพิบัติต่างๆ เป็นปัญหาที่ชุมชนไม่อาจจะคาดการณ์ได้ ซึ่งเป็นความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ชุมชนที่ประสบเหตุจึงมีความจำเป็นต้องมีที่พักอาศัยชั่วคราว เป็นการสนับสนุนให้กลุ่มคนด้อยโอกาสหรือคนจนที่สุดในสังคมและเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเร่งด่วน/เฉพาะหน้าจากกรณีเพลิงไหม้ ไล่อื้อ ภัยพิบัติ หรือต้องรื้อย้ายเพื่อสร้างชุมชนใหม่ ได้รับการดูแลและได้รับโอกาสในการพัฒนา โดยชุมชนและท้องถิ่นเป็นแกนหลักในการพัฒนา

การดำเนินงานในปี 2559 ก่อให้เกิดการช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อนเร่งด่วนเฉพาะหน้าในการพัฒนาที่อยู่อาศัย 93 ครัวเรือน ครอบคลุมพื้นที่ภาคต่างๆ ที่ประสบความเดือดร้อน เช่น

กรณีชุมชนบุกรุกในที่ดินเอกชน ชุมชนโรงช้าง เขตบางกะปิ ซึ่งเจ้าของที่ต้องการใช้พื้นที่และได้ดำเนินคดีกับชุมชน จัดตั้งกลไกในการพิจารณาไกล่เกลี่ย ประชุมสมาชิกหาแนวทางพัฒนาสำหรับชุมชนใหม่ โดยสนับสนุนการสร้างบ้านพักชั่วคราวในที่ดินใหม่ 50 ครัวเรือน

สถานการณ์ไฟลื้อ

หาแนวทางแก้ปัญหา

สภาพชุมชน

กรณีการฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยพิบัติไฟฟ้า "กรณีบ้านคอยจนะ ตำบลแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่" หมู่บ้านคอยจนะหมู่ 12 ตำบลแม่อาว อำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ ประสบเหตุอัคคีภัยเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2559 โดยไฟป่าลุกลามเผาไหม้หมู่บ้าน ก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินประชาชนกว่า 57 หลังคาต้องไร้ที่อยู่อาศัยสมาชิกในชุมชนที่รับผลกระทบกว่า 242 คนภายหลังจากเหตุการณ์ไฟไหม้บ้านจนะ ตำบลแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ หลายภาคส่วนได้เร่งประสานงานและกำหนดแนวทางการช่วยเหลือเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะเบื้องต้น	รับบริจาคอาหารเสื้อผ้าและของใช้จำเป็นรวมทั้งการสร้างที่พักชั่วคราว 2 จุด คือ ที่โรงเรียนบ้านจนะและ อบต. แม่อาว
ระยะกลาง	ก่อสร้างบ้านใหม่ โดยเป็นการปรับปรุงและก่อสร้างในที่ดินเดิมเนื่องจากเป็นที่ดินอยู่ในเขตอุทยานฯ
ระยะยาว	สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ ในการฟื้นฟูและพัฒนาทางด้านสังคม คุณภาพชีวิตสุขภาพจิต อาชีพ รายได้ ป้องกันไฟฟ้า และวิถีชีวิตวัฒนธรรม เชื่อมโยงขบวนสภาองค์กรชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการจัดการปัญหาในอนาคตพร้อมทั้งถอดบทเรียน ยกย่องเป็น "โมเดลการสร้างชุมชนใหม่ในพื้นที่ประสบอัคคีภัยทางธรรมชาติ" และสร้างศูนย์เรียนรู้ และขยายผลสู่การท่องเที่ยวเชิงวิถีวัฒนธรรมชนเผ่าลาหู่

การสร้างบ้านพักชั่วคราว เครือข่ายสภาองค์กรชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และ เครือข่ายที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกันลงพื้นที่สำรวจ ความเสียหายและหารือร่วมกับหัวหน้าส่วนราชการ ในการช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย โดยดำเนินการ ก่อสร้างบ้านพักชั่วคราวให้กับชุมชน จำนวน 30 หลัง ภายใต้แนวคิด "สร้าง 3 วันเสร็จ 7 วันอยู่" ซึ่งเป็นการ ประสานความร่วมมือในการก่อสร้างร่วมกับ ศชค. 334 สภาองค์กรชุมชนตำบลแม่อาว อบต. คอยกลาง เครือข่าย ช่างชุมชนเชียงราย ทหารพราน องค์กรพัฒนาอาชีพ นานาเผ่าลุ่มน้ำฝาง องค์กรชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ และ กลุ่มผู้เดือดร้อน กำหนดเป้าหมายร่วม "การสร้างชุมชน มั่นคงเข้มแข็ง"

การดำเนินงานครั้งนี้ นับเป็นตัวอย่างความร่วมมือ ของภาครัฐ องค์กรชุมชน ท้องถิ่น/ท้องที่ ภาคประชาสังคม ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมในระยะเวลาสั้น และเป็นบทเรียนให้ชุมชนในการลุกขึ้นมาจัดการตนเอง โดยระยะต่อไปจะการพัฒนาชุมชนตามแนวทางบ้านมั่นคง เชื่อมโยงสู่โครงการบ้านประชารัฐ โดยสถาบันฯ สนับสนุน การสร้างผังระบบชุมชน วางระบบสาธารณูปโภค สำนักงานอำเภอแม่อาว จะสนับสนุนการสร้างบ้านถาวร และท้องที่/ท้องถิ่นร่วมสร้างชุมชนใหม่ พื้นฟูวิถีชีวิต สร้างอาชีพ พัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้และการท่องเที่ยว ชุมชน และสนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ ต่อไป

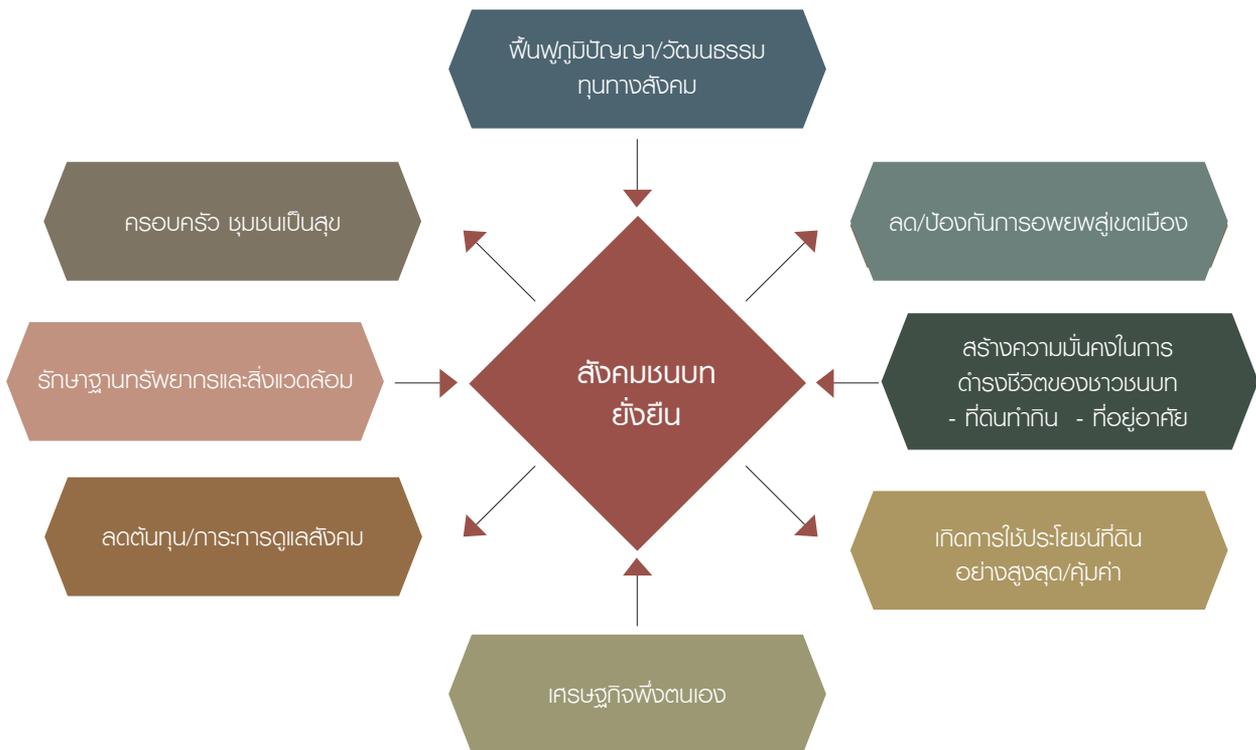
1.5 โครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อผู้ยากจนและค้อยโอกาสในสังคม

เป็นการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชนบท โดยมีเป้าหมายในการสร้างความมั่นคงในที่ดิน ทำกินและที่อยู่อาศัยอย่างเป็นธรรมและยั่งยืนตามวิถีชุมชน เน้นการพัฒนาพื้นที่ตำบลในรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม เป็นการจัดการร่วมกันของคนในตำบล หน่วยงานท้องถิ่น ท้องที่ และองค์กร ชุมชนทุกองค์กรในพื้นที่ การดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อผู้ยากจนและค้อยโอกาสในชนบทมีการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2554 จนถึงปัจจุบัน

1) กรอบแนวคิดเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยคนจนชนบท

- 1.1) สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของชนบทโดยมีที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินอย่างพอเพียงต่อการดำรงชีวิตนำไปสู่การลดและป้องกันการอพยพเข้าสู่เมือง
- 1.2) เกิดการพัฒนาและดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพึ่งตนเองของวิถีชีวิตคนจนในชนบท นำไปสู่การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างสูงสุด-คุ้มค่าของคนจนในประเทศ
- 1.3) สามารถรักษาฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในภาคชนบท นำไปสู่การลดต้นทุนและภาระการดูแลสังคมของรัฐบาลและส่วนหน่วยที่เกี่ยวข้อง
- 1.4) พื้นฟูภูมิปัญญาวัฒนธรรมต้นทุนทางสังคมนำไปสู่การสร้างชุมชนและครอบครัวที่เป็นสุข

กรอบแนวคิดเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยคนจนชนบท

นับตั้งแต่ปี 2554 - 2559 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ 76 จังหวัด 1,717 ตำบล เป็นพื้นที่ดำเนินการใน 3 ระดับ ดังนี้

- **ระดับที่ 1** ตำบลใหม่ที่เริ่มกระบวนการทำงาน จำนวน 486 ตำบล
- **ระดับที่ 2** ตำบลที่มีกระบวนการทำงานมาบ้างแล้วหรือพื้นที่พัฒนา จำนวน 1,003 ตำบล
- **ระดับที่ 3** ตำบลที่สามารถยกระดับเป็นพื้นที่รูปธรรมการแก้ไขปัญหาที่ดิน จำนวน 228 ตำบล

ตารางแสดงพื้นที่การแก้ไขปัญหาที่ดินรายภาค (ผลการดำเนินการสะสม 2554-2559)

ภาค	จำนวนจังหวัด	ระดับพื้นที่การดำเนินงาน (ตำบล)			
		ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3	รวม
● เหนือ	15	86	180	39	305
● ตะวันออกเฉียงเหนือ	20	145	361	62	568
● ใต้	14	109	151	55	315
● กลางและตะวันตก	16	73	200	14	313
● กรุงเทพฯปริมณฑลและตะวันออก	11	73	102	41	216
รวม	76	486	1,003	228	1,717

2) การจัดตั้งและพัฒนากองทุนที่ดิน 331 ตำบล จำนวนเงินกองทุนรวม 108,556,016.67 บาท เพื่อช่วยเหลือสมาชิกผู้เดือดร้อนจากปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยซึ่งมีสมาชิกออมเงิน 46,720 ราย ใน 1,109 หมู่บ้าน โดยสามารถแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 1,677 หลังคาเรือน และสร้างที่อยู่อาศัย 409 หลังคาเรือน พร้อมทั้งจัดซื้อที่ดินเพื่อจัดสรรให้กับคนในพื้นที่ จำนวน 524.78 ไร่ผู้เดือดร้อน จำนวน 314 ครัวเรือน จึงนับเป็นเครื่องมือในการรวบรวมผู้เดือดร้อนและระดมทุนในการช่วยเหลือสมาชิกผู้เดือดร้อนในที่อยู่อาศัยและที่ดิน รวมถึงนำไปสู่การพัฒนาในมิติต่างๆ ภายในตำบล

ตารางแสดงสถานะกองทุนที่ดินและการใช้ประโยชน์ แยกรายภาค

ภาค	ตำบล	จำนวนเงินกองทุน (ล้านบาท)	สมาชิกกองทุน		แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย		จัดหา/ซื้อ/สรรหาที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหา	
			จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนราย	ซ่อม (หลังคาเรือน)	สร้าง (หลังคาเรือน)	จำนวนไร่	จำนวนครัวเรือน
● เหนือ	58	12,218.61	193	25,307	367	78	42	26
● กลางและตะวันตก	54	12,033.50	83	442	31			
● กรุงเทพฯปริมณฑลและตะวันออก	48	40,346.60	147	2,042	330	92	411.78	186
● ตะวันออกเฉียงเหนือ	104	32,457.31	607	16,299	628	105	71	102
● ใต้	67	11,500.00	79	2,630	321	134	-	-
รวม	331	108,556.02	1,109	46,720	1,677	409	524.78	314

2. การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีภารกิจในการสนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการและหลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วม เป็นแนวทางสำคัญเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมา สถาบันฯ ได้สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนผ่านฐานการพัฒนาองค์กรชุมชนด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาที่อยู่อาศัยภายใต้โครงการบ้านมั่นคง การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในชนบท การจัดสวัสดิการชุมชน การเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน และการฟื้นฟูชุมชนที่ประสบภัยพิบัติ โดยได้ก่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน และได้ยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนฐานรากบนวิถีเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางนโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ

เป้าหมาย
การพัฒนาเศรษฐกิจ
และชุมชน

- **ระดับที่ 1 ระดับครอบครัว** : ทุกครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดี "กินอิ่มนอนอุ่น ทุนมีหนี้ลด" จาก 4 ปัจจัยหลักคืออยู่ที่กินดี (ปากท้องอิ่ม) เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตผลผลิตขายได้มีรายได้ที่มั่นคงสุขภาพร่างกายจิตใจแข็งแรง
- **ระดับที่ 2 ระดับกลุ่มองค์กร/ชุมชน/หมู่บ้าน** : มีกลุ่มองค์กรชุมชนด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่เข้มแข็งมีความมั่นคงทางอาหารทรัพยากรอุดมสมบูรณ์สุขภาพกายใจแข็งแรง
- **ระดับที่ 3 ระดับพื้นที่/ตำบล** : สร้างเศรษฐกิจและทุนชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อนำไปสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง
- **ระดับที่ 4 ระดับจังหวัด** : เชื่อมโยงเครือข่ายเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาระดับนโยบายเพื่อยกระดับให้เป็นจังหวัดการตนเองด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนในฐานะหน่วยงานสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน ได้ดำเนินการสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ โดยเป็นหนึ่งในคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (E3) ดำเนินการหนุนเสริมการจัดตั้งบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (จังหวัด) จำกัดซึ่งได้มีการดำเนินงานดังนี้

1) ความร่วมมือ "สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สู่เศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืน" เพื่อขับเคลื่อนรูปธรรมความร่วมมือในการสร้างเศรษฐกิจฐานรากภายใต้ยุทธศาสตร์ประชารัฐ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ระหว่างองค์กรภาครัฐและเอกชนกว่า 30 แห่ง เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เครือข่ายองค์กรชุมชน ธนาคารออมสิน ธกส. สปก. กรมการพัฒนาชุมชน มูลนิธิสัมมาชีพ เครือข่ายธุรกิจ Biz Club Thailand สมาพันธ์เอสเอ็มอีไทย ฯลฯ มีเครือข่ายองค์กรชุมชนและภาคีจากทั่วประเทศประมาณ 700 คน เข้าร่วม จากการบันทึกความร่วมมือ ก่อให้เกิดกลไกและแผนการขับเคลื่อนที่นำไปสู่รูปธรรม โดยมีบันทึกความร่วมมือ 3 ชุด คือ **ชุดที่ 1** สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง **ชุดที่ 2** สนับสนุน SME เกษตร และ **ชุดที่ 3** สนับสนุนการตลาด (Farmer Market) ก่อให้เกิดกลไกและกระบวนการขับเคลื่อนงานอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

ชุดที่ 1

มีการตั้งคณะดำเนินงานความร่วมมือสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Coreteam) ทำการขับเคลื่อนร่วมกัน และมีกระบวนการขับเคลื่อนงาน คือ

1) จัดทำฐานข้อมูล Data Mapping ร่วมกันโดยใช้พื้นที่ 500 ตำบลเป้าหมายเป็นตัวตั้งและบูรณาการกับพื้นที่ปฏิบัติการของภาคีต่างๆ เช่น สภาเกษตรกรร สันนิบาตสหกรณ์ กองทุนฟื้นฟูเพื่อเกษตรกร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม องค์กรการบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน (อพท.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และภาคเอกชน เป็นต้น การทำ Data Mapping นอกจากทำในแต่ละพื้นที่ปฏิบัติการแล้ว ยังทำในลักษณะการขับเคลื่อนแบบเครือข่าย (Cluster) ร่วมกัน เช่น คลัสเตอร์เกษตรกรอินทรีย์ คลัสเตอร์ประมงชายฝั่ง คลัสเตอร์ร้านค้าชุมชน และคลัสเตอร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น โดยยึดพื้นที่ 500 ตำบลเป้าหมายเป็นตัวตั้ง

2) เชื่อมโยงภาคีต่างๆ (Matching) ปฏิบัติการร่วมกับพื้นที่เป้าหมายข้างต้น ผลักดันให้เกิดกลไกระดับตำบล ระดับเทศบาลเมือง และระดับจังหวัดในการขับเคลื่อนเกษตรกรอินทรีย์ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การบริหารจัดการศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้า และร้านค้าชุมชน เป็นต้น

3) จัดเวทีปรับกระบวนการทำงานร่วมกัน (Tuning) ของ Coreteam ทั้งภาคชุมชน ภาคราชการและภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเป้าหมายและการขับเคลื่อนร่วมกัน ตามแผนยุทธศาสตร์ของพื้นที่รูปธรรม และการขับเคลื่อนคลัสเตอร์ระดับจังหวัด

4) ติดตามและประเมินผล (Monitoring) เป็นกระบวนการในการติดตามความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติพัฒนาพื้นที่รูปธรรมในแต่ละตำบลและการขับเคลื่อนในระดับคลัสเตอร์

5) รายงานผล (Reporting) และจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่และระดับคลัสเตอร์ และถอดบทเรียนเพื่อขยายผลในการพัฒนาพื้นที่รูปธรรมในปีงบประมาณต่อไป

ชุดที่ 2

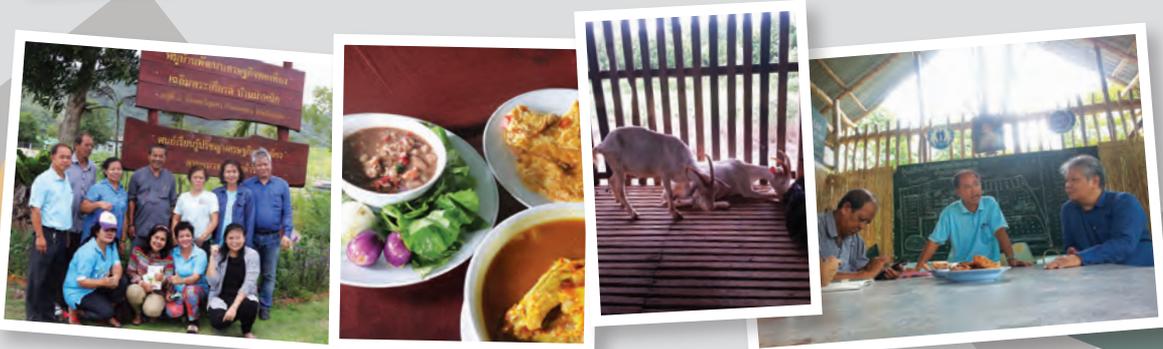
เป็นการผลักดันให้เกิด SME เกษตร และตลาดเพื่อเกษตรกร ซึ่งมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมทั้งในกับตำบลและจังหวัด เช่น

- **ตำบลบ้านเสี้ยว จังหวัดอุตรดิตถ์** ชุมชนได้จัดทำแผนชุมชน ยกฐานะเป็นแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของตำบล เพื่อการจัดการเศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืนและพบว่ามะขามหวานเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรจำนวนมาก แต่เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาได้ด้วยตนเองและถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าที่ซื้อมะขามหวาน เกษตรกรได้รวมตัวกันเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์มะขามหวานที่ได้คุณภาพ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยง หน่วยงานที่มีองค์ความรู้ในการจัดการพัฒนาคุณภาพ การเก็บผลผลิต และพัฒนาผลผลิตให้มีอายุในการเก็บได้ยาวนานขึ้น และประสานภาคธุรกิจเข้าไปช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการผลิต

- **จังหวัดภูเก็ต** มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนและกองทุนสวัสดิการชุมชนเต็มพื้นที่ มีกลไกการขับเคลื่อนงานในรูปแบบขบวนจังหวัด เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กรชุมชนร่วมกัน สนับสนุนให้ทุกพื้นที่ได้มีการทำแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจตำบล ตามบริบทของพื้นที่นำมาแลกเปลี่ยนในเวทีประชุม ของตัวแทนตำบลในระดับจังหวัด

อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องทำให้ขบวนจังหวัดได้รับรู้ปัญหาพร้อมและหาแนวทางการแก้ปัญหาอย่างสม่ำเสมอ และเกิดการขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจฐานรากร่วมกัน โดยมีการขับเคลื่อนคลัสเตอร์เกษตรกรอินทรีย์ในหลายพื้นที่ เช่น ตำบลป่าคอก และมีการแก้ปัญหาเรื่องสับปะรดภูเก็ตในหลายตำบล โดยเชื่อมโยงกับห้าง Central Tops ในการรับซื้อผลผลิตจากชุมชนเพื่อจำหน่ายในร้าน Tops ทั้งในจังหวัดภูเก็ตและในกรุงเทพมหานคร

2) แผนสนับสนุนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2559 – 2561) มีเป้าหมายเพื่อ "สร้างสังคมเข้มแข็ง ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข" ภายใต้วิสัยทัศน์ "ชุมชนท้องถิ่นมีระบบและกลไกที่มีความสามารถในการจัดการเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มั่นคงนำไปสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง" โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนในพื้นที่
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเชื่อมโยงเครือข่ายและเชื่อมประสานภาคี
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบข้อมูลจัดการความรู้
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบสนับสนุนของ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

3) การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุน ภายใต้ต้นนโยบายสานพลังประชารัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เป็นการดำเนินงานร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน โดยยึดความร่วมมือของชุมชนเป็นตัวตั้ง แผนการขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจในระยะที่ 1 ได้มีการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทประชารัฐรักสามัคคีประเทศไทย จำกัด และจัดตั้งบริษัทประชารัฐรักสามัคคีในอีก 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดอุดรธานี จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดบุรีรัมย์ รวมทั้งขยายผลการขับเคลื่อนในพื้นที่เป้าหมายระยะที่ 2 ในอีก 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดชุมพร

เวทีสร้างความเข้าใจและความร่วมมือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากผ่านนโยบายประชารัฐ

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ "สร้างความเข้าใจและความร่วมมือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากผ่านนโยบายประชารัฐ" ระหว่างวันที่ 8-9 มิถุนายน 2559 มีตัวแทนและผู้นำชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศเข้าร่วมสัมมนา จำนวน 395 คน โดยมี นายจุลพันธ์ อิศริวัฒน์ถิติ กรรมการผู้อำนวยการใหญ่บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ในฐานะหัวหน้าทีมภาคเอกชน คณะทำงานด้านการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ และนายมีชัย วีระไวทยะ ประธานกรรมการบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (ประเทศไทย) จำกัด บรรยายพิเศษเพื่อสร้างความเข้าใจการจัดตั้งบริษัทประชารัฐฯ การสนับสนุนและส่งเสริม การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากใน 76 จังหวัดทั่วประเทศ โดยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประชารัฐคือการสานพลัง 5 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการภาคประชาสังคม และภาคประชาชน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งประชาชนมีความสุขและมีรายได้เพิ่ม โดยเน้น 3 กลุ่มงาน ได้แก่ เกษตร แปรรูป(SME/OTOP) และท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งใช้ 5 กระบวนการจัดการเพื่อสนับสนุนชุมชน คือ 1) การเข้าถึงปัจจัยการผลิต 2) การสร้างองค์ความรู้ 3) การตลาด 4) การสื่อสารสร้างความรับรู้ และ 5) การบริหารจัดการ โดยใช้โครงสร้างของ Social Enterprise (SE) หรือ "วิสาหกิจเพื่อสังคม" จัดตั้ง "บริษัทประชารัฐรักสามัคคี (ประเทศไทย) จำกัด" และบริษัทประชารัฐรักสามัคคีระดับจังหวัด 76 จังหวัด ทั่วประเทศซึ่งขณะนี้ได้จัดตั้งบริษัทประชารัฐฯ แล้วใน 5 จังหวัด คือ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดอุดรธานี จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดบุรีรัมย์ และวางแผนจัดตั้งให้ครบ 76 จังหวัดภายในเดือนธันวาคม 2559

บริษัทประชารัฐรักสามัคคี (ประเทศไทย) จำกัด ทำงานช่วยชุมชนเรื่องการบริหารจัดการองค์ความรู้ จัดทำแผนธุรกิจ ส่งเสริมการพัฒนาสินค้าและรูปลักษณะผลิตภัณฑ์ การสร้างตราสินค้า และมาตรฐานการรับรองสินค้า การขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การจัดทำจำหน่ายและเชื่อมโยงการตลาดในระดับประเทศ โดยมีทุนจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำนวน 100 ล้านบาท เพื่อให้เป็นทุนตั้งต้นในการดำเนินงาน มีกลุ่มอุตสาหกรรมเอกชนจำนวน 24 บริษัทร่วมสนับสนุน ในส่วนคณะกรรมการบริหาร มาจาก 5 ภาคส่วนคือภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ ประชาสังคม และประชาชน ซึ่งแต่ละภาคส่วนจะมีสิทธิออกเสียงภาคส่วนละ 20% เท่ากัน รายได้ที่เกิดขึ้นจะนำไปใช้ใน 3 ส่วนคือ สรรอง ขยายธุรกิจ และสาธารณประโยชน์ โดยจะไม่มีงบนำมาปันผลคืนให้กับผู้ถือหุ้นหรือที่เกี่ยวข้องโดยเด็ดขาด ส่วนบริษัทประชารัฐฯ ในจังหวัดต่างๆ จะใช้ทุนจดทะเบียน 4 ล้านบาท เบื้องต้นชำระเงินไปแล้ว 1 ล้านบาท เป็นเงินจากภาคเอกชนที่ร่วมให้การสนับสนุน และเปิดรับผู้สนใจเข้าร่วมถือหุ้น

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนในฐานะที่ทำงานสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนทั่วประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ โดยใช้พื้นที่ที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ดำเนินการงานและขยายใหม่ในปี 2559 รวม 1,500 ตำบลทั่วประเทศ โดยสนับสนุนงบประมาณผ่านสภาองค์กรชุมชนตำบล เริ่มดำเนินการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง 6 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดยโสธรและจังหวัดชัยภูมิรวม 60 ตำบล แยกเป็นกลุ่มการผลิตหรือ Cluste 4 ด้าน คือ 1) ข้าว 20 ตำบล 2) เกษตรอินทรีย์ 15 ตำบล 3) วิสาหกิจชุมชน 18 ตำบล และ 4) สถาบันการเงินชุมชน 7 ตำบล และจะขยายการดำเนินงานไปยังภูมิภาคอื่นๆ ต่อไป

ทั้งนี้ ในการประชุมเชิงปฏิบัติการขบวนองค์กรชุมชนทั่วประเทศได้ข้อสรุปแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น 1-3 เดือน ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเบื้องต้นระดับตำบล เชื่อมโยง/กำหนดทิศทางการดำเนินงานในกลุ่มคลัสเตอร์ ส่งเสริมจัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน/SE ระดับตำบลเพื่อเชื่อมต่อกับบริษัทประชารัฐจังหวัด และระยะยาว 6-12 เดือน ดำเนินการจัดตั้งบริษัทประชารัฐจังหวัดให้ครอบคลุมทุกจังหวัด และใช้กลไกบริษัทประชารัฐจังหวัด เป็นเครื่องมือในการประสานเชื่อมโยงภาคธุรกิจ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน

ที่มา ข่าวความเคลื่อนไหวงานพัฒนา สุวัฒน์ กิขุนทด และสุติศา บัวสุขเกษม: รายงาน

เวทีเสริมพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก “ปล่อยของดีเศรษฐกิจและทุนชุมชน 50 ตำบล สู้ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนและคณะทำงานเครือข่ายนักสื่อสารจัดการความรู้ชุมชน 50 ตำบล ร่วมจัดเวทีเสริมพลังขบวนเศรษฐกิจฐานราก “ปล่อยของดีเศรษฐกิจและทุนชุมชน 50 ตำบล สู้ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ระหว่างวันที่ 5-6 กันยายน 2559 โดยมุ่งหวังจะให้เวทีดังกล่าวเป็นพื้นที่กลางระหว่างภาคประชาชน (ขบวนเศรษฐกิจและทุนชุมชน) ภาคีหน่วยงานทั้งภาครัฐ อุตสาหกรรมเอกชน ประชาสังคม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบการทำงานที่เหมาะสม ผนึกกำลังเพื่อเสริมพลังให้ทุกภาคส่วน สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย นักสื่อสารจัดการความรู้ชุมชนจาก 35 ตำบล ผู้แทนจากตำบลเศรษฐกิจและทุนชุมชนในขบวน 11 ภาค คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์เศรษฐกิจฐานราก หน่วยงานภาคี ได้แก่ สภาเกษตรกรแห่งชาติ กรมการพัฒนาชุมชน อทส. อพท. สำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ปฏิบัติงาน พอช. เข้าร่วม 264 คน

กิจกรรมภายในงานประกอบด้วย การมอบโล่รางวัลสื่อเผยแพร่ดีเด่น 2 ประเภท ละ 3 ตำบล ได้แก่ ประเภทเรื่องเล่าเจ้าพลัง ได้แก่ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา ตำบลโคกลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี และตำบลแม่สรวย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และประเภทคลิปผลิตภัณฑ์มือถือนิต ได้แก่ ตำบลท่าผาปทุม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตำบลโคกกลาง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา และ ตำบลบึงโขงหลง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

นายพลกักร วงศ์ทองแก้ว ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนบรรยายพิเศษเรื่อง “ชุมชนกับพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก สู่การพัฒนาเศรษฐกิจระดับประเทศ” เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่รู้เท่าทันสถานการณ์ และนโยบายของรัฐ เช่น นโยบายประเทศไทย 4.0 นโยบายประชารัฐ นโยบายเศรษฐกิจฐานราก เป็นต้น มาปรับใช้เป็นเครื่องมือเอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาในระดับพื้นที่ตำบลและจังหวัด และมีการเสวนาในหัวข้อ “นักสื่อสารจัดการความรู้ชุมชน เสริมพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากแบบไหน อย่างไร” ที่ผู้แทนจากนักสื่อสารจัดการความรู้ชุมชน และโปรดิวเซอร์รายการนักข่าวพลเมือง ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานสื่อชุมชนในพื้นที่เพื่อบอกเล่าเรื่องและผลสำเร็จจากการทำงานให้เกิดการตื่นตัวและการรับรู้ว่ามีชุมชนสามารถจัดการตนเองได้อย่างไร รวมทั้งการเพิ่มเติมมุมมองการขับเคลื่อนงานเชิงประเด็น เช่น เกษตรสีเขียว ที่สามารถทำให้คนในพื้นที่จัดการต้นทุนในชุมชนของตนเอง

นอกจากนี้ยังมีการระดมสมองจากตัวแทนทั้ง 5 ภาคในหัวข้อ “ทิศทางและแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและทุนชุมชน สู่เศรษฐกิจฐานรากประจำปี 2560” และการทบทวนแผนยุทธศาสตร์ 3 ปี โดยสามารถสรุปทิศทางการทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนในปี 2560 ที่สำคัญ ได้ดังนี้ 1) การสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนในพื้นที่ 2) การเชื่อมโยงเครือข่ายและเชื่อมประสานภาคี 3) การพัฒนาระบบข้อมูล จัดการความรู้ 4) การพัฒนาระบบสนับสนุนของ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เช่น การสร้างกลไกในการเชื่อมโยงงาน โดยมีสภาองค์กรชุมชนเป็นวงประสานการทำงานการสร้างเครื่องมือในการทำงาน เช่น การทำ mapping พื้นที่/คลัสเตอร์เศรษฐกิจและทุนชุมชน การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน การจัดทำแผนพัฒนาและตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ (แผนธรรมาณูญตำบล ข้อบัญญัติท้องถิ่น) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดทำระบบข้อมูลฐานการผลิต ผู้ผลิต และการตลาด การพัฒนาระบบสื่อสารสถานะที่ชุมชนสามารถสื่อสารได้ด้วยตนเอง การสร้างและประสานเครือข่ายในระดับพื้นที่ และภาคีหน่วยงาน การสร้างและขยายพื้นที่รูปธรรม และแกนนำขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง

ที่มา สำนักสนับสนุนขบวนองค์กรชุมชน และสุวัฒน์ กิขุนทด (ข่าวความเคลื่อนไหวงานพัฒนา)

รูปธรรมความสำเร็จ “เศรษฐกิจและชุมชนสู่เศรษฐกิจฐานราก”

1

การจัดการชุมชนเพื่อ
สร้างระบบเศรษฐกิจฐานราก
ตำบลหนองสาหร่าย
อำเภอพนมทวน
จังหวัดกาญจนบุรี

องค์ประกอบที่สำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็งของตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี คือ การรวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังในการทำงานร่วมกันจากการกำหนดแผนแม่บทชุมชนตำบลโดยมีเป้าหมายชุมชนอยู่ดีมีสุข สร้างความสุขมวลรวม จากการปลดหนี้ด้วยธนาคารความดีบูรณาการทุนชุมชน เชื่อมโยงระบบสวัสดิการชุมชน คัดค้านระบบบริหารจัดการหนึ่งของชุมชนเอง สร้างระบบการออม พัฒนาผลิตภัณฑ์ สร้างรายได้จากวิสาหกิจชุมชนของทั้ง 9 หมู่บ้าน ก่อให้เกิดรูปธรรมและผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อไปสู่การบรรลุเป้าหมายความสุขของคนในตำบลร่วมกัน

2

สถาบันการเงิน
ชุมชนกำแพงเพชร จากทุน
ภายในของท้องถิ่นสู่การ
พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
ตำบลกำแพงเพชร
อำเภอรัษฎา จังหวัดสงขลา

เศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็งของตำบลกำแพงเพชร อำเภอรัษฎา จังหวัดสงขลา เกิดจากการบูรณาการกลุ่มองค์กรการเงินในตำบลรวมเป็นสถาบันการเงินชุมชน กำแพงเพชร ทำให้คุณภาพชีวิตของคนในตำบลดีขึ้น เกิดรูปธรรมความสำเร็จในหลายด้านตั้งแต่การแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินที่อยู่อาศัย การแก้ปัญหาเรื่องหนี้สิน การพัฒนากลุ่มองค์กรต่างๆ การพัฒนากลุ่มอาชีพองค์กรการเงินการจากระบบสวัสดิการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตสู่การพัฒนาต่อยอดไปยังการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์และการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการเติบโตจากทุนภายในของท้องถิ่นที่ยึดตามหลักศาสนาและภูมิปัญญาอันเป็นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างยั่งยืน

3

ระบบทุนเงินตราเครื่องมือ
การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง
จังหวัดปราจีนบุรี

จากตำบลที่มีปัญหานี้สินเปลี่ยนมาเป็นตำบลที่ชาวบ้านมีเงินทุนหมุนเวียนของตนเองกว่า 300 ล้านบาท จากปัญหาการแย่งชิงน้ำเปลี่ยนมาเป็นตำบลที่มีน้ำเพียงพอเพื่อการเกษตรให้กับทุกครัวเรือน จากพื้นที่ที่ประสบปัญหาในการทำเกษตรเปลี่ยนมาเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับแหล่งใหญ่ในภาคตะวันออก ทุกคนมีอาชีพทุกคนมีรายได้ จากที่ต่างคนต่างอยู่เปลี่ยนมาร่วมแรงร่วมใจเกิดกลุ่มองค์กรต่างๆ มากมายจนสามารถจัดสวัสดิการให้แก่กันและกันได้ จากกลุ่มออมทรัพย์ จนเกิดสถาบันการเงินมีกองทุนสวัสดิการเป็นเครื่องมือการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เชื่อมโยงบูรณาการโดยสภาองค์กรชุมชนจัดทำข้อมูลการจัดการน้ำพัฒนาสู่ฝั่งตำบลฝั่งชีวิตชุมชนเกิดกองทุนจัดการน้ำจนกลายเป็นพื้นที่รูปธรรมเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ให้กับพื้นที่ต่างๆ เพื่อมุ่งสู่ตำบลจัดการตนเองในทุกมิติได้อย่างยั่งยืน

4

สร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน
ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
ตำบลเนินขี้ อำเภอแกลง
จังหวัดระยอง

"สังคมเป็นสุขชีวิตมีความมั่นคงพึ่งพาตนเองได้บนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" เป็นเป้าหมายของคนตำบลเนินขี้ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ด้วยความเชื่อที่ว่า ชุมชนจะพัฒนาได้อย่างไรถ้าไม่เริ่มด้วยตนเองจึงร่วมกันแก้ปัญหาการผลิตสู่การพัฒนา ระบบเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง เชื่อมโยงกลุ่มกิจกรรมต่างๆ สร้างห่วงโซ่เศรษฐกิจในตำบลโดยมีเงินทุนกองกลางในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นกองทุนของชุมชนบริหารชุมชนแบบพึ่งตนเองจนสามารถยกระดับการทำงานจากเครือข่ายสู่การจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลเนินขี้ มีศูนย์ประสานงานที่เรียกว่า มหาวิทยาลัยบ้านนอกที่ทำงานแนวราบสร้างสังคมพลเมืองด้วยความเสมอภาค ในวิถีตนเองเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ฐานแบบบ้านๆ เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการเรียนรู้เป็นสถาบันเรียนรู้ความเข้มแข็งของชาวบ้านองค์กรชุมชนเป็นตลาดสีเขียวของคนรักสุขภาพและเป็นโลกแห่งการเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัดที่เขียนทฤษฎีจากแผ่นดินเกิด

5

เรียนรู้ปัญหาพัฒนาชุมชน
สู่การกำหนดอนาคตตนเอง
อย่างยั่งยืน
ตำบลบัวใหญ่ อำเภอภอนน้อย
จังหวัดน่าน

จากกลุ่มทอผ้าของหญิงชาวบ้านที่ตำบลบัวใหญ่ อำเภอภอนน้อย จังหวัดน่าน ที่เป็น
เวทีกลางในการแลกเปลี่ยนทุกข์สุขของกันและกันนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ชาวบ้านใหญ่
เผชิญ ทั้งโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเท่าที่ควรจะเป็น ความไม่มั่นคง
ในสิทธิที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย รวมถึงหนี้สินที่พอกพูน ตลอดจนสภาพแวดล้อม
ดินน้ำป่าเสื่อมโทรมลงทุกวัน จนเกิดแผนแม่บทชุมชนตำบลสู่การนำร่องบ้านมั่นคง
ชนบท จนสร้างเครื่องมือรองรับสิทธิชุมชนในที่ดินทำกินพลิกฟื้นผืนดินผลิตอาหาร
ปลอดภัยเริ่ม 1 ไร่ เกษตรอินทรีย์ร่วมกับเอกชน 1 ตำบล 1 CSR ขยายความร่วมมือ
จากเครือข่ายตำบลสู่ระดับจังหวัด และเป็นกำลังสำคัญในการก่อตั้งบริษัทประชารัฐ
รักสามัคคีบ้านจำกัดจากการเรียนรู้ปัญหาพัฒนาชุมชนสู่การกำหนดอนาคต
ตนเองอย่างยั่งยืน

6

จากความขัดแย้งเรื่องที่ดิน
สู่การพัฒนาพื้นที่ร่วมเพื่อ
สร้างเศรษฐกิจของชุมชน
ตำบลปลาป่า
อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่รัฐ
ในหลายพื้นที่ของประเทศไม่ต่างจากที่ ตำบลปลาป่า อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย
แค่นี้ใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลปลาป่าเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาร่วมกัน
คิดคลี่คลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้โดยไม่ทำลาย
ธรรมชาติและมีการคืนพื้นที่ป่าให้กับรัฐกว่า 3,000 ไร่ เป็นการพัฒนาที่ชาวบ้าน
ร่วมกับหน่วยงานรัฐพลิกวิกฤติสร้างโอกาสด้วยการท่องเที่ยวที่ใช้ภูมินิเวศทำให้
เกิดมูลค่าสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นระบบเศรษฐกิจของคนในพื้นที่
ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สืบสานภูมิปัญญาของคนปลาป่า
ให้คนภายนอกและลูกหลานได้เรียนรู้และยังประโยชน์อย่างยั่งยืน

7

ยกระดับจากองค์กรการเงิน
สู่การพัฒนาระบบ
เศรษฐกิจชุมชน
ตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง
จังหวัดภูเก็ต

จากกลุ่มออมทรัพย์อัลอาบานะห์ร่วมกับกลุ่มปลดปล่อยหนี้สิน ยกระดับเป็น
สถาบันการเงินจมีเงินทุนหมุนเวียนกว่า 32 ล้านบาท ขยับสู่การแก้ปัญหาสู่การ
จัดซื้อที่ดินเพื่อเป็นสวัสดิการให้กับผู้ไร้ที่อยู่อาศัยรวมกว่า 40 ไร่ จนขยายฐาน
สู่การพัฒนาาระบบเศรษฐกิจชุมชนด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และ
ฟื้นฟูทรัพยากรทำให้คุณภาพชีวิตและการพัฒนาในตำบลมีผลสัมฤทธิ์อย่างเป็น
รูปธรรม นั่นเพราะชุมชนมีการจัดระบบการจัดการทุนชุมชนที่ครอบคลุมทุน
ทางสังคมคนทรัพยากรวิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

8

หนองแค้นจัดการตนเอง
ฐานรากของการพัฒนาระบบ
เศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืน
ตำบลหนองแค้น อำเภอปทุมรัตต์
จังหวัดร้อยเอ็ด

"คิดถกแถลงชี้แจงกำหนด" เป็นการรวมปัญญาเพื่อแก้ปัญหาชุมชนของคนตำบล
หนองแค้น อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อไปสู่เป้าหมายการพึ่งตนเอง
ที่สามารถจัดการตนเองได้ในทุกมิติ ทั้งการจัดระบบเกษตรกรรมยั่งยืนทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจชุมชน สวัสดิการชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
สุขภาพชุมชน รวมถึงระบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่เกิดจากการมีส่วนร่วม
อย่างเข้มข้นของชุมชนบนฐานความเชื่อที่ว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จ
อยู่ที่นั่นเพราะนี่เป็นบ้านของเรา

9

“เมืองชุมแพ” ต้นแบบการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
สร้างบ้านมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง
ร่วมแรงกัน ร่วมบ้านมั่นคง
เมืองชุมแพ อำเภอชุมแพ
จังหวัดขอนแก่น

“เมืองชุมแพเป็นต้นแบบที่ดีที่ชุมชนอื่นๆ สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนถือเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่มโดยมีหน่วยงานรัฐและเอกชนให้การสนับสนุน ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะนำไปขยายผลให้เกิดพื้นที่แบบนี้ทั่วประเทศเพื่อให้ประชาชนได้กินอัมมอณูณุมมีหนึลล” พล.ต.อ.เอกอุลย์ แสงสิงแก้ว รมว. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

10

สร้างทุนในชุมชนพัฒนา
เศรษฐกิจฐานราก
ตามแบบฉบับคนบึงพะไล
ตำบลบึงพะไล
อำเภอแก้งสนามนาง
จังหวัดนครราชสีมา

หากลองพิจารณาปัจจัยที่ทำให้ตำบลบึงพะไลมีความเข้มแข็งนอกจากจะมีต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อแล้ว ผู้นำทางการ ผู้นำธรรมชาติ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการระดมทุนจากสมาชิกในชุมชนด้วยความสมัครใจและพร้อมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนจนเกิดกองทุนต่างๆ จากการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ วางแผน ลงมือปฏิบัติ กำกับติดตามประเมินผล ในการพัฒนาชุมชนของตนเองและมีการนำความรู้มาประยุกต์ใช้จากการเรียนรู้ทั้งจากภายในและภายนอก โดยมีเครือข่ายหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนทั้งด้านวิชาการและทุนจนสามารถก่อให้เกิดการพัฒนาที่กำลังขยายต่อเนื่องไปทั้งตำบล

เศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ
เมืองชุมแพ พื้นที่ต้นแบบ“ชุมชนเข้มแข็งกินอัมมอณูณุมมีหนึลล”

พลตำรวจเอกอุลย์ แสงสิงแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และคณะได้ติดตามความคืบหน้าการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐของรัฐบาล ณ เทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559 โดยมี นายสมพร ใซ้บางยาง ประธานคณะกรรมการบริหารสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน นายถาวร ถาวรสถิต ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น คณะผู้บริหารเทศบาลเมืองชุมแพ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนกว่า 1,000 คนให้การต้อนรับ ซึ่งได้มีการเยี่ยมชมแปลงนารวม นิทรรศการการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ทำพิธีมอบบ้านมั่นคง จำนวน 13 ชุมชน และเปิดป้ายโรงงานผลิตน้ำดื่มชุมชน

จากปัญหาความไม่มั่นคง ไม่มีที่อยู่อาศัย หรือเป็นชุมชนบุกรุก โดยชุมชนได้ร่วมกันจัดทำโครงการบ้านมั่นคงตั้งแต่ปี 2547 มีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. และเทศบาลเมืองชุมแพให้การสนับสนุนและส่งเสริมทำให้ชุมชนสามารถปลูกสร้าง บ้านบนที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมายรวม 13 ชุมชน 920 หลัง ซึ่งปัจจุบันมีมูลค่าบ้านและที่ดินเพิ่มจากเดิมหลังละ 230,000 - 250,000 บาท เป็น 400,000 - 500,000 บาท หรือคิดเป็นมูลค่ารวมทั้งหมดประมาณ 468 ล้านบาทเศษ

"นอกจากนี้ชุมชนยังได้ร่วมกันระดมทุนจัดซื้อที่ดินเพื่อทำนารวม เนื้อที่ 38 ไร่ สามารถปลูกข้าวไว้กินเอง และขายได้เงิน มากกว่าปีละ 2 แสนบาท ทั้งยังร่วมกันจัดตั้งโรงงานผลิตน้ำดื่มเพื่อขายเป็นรายได้เข้าสู่ชุมชน รวมทั้งมีกองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัย กองทุนสวัสดิการชุมชน และกองทุนอื่นๆ เพื่อช่วยเหลือดูแลกันเอง ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตัวเองได้ และเป็นต้นแบบที่ดีที่ชุมชนอื่นๆ สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชน นับเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม โดยมีหน่วยงานรัฐและเอกชนให้การสนับสนุน"

จากโครงการบ้านมั่นคงในปี 2550 ชุมชนได้ร่วมกันก่อตั้ง "กองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยเมืองชุมแพ" โดยชาวบ้านเข้าร่วมเป็น สมาชิกและสมทบเงินเข้ากองทุนทุกเดือน แล้วนำเงินกองทุนให้สมาชิกกู้ยืมหมุนเวียนเพื่อประกอบอาชีพ ปลูกหม่อนปลูกไหม ซ่อมแซมบ้าน เพื่อการศึกษา ฯลฯ วงเงินไม่เกิน 5 เท่าของหุ้นสะสมที่สมาชิกมีอยู่ อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี ส่วนผลกำไรจะนำกลับคืนมาช่วยเหลือสมาชิก ปัจจุบันมีกองทุนฯ รวมประมาณ 37 ล้านบาทเศษ ทั้งนี้เทศบาลเมืองชุมแพ ได้สนับสนุนเงินเข้ากองทุนจำนวน 2 ล้านบาท และมูลนิธิศูนย์ศึกษาและพัฒนาที่อยู่อาศัยแห่งเอเชียสมทบ 1 ล้านบาท

ปี 2553 ชุมชนได้เล็งเห็นความมั่นคงด้านอาหารจึงนำไปสู่การซื้อที่ดินเพื่อทำนารวม เนื้อที่ 38 ไร่ โดย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สนับสนุนสินเชื่อจำนวน 2.6 ล้านบาท มีชาวบ้านลงหุ้น 150 หุ้นๆ ละ 150 บาทเพื่อเป็นทุนในการทำนา และช่วยกันลงแรงทำนา ปัจจุบันสามารถปลูกข้าวได้ปีละประมาณ 30 ครัวเรือนขายเป็นรายได้เข้ากองทุนปีละกว่า 200,000 บาท ปัจจุบันที่นามีราคา กว่า 38 ล้านบาท

ในปี 2558 ชุมชนได้ร่วมกันจัดตั้งโรงงานผลิตน้ำดื่มชุมชน โดยการระดมหุ้นได้เงินประมาณ 800,000 บาท มีกำลังการผลิต ประมาณวันละ 200 โหล เริ่มจำหน่ายตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมาสามารถทำรายได้เข้าชุมชนประมาณเดือนละ 250,000 บาท มูลค่าการลงทุนประมาณ 1.4 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีกองทุนต่างๆ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนปลูกเปลี่ยนหนี้สิน นอกระบบ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มออมทรัพย์เด็ก ฯลฯ รวมเป็นทุนและสินทรัพย์ทั้งหมดประมาณ 550 ล้านบาทเศษ

ที่มา ข่าวความเคลื่อนไหวงานพัฒนา สุวัฒน์ กิขุนทด : รายงาน

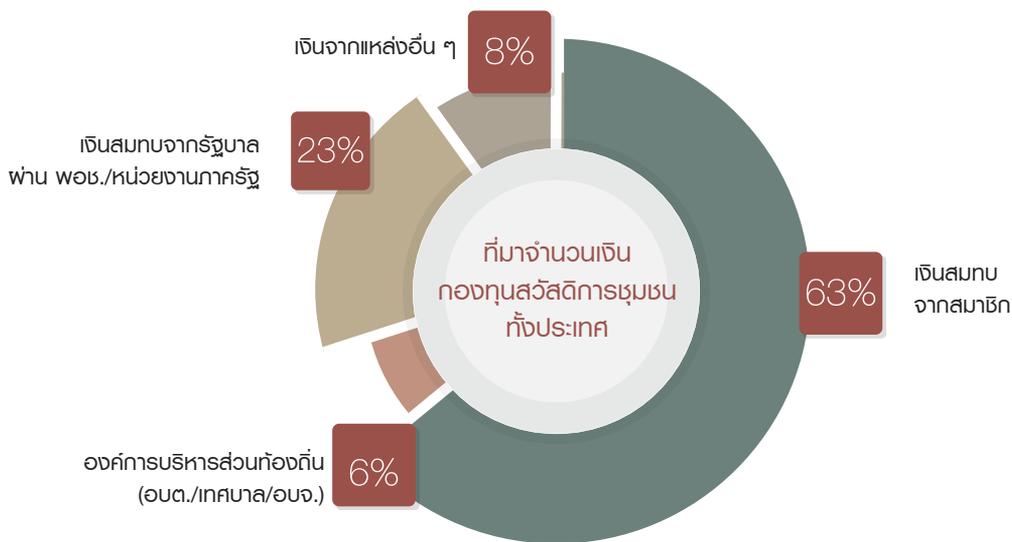
3. การพัฒนาสวัสดิการชุมชน

คือ การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของคนในชุมชน ให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในรูปของสิ่งของ เงินทุน และการช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งเป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในท้องถิ่นที่มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ก่อให้เกิดรายได้ ลดรายจ่าย นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นการจ้ดสวัสดิการชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชน ซึ่งมีแนวทางสำคัญ คือ การใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่แต่ละชุมชนเป็นฐานในการจัดสวัสดิการให้ครอบคลุม ตั้งแต่เกิดจนตาย บนฐานของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและสร้างพลังในการพึ่งตนเอง สร้างความร่วมมือกับภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนให้เกิดการจัดสวัสดิการอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานในปีงบประมาณ 2559 ก่อให้เกิดผลการดำเนินงาน ดังนี้

1) การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล/เมืองทั่วประเทศ ปัจจุบันมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล/เมือง จำนวน 6,066 กองทุน สมาชิกกองทุนรวม 5,204,600 คน เงินกองทุนรวม 11,725.58 ล้านบาท ประกอบด้วย เงินสมทบสวัสดิการจากสมาชิก 7,403.27 ล้านบาท (ร้อยละ 63) เงินสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 679.38 ล้านบาท (ร้อยละ 6) เงินสมทบจากรัฐบาลผ่านสถาบันฯ และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ 2,754.76 ล้านบาท (ร้อยละ 23) นอกจากนั้นเป็นเงินจากแหล่งอื่นๆ เช่น ภาคเอกชน เงินบริจาค เป็นต้น จำนวน 888.17 ล้านบาท (ร้อยละ 8)

สัดส่วนสมาชิก ประกอบด้วย

• คนวัยทำงาน	2,807,653 ราย
• เด็ก	792,470 ราย
• ผู้สูงอายุ	1,478,729 ราย
• ผู้ด้อยโอกาส	190,153 ราย

ตารางแสดงจำนวนกองทุนและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน

ภาค	จำนวนกองทุนสวัสดิการชุมชน (กองทุน)	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนหมู่บ้าน (หมู่บ้าน)	จำนวนเงินกองทุน ทั้งหมด(บาท)
● ภาคเหนือ	1,227	1,111,129	10,676	2,402,307,403.01
● ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,169	1,913,508	21,237	3,980,295,770.92
● ภาคใต้	1,107	1,064,399	8,533	2,526,744,231.47
● ภาคกลางและตะวันตก	913	569,201	8,014	1,272,196,530.31
● ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและ ตะวันออก	650	546,668	6,081	1,544,023,674.44
	6,066	5,204,905	54,541	11,725,567,610.15

2) การจัดสวัสดิการพื้นฐาน โดยกองทุนสวัสดิการชุมชนสามารถจัดสวัสดิการพื้นฐานสมาชิกครอบคลุม เกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น สวัสดิการรับขวัญเด็กแรกเกิด ทุนการศึกษา จ่ายกรณีเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล บำนาญผู้สูงอายุ สวัสดิการเสียชีวิต จัดงานศพ สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ทุนประกอบอาชีพ ภัยพิบัติ ฯลฯ แม้จำนวนเงินจะไม่มากนักตามสถานะการเงิน แต่ละกองทุน แต่การที่ตัวแทนกองทุนได้ไปเยี่ยมไข้หรือเป็นเจ้าภาพงานศพทำให้เกิดความภาคภูมิใจมีคุณค่าทางจิตใจโดยมีผู้ได้รับสวัสดิการตรงประมาณ 1,426,066 ราย เงินจ่ายสวัสดิการรวม 1,920.31 ล้านบาท จำนวนผู้รับสวัสดิการรักษาพยาบาลมากที่สุด 728,043 ราย แต่จำนวนเงินจ่ายสวัสดิการเสียชีวิตมากที่สุด 996.23 ล้านบาท

3) การพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาคี ได้แก่ สถาบัน ป่วย อังการณณ์ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป่วย อังการณณ์ เครือข่ายสวัสดิการชุมชน มูลนิธิมั่นพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบท แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ คณะอนุกรรมการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับประเทศ ศูนย์คุณธรรม จัดโครงการมอบรางวัลรางวัลองค์กรสวัสดิการชุมชน : ผู้สร้างสรรค์ความมั่นคงของมนุษย์ตามแนวคิดของศาสตราจารย์ป่วย อังการณณ์ "คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน" มีวัตถุประสงค์เพื่อยกย่อง เชิดชูองค์กร/ กองทุนสวัสดิการชุมชนที่ดำเนินการงานช่วยเหลือดูแลคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างโดดเด่นในด้านต่างๆ เสริมสร้างความ เข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ขยายผลกองทุนฯ ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ และเป็นกระตุ้นให้รัฐบาล ภาคเอกชน และสังคม ตระหนักถึงคุณค่าของแนวคิดเรื่อง "คุณภาพชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน" นำไปสู่การ พัฒนาระบบปฏิบัติการด้านสวัสดิการให้ประชาชนเข้าถึงและเหมาะสม โดยมีการมอบรางวัลให้กับกองทุนสวัสดิการที่ผ่านการ คัดเลือกระดับประเทศ จำนวน 7 ประเภทรางวัล จากกองทุนที่ผ่านการพิจารณาถ่วงรอนทั่วประเทศทั้งสิ้น 30 กองทุน ได้แก่

(1) ด้านการพัฒนาเด็ก การสร้างครอบครัวอบอุ่นและการดูแลผู้สูงอายุ	▶ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขัน จังหวัดพัทลุง
(2) ด้านการพัฒนาเยาวชนและการศึกษาเพื่อการเติบโตเป็นคนดีและมีคุณภาพ	▶ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองนกกระทุง จังหวัดนครปฐม
(3) ด้านการพัฒนาวัยแรงงานการประกอบอาชีพสุจริต การพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนการจัดการ/จัดสรรที่ดินทำกินเพียงพอต่อการดำรงชีพ และการแก้ปัญหาหนี้สินของสมาชิก	▶ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านกลาง จังหวัดแพร่
(4) ด้านการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการที่อยู่อาศัยการสร้างความมั่นคงทางค่านอาหาร การอนุรักษ์พลังงาน การจัดการขยะการจัดการและฟื้นฟูภัยพิบัติ	▶ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองพ้อ จังหวัดพัทลุง
(5) ด้านการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการกองทุนที่ดีและมีธรรมาภิบาล	▶ กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลอุโมงค์ จังหวัดลำพูน
(6) ด้านผลการจัดสวัสดิการชุมชนแบบองค์รวม หลากหลายมิติ สามารถเชื่อมโยง/บูรณาการทรัพยากรจากหลากหลายแหล่ง เพื่อการแก้ไขปัญหาของสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ	▶ กองทุนสวัสดิการตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี
(7) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกลุ่มหนุนช่วยเพื่อน รวมทั้งร่วมมือกับหน่วยงาน/ภาคีต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนและสังคม	▶ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบางซุด จังหวัดชัยนาท

การมอบรางวัลโครงการมอบรางวัลองค์กรสวัสดิการชุมชนฯ ส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง เผยแพร่ระบบสวัสดิการให้รู้จักในวงกว้าง เกิดการประสานเครือข่ายสวัสดิการชุมชนที่มีการเชื่อมโยง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปสู่การขยายกองทุนสวัสดิการให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

ทิศทางพัฒนาเพื่อยขยายผลพื้นที่รัฐประรมสวัสดิการชุมชนสู่สังคมสวัสดิการ

จากการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนมากกว่า 10 ปี ทำให้สถาบันปวช อึ้งภากรณ์ และวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ได้เล็งเห็นความสำคัญและมองว่าการทำเรื่องนี้เป็นการทำงานที่จริงจังได้มีการจัดโครงการการให้รางวัลและใช้ชื่อรางวัลนี้ว่า **"รางวัลองค์กรความดี"** บนหลักคิด **"ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี"** เพื่อพัฒนาชุมชนตัวอย่างในการจัดสวัสดิการชุมชน และได้มีการหารือเนื่องในวาระครบ 100 ปี ชาตกาล ปวช อึ้งภากรณ์ จึงได้มีการคัดเลือกพื้นที่ดีเด่นด้านการจัดสวัสดิการแต่ละเรื่องเพื่อเป็นฐานการเรียนรู้และส่งเสริมการทำดีของพี่น้องในชุมชนต่อไป เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 ที่ผ่านมาเครือข่ายสวัสดิการชุมชนร่วมกับสถาบันปวช อึ้งภากรณ์ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเปิดเวทีตลาดนัดความดีพื้นที่รัฐประรมสวัสดิการชุมชนสู่สวัสดิการสังคม ณ ห้องประชุมโพธิ์พลวัฒน์ศิริธรรม ชั้น 1 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) โดยมีผู้เข้าร่วมจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจาก 17 จังหวัด ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่ร่วมสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนรวมประมาณ 150 คน

นายแก้ว สังข์ชู ผู้แทนขบวนองค์กรชุมชนกล่าวว่า การขับเคลื่อนและผลักดันสวัสดิการชุมชนโดยเครือข่ายองค์กรชุมชนคนข้างล่างได้ถูกพัฒนามากกว่า 10 ปี จนทำให้เกิดการยกระดับที่มีความหลากหลายมากขึ้น ปัจจุบันเกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศกว่า 5,800 ตำบล มีเงินของทุนที่มาจาก 3 ภาคส่วนเป็นหลัก ประมาณหมื่นกว่าล้านบาทแต่ที่สำคัญ คือการใช้เงิน 1 บาทมาพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองโดยมีหลักการสำคัญว่า **"ทำอะไรจะทำให้ชุมชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของกองทุนสวัสดิการชุมชน"** และ **"ทำอะไรที่จะให้กองทุนสวัสดิการนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังเด็ดขาด"**

"เราต้องยกระดับให้เป็นกองทุนของลูกหลาน ให้กองทุนนี้อยู่จนถึงลูกหลานของเราเป็นการดูแลคนและคุณภาพชีวิตของคนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน การขับเคลื่อนงานในทิศทางของปี 2559 นั้นคณะกรรมการขับเคลื่อนงานได้ออกแบบแนวทางการทำงานโดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการขับเคลื่อนงาน ประกอบด้วย 1) ระบบการสอบทานที่ไม่ใช้วิธีการสอบทานแต่เป็นกระบวนการสอบทาน นั่นคือเมื่อเจอข้อผิดพลาดต้องช่วยกันปรับและแก้ไข โดยมีเวทีสอบทานระดับตำบลทุกตำบลเพื่อจะให้เราได้ทราบถึงระดับหรือคุณภาพของกองทุนว่ามีระดับแต่ละระดับมีกี่กองทุน เป็นการวางแผนการพัฒนาหรือยกระดับกองทุนต่อไปและพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนเกิดระบบธรรมาภิบาลในตัวเอง 2) การจัดทำแผนพัฒนาด้านสังคมที่เกิดจากความต้องการของคนในชุมชนที่อยากพัฒนาและส่วนสำคัญอีกหนึ่งเรื่อง คือ กองทุนสวัสดิการชุมชนต้องขยายสมาชิกให้เพิ่มได้ตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้ คือ 10 ล้านคน โดยตัวกองทุนเป็นคนทำให้เกิด อีกทั้งยังมีการผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. สวัสดิการชุมชน เพื่อให้กองทุนสวัสดิการชุมชนได้มีกฎหมายรองรับการเติบโตของกองทุนเพราะกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นกำลังสำคัญที่จะดูแลคนในชุมชนที่คอยโอกาสและไม่คอยโอกาส และยังสามารถดูแลคนในชุมชนได้ในหลากหลายเรื่อง เช่น การสร้างรายได้โดยใช้ทุนกองทุนสวัสดิการชุมชนจะให้คนที่ได้รับสวัสดิการนี้สามารถดูแลพึ่งตนเองได้และสิ่งที่สำคัญที่สุดของการจัดสวัสดิการชุมชน คือ การใช้เงิน 1 บาท เปลี่ยนวิถีชีวิตของคน ให้รู้จักออม รู้ดูแลตัวเอง รู้จักดูแลคนอื่น และรู้จักดูแลธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยการพึ่งตนเองเป็นหลักมากกว่าการรอรับความช่วยเหลือจากรัฐเพียงอย่างเดียวแต่รัฐสามารถเป็นส่วนหนึ่งกับการพัฒนาชุมชนพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนร่วมกับประชาชน ทั้งด้านหุ้นส่วนด้านบุคลากรด้านงบประมาณ เป็นต้น จะสามารถทำให้ชุมชนและรัฐพึ่งกันได้อย่างยั่งยืน"

ผศ.ดร.จิตติ มงคลชัยอรัญญา ผู้บริหารจากวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์กล่าวว่า การขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนา สวัสดิการชุมชนได้พยายามให้มีกฎหมายสวัสดิการชุมชน หรือ พ.ร.บ. สวัสดิการชุมชนนั้น ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องของอนาคตแต่ใน มุมมองของคนมองว่า โลกได้เกิดการเปลี่ยนแปลงมีทิศทาง การเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย เราในฐานะพลเมืองต้องช่วยกันทำ บทบาทของพลเมืองคือการสร้างสังคมที่มีการเกื้อกูลกัน สร้าง กระบวนการสร้างความเข้มแข็งสร้างเครือข่ายภาคประชาชน โดยเครือข่ายสวัสดิการชุมชนที่ได้สร้างระบบในการดูแลความ เป็นอยู่ของคนในชุมชนเดียวกันจริงๆ กองทุนสวัสดิการชุมชน

เป็นเงินที่เกิดมาจากการสะสมของคนในชุมชนเองและที่คิดกว่านั้นเราไม่ได้ใช้เฉพาะทุนที่เป็นเงินเราใช้ทุนที่มีทุกอย่าง ที่มีในชุมชน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติสร้างขยะให้เป็นทุน การดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง สวัสดิการเหล่านี้ รัฐไม่สามารถทำได้ เพราะเรื่องคนในชุมชนทำเพราะอยากทำอยากดูแลคนในชุมชนด้วยใจ และไม่คิดว่าต้องมีเงินเยอะ หากรัฐฉลาดพอ ทำไม่ไม่ต้องกองทุนที่มีอยู่มารวมกันและจัดระบบเหล่านี้ให้สามารถทำงานได้คล่องตัวจริงโดยให้เราเป็นตัวหลัก และในอนาคต ข้างหน้ากองทุนที่เราเป็นอยู่ต้องเป็นนิติบุคคลที่สามารถทำธุรกรรมกับภายนอกได้และถ้ากฎหมายสวัสดิการชุมชนผลักดันให้ สำเร็จได้เราสามารถได้รับบสนับสนุนจากรัฐได้ และอาจจะสามารถสมทบได้ 1 ต่อ 1 แต่เป็นการเจรจากับรัฐเป็นรายๆ ไป

"สิ่งที่สำคัญกว่านั้นงานสวัสดิการชุมชนเป็นการพิสูจน์เรื่องของเราและเรื่องนี้จะทำให้เราสามารถมีระบบการดูแลกัน และกองทุนจะอยู่ถึงลูกหลาน สังคมแบบนี้เป็นสังคมที่รู้จักดูแลและรู้ว่าบ้านเมืองมีปัญหาอะไรบ้าง มีผู้เดือดร้อนเราช่วยกันที่ กฎระเบียบเราค่อยว่ากันทีหลัง คนนี้แหละถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ประเทศอยู่ได้อย่างยั่งยืน เพียงคนต้องพยายาม รักษาสิ่งที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้นทั้งด้านประเพณีวัฒนธรรม การปฏิบัติ การดูแลกัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น"

นายเอ็นนู ชือสุวรรณ มุลินิติบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย กล่าวว่า ในฐานะที่เป็นองค์กรภาคีหนึ่ง เป็นมูลนิธิตั้งแรกที่ท่าน อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ที่ได้จัดตั้งขึ้น ตั้งแต่ปี 2510 โดยมี เจตนารมณ์ที่ให้คนชนบทได้รับการพัฒนาซึ่งตามแนวคิดนี้ คนทั่วโลกก็ให้การยอมรับและทำให้ประเทศไทยได้หันมาให้ความสำคัญกับชนบทมากขึ้นเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตามแนวคิด **"จากครรภ์มารดา ถึงเชิงตะกอน"** อย่างที่กองทุนสวัสดิการชุมชน กำลังกำลังกับอยู่ดูแลคนเรื่องการเกิด แก่ เจ็บตาย พัฒนาคุณภาพ ชีวิตที่ดีของชุมชน ท่านเรียกร้องให้รัฐมาสนใจชนบทขึ้นและ วันนี้เราก็ได้เห็นรัฐสนใจในเรื่องสวัสดิการของคนมากขึ้นดูได้ จากการมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่เกิดจากท่านอาจารย์ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรมและผู้สานงานต่อ ของท่านอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดยยึดหลักเรื่องของการทำความดี ความจริง และความงาม

"ในการเข้าประกวดครั้งนี้ของกองทุนสวัสดิการชุมชนอยากให้เน้นเรื่องการทำความคิดเป็นหลักมากกว่าการแข่งขัน เพราะ การประกวดการแข่งขันเป็นเพียงกุศโลบายในการทำความดี และได้นำเสนอความคิดและนำเสนอปัจจัย แรงผลักดัน เทคนิค วิธีการในการทำความดีนั้นเป็นอย่างไรบอกเล่าให้ฟังกันและจะทำให้คนที่มาเรียนรู้ได้รับความรู้จากการนำเสนอการทำความ ดีเพราะเราถือว่าทุกที่คือการแบ่งปันความรู้ในการทำความดีเพื่อให้อื่นได้ทำความดี โดยที่ไม่ต้องลองผิดลองถูกแต่ไม่ใช้ ให้ลอกวิธีการทำแต่เลือกที่จะนำไปปรับใช้ในการทำของตัวเอง"

ทั้งนี้ขบวนสวัสดิการชุมชนได้ร่วมกันพัฒนายุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ ปี 2558 - 2562 ที่เป็นแนวทางสำคัญในการ ขับเคลื่อนและพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนในระยะต่อไป โดยตั้งเป้าหมายในการขยายกองทุนและสมาชิกให้ครอบคลุม ทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนการพัฒนาศักยภาพแกนนำ การพัฒนาองค์ความรู้ การเชื่อมโยงและบูรณาการงานระบบสวัสดิการชุมชนกับหน่วยงาน/ภาคี/ท้องถิ่นรวมทั้งการผลักดัน ให้เกิดพระราชบัญญัติสวัสดิการชุมชน เพื่อให้นโยบายสนับสนุนสวัสดิการชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่องต่อไป

ที่มา ข่าวความเคลื่อนไหวงานพัฒนา สุทธิกา บัณฑิตเกษม / เปรมปรีดี นาราช : รายงาน

งานตามพระราชบัญญัติ สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

พอช. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง

งานตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

การสนับสนุนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเป็นการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มีเจตนารมณ์สำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนซึ่งเป็นสังคมรากฐานมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งและพัฒนากิจการสภาองค์กรชุมชน

จากการดำเนินงานสนับสนุนการขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนในช่วงที่ผ่านมา สถาบันฯ ได้กำหนดแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนงาน โดยมุ่งเน้นให้เครือข่ายองค์กรชุมชนในระดับต่างๆ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจดทะเบียนจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล สนับสนุนให้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางในการเชื่อมโยงงานพัฒนาต่างๆ ของชุมชนทั้งในระดับตำบลและจังหวัด ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่รวมถึงสนับสนุนการทบทวนและสอบทานสถานะสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดตั้งแล้ว เพื่อพัฒนาคุณภาพของสภาองค์กรชุมชนในการขับเคลื่อนงานสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง โดยมีผลการดำเนินการ ดังนี้

1) แผนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนระยะ: 5 ปี (Road Map) พ.ศ. 2559 - 2563

เป็นการสนับสนุนการขยายผลการจัดตั้งฐานสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศในระยะเวลา 5 ปี โดยเครือข่ายองค์กรชุมชนในระดับต่างๆ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจดทะเบียนจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อให้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางในการเชื่อมโยงงานพัฒนาต่างๆ ของชุมชนทั้งในระดับตำบลและจังหวัด ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่โดยมีวิสัยทัศน์ "สภาองค์กรชุมชนเป็นพื้นที่กลางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง"

ยุทธศาสตร์
การดำเนินงาน
3 ประเด็น

- 1) การขยายการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลให้เต็มพื้นที่ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น
- 2) การประสานความร่วมมือภาคีและนโยบาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน
- 3) การพัฒนาระบบข้อมูล การจัดการความรู้และการสื่อสาร เพิ่มคุณภาพการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล

เป้าประสงค์
ในการดำเนินงาน

- 1) ขยายการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ครอบคลุมทุก อบต. ในประเทศไทย โดยเน้นพื้นที่ที่มีความพร้อมและความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่น
- 2) สภาองค์กรชุมชนตำบลสามารถทำงานตามพันธกิจของกฎหมายได้
- 3) องค์กรภาคีเครือข่าย เข้าใจเจตนารมณ์และบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบล
- 4) หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม และสนับสนุนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลในระดับพื้นที่
- 5) ระบบข้อมูล เป็นปัจจุบันพร้อมใช้ในการขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดตั้งแล้ว
- 6) สื่อสารแนวคิด อุดมการณ์ การทำงานต่อกลุ่มเป้าหมายภาคีพัฒนาและสาธารณะ

2) การส่งเสริมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 เกิดการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 736 ตำบล และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน (ณ เดือนกันยายน 2559) มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลรวม 5,655 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 72.27 ของจำนวนตำบล เทศบาล/เขตทั่วประเทศ

สมาชิก (กรรมการ) สภาองค์กรชุมชนตำบลรวม 190,225 คน ประกอบด้วย คือ 1) สมาชิก ที่เป็นผู้แทนของชุมชนหรือท้องถิ่นดั้งเดิมในแต่ละหมู่บ้านและผู้แทนชุมชนอื่นในตำบลที่ได้รับคัดเลือกและมีจำนวนตามที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลกำหนด และ 2) สมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกในข้อ 1) จำนวนชุมชน/กลุ่ม/องค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชนที่จัดตั้ง จำนวนรวม 127,381 องค์กร

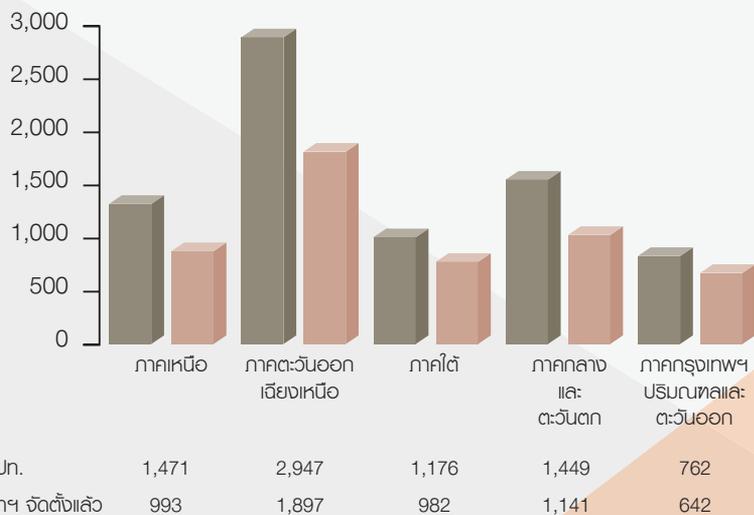
พร้อมทั้งมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในภารกิจและกระบวนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนใหม่ให้กับแกนนำ/ผู้แทนองค์กรชุมชนระดับตำบลและจังหวัด เพื่อพัฒนาออกแบบกระบวนการการทำงานและการหนุนเสริมความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งใหม่ โดยใช้ประเด็นงานต่างๆ ในพื้นที่ผลักดันให้เกิดการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนและประสานหน่วยงานท้องถิ่นสนับสนุนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล

ภาค	จำนวนพื้นที่ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	จำนวนสภาองค์กร ชุมชนตำบลตั้งแต่ ปี 2551 - 2559 (สะสม)	จำนวนสมาชิก สภาองค์กรชุมชน ตำบล (คน)	จำนวนกลุ่มองค์กร ชุมชนที่จัดตั้ง (องค์กร)
● ภาคเหนือ	1,471	993	31,741	34,108
● ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,947	1,897	43,171	68,535
● ภาคใต้	1,176	982	15,001	28,362
● ภาคกลางและตะวันตก	1,449	1,141	19,445	38,121
● ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและ ตะวันออกเฉียง	782	642	18,023	21,099
รวม	7,825	5,655	127,381	190,225

3) การพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล

ส่งเสริมการขับเคลื่อนและปฏิบัติการระดับตำบลอย่างเป็นรูปธรรม เป็นกระบวนการพัฒนาระดับการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มาตรา 19 คือ การประชุมอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง และ มาตรา 21 เป็นภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อมุ่งสู่การเป็นตำบลจัดการตนเอง อาทิ เป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลที่มีการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรชุมชนครอบคลุมทั้งตำบล มีแกนนำในการขับเคลื่อนงาน มีการทำกิจกรรมในพื้นที่ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรชุมชนและภาคีพัฒนาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยในปีงบประมาณ 2559 สภาองค์กรชุมชนตำบลที่มีผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 3,891 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 68.81 ของสภาองค์กรชุมชนตำบลที่มีการจัดตั้งในช่วงที่ผ่านมา

เปรียบเทียบจำนวน อปท. กับ สภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดตั้งแล้ว
(ปี 2551 - 2559)

4) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีพัฒนา :

ประสานความร่วมมือระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบล สมาคม องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย และเครือข่ายกำนัน ผู้ใหญ่บ้านประชุมเชิงปฏิบัติการความร่วมมือภายใต้แนวคิด "3 เสาหลักชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน" ผลักดัน "หนึ่งตำบล หนึ่งแผนพัฒนา" ในการสร้างรูปธรรมความพร้อมของประชาชนรองรับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่งมีการวิเคราะห์รูปแบบของแผนพัฒนาชุมชนร่วมกันใหม่เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอ ประกอบด้วย

- (1) การจัดทำแผนระดับพื้นที่ยึดเป้าหมายตำบลเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยกำหนดให้มีแผนระดับตำบล
- (2) ราชการส่วนภูมิภาค อำเภอ จังหวัด นำแผนพัฒนาตำบลสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด
- (3) การจัดทำงบประมาณท้องถิ่นให้มีการเปิดพื้นที่ประชาชนและท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำกรอบงบประมาณ

ตามแผนพัฒนาตำบลร่วมกัน

(4) การยกระดับประชาคมในการรับฟังความคิดเห็น เพิ่มบทบาทให้ประชาคมเป็นทั้งองค์กรที่รับฟังความคิดเห็นและตัดสินใจในการกำหนดทิศทาง

- (5) ทุกส่วนราชการกระจายงบประมาณจังหวัดสู่แผนพัฒนาตำบลเป็นเป้าหมายการพัฒนาหลักขององค์กร

ทั้งนี้ ข้อเสนอที่ดังกล่าวจะเสนอต่อคณะกรรมการสภาพัฒนาปฏิรูปขับเคลื่อนด้านการปกครองท้องถิ่น และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยต่อไป

รูปธรรม
สภาองค์กรชุมชน
ตำบล

พอ. ก้าวสู่ปีที่ 16 อย่างมั่นคง

ด้วยการประสานทุกภาคี ใช้ความเข้มแข็ง สู่การสร้างความมั่นคงเศรษฐกิจฐานราก
เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

- **สภาองค์กรชุมชนตำบลเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย "ตำบลแห่งการจัดการน้ำโดยชุมชน"** เป็นตำบลที่เกิดปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้งซ้ำซาก ชุมชนได้ลุกขึ้นมาแก้ไขปัญหาของชุมชนเองโดยใช้กลไกของสภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีในการพูดคุยเพื่อค้นหาแนวทางและแก้ไขปัญหาในชุมชนและร่วมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น มูลนิธิอุทกพัฒน์ฯ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ฯลฯ ก่อให้เกิดผังการจัดการน้ำ แปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ เกิดเครือข่ายการเฝ้าระวังและการจัดน้ำของชุมชน
- **สภาองค์กรชุมชนตำบลขอนแก่น อำเภอทุ่งหัว จังหวัดสตูล "การจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างยั่งยืน"** ตำบลขอนแก่นเป็นตำบลที่ติดกับชายฝั่งทะเลอันดามันมีปัญหาเรื่องการทำประมงแบบทำลายล้างจากเรือประมงอวนลาก อวนรุน และเรือปั่นไฟ และทำลายเครื่องมือประมงของชาวบ้าน ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มพูดคุยแนวทางการแก้ไขปัญหาประมงพื้นบ้านโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มประมงในพื้นที่ใกล้เคียงโดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีในการพูดคุยและเกิดการจัดตั้งกลุ่มประมงพื้นบ้านมีการจัดเวรยามฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้นและแก้ไขปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นต้น
- **ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน "สภาองค์กรชุมชนกับการจัดการภัยพิบัติ"** สภาองค์กรชุมชนมีการขับเคลื่อนจากประเด็นความขัดแย้งเรื่องที่ดินทำกินในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติดินโคลนถล่ม ก่อให้เกิดรอยเลื่อนแผ่นดินแยก ทำให้ชาวบ้านเคืองร้อนไม่มีที่อยู่อาศัยและที่ทำกินไม่สามารถหาทางออกได้เนื่องจากที่ จังหวัดน่าน มีชนเผ่าที่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากประมาณ 7-8 ชนเผ่า และอาศัยอยู่บนพื้นที่คอยทั้งหมดห่างไกลจากความเจริญ สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกกลางในการเชื่อมประสานขอความช่วยเหลือกับอำเภอและเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมแก้ไขปัญหาจนชาวบ้านได้รับความช่วยเหลือจัดสรรพื้นที่ใหม่ที่ไม่เสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติให้อยู่อาศัย

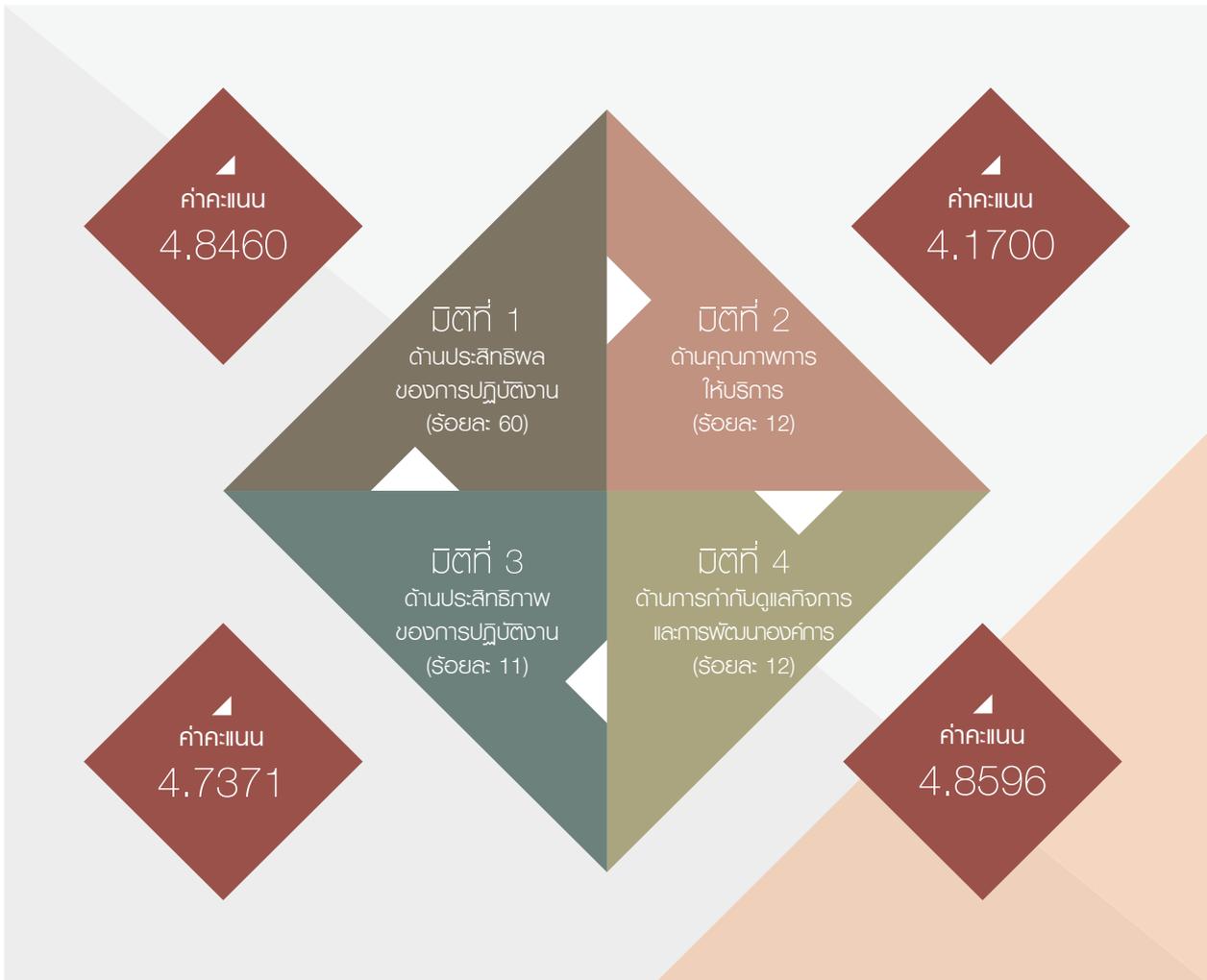
พ.บ. - CODI

คำรับรอง การปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ 2559

Community Organizations Development Institute
(Public Organization)

คำรับรองการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

การประเมินผลการปฏิบัติงานตามคำรับรองการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ 2559 ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 13 ตัวชี้วัดภายใต้ 4 มิติ มีผลการประเมินในภาพรวมเท่ากับ 4.7690 ดังนี้

พ.อบ. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง

การประเมินผลการปฏิบัติงานตามคำรับรองการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ 2559 ภายใต้งบ 4 มิติ 13 ตัวชี้วัด มีผลการประเมินในภาพรวมเท่ากับ 4.7690 ดังนี้

ตารางสรุปคะแนนผลการประเมินการปฏิบัติงานตามคำรับรองการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 รอบ 12 เดือน											
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)											
ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน		หน่วยวัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การให้คะแนน					ผลการดำเนินงาน		
				1	2	3	4	5	ผลการดำเนินงาน	ค่าคะแนนที่ได้	คะแนนถ่วงน้ำหนัก
มิติที่ 1 มิติด้านประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน			60							4.8460	
1.1	จำนวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่ได้รับการจัดตั้งเพิ่มขึ้น	ตำบล	12	228	359	490	690	890	736	4.2300	0.5076
1.2	จำนวนครัวเรือนที่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัยภายใต้การดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคงและชุมชนมีระบบบริหารจัดการโครงการบ้านมั่นคงของตนเอง	ครัวเรือน	12	2,070	2,100	2,130	2,160	2,190	2,400	5.0000	0.6000
1.3	จำนวนตำบลที่มีแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	ระดับ	12	1	2	3	4	5	5.00	5.0000	0.6000
1.4	จำนวนตำบลที่มีการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเองอย่างเป็นรูปธรรม	ตำบล	12	180	200	220	390	600	616	5.0000	0.6000
1.5	จำนวนจังหวัดที่มีแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนระดับจังหวัด (ประเด็นใดประเด็นหนึ่ง/เรื่องใดเรื่องหนึ่ง) ได้รับการบรรจุเป็นแผนของหน่วยงานท้องถิ่น/ หน่วยงานของรัฐหรือได้รับการสนับสนุนงบประมาณ	จังหวัด	12	27	30	33	36	38	40	5.0000	0.6000
มิติที่ 2 มิติด้านคุณภาพการให้บริการ			10							4.1700	
2.1	ระดับความสำเร็จของการสำรวจความพึงพอใจและพัฒนาการให้บริการ	ระดับ	10	1	2	3	4	5	4.17	4.1700	0.4170
มิติที่ 3 มิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน			11							4.7371	
3.1	ร้อยละของการเบิกจ่ายตามแผนการใช้จ่ายเงิน	ร้อยละ	3	80	85	90	95	100	95.18	4.0360	0.1211
3.2	ระดับความสำเร็จของการดำเนินการตามมาตรการประหยัดพลังงานขององค์กรมหาชน	ระดับ	2	1	2	3	4	5	5.00	5.0000	0.1000
3.3	การประหยัดน้ำ	ระดับ	2	1	2	3	4	5	5.00	5.0000	0.1000
3.4	ระดับความสำเร็จในการพัฒนาประสิทธิภาพระบบสารสนเทศ	ระดับ	4	1	2	3	4	5	5.00	5.0000	0.2000
มิติที่ 4 มิติด้านการกำกับดูแลกิจการและการพัฒนาองค์กร			19							4.8596	
4.1	ระดับความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการกำกับดูแลกิจการ	ระดับ	10	1	2	3	4	5	4.93	4.9333	0.4933
4.2	ระดับคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงาน	ระดับ	5	1	2	3	4	5	5.0000 ร้อยละ 82.35	5.0000	0.2500
4.3	ระดับความสำเร็จของการถ่ายทอดตัวชี้วัดจากระดับองค์กรสู่ระดับบุคคล	ระดับ	4	1	2	3	4	5	4.5000	4.5000	0.1800
น้ำหนักรวม			100							ค่าคะแนนที่ได้	4.7690

รายงาน สถานการณ์เงิน ประจำปีงบประมาณ 2559

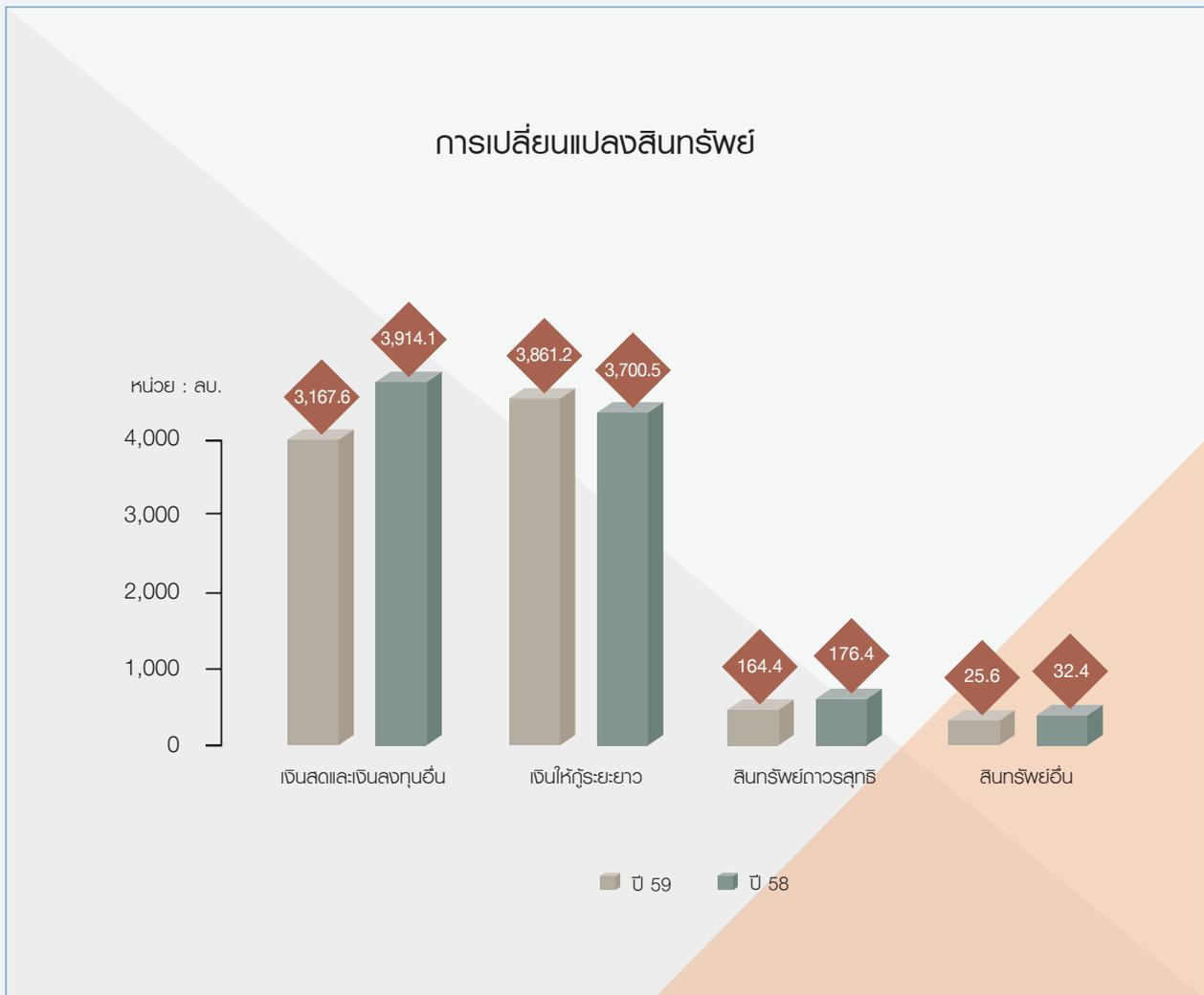
Community Organizations Development Institute
(Public Organization)

รายงานสถานะการเงินประจำปีงบประมาณ 2559

การวิเคราะห์ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

1. การวิเคราะห์ฐานะการเงิน

สินทรัพย์

ณ วันที่ 30 กันยายน 2559 สถาบันฯ มีสินทรัพย์รวมจำนวน 7,218.8 ล้านบาท ลดลงจากปี 2558 จำนวน 604.6 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 7.7 ประกอบด้วย

- เงินสดและเงินลงทุนอื่น จำนวน 3,167.6 ล้านบาท ลดลงจากปี 2558 จำนวน 746.5 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 19.1
- เงินให้กู้ระยะยาว จำนวน 3,861.2 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 จำนวน 160.7 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.3 เนื่องจากการสนับสนุนสินเชื่อให้แก่องค์กรชุมชนเพิ่มขึ้น จำนวน 480.9 ล้านบาท
- สินทรัพย์ถาวรสุทธิ มีจำนวน 164.4 ล้านบาท ลดลงจากปี 2558 จำนวน 12 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.8

หนี้สินรวม

ณ 30 กันยายน 2559 สถาบันฯ มีหนี้สินรวม จำนวน 101.5 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นรายได้รอการรับรู้ ลดลงจากปี 2558 จำนวน 23.5 ล้านบาทหรือลดลงร้อยละ 35.6 เนื่องจากรับรู้รายได้ประจำปี และหนี้สินหมุนเวียนเพิ่มขึ้น จำนวน 20.9 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 55

เงินกองทุน

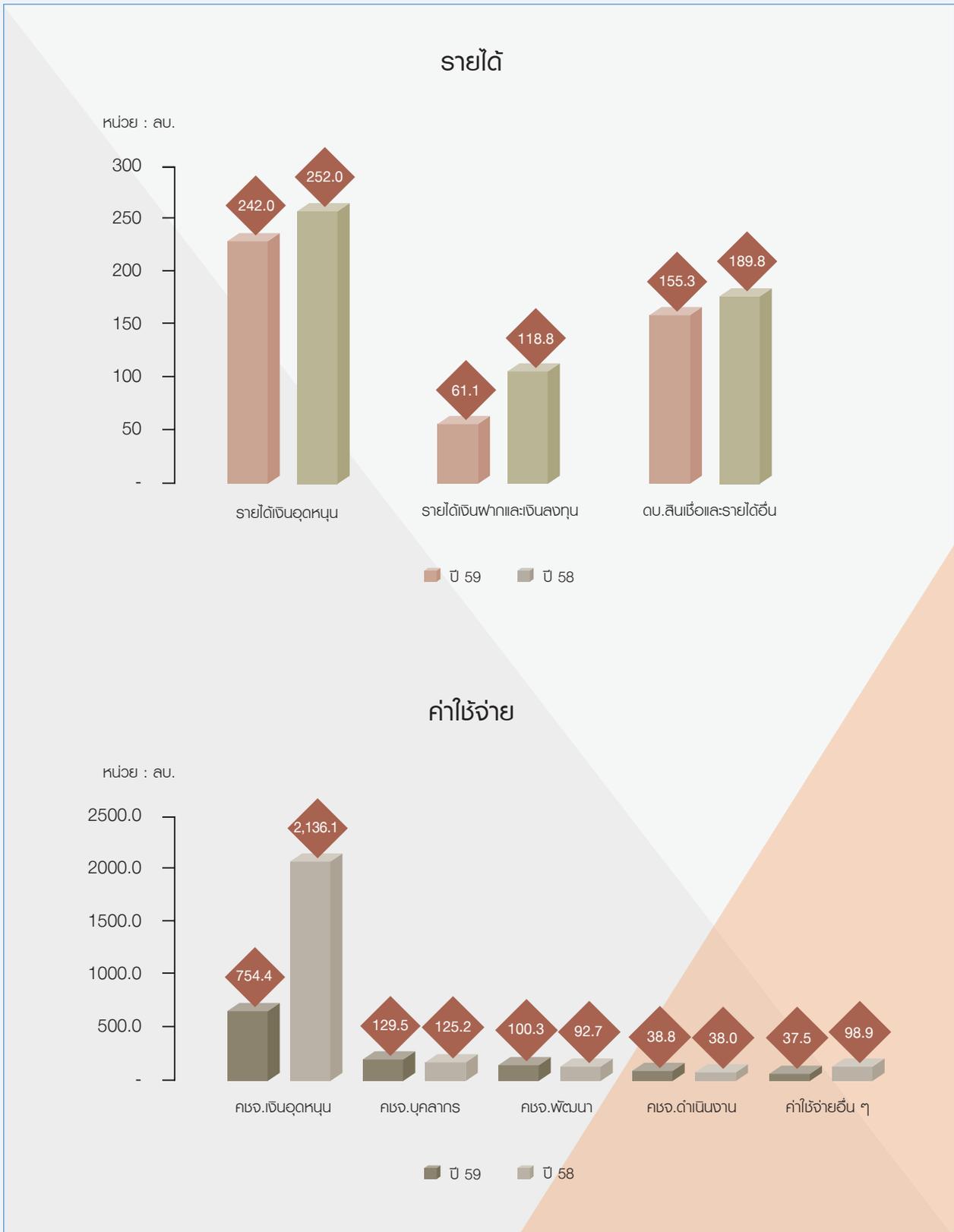
ณ 30 กันยายน 2559 สถาบันฯ มีเงินกองทุนรวม 7,117.3 ล้านบาท ลดลงจากปี 2558 จำนวน 602 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 7.8 เนื่องจากมีรายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายจำนวน 602.1 ล้านบาท ส่วนเงินกองทุนหมุนเวียนของสถาบัน มีจำนวน 6,777.5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 95.2 ของเงินกองทุนรวม

ภาระผูกพัน

ณ 30 กันยายน 2559 สถาบันมีภาระผูกพัน ดังนี้

1. ภาระผูกพันในการจ่ายเงินสนับสนุนองค์กรในโครงการหลักที่อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน 1,257.4 ล้านบาท ซึ่ง สถาบันฯ จะต้องกันเงินไว้เพื่อจ่ายในปีถัดไป เมื่อองค์กรชุมชนได้ดำเนินการตามแผนงานที่ระบุไว้
2. ภาระผูกพันในการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนา จำนวน 1,226.8 ล้านบาท ประกอบด้วย 1) สินเชื่อที่อยู่อาศัย โครงการบ้านมั่นคง จำนวน 765.2 ล้านบาท 2) สินเชื่อประเภทอื่น จำนวน 6.3 ล้านบาท 3) สินเชื่อที่อยู่อาศัย โครงการบ้านมั่นคง (ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555) จำนวน 455.3 ล้านบาท โดยเป็นภาระผูกพันที่ พอช. จะต้องกันไว้เพื่อจ่ายให้กับองค์กรชุมชนในปีถัดไปเมื่อองค์กรชุมชนได้ดำเนินการตามแผนงานที่ระบุไว้ในโครงการ
3. ภาระผูกพันประมาณการเพื่อจ่ายประโยชน์ตอบแทนให้ผู้ปฏิบัติงานเมื่อสิ้นสุดสัญญาจ้าง ซึ่ง ณ วันที่ 30 กันยายน 2559 มีจำนวน 73 ล้านบาท ซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ว่าด้วยประโยชน์ตอบแทนกรณีสิ้นสุดสัญญาจ้าง ประโยชน์ตอบแทนกรณีเลิกจ้างก่อนสิ้นสุดสัญญาจ้าง และประโยชน์ตอบแทนพิเศษ พ.ศ. 2557
4. ภาระผูกพันเงินคินดอกเบี้ยให้กับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อที่มีผลการชำระหนี้ดี มีจำนวนทั้งสิ้น 205 องค์กร เป็นเงิน 9.1 ล้านบาท เบิกจ่ายแล้ว จำนวน 179 องค์กร เป็นเงิน 8.6 ล้านบาท คงเหลือที่ยังไม่ได้เบิกจ่าย จำนวน 26 องค์กร เป็นเงิน 0.5 ล้านบาท

2. การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงิน

ในปี 2559 สถาบันฯ มีรายได้จากการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานดังนี้

ด้านรายได้ :

1) รายได้เงินอุดหนุนจากรัฐ ปี 2559 มีจำนวน 242 ล้านบาท ประกอบด้วย โครงการที่สำคัญได้แก่ โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน โครงการบ้านมั่นคงชนบทเพื่อผู้ยากจนและค้อยโอกาสในชนบท และโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราวกรณีไฟไหม้ไร่ร้อย รายได้เงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นจาก ปี 2558 จำนวน 10.0 ล้านบาทหรือร้อยละ 4

2) รายได้จากการบริหารกองทุน ประกอบด้วย

- รายได้คอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร พันธบัตรรัฐบาล และเงินลงทุนจำนวน 61.1 ล้านบาท ลดลงจากปี 2558 จำนวน 57.7 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 48.6 เนื่องจากจำนวนเงินลงทุนลดลงและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง

- รายได้จากสินเชื่อและรายได้อื่น มีจำนวน 155.3 ล้านบาท ลดลงจากปี 2558 จำนวน 34.5 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 18.2 เนื่องจากรายได้อื่นจากธนาคารโลกสนับสนุนงบประมาณให้ดำเนินโครงการคุณภาพชีวิตคนจนเมืองลดลง

ด้านค่าใช้จ่าย :

สำหรับปีงบประมาณ 2559 ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุน มีจำนวน 754.4 ล้านบาท ลดลงจาก ปี 2558 จำนวน 1,381.7 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 64.7 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนโครงการพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัยคนจนในชุมชนแออัด และโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถ

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานประกอบด้วย

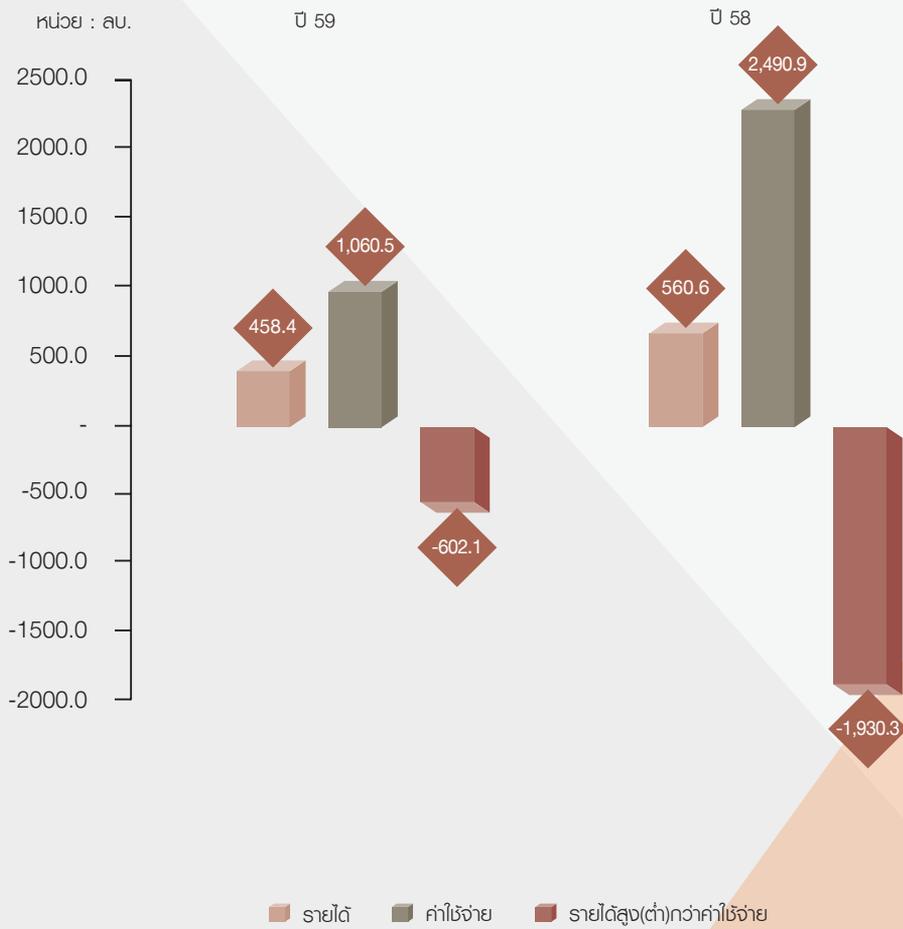
- ค่าใช้จ่ายบุคลากรมีจำนวน 129.5 ล้านบาท ประกอบด้วย เงินเดือน ค่าจ้างและค่าใช้จ่ายสวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากปี 2558 จำนวน 4.2 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.4

- ค่าใช้จ่ายงบพัฒนา มีจำนวน 100.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 จำนวน 7.6 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.2

- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน มีจำนวน 38.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 จำนวน 0.8 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2

- ค่าใช้จ่ายอื่น ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาและค่าค้ำจุนหน่วย หนี้สงสัยจะสูญ และค่าใช้จ่ายอื่น มีจำนวน 37.5 ล้านบาท ลดลงจากปี 2558 จำนวน 61.4 ล้านบาท เนื่องจากค่าใช้จ่ายอื่นจากธนาคารโลกสนับสนุนงบประมาณให้ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนจนเมืองลดลง

รายได้สูง(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่าย

สรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2559 สถาบันฯ มีรายได้รวม จำนวน 458.4 ล้านบาท ลดลงจากปี 2558 จำนวน 102.2 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 18.2 เนื่องจากรายได้เงินฝากและเงินลงทุนลดลง ค่าใช้จ่ายรวม จำนวน 1,060.5 ล้านบาท ลดลงจากปี 2558 จำนวน 1,430.4 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 57.4 ส่วนใหญ่เป็นการลดลงของค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุน ทำให้ในงวดบัญชีปี 2559 สถาบันฯ มีรายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่าย จำนวน 602.1 ล้านบาท

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไข

การบริหารโครงการและการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ สถาบันฯ ได้จัดทำร่างระบบมาตรฐานการบริหารโครงการ โดยวิเคราะห์ขั้นตอนการบริหารโครงการ ประชุมกำหนดมาตรฐานร่วมกับกองเลขานุการขององค์กรชุมชน และสำนักงานภาค และมีการพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชน โดยมีระบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อเป็นการวางแผนการดำเนินงาน พร้อมทั้งมีกลไกร่วมในการติดตามหนุนเสริมการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงสรุปบทเรียนการทำงานร่วมกันในระดับภาค เพื่อให้เป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2559

	2559**	หน่วย : บาท 2558
สินทรัพย์		
สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	2,533,017,274.67	2,879,520,994.50
ลูกหนี้ระยะสั้น	25,329,269.63	31,833,734.03
เงินลงทุนระยะสั้น	334,628,500.00	734,628,500.00
วัสดุคงเหลือ	163,397.64	232,632.25
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	114,909.67	277,972.89
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	2,893,253,351.61	3,646,493,833.67
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		
เงินให้กู้ระยะยาว	3,861,164,905.02	3,700,525,876.70
เงินลงทุนระยะยาว	300,000,000.00	300,000,000.00
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	159,083,072.24	168,105,521.61
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	5,327,444.80	8,298,191.00
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	4,325,575,422.06	4,176,929,589.31
รวมสินทรัพย์	7,218,828,773.67	7,823,423,422.98
หนี้สินและทุน		
หนี้สินหมุนเวียน		
เจ้าหนี้ระยะสั้น	39,450,486.70	25,080,709.47
รายได้รับล่วงหน้า	8,825,101.00	3,235,623.00
เงินรับฝากระยะสั้น	10,257,643.76	9,378,596.56
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	331,491.46	277,158.33
รวมหนี้สินหมุนเวียน	58,864,722.92	37,972,087.36
หนี้สินไม่หมุนเวียน		
เจ้าหนี้เงินโอนและรายการอุดหนุนระยะยาว	42,608,037.42	66,051,800.81
รวมหนี้สิน	101,472,760.34	104,023,888.17
สินทรัพย์สุทธิ	7,117,356,013.33	7,719,399,534.81
ทุน	2,979,453,401.47	2,979,453,401.47
รายได้สูง(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	4,137,902,611.86	4,739,946,133.34
รวมสินทรัพย์สุทธิ	7,117,356,013.33	7,719,399,534.81

หมายเหตุ : ** งบการเงินนี้ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2559

	2559**	หน่วย : บาท 2558
รายได้		
รายได้จากเงินอุดหนุน	242,000,000.00	252,000,000.00
รายได้จากการดำเนินงาน	132,647,723.07	121,273,381.21
รายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	49,403,882.18	109,558,630.71
ดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล	11,665,479.45	9,278,767.12
รายได้อื่น	22,702,153.21	68,546,965.90
รวมรายได้	458,419,237.91	560,657,744.94
ค่าใช้จ่าย		
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	129,435,564.21	125,207,986.10
ค่าตอบแทน	824,007.33	431,300.00
ค่าใช้จ่ายสอย	23,589,281.20	23,725,716.06
ค่าวัสดุ	5,611,227.22	4,953,864.78
ค่าสาธารณูปโภค	8,803,867.51	8,887,820.76
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนา	100,295,663.13	92,659,950.01
ค่าใช้จ่ายจากเงินอุดหนุน	754,415,544.60	2,136,100,123.10
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	16,523,748.75	18,584,149.13
ค่าใช้จ่ายอื่น	20,963,855.44	80,373,400.30
รวมค่าใช้จ่าย	1,060,462,759.39	2,490,924,310.24
รายได้สูง(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	(602,043,521.48)	(1,930,266,565.30)

หมายเหตุ : ** งบการเงินนี้ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

งบกระแสเงินสด

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2559

	2559**	หน่วย : บาท 2558
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		
รายได้สูง(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	(602,043,521.48)	(1,930,266,565.30)
รายการปรับกระทบรายได้สูง(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ		
เป็นเงินสดรับ (จ่าย) จากกิจกรรมดำเนินงาน		
(กำไร)ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์	9,960.17	(25,915,082.66)
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	16,523,748.75	18,584,149.13
หนี้สงสัยจะเรียกคืนไม่ได้	1,252,404.31	39,916,653.67
รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างคอกเบี้ย	(10,299,223.51)	(10,279,757.72)
รายได้เงินสนับสนุน - โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนจนเมือง	(12,472,843.20)	5,575,423.95
รายได้เงินสนับสนุน - โครงการฝึกอบรมสมาชิกอาเซียนเกี่ยวกับโครงการบ้านมั่นคง	(671,696.68)	(676,606.92)
รายได้สูง(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานก่อนการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน	(607,701,171.64)	(1,903,061,785.85)
สินทรัพย์ดำเนินงาน(เพิ่มขึ้น)ลดลง		
ลูกหนี้ระยะสั้น	6,826,157.72	9,825,643.51
วัสดุคงเหลือ	69,234.61	43,801.50
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	163,063.22	(55,219.62)
เงินให้กู้ระยะยาว	(162,213,125.95)	(183,993,025.25)
หนี้สินดำเนินงานเพิ่มขึ้น(ลดลง)		
เจ้าหนี้ระยะสั้น	14,369,777.23	(35,018,550.90)
รายได้รับล่วงหน้า	5,589,478.00	2,158,096.00
เงินรับฝากระยะสั้น	879,047.20	(3,620,178.85)
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	54,333.13	41,138.76
เงินสดสุทธิได้มาจากกิจกรรมดำเนินงาน	(741,963,206.48)	(2,113,680,080.70)
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน		
เงินสดรับจากการจำหน่ายสินทรัพย์ถาวร	2,090.00	38,671,500.00
เงินสดจ่ายซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	(4,542,603.35)	(2,809,082.70)
เงินสดจ่ายซื้อโปรแกรมคอมพิวเตอร์	-	(1,510,250.00)
เงินสดรับจากเงินลงทุนระยะสั้นครบกำหนด	400,000,000.00	800,000,000.00
เงินสดรับ(จ่าย)จากการลงทุนระยะยาวครบกำหนด	-	(200,000,000.00)
เงินสดสุทธิใช้ในกิจกรรมลงทุน	395,459,486.65	634,352,167.30
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้นสุทธิ	(346,503,719.83)	(1,479,327,913.40)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันต้นงวด	2,879,520,994.50	4,358,848,907.90
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันปลายงวด	2,533,017,274.67	2,879,520,994.50

หมายเหตุ : ** งบการเงินนี้ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2559

1. ข้อมูลทั่วไป

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) (Community Organizations Development Institute (Public Organization) CODI) เป็นองค์การมหาชนตามกฎหมายว่าด้วยองค์การมหาชน สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป) โดยให้ยุบรวมสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง สังกัดการเคหะแห่งชาติและสำนักงานกองทุนพัฒนาชนบท สังกัดสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเข้าด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.1 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ และหลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม

1.2 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน

1.3 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนตลอดจนประสานงานการสนับสนุนการให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

1.4 ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่นระดับจังหวัดและระดับประเทศ

2. เกณฑ์การจัดทำงบการเงิน

งบการเงินนี้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังประกาศใช้ ซึ่งรวมถึงหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ และนโยบายการบัญชีภาครัฐ และแสดงรายการในงบการเงินตามแนวปฏิบัติทางการบัญชี เรื่อง การนำเสนองบการเงิน ตามหนังสือกรมบัญชีกลางที่ กค 0423.2/ว 237 ลงวันที่ 8 กันยายน 2557

3. สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

3.1 การนำเสนองบการเงิน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) นำเสนองบการเงินในภาพรวม โดยรวมงบการเงินของโครงการกองทุนพัฒนาชนบท ธนาคารออมสิน (สพช.) ไว้ด้วยกัน

3.2 การบันทึกบัญชี

การบันทึกบัญชีของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดในหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ฉบับที่ 2 ตามประกาศกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2546 และได้รวมการบันทึกบัญชีของโครงการบ้านมั่นคง (บมค.) ไว้ด้วยกัน ส่วนโครงการกองทุนพัฒนาชนบท ธนาคารออมสิน (สพช.) แยกการบันทึกบัญชีต่างหาก

3.3 การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย

3.3.1 รายได้เงินอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลประจำปีงบประมาณ ประกอบด้วย

(1) เงินอุดหนุนที่เป็นงบบริหารจัดการโครงการและเงินอุดหนุนที่เป็นงบสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชนรับรู้เมื่อได้รับอนุมัติเงินจากกรมบัญชีกลาง สำหรับงบสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชน พอช. จะดำเนินการสนับสนุนพัฒนาองค์กรชุมชนทั้งหมดและรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนเมื่อ พอช. อนุมัติการจ่ายเงินให้แก่องค์กรชุมชนตามงวดที่ขอเบิก

(2) รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ย เป็นเงินอุดหนุนที่รัฐชดเชยให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เนื่องจาก พอช. ได้ให้องค์กรชุมชนกู้ยืมเงินเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย โดย พอช. คิดดอกเบี้ยเงินกู้จากองค์กรชุมชนในอัตราร้อยละ 1 ของวงเงินสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติจาก พอช. โดย พอช. บันทึกเงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลเป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรับล่วงหน้า เมื่อมีการอนุมัติสินเชื่อจะบันทึกเป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรับรู้ในส่วนที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อแล้ว และทยอยรับรู้เป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยตามสัดส่วนการเบิกจ่ายจริงตลอดอายุของสัญญา

3.3.2 รายได้ดอกเบี้ยเงินให้กู้ รับรู้รายได้ตามเกณฑ์สัดส่วนของเวลาโดยคำนึงถึงอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง ยกเว้นดอกเบี้ยเงินให้กู้ที่ผิดนัดชำระเกิน 3 งวดติดต่อกัน รับรู้ตามเกณฑ์เงินสด

3.3.3 รายได้ค่าปรับรับรู้เมื่อรับชำระเงิน

3.3.4 ค่าใช้จ่ายรับรู้เมื่อเกิดรายการ และบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง

3.4 วัสดุคงเหลือ

แสดงในราคาทุนและตีราคาวัสดุคงเหลือโดยวิธีเข้าก่อนออกก่อน

3.5 ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กำหนดหลักเกณฑ์การประมาณค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ตามหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรอง สำหรับยอดเงินให้กู้และดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับส่วนที่เกินมูลค่าหลักทรัพย์ที่นำมาค้ำประกันตามระเบียบสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรอง พ.ศ. 2552 ดังนี้

ระดับ	ลูกหนี้จัดชั้น	ระยะเวลาค้างชำระ	อัตราการกันเงินสำรองร้อยละ
1	จัดชั้นปกติ	ไม่เกิน 1 เดือน	0
2	จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	เกิน 1 เดือนไม่เกิน 3 เดือน	0
3	จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	เกิน 3 เดือนไม่เกิน 12 เดือน	25
4	จัดชั้นสงสัย	เกิน 12 เดือนไม่เกิน 24 เดือน	75
5	จัดชั้นสงสัยจะสูญ	เกินกว่า 24 เดือน	100
6	จัดชั้นสูญ	ไม่มีทางที่จะได้รับชำระหนี้แล้ว	100

3.6 ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์

ที่ดิน แสดงในราคาทุน

อาคารและอุปกรณ์ แสดงตามราคาทุน ณ วันที่ตรวจรับและอนุมัติให้ใช้งานหักด้วยค่าเสื่อมราคาสะสม

สินทรัพย์ที่มีราคาต่อหน่วย หรือชุดต่ำกว่า 5,000.00 บาท บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวนในปีที่ได้มาและบันทึกไว้ในทะเบียนคุมสินทรัพย์ทุกรายการ

ค่าเสื่อมราคา จำนวนจากราคาทูนของอาคาร อุปกรณ์ โดยวิธีเส้นตรง ตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์แต่ละประเภท ดังนี้

	อัตราร้อยละ
อาคารและส่วนประกอบ	5
ครุภัณฑ์สำนักงาน	10-20
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่ เครื่องตกแต่งสำนักงาน ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุสื่อสาร และครุภัณฑ์ยานพาหนะ	20

3.7 สินทรัพย์ไม่มีตัวตน

ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แสดงในราคาทุนหักด้วยค่าตัดจำหน่ายสะสม โดยจะตัดจำหน่ายภายใน 5 ปี

3.8 รายได้รอการรับรู้ระยะยาว ประกอบด้วย

- 3.8.1 สินทรัพย์ได้รับบริจาค บันทึกเป็นรายได้รอการรับรู้และทยอยรับรู้เป็นรายได้คู่กับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง ตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์นั้น
- 3.8.2 รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรอรับรู้ จะบันทึกเมื่อ พอช. ได้มีการอนุมัติสินเชื่อแล้วและทยอยรับรู้ เป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยตามสัดส่วนการเบิกจ่ายจริงตลอดอายุของสัญญา
- 3.8.3 รายได้เงินสนับสนุนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนจนเมือง จะบันทึกเป็นรายได้รอการรับรู้เมื่อได้รับเงินสนับสนุนจากธนาคารโลก และทยอยรับรู้เป็นรายได้เมื่อเกิดค่าใช้จ่าย
- 3.8.4 รายได้เงินสนับสนุนโครงการฝึกอบรมสมาชิกอาสาสมัครเกี่ยวกับโครงการบ้านมั่นคง จะบันทึกเป็นรายได้รอการรับรู้เมื่อได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลญี่ปุ่น และทยอยรับรู้เป็นรายได้เมื่อเกิดค่าใช้จ่าย

พอช. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง

ภาคผนวก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

Community Organizations Development Institute
(Public Organization)

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. มีสถานะเป็น “องค์การมหาชน” สังกัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) โดยการบังคับบัญชาจะขึ้นตรงกับพระราชกฤษฎีการัฐมนตรีกระทรวง ซึ่งกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นมาได้ ภาคีทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็น องค์กรชุมชน นักพัฒนาเอกชน (NGO) ภาครัฐ นักวิชาการ ฯ ใช้เวลา พลัดดัน ตั้งแต่ปี 2537 และตราออกมาเป็นพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง “สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)” พ.ศ. 2543 เมื่อวันที่ 4 ก.ค. 2543 และเปิดดำเนินงานอย่างเป็นทางการ วันที่ 26 ตุลาคม ปีเดียวกัน รวมเวลา 16 ปี 4 รัฐบาล

15 ปี พอช.บุรณ

ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

สู่การสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก

เหตุผลสำคัญของการตั้ง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีอยู่หลายประการ แต่ที่มีการพูดถึงกันมากที่สุดในช่วงที่มีการผลักดันให้เกิดองค์กรนี้ก็คือ “ยังไม่มีองค์กรภาครัฐที่ทำหน้าที่สนับสนุนความเข้มแข็งองค์กรชุมชนโดยตรง” และต้องเป็นองค์กรที่มีอิสระในการบริหารงานกว่าองค์กรรัฐปกติ ด้วยเหตุนี้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จึงเป็นองค์กรที่ชาวบ้านตั้งความหวังไว้สูงและรู้สึกเป็นเจ้าของ เนื่องจากชาวบ้านได้ทำคลอมากับมือ อีกทั้งยังมีตัวแทนชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาเข้าไปนั่งเป็นกรรมการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ถึง 6 คน จาก 11 คน

เมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์หรือเหตุผลของการมีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ยิ่งมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยระบุว่า “ประเทศไทย ประสบปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำของรายได้ การกระจายรายได้ และระดับความเจริญที่แตกต่างกันระหว่างสังคมเมืองกับชนบท ในขณะที่องค์กรชุมชนซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาชุมชนและสังคมยังประสบปัญหา

ขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการ ทำให้ยังไม่สามารถเป็นที่พึ่งของชุมชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงให้จัดตั้งองค์กรขึ้นมาสนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน ทั้งในเมืองและชนบท และเพื่อให้มีการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เศรษฐกิจและสังคมไทยเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างทั่วถึงและยั่งยืน"

เพื่อบรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าวสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีแนวทางที่ชัดเจนในการสนับสนุนความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชน ทั้งเมืองและชนบทโดยให้้องค์กรชุมชนเจ้าของปัญหา มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งสนับสนุนเชื่อมโยงภาคประชาสังคมและภาคีพัฒนาต่างๆ ให้เข้ามาสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเข้าใจสิทธิของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นสิทธิที่ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ

การเกิดขึ้นของ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีความตื่นตัวในการจัดการตนเองมากขึ้น โดยใช้แนวคิดเรื่องจัดการทำแผนแม่บทชุมชนเชื่อมโยงข้อมูลและปัญหาทั้งระบบไปสู่การวางแผนจนนำไปสู่การทำงานในลักษณะ "การฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น" ซึ่งต้องมีชาวบ้านและทุกภาคีในท้องถิ่นมาทำงานร่วมกัน โดยถือเอาประโยชน์ของคนในท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง

โดยมีพื้นที่นำร่องที่เป็นความร่วมมือของทุกภาคีในการจัดทำแผนพัฒนาร่วมกัน และยังเป็นแนวคิดที่นำไปสู่การผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เพื่อให้ชุมชนและภาคีพัฒนาต่าง ๆ ใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางในการทำงานร่วมกัน ซึ่งปัจจุบันได้มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลแล้วกว่า 4,600 ตำบล

อย่างไรก็ดี ตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา ได้มีนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนความเข้มแข็งองค์กรชุมชนและนโยบายที่ต่อยอดมาจากประสบการณ์งานพัฒนาของชุมชน เช่น การแก้ปัญหาความไม่มั่นคงในการที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของคนจนทั้งในเมืองและชนบท ซึ่งมีการดำเนินงานมากกว่า 2,000 โครงการ การดำเนินงานค้ำองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งมีการจัดตั้งกองทุนแล้วประมาณ 5,800 ตำบล โดยมีชุดความรู้และประสบการณ์งานพัฒนาที่นำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน มีการทำงานร่วมกับภาคีพัฒนาทั้งในระดับพื้นที่และงานเชิงประเด็น มีการยกระดับงานพัฒนาไปสู่ "ชุมชนจัดการตนเอง โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง มีสภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงองค์กรชุมชนและภาคีพัฒนาต่างๆ มาทำงานร่วมกัน"

สำหรับกระบวนการก้าวไปสู่ "ชุมชนเข้มแข็งจัดการตนเองได้" นั้น เริ่มจากการเตรียมคน (แกนนำชุมชน) การประสานภาคีพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่ให้มาทำงาน บนฐานข้อมูลชุดเดียวกันเพื่อนำข้อมูลปัญหาความต้องการของประชาชนไปสู่การวางแผนพัฒนาหรือจัดทำนโยบายสาธารณะของชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน ซึ่งแนวทางหรือกระบวนการเช่นนี้ เป็นการเปลี่ยนเชิงโครงสร้างและนโยบายการวางแผนพัฒนาจากเดิมที่กำหนดมาจากส่วนกลางหรือจากหน่วยงานของรัฐ มาเป็นการกำหนดแผนพัฒนาโดยคนในท้องถิ่น

อย่างไรก็ดี ในด้านการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและทุนชุมชน เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน อันเป็นเป้าหมายหลักประการหนึ่งของการจัดตั้ง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ก็ได้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (แม้ว่าตลอด 15 ปีที่ผ่านมา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จะให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน จนดูเหมือนว่าให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงกับการสร้างเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนน้อยไปก็ตาม) จนเกิดพื้นที่รูปธรรมในการสร้างความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจและทุนฐานราก จำนวน 61 พื้นที่ และมีพื้นที่ขยายประมาณ 250 พื้นที่

ประกอบกับในยุคปัจจุบันประเทศประสบกับสภาวะเศรษฐกิจอันยากลำบาก ส่งผลให้เศรษฐกิจฐานรากได้รับผลกระทบไปด้วย ดังนั้นในห้วงเวลาที่พอช.ดำเนินงานมาครบ 15 ปี ในวันที่ 26 ตุลาคม 2558 ที่จะถึงนี้ จึงหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากอย่างจริงจัง

ทุกภาคีเครือข่ายทั้งแกนนำชุมชน นักพัฒนา นักวิชาการ ฯลฯ ที่ทำงานร่วมกับ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เห็นตรงกันว่า การสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก ไม่ใช่การทำตามกระแส แต่เป็นการต่อยอดมาจากการสร้างชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งจัดการตนเอง ซึ่งจะต้องจัดการตนเองได้ทุกระบบของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งเป็นเรื่องปาก เรื่องท้อง อันเป็นเรื่องใกล้ตัวของชุมชน ดังนั้นในยุคที่ชุมชนประสบความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำเรื่องความเข้มแข็งไปสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคง โดยบูรณาการทุนทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นเข้าด้วยกัน

ดังนั้นการก้าวสู่ปีที่ 16 ของ พอช. จึงชูธง "ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก" เป็นแนวทางสำคัญ โดยจะจัดงานนี้ขึ้นมาในระหว่างวันที่ 25 - 26 ตุลาคม 2558 นี้ ด้วยหวังว่า การก้าวไปข้างหน้า จะเป็นย่างก้าวแห่งความหวังของชุมชน ในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนฐานราก

สภาองค์กรชุมชน เปิดเวทีกลาง สร้างนโยบายสาธารณะ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ยุค อาจารย์มีชัย ฤชุพันธ์ เป็นประธาน ได้ผ่านกฎหมายที่สำคัญออกมามากมายฉบับ ซึ่งฉบับหนึ่งที่ผมมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอยู่มากพอสมควรและเป็นกฎหมายที่มีผลทางการปฏิบัติอย่างจริงจัง เป็นฉบับเดียวในประเทศไทยที่ร่างโดยชาวบ้าน นั่นก็คือ พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

กฎหมายฉบับนี้เกิดขึ้นมาจากการตกผลึกทางความคิดของขบวนการองค์กรชุมชนที่ผ่านประสบการณ์งานพัฒนาทุกรูปแบบ มาไม่น้อยกว่า 40 ปี ซึ่งสะท้อนออกมาเป็นเจตนารมณ์ของการก่อเกิดนั่นคือ

"ชุมชนเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมแตกต่างกันหลากหลายตามภูมิเวศ การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนถูกทำลายจนเสื่อมโทรม เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ การสร้างระบอบประชาธิปไตยและระบบ ธรรมนูญตำบลและให้ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่น จึงเห็นสมควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ"

เจตนารมณ์นี้มีความชัดเจนอย่างยิ่งว่าได้ให้ความสำคัญกับการทำให้ชุมชนเข้มแข็งเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประเทศโดยใช้สภาองค์กรชุมชน พร้อมกำหนดภารกิจของสภาองค์กรชุมชนไว้อย่างชัดเจน

การจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เป็นงานที่สำคัญยิ่ง เพราะสภาองค์กรชุมชนตำบล จะต้องประกอบด้วย 3 ประการ ข้างต้น คือมีรูปแบบ (ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 5) สมาชิกสภาองค์กรชุมชนจะต้องมีอุดมการณ์และต้องทำภารกิจตามมาตรา 21 ให้ได้ ดังนั้นการจกแจ้งจัดตั้งจึงไม่เพียงทำให้เกิดสภาองค์กรชุมชนตำบลเท่านั้นแต่ที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือ"การจัดตั้งทางความคิด"ให้กับสมาชิกเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้ชุมชนฐานรากจัดการตนเองและเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการวางแผนพัฒนาด้วยตัวชุมชนเองเป็นการเปลี่ยนโครงสร้างการพัฒนาจากเดิมที่มักจะถูกกำหนดมาจากข้างบนสู่ล่างเป็นจากล่างขึ้นบน

ปัจจุบันมีการจกแจ้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลแล้วกว่าห้าพันตำบล คาดว่าจะจัดตั้งครบทุกตำบลในอีกสามปีข้างหน้า แต่ส่วนใหญ่ก็ทำได้เพียงรูปแบบที่กฎหมายกำหนดแต่การจัดตั้งทางความคิด ซึ่งเป็นตัวชี้ขาดที่จะนำสังคมไปสู่การเปลี่ยนแปลงยังทำได้น้อยมาก เพราะการเปลี่ยนความคิดเป็นงานที่ยาก ต้องอาศัยการทุ่มเทสรรพกำลังและงบประมาณลงไปหนุนเสริมอย่างสมดุลเพียงพอ

ในด้านงบประมาณรัฐบาลได้สนับสนุนให้ทุกปี แต่ไม่มากนักเฉลี่ยต่อหนึ่งตำบลได้งบประมาณประจำปี พอๆ กับเงินที่คนรวยคนเดียวจ่ายเงินกินข้าวหนึ่งมื้อเท่านั้น (5-6 พันบาท/ปี) ซึ่งเงินจำนวนนี้ เมื่อเทียบกับภารกิจที่สภาองค์กรชุมชนตำบลจะต้องทำตามมาตรา 21 แล้ว ไม่สมดุลอย่างยิ่ง

มาตรา 21 กำหนดภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบลไว้ 12 ประการ ซึ่งแยกเป็น 2 เรื่องหลักๆ คือ เรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวสภาและองค์กรสมาชิกให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้สภาเป็นพื้นที่กลางในการเชื่อมโยงชุมชนและภาคีพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่มาวางแผนพัฒนาและทำงานร่วมกันได้ และอีกเรื่องหนึ่งก็คือ การนำปัญหาของประชาชนไปสู่การวางแผนหรือการจัดทำข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา ทั้งนี้ยังไม่นับรวม นำปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่าสองตำบลหรือปัญหาที่ระดับตำบลแก้ไม่ได้ประมวลเป็นข้อเสนอในระดับจังหวัดและระดับประเทศตามลำดับ

ภารกิจเช่นนี้ปัจจัยที่สำคัญกว่าเงินก็คือ "การพัฒนาคน" หรือยกระดับสมาชิกสภาองค์กรชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของการพัฒนา สร้างนโยบายสาธารณะได้ ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่และเป็นหัวใจของสภาองค์กรชุมชน เพราะองค์กรชุมชนที่จัดแจ้งกับสภาองค์กรชุมชน ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดมาจากกลุ่มองค์กรชุมชนที่ถนัดด้านงานกิจกรรมโครงการที่รัฐสนับสนุนงบประมาณมาให้หรือพุงกางๆ ก็คือเป็นกลุ่มที่เกิดจากการจัดตั้งของภาครัฐนั่นเอง จึงไม่มีความคิดเชิงการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ถ้าจะทำให้บรรจุนโยบายของกฎหมาย จะต้องจัดตั้งทางความคิดให้สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างให้ได้ ซึ่งที่ผ่านมาทำเรื่องนี้กันน้อยมาก

ประการสุดท้ายก็คือการสร้างกลยุทธ์ ที่เหมาะสมเพื่อหนุนเสริมให้สภาองค์กรชุมชน มีความเข้มแข็ง โดยต้องมองสภาองค์กรชุมชนตำบลทั้งหมด ตามความเป็นจริง อย่างน้อย 3 ระดับเพื่อใช้เครื่องมือหนุนเสริมให้สอดคล้องกับแต่ละระดับ เช่น ระดับที่ยังอ่อนอยู่ (ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 60) ก็ควรทำการพัฒนาแกนนำควบคู่ไปกับการทำให้สามารถจัดทำข้อเสนอในการแก้ปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นในตำบลตามมาตรา 21 (4,5,6) ได้ เป็นการทำให้สมาชิกสภาเข้าใจเรื่องสิทธิชุมชนในการจัดการตนเองไปทีละน้อย ก่อนที่จะยกระดับไปสู่ประเภทที่สองคือการทำให้สภาองค์กรชุมชนใช้ข้อมูลและปัญหาในพื้นที่ไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาภาคประชาชนทั้งระบบได้ และประเภทสุดท้ายก็คือการสร้างพื้นที่รูปธรรม โดยยกระดับตำบลทำแผนไปสู่การใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเวทีกลางโยงภาคีพัฒนาต่างๆ มาทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน หรือยกระดับจากสภาองค์กรชุมชนเป็น "สมัชชาพลเมือง" ทำให้ได้แผนพัฒนาในลักษณะหนึ่งแผนหนึ่งพื้นที่ หรือถ้าจะร่วมกันสร้างนโยบายสาธารณะก็ทำได้เช่นกัน และนี่คือมิตินึงที่ว่า การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างการพัฒนาจากล่างสู่บนและสะท้อนถึงสิทธิชุมชนในการจัดการตนเองอย่างแท้จริง

ปัจจุบันนี้รัฐเน้นให้เกิดการจกแจ้งสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ครบทุกตำบล คือ เน้นเชิงปริมาณเป็นหลักโดยขาดความเข้าใจว่าสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดแจ้งขึ้นมา จะนิ่งอยู่กับที่ทำอะไรไม่ได้หากไม่ให้ความสำคัญกับการจัดตั้งทางความคิด

แม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะระบุเรื่องสิทธิชุมชนไว้น้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่รัฐต้องทำให้แต่ก็เชื่อว่าจะเป็นทางตันเสียทีเดียว เพราะยังระบุไว้ว่า "สิทธิชุมชนให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ" แม้ว่าปัจจุบันจะยังไม่มีกรร่างกฎหมายลูก แต่ถ้าเปิด พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มาตรา 21 จะพบว่าได้ตัดออกรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 หมวดที่ว่าด้วยสิทธิชุมชนไว้หลายประการทั้งสิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น สิทธิในการจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนสิทธิในการรวมกลุ่มจัดการตนเองของชุมชน ฯลฯ ซึ่งนี่คือสิทธิคามที่กฎหมายบัญญัตินั่นเอง

ดังนั้น พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 จึงมีความก้าวหน้าอย่างยิ่ง สิทธิของชุมชนไม่ได้สะดุดหยุดลงตามรัฐธรรมนูญใหม่ แม้อย่างน้อยก็หวังว่าสภาองค์กรชุมชนจะเดินหน้าอย่างมีพลัง โดยความร่วมมือของทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. ในฐานะหน่วยงานสนับสนุน เพื่อทำให้สภาองค์กรชุมชนเป็นองค์กรฐานรากที่มีพลังในการการเปลี่ยนแปลงประเทศ โดยทุกภาคส่วนเข้ามาใช้เป็นเวทีกลาง สร้างแผนพัฒนาภาคประชาชนและสร้างนโยบายสาธารณะร่วมกัน

หนองแค้น

รูปธรรมพื้นที่จัดการตนเองแห่งทุ่งกุลาร้องไห้

ย้อนอดีตไปประมาณ 200 ปีก่อน ดินแดนว่างเปล่าแห่งทุ่งกุลาร้องไห้ได้มีชาวบ้านอพยพมาจากเมืองศรีภูมิ (สุวรรณภูมิ) เมืองห้วยช้าง (จตุพัตตพิมาน) และวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตั้กรากสร้างหมู่บ้านจนกลายเป็นตำบลหนองแค้น อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด ในปัจจุบัน (แยกมาจากอำเภอเกษตรวิสัย)

ตำบลหนองแค้นเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากตั้งอยู่ชายขอบทุ่งกุลาร้องไห้ แต่ปัจจุบันประสบปัญหาที่ดินเสื่อมสภาพจากการใช้สารเคมี เกษตรกรบางรายที่ดินต้องหลุ่คมือ เนื่องจากเอาที่ดินไปจำนองเพื่อนำเงินมาประกอบอาชีพ อีกทั้งอาชีพเสริมหลังฤดูการทำนาที่ไม่แน่นอน เกิดปัญหาหนี้สินต้องเข้ามาทำงานในเมืองเป็นจำนวนมาก

จากการพูดคุยของแกนนำชุมชนได้บทเรียนที่น่าสนใจว่า "วิถีการดำรงชีวิตของชาวตำบลหนองแค้นในอดีต เป็นวิถีชุมชนอีสานแบบดั้งเดิม ต่อมาการพัฒนาประเทศ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนหมู่บ้านเข้าสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมกระแสหลัก ระบบการผลิตของชุมชนแบบ "หาอยู่หากิน" คือ การเก็บหามาผลิตจากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ การ "เฮ้คอยู่เฮ้คกิน" หายไป การทำมาหากินเปลี่ยนไปในเชิงเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว เนื่องจากการตีมูลค่าปัจจัยพื้นฐาน

เป็นควีน วิถีการผลิตในภาคเกษตรกรรมพึ่งตนเองถูกเปลี่ยนแปลงเป็นระบบเกษตรเพื่อการค้า ชุมชนท้องถิ่นเกิดการพึ่งพิงการผลิตจากภายนอกมากกว่าการพึ่งตนเอง ซึ่งนำมาสู่ปัญหาของตำบลที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นฐานทรัพยากรสำคัญทางเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง เหล่านี้ล้วนส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอขาดความสามัคคี วัฒนธรรมที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลกันน้อยลงเรื่อยๆ ผู้คนต่างค้นหาสิ่งทดแทนโดยไม่รู้ตัว การอพยพทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดไปหางาน เพื่อหาเงินมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ใช้จ่ายในภาระหนี้สิน ประกอบกับความเจริญทางด้านวัตถุ การสื่อสารต่างๆ ได้ดำเนินไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง"

จากบทเรียนดังกล่าวชาวบ้านจึงได้รวมตัวกันแก้ปัญหาหารือร่วมกันกว่า 20 ปี เช่น การร่วมกันตั้งสมาคมเกษตรกรอินทรีย์ ทุ่งกุลาร้องไห้บ้านสำราญ (หมู่ที่ 5) โดยมีสมาชิกเริ่มแรกหกสิบกว่าคน หันหลังให้กับการเพาะปลูกแบบที่ใช้สารเคมี แต่นำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาทำเกษตรแบบอินทรีย์ จนทำให้ชีวิตดีขึ้น ซึ่งจากจุดเล็กๆ นี้ก็ขยายการพัฒนาไปสู่พื้นที่อื่นๆ และกิจกรรมอื่นๆ อย่างหลากหลาย ต่อเนื่อง เช่น การตั้งกลุ่มเพาะเห็ดบ้านคูโบ การตั้งกลุ่มเลี้ยงสัตว์อินทรีย์ ค่อยๆ อดไปสู่อุตสาหกรรมในตำบลเทศบาลปทุมรัตน์ ให้เกษตรกรนำผลผลิตอินทรีย์มาจำหน่าย ตลอดจนขยายไปสู่การจัดการระบบสวัสดิการชุมชนหลากหลายรูปแบบ

จากการทำงานพัฒนาของตำบลหนองแคนทำให้คนในตำบลที่พยายามรวมกลุ่มกันตามความถนัดและความต้องการของคนในชุมชน สามารถสร้างระบบต่างๆ ให้เกิดขึ้นในตำบลได้แก่

- 1) การจัดการระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยการพัฒนาศักยภาพกลุ่มองค์กรในระดับชุมชน ยกย่องสินค้ากลุ่มอาชีพ จัดการระบบการเรียนรู้ในตำบล เชื่อมโยงเครือข่ายจากภายนอก มีการจัดการปัญหาสุขภาพโดยการลดการใช้ปุ๋ยเคมี มีการปรับปรุงดิน เกษตรกรสามารถลดต้นทุนทำการผลิตที่ปลอดภัยได้ลดภาระหนี้สินด้วยระบบการออมของตลาดสีเขียวรวมทั้งการร่วมทุนเพื่อการขยายพันธุ์ทั้งพืชและสัตว์
- 2) การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จากกลุ่มอนุรักษ์พื้นฟูป่าคอนหนองโจน มีแนวคิดที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าในชุมชนใกล้เคียง โดยทำป่าคอนหนองโจนเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษากระบวนการจัดการป่าอย่างเป็นระบบ จึงเกิดกระบวนการหลักๆ ดังนี้ เช่น การอนุรักษ์ป่า การลาดตระเวนเฝ้าระวัง การปลูกป่าเพิ่มเติม มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติในป่า ผลจากการอนุรักษ์ป่าชุมชนทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ มีพันธุ์พืชและสัตว์เพิ่มขึ้นในป่า
- 3) การจัดการระบบเศรษฐกิจชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มและชุมชน มีการสร้างระเบียบ สร้างระบบการออมของกลุ่ม และผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวฮาง กลุ่มพัฒนาบาทาศรีตำบลหนองแคน องค์กรกลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มผลิตหมอนพักทอง (หมอนสุนทรใจ) และโฮมสเตย์ เป็นต้น

4) การจัดการระบบสวัสดิการชุมชน เป็นการดูแลคนในตำบลให้ได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐาน เรื่องการเกิด แก่ เจ็บ ตาย หรือเพื่อช่วยเหลือกันยามเค็คร้อน เช่น กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลหนองแคน กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองแคน

5) กองทุนหมู่บ้าน เป็นกองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายรัฐให้มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กองทุนเงินล้าน) รูปแบบการเกิดกองทุนโดยการเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน และรับสมัครสมาชิก และได้รับสนับสนุนเงิน 1,000,000 บาท เพื่อกำเนินการในการสร้างโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนของสมาชิก ในรูปแบบการถือหุ้น การฝากเงินรายเดือน และการกู้เงินเพื่อการลงทุน

6) การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นหนังตะลุง (หนังประโมทัย) เป็นกลุ่มแสดงหนังตะลุงที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน และหน่วยงานต่างๆ ได้ฝึกฝนประสบการณ์ในการนำมาปรับปรุงการแสดงของคณะให้ดียิ่งขึ้น การสร้างการเรียนรู้แก่เด็ก และเยาวชนในพื้นที่ที่สนใจ รวมทั้งทำให้แก่นนำและสมาชิกมีรายได้จากการแสดงหนังตะลุง เกิดสภาพวัฒนธรรมตำบล การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการอนุรักษ์การแสดงหนังตะลุง

7) การพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน มีการตรวจรักษาโรคขั้นปฐมภูมิ ก่อนส่งต่อไปยังโรงพยาบาล มีการอบรมความรู้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำตำบล (อสม.) เพื่อการปฏิบัติงานตามภารกิจ เช่น การตรวจคัดกรองโรคเบาหวาน ความดันโลหิต การคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในหญิงวัยเจริญพันธุ์ การส่งเสริมการออกกำลังกาย สามารถพัฒนาแหล่งการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

ในปี พ.ศ.2554 กลุ่มองค์กรชุมชนที่หลากหลายดังกล่าวจำนวน 44 กลุ่มได้รวมกันจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองแคนตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เพื่อใช้เป็นเวทีกลางให้องค์กรชุมชน และภาคีพัฒนาต่างๆ มาวางแผนพัฒนาพาชาชาวหนองแคนไปสู่ความอยู่ดีมีสุขร่วมกัน

จากความพยายามในการขับเคลื่อนงานตลอดกว่า 20 ปี มีผ่านมา ด้วยความหลังให้กับการเกษตรแบบทำลาย ไปหาภูมิปัญญาของตนเอง ค่อยๆ ขยับไปที่ละก้าว วันนี้ชาวหนองแคนได้ร่วมกันทำงานนี้มีชาวบ้านเป็นแกนหลักทุก ทั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ สังคม และการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองภาคพลเมือง โดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการร่วมที่ร่วมน้องร่วมภาคี จนวันนี้ชาวหนองแคนมีแผนพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาที่ตรงกับความต้องการของชุมชน จนเป็นพื้นที่รูปธรรมให้กับอีกหลายพื้นที่ในทุ่งกุลาร้องไห้ได้ศึกษาเรียนรู้

หมายเหตุ : ข้อมูลจากหนังสือรูปธรรมเศรษฐกิจฐานราก โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)

จากการที่กรุงเทพมหานครประสบปัญหาน้ำท่วมใหญ่ในปี 2554 ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณคลองต่างๆ ก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นต้นเหตุที่ทำให้น้ำท่วม เพราะสร้างบ้านรุกล้ำแนวคลอง ไม่สามารถระบายน้ำได้ รัฐบาลจึงมีนโยบายในการย้ายคนออกจากแนวคลองเพื่อสร้างเขื่อนคอนกรีตป้องกันน้ำท่วม โดยมอบหมายให้กรุงเทพมหานครรับผิดชอบเรื่องการสร้างเขื่อนคอนกรีต และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) รับผิดชอบเรื่องที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน

ดอยบ้านสร้างคลอง ใช้พลังงานสะอาดหนุนเศรษฐกิจชุมชน

โดยการสร้างเขื่อนคอนกรีตได้เริ่มมีการตอกเสาเข็มแล้วบริเวณคลองลาดพร้าวเมื่อต้นเดือน ก.พ. 59 ที่ผ่านมา ส่วนการพัฒนาที่อยู่อาศัยของชาวบ้านนั้น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จะดำเนินการตามแนวทางบ้านมั่นคงเพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาลระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2559-2561) มีเป้าหมาย 74 ชุมชน รวม 11,004 ครัวเรือน มีผู้รับผลประโยชน์ 64,869 คน ใช้งบประมาณรวม 4,061 ล้านบาทเศษ แยกเป็น 1. งบประมาณสนับสนุนสาธารณูปโภคและที่อยู่อาศัย 880 ล้านบาท 2. ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบและเสียโอกาส 880 ล้านบาท 3. สนับสนุนสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย 2,200 ล้านบาท และ 4. สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลเพื่อพัฒนาองค์กรชาวบ้านและติดตามประเมินผล 100 ล้านบาท

ในปี 2259 นี้ จะเริ่มดำเนินการในคลองลาดพร้าว คลองบางซื่อ และคลองเปรมประชากรก่อน จำนวน 26 ชุมชน รวม 3,810 ครัวเรือน ใช้งบ 1,401 ล้านบาทเศษ พื้นที่ที่จะดำเนินการอยู่ในเขตสายไหม เขตดอนเมือง เขตจตุจักร เขตหลักสี่ และเขตห้วยขวาง ส่วนเรื่องที่ดินในการสร้างบ้านนั้น กรมธนารักษ์ในฐานะเจ้าของที่ดินก็ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงเพื่อให้ชุมชนต่างๆ ได้เช่าที่ดินระยะยาว 30 ปี ในอัตราผ่อนปรนแล้ว

อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้านี้คือในช่วงกลางปี 2558 มีบางชุมชนได้เริ่มรื้อย้ายบ้านเรือนออกจากแนวคลองและเริ่มสร้างบ้านใหม่แล้ว เช่น ชุมชนบางบัวร่วมใจพัฒนาหรือ"ชุมชนเชิงสะพานไม้ 2" ริมคลองบางบัว (คลองลาดพร้าว) ชุมชนแจ้งวัฒนะซอย 5 และชุมชนคนรักถิ่น ริมคลองเปรมประชากร เขตหลักสี่

ย้อนไปสิบกว่าปีก่อนหน้าที่รัฐบาลจะมีโครงการก่อสร้างเขื่อนคอนกรีตระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม นั้น ชาวชุมชนริมคลองบางบัวหลายชุมชนประสบกับปัญหาเรื่องน้ำเน่าเสีย ขยะ และสิ่งปฏิกูลต่างๆ ที่ลอยฟ่องอยู่ในลำคลอง จึงได้รวมกันเป็นเครือข่ายใช้ชื่อว่า "เครือข่ายพัฒนาสิ่งแวดล้อมคลองบางบัว" มีสมาชิกเริ่มต้นประมาณ 6 ชุมชน เช่น ร้อยกรอง บางบัว (หลังกองการภาพ) สามัคคีร่วมใจ ร่วมใจพัฒนาเหนือ ร่วมใจพัฒนาใต้ ฯลฯ มีกิจกรรมร่วมกัน เช่น เก็บขยะในคลอง ทำถังดักไขมันในครัวเรือน ทำน้ำหมักจุลินทรีย์ ลูกบอลจุลินทรีย์เพื่อบำบัดสภาพน้ำในคลอง ทอดผ้าป่าขยะเพื่อนำเงินมาซื้อเรือเก็บขยะหรือใช้เป็นเรือดับเพลิง ฯลฯ

จากกิจกรรมเรื่องสิ่งแวดล้อม ต่อมาเครือข่ายได้ขยายไปทำเรื่องที่อยู่อาศัยเนื่องจากในช่วงเวลานั้น กรุงเทพมหานคร มีโครงการจะสร้างถนนเลียบบคลองบางบัวเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ ชาวชุมชนจึงเกิดความไม่มั่นคงเรื่องที่อยู่อาศัย ประกอบกับ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีโครงการ "บ้านมั่นคง" ชาวชุมชนริมคลองบางบัวหลายชุมชนจึงเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลโครงการ มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนในการสร้างบ้าน ต่อมาในช่วงปี 2547-2549 ชุมชนที่มีความพร้อมจึงเริ่มทยอยสร้างบ้าน เช่น ชุมชนสามัคคีร่วมใจ ชุมชนบางบัว (หลังกองการภาพ) ชุมชนสะพานไม้ 1 ฯลฯ

"ป้าคู่ย์ พลอยขาว" คณะกรรมการชุมชนบางบัว เขตบางเขน เล่าว่าการจัดทำโครงการบ้านมั่นคงคอนแรกมีปัญหาและอุปสรรคมาก เพราะเป็นโครงการที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ คนที่คัดค้านก็มีมาก บ้างก็ไม่อยากรื้อบ้าน บางคนก็บอกว่าไม่อยากจะเป็นหนี้ ไม่รู้ว่าเข้าร่วมดีหรือไม่ดี แต่กลัวว่าหากไม่เข้าร่วมแล้ว กทม. เกิดไล่ที่ขึ้นมา ครอบครัวจะไม่มีบ้านอยู่จึงเข้าร่วมโครงการ

"ตอนแรกก็ขังขักอยู่ ออมแค่เดือนละ 200 บาท เพราะยังไม่เชื่อมั่นในโครงการและยังไม่เชื่อว่าชาวบ้านจะทำได้ แต่พอเห็นว่าบ้านมั่นคงหลังแรกสร้างเสร็จแล้วและดูสวยดี ป้าจึงเชื่อ แล้วออมเพิ่มเป็นเดือนละ 500 บาท กะว่าจะสร้างบ้านใหม่ได้ไวๆ เพราะบ้านหลังเก่ามันจวนจะพังแล้ว ป้าออมได้ 2 ปีจึงได้สร้างบ้าน พอบ้านเสร็จก็รู้สึกภูมิใจว่าได้สร้างมรดกเอาไว้ให้ลูกหลาน เพราะมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง มีทะเบียนบ้าน มีน้ำประปา มีไฟฟ้าใช้ ไม่แพงเหมือนเมื่อก่อนที่ต้องพึ่งคนอื่นใช้ ถนนก็มีเข้า-ออก เมื่อก่อนต้องมุกคร้วสังกะสีออกมาเพราะหน่วยงานรัฐไม่อยากให้พวกเราอยู่ตรงนี้จึงเอารั้วมาปิดล้อมชุมชน"

ปัจจุบันชุมชนบางบัวถือว่าเป็นต้นแบบของการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง เพราะชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน เริ่มต้นตั้งแต่การสำรวจข้อมูลชุมชน มีข้อตกลงร่วมกันเรื่องรื้อย้ายบ้านเรือนออกจากลำคลอง มีการออกแบบและจัดผังชุมชนใหม่เพื่อให้ทุกครัวเรือนสามารถอยู่ร่วมกันได้ทั้งหมด รวม 229 หลัง มีการแบ่งคณะทำงานรับผิดชอบในด้านต่างๆ เช่น จัดซื้อวัสดุก่อสร้าง ฝ่ายช่าง ฝ่ายตรวจสอบ ฯลฯ เมื่อสร้างบ้านและชุมชนเสร็จแล้วจึงทำให้ชุมชนดูสวยงามเป็นระเบียบ มีต้นไม้ริมคลองคูน้ำ มีทางเดินคอนกรีตเลียบบคลอง มีลานพักผ่อนและออกกำลังกาย ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มกองทุนต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ สวัสดิการ ฅนาปนกิจ ฯลฯ เอาไว้ดูแลช่วยเหลือกัน

สำหรับความคืบหน้าในการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองนั้น ในเดือนมีนาคมนี้จะมีชุมชนเริ่มรื้อย้ายบ้านเรือน และหลังจากนั้นจะทยอยก่อสร้างบ้านใหม่ภายในเดือนเมษายน 2559 รวม 10 ชุมชน ประกอบด้วย 1. บางบัวรวมใจพัฒนา (เชิงสะพานไม้ 2) เขตหลักสี่ รวม 206 หลัง 2. คนรักถิ่น เขตหลักสี่ รวม 140 หลัง 3. แจ่งวัฒนะซอย 5 เขตหลักสี่ รวม 93 หลัง 4. ศาลเจ้าพ่อสมบุญ เขตสายไหม รวม 65 หลัง 5. หลังกรมวิทย์ เขตจตุจักร รวม 120 หลัง 6. วังหิน เขตจตุจักร รวม 82 หลัง 7. เพิ่มสินร่วมใจ เขตสายไหม รวม 77 หลัง 8. ริมคลองพัฒนา เขตสายไหม รวม 94 หลัง 9. ร่วมมิตรแรงศรัทธา เขตดอนเมือง รวม 368 หลัง และ 10. คลองบางเขน เขนบางเขน รวม 50 หลัง รวมทั้งหมด 1,295 หลัง ซึ่งเกือบทั้งหมดจะรื้อย้ายและปลูกสร้างอยู่ในเขตสายไหมไม่ไกลจากชุมชนเดิมเนื้อที่ประมาณ 4 ไร่เศษ ราคา 17 ล้านบาท เพื่อเตรียมสร้างบ้านใหม่แล้วรวมทั้งชุมชนคลองบางเขนที่อาจจะย้ายไปสร้างบ้านใหม่ที่มินบุรีซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการจัดหาที่ดิน

หากเป็นไปตามแผนงาน ทั้ง 10 ชุมชนจะเริ่มสร้างบ้านใหม่ภายในเดือนเมษายนนี้ โดยการก่อสร้างเฟสแรกจะแล้วเสร็จภายใน 6 เดือน ภายในเดือนกันยายนปีนี้ หลังจากนั้นจะทยอยสร้างในเฟสต่อไป รวมทั้งชุมชนอื่นๆ ก็จะเริ่มสร้างบ้านใหม่ไปพร้อมๆ กันด้วย ซึ่งหากไม่มีอุปสรรคใดๆ การก่อสร้างบ้านมั่นคงชุมชนริมคลองทั้งหมดจะแล้วเสร็จภายใน 2561 นี้

นอกจากการสร้างบ้านมั่นคงและจัดระบบชุมชนร่วมกันแล้ว ยังมีการผลิตไฟฟ้าจากพลังแสงอาทิตย์โดยการติดตั้งโซลาร์เซลล์เป็นการส่งเสริมพลังงานทางเลือก โดยขณะนี้ได้เริ่มทำที่ชุมชนบางบัวเชิงสะพานไม้ 1 และที่โครงการบ้านมั่นคงใน จังหวัดสมุทรปราการ อีกจำนวนหนึ่ง โดยการสนับสนุนเงินสินเชื่อคอกเบี้ยต่ำจาก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งได้ขายไฟฟ้าเหลือใช้ให้กับการไฟฟ้าตั้งแต่เดือน ก.พ. 59 ที่ผ่านมา แต่ยังไม่ค่อยมีผู้เข้าร่วมโครงการมากนัก เนื่องจากต้องลงทุนสูงและยังทำเป็นรายบุคคล เนื่องจากตอนจดสหกรณ์ระบุวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยเท่านั้น จึงไม่อาจทำเรื่องการผลิตไฟฟ้าจากโซลาร์เซลล์ในนามสหกรณ์ได้ ซึ่งหากมีการจกวัตถุประสงค์เพิ่ม เพื่อให้สหกรณ์ดำเนินการเรื่องนี้ได้ เชื่อว่าการผลิตกระแสไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์จะมีความเป็นไปได้มากขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชุมชนริมคลองที่ต้องสร้างบ้านใหม่จำนวนหลายพันหลัง หากทำได้จะทำให้ชาวบ้านมีรายได้มาจุนเจือค่าผ่อนบ้าน ซึ่งไม่เพียงเป็นการสร้างพลังงานสะอาดเท่านั้นแต่ยังเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานล่างให้มั่นคงอีกด้วย

บันทึกหน้าใหม่ของคนไร้บ้าน

“คนจรจัด”, “คนเร่ร่อน”, “คนข้างถนน”, “คนไม่มีบ้าน” ฯลฯ ไม่ว่าสังคมจะเรียกขานคนเหล่านี้ว่าอย่างไร แต่พวกเขาถือว่าเป็นกลุ่มคนที่ลำบากยากไร้ที่สุดในสังคมเมือง และยินดีที่จะเรียกตัวเองว่าเป็น “คนจนจัด” มากกว่า เพราะแม้แต่คนที่อยู่ในสลัม คนที่อาศัยอยู่ใต้สะพาน หรือตามริมคลอง ก็ยังมีบ้าน หรือมีเพียงพิงเอาไว้เป็นที่หลบนอนกันแดดคุ้มฝน ไม่ต้องร่อนเร่พเนจรไปไหน.....

● วิถี "คนจนจัด"

กรุงเทพฯ เป็นแม่เหล็กยักษ์ที่ดึงดูดความหวังของผู้คนจากทั่วสารทิศให้มารวมกันอยู่ที่นี่ เช่นเดียวกับ "ออก มูลทา" ที่เห็นความยากจนจากสะบุรีเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ ตั้งแต่อายุได้เพียง 14 ปี พร้อมกับวุฒิการศึกษาชั้น ป.2 แม้จะว่าย่อมไม่มีบริษัทห้างร้านแห่งใดจะมองเห็นคุณสมบัติของเขา ออกจึงต้องตระเวนรับจ้างทำงานไปทั่ว ไม่เกี่ยงประเภท ขอให้มิข้าวกิน มีที่พัก และมีเงินติดกระเป๋าบ้าง จนถึงวัยหนุ่มออกจึงได้เข้าไปทำงานประจำที่โรงงานผลิตน้ำปลาแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร อยู่มานานปี เงินเดือนก็ไม่ขึ้น ได้แค่ค่าแรงรายวัน วันละ 150 บาท จนถึงปี 2547 ออกจึงเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ที่ท้องสนามหลวง

"ทำงานหนัก ตีนก็เปื่อย เพราะต้องย่ำอยู่กับเกลือกกับปลาตลอดวัน ค่าแรงก็โดนกด เพราะมีแรงงานจากพม่าเข้ามา มาก นายจ้างก็ไม่จ่าย ผมจึงออกมาจากโรงงาน เข้ามากรุงเทพฯ ไม่มีเงินเช่าบ้านอยู่ก็ต้องมาตั้งหลักอยู่ที่สนามหลวง ไม่รู้จะทำอะไร เห็นคนอื่นเขาเก็บของเก่าขาย พวกขวดน้ำพลาสติก กระป๋องน้ำอัดลม กระดาษ เอาไปขายที่ร้านรับซื้อของเก่า ผมก็เอากับเขาบ้าง" ออกเล่าย้อนอดีต

ออกก็เหมือนกับคนจรคนอื่น ๆ ที่มักจะยึดท้องสนามหลวงเป็นที่พำนัก ด้วยชวงจู้ยอันเหมาะสม คือในยามกลางวันก็ยังมีส่วนร่วมขามาให้พอได้อาศัย มีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้ใช้ห้องน้ำห้องท่าหรือเข้าไปดื่มน้ำเปล่าได้ มีแม่น้ำเจ้าพระยาเอาไว้ใช้อาบน้ำและซักเสื้อผ้า กลางคืนก็กลับไปอยู่ที่ท้องสนามหลวง ฝุ่นน้ำปลาหรือเสื้อลงปาก็กลายเป็นเตียงหญ้าขนาดใหญ่ แต่หากคืนใดฝนตก เหล่าคนไร้บ้านก็ต้องหอบสัมภาระคู่ชีพไปอาศัยชายคาตึกย่านใกล้เคียงเป็นที่พักพิงชั่วคราว

ราวตีสี่-ตีห้า ออกจะตื่นขึ้นมาเก็บสัมภาระ แล้วเดินมุ่งหน้าไปที่สภาสังคมสงเคราะห์ที่ตั้งอยู่ที่ถนนราชมิว ที่นี้จะมีอาหารและขนมหวานให้ทุกคนได้กินฟรีวันละ 1 มื้อในช่วงเวลาประมาณ 11 โมงเช้า ตั้งแต่วันจันทร์-ศุกร์ ก่อนจะถึงเวลานั้น ออกก็จะเดินตระเวนเก็บ "ขยะรีไซเคิล" ตามถังขยะข้างทางไปด้วย แล้วใส่ถุงรวบรวมนำไปขาย มีรายได้ประมาณวันละ 70-80 บาท บางวันที่โชคไม่ดีก็อาจไม่มีเงินเข้ากระเป๋าเลย แต่บางวันที่ฟลุคก็กวักกันเป็นร้อยบาท แต่รายได้จำนวนนี้ไม่เพียงพอสำหรับบ้านเช่าหลังเล็กๆ ในกรุงเทพฯ สนามหลวงจึงเป็นเมืองหลวงของคนจนจกมายาวนาน

● "ศูนย์คนไร้บ้าน" ศูนย์ตั้งหลักชีวิต

คนจนกับหน่วยงานราชการดูเหมือนว่าฟ้าจะสาปลงมาให้ผิวกันเหมือนหมากกับแมว แต่คนจนนี้แหละมักจะเป็นแมวที่โดนหมาไล่บอยอยู่เรื่อย ดังเช่นคนจร คนไร้บ้าน มักจะถูกเจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์กวาดจับไปฝึกอาชีพในสถานสงเคราะห์ เพราะมองว่าพวกเขาเป็นคนเร่ร่อน ไม่มีอาชีพ เช่นเดียวกับ กทม. ที่มักจะมองว่าพวกเขาเป็น "ขยะ" ที่จะต้องกวาดออกไปจากเมือง

ในปี 2544 กรุงเทพมหานครมีนโยบายปิดทองสนามหลวงในช่วงเวลากลางคืนเพื่อป้องกันไม่ให้คนจนคนจรมาใช้เป็นที่หลับนอน สร้างผลกระทบต่อเหล่าคนไร้บ้าน มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย (มพศ.) จึงเข้ามาให้ความรู้เรื่องสิทธิในการใช้พื้นที่สาธารณะ มีการรวมกลุ่มผู้ที่เดือดร้อนจนกลายเป็นกลุ่ม "คนไร้บ้าน" ขึ้นมา นำไปสู่การเจรจาต่อรองกับ กทม.

สุชิน เอี่ยมอินทร์ หรือ "ลุงคำ" หัวหน้าขบวนการต่อสู้ของคนไร้บ้านเล่าว่า พอเจรจาแล้ว กทม. จึงผ่อนผันให้มีการตั้งเต็นท์เพื่อเป็นที่พักอาศัยชั่วคราวบริเวณริมคลองหลอด แต่ก็ไม่สะดวกนัก เพราะบางคืนพวกที่คุมกวาดหรือกะเทยที่โดนเจ้าหน้าที่ไล่จับก็จะหนีเข้ามาที่เต็นท์ ทำให้กลุ่มคนไร้บ้านถูกเหมารวมไปด้วย ต่อมากลุ่มคนไร้บ้านจึงขยับขยายไปสร้างศูนย์พักขึ้นที่ชุมชนริมทางรถไฟคลองชัน รองรับคนไร้บ้านได้ราว 30-40 คน

"พอปี 2546 มีการจัดประชุมเอเปคที่กรุงเทพฯ รัฐบาลมีนโยบายกวาดจับคนร่อนเร่ คนไร้บ้านอีก พวกเราก็รวมตัวกันคัดค้าน มีการเจรจากับทางราชการ เพื่อให้รัฐเข้ามาแก้ปัญหา ไม่ใช่มาจับกวาดค้อนไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ ก็ได้ผล ทางรัฐฟังเรามากขึ้น ต่อมาเราก็ได้คุยกับ กทม. เพื่อให้ กทม. ขอเช่าที่ดินจากการรถไฟมาให้เราเช่าเพื่อก่อสร้างเป็นศูนย์คนไร้บ้าน" ลุงคำบอกเล่าจังหวะก้าวของกลุ่ม

"ศูนย์คนไร้บ้านบางกอกน้อย" (ปัจจุบันเป็น "ศูนย์คนไร้บ้าน สุวิทย์ วัคหนู") ถือเป็นความสำเร็จขั้นต่อมาของกลุ่มคนไร้บ้านที่ผลักดันให้ กทม. เช่าที่ดินจากการ รฟท. บริเวณใกล้กับที่หยุดรถไฟจรัลสนิทวงศ์ เขตบางกอกน้อย เนื้อที่ประมาณ 200 ตารางวา ก่อสร้างเป็นอาคารคอนกรีตขนาด 2 ชั้น รองรับคนไร้บ้านได้ประมาณ 70 คน ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จำนวน 2.5 ล้านบาท ก่อสร้างแล้วเสร็จในปี 2551

ศูนย์คนไร้บ้านแห่งนี้ถือเป็นรูปธรรมที่สำคัญที่เป็นผลมาจากการรวมตัวกันเรียกร้อง เจรจาต่อรองและผลักดันกับหน่วยงานรัฐ ทำให้กลุ่มคนไร้บ้าน คนจนคนจร ที่ไร้ที่ยืน ไร้ตัวตนในสังคม ได้ตระหนักถึงพลังของตัวเอง พวกเขาได้สร้างกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน เช่น ห้ามดื่มสุรา ยาเสพติด ห้ามทะเลาะวิวาท ลักขโมย ฯลฯ ช่วยกันออกค่าน้ำ ค่าไฟเดือนละ 50 บาท

(ยกเว้นคนที่ไม่มีรายได้อื่น) อยู่กันแบบพี่แบบน้อง พอเข้ามีคก็จะแยกย้ายกันไปทำงาน ส่วนใหญ่จะเก็บหาของเก่าตามถังขยะ เพราะไม่ต้องใช้เงินลงทุน คนที่แข็งแรง หรือมีฝีมือทางช่างก็จะไปรับจ้าง เป็นกรรมกรก่อสร้าง

นอกจากนี้พวกเขายังได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งศูนย์รับซื้อขยะรีไซเคิลขึ้นมา จัดตั้งร้านค้า กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสวัสดิการวันละบาท แผลงปลูกผักอินทรีย์ โดยการระดมหุ้นมาเป็นกองทุน เช่น ร้านค้าจำหน่ายหุ้นๆ ละ 50 บาท คนหนึ่งไม่เกิน 10 หุ้น ปัจจุบันมีเงินทุนประมาณ 30,000 บาทเศษ จำหน่ายสินค้า เช่น ข้าวสาร น้ำมันพืช น้ำปลา เครื่องดื่ม (ไม่มีเหล้า-บุหรี่) ผงซักฟอก สบู่ ฯลฯ สิ้นปีก็มีเงินปันผลเฉลี่ยกันไปตามผลกำไร ส่วนคนที่ซัดสนก็ซื้อเงินเชื่อได้ก่อน ถือเป็นการช่วยเหลือกันมากกว่าจะเน้นผลกำไร

"ผมถือว่าที่นี่เป็นศูนย์ตั้งหลักชีวิต แม้ว่าเราจะล้มลุกคลุกคลานมาจากที่ไหนก็แล้วแต่ แต่ที่นี่ทำให้เรามีที่ตั้งหลัก มีที่พัก คนที่แข็งแรงไม่เจ็บป่วยก็ออกไปหางานทำ หรือเก็บของเก่าขาย มีรายได้อื่นก็มาออมเอาไว้เป็นทุนค้าขาย หรือสร้างบ้านเป็นของตัวเอง สร้างอนาคตใหม่ ไม่ต้องร่อนเร่อีกต่อไป" ลุงคำในฐานะผู้อาวุโสของกลุ่มคนไร้บ้านกล่าว

● บ้านหลังแรกของคนไร้บ้าน

ไม่เพียงแต่จะใช้เป็นศูนย์ตั้งหลักเท่านั้น แต่จากประสบการณ์ของ "คนจนรุ่นพี่" เช่น กลุ่มคนใต้สะพาน กลุ่มชุมชนริมทางรถไฟ ฯลฯ ที่ร่วมกันต่อสู้ เรียกร้อง จนรุ่นพี่เหล่านี้ได้รับสิทธิจากรัฐในการเช่าที่ดินหรือได้งบประมาณสนับสนุนการสร้างบ้านใหม่ ทำให้กลุ่มคนไร้บ้านร่วมกันปรึกษาหารือและตั้งความหวังเอาไว้ว่าพวกเขาจะต้องมีบ้านหลังแรกในชีวิตให้ได้ มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมาในปี 2553 สมาชิกที่เข้าร่วมจะต้องออมเงินอย่างน้อยคนละ 100 บาทต่อเดือน มีสมาชิกเข้าร่วมประมาณ 20 ราย

ในปี 2557 ความฝันของคนไร้บ้านก็เป็นจริงขึ้นมา พวกเขาขอเช่าที่ดินริมทางรถไฟจาก รฟท. บริเวณพุทธมณฑลสาย 2 เนื้อที่ 250 ตารางวา ระยะเวลาเช่า 30 ปี เพื่อก่อสร้างบ้านเฟสแรก เป็นบ้านรวม 2 ชั้น มี 16 ห้อง บ้านเดี่ยวขนาด 3 x 6 ตารางเมตร มี 4 หลัง โครงสร้างส่วนใหญ่เป็นเหล็กและคอนกรีต ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมูลนิธิศูนย์ศึกษาที่อยู่อาศัยแห่งเอเชีย จำนวน 6 แสนบาท สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จำนวน 1.2 ล้านบาท และเงินออมสมทบจากสมาชิกคนไร้บ้านรวม 3 หมื่นบาทเศษ

สมาชิกที่มีสิทธิ์เข้าอยู่อาศัยจะต้องออมเงินเพื่อสร้างบ้านสมาชิกออมอย่างน้อย 6 เดือน บ้านรวมสำหรับอยู่อาศัยคนเดียว ออมเดือนละ 400 บาท บ้านเดี่ยวสำหรับคนมีครอบครัวออมเดือนละ 700 บาท หลังจากนั้นจะต้องผ่อนชำระต่อเท่ากับ อัตราเงินออมทุกเดือนเป็นระยะเวลา 30 ปี (รวมค่าเช่าที่ดินรายละ 160 บาทต่อเดือน) ขณะนี้การก่อสร้างคืบหน้าไปแล้ว กว่า 50% และมีบ้านเดี่ยวบางหลังสร้างเสร็จพร้อมเข้าอยู่แล้ว

ออก มุลทา คิษย์เก่าสนามหลวง วัย 51 ปี เป็นเจ้าของบ้านเดี่ยวที่เขาเรียกว่า **"บ้านทางเลือก"** เล่าด้วยความภูมิใจว่า เมื่อก่อนต้องอาศัยสนามหลวงเป็นบ้านนานนับ 10 ปี แต่เมื่อได้รวมกันเป็นกลุ่มคนไร้บ้านจึงได้มีที่พักชั่วคราว ไม่ต้องเร่ร่อน มีรายได้จากการให้เช่าเลนกระแวนเก็บของเก่า ถ้ามีงานก่อสร้างก็ไปทำ สะสมเป็นเงินออมทรัพย์เพื่อสร้างบ้านเดือนละ 700 บาท เป็นบ้านเดี่ยว 2 ชั้น อยู่กับแฟน (เจอกันที่สนามหลวง) อาชีพเก็บของเก่าเหมือนกัน

"ถึงผมจะมีบ้านแล้ว แต่ก็ยังไม่ทอดทิ้งพี่น้องที่เคยเร่ร่อนมาด้วยกัน พวกเรายังรวมกลุ่มกันไปช่วยเหลือเอาข้าวไปแจกที่ ลานคนเมือง ให้คำแนะนำแก่คนที่ยังไร้บ้านให้มาพักที่ศูนย์ ไม่ต้องไปนอนตากแดดตากฝน เวลามีเงินก็ให้เก็บออมเอาไว้ สักวันเราก็จะมีบ้านได้ มีอนาคตใหม่ ไม่ต้องเร่ร่อนอีกต่อไป" ออกกล่าวทิ้งท้าย

วันนี้แม้ออกและสมาชิกคนไร้บ้านอีกหลายสิบคนจะไม่ต้องร่อนเร่ไปที่ไหนอีกแล้ว แต่ก็ยังมีคนจนจัดที่ยังเร่ร่อน ไร้ที่พึ่งพิง อีกมากมายกระจายอยู่ทั่วประเทศ บ้านหลังแรกของออกคงจะเป็นตำนานและเป็นบันทึกหน้าใหม่ของคนไร้บ้าน เพื่อให้สังคม ได้เรียนรู้และร่วมกันหาทางออกต่อไป...

พอช. ก้าวสู่ปีที่ 16 อย่างมั่นคง

ด้วยการประสานทุกภาคี ใช้ความเข้มแข็ง สู่การสร้างความเป็นองค์กรชุมชนกิจจรรวาก
เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

"พอช. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง"

เป็นองค์กรมหาชนที่ทำงานเพื่อชุมชน

โคเค้นด้านการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม

โดยให้ชุมชนเป็นแกนหลัก

ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญ

ร่วมกับภาคประชาสังคมและภาคีต่างๆ ในท้องถิ่น

โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง พอช.ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวย ประสาน สนับสนุน

ทั้งยังเปิดโอกาสให้ภาคีทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน

เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้

อันนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
Community Organizations Development Institute (Public Organization)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
Ministry of Social Development and Human Security

912 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทรศัพท์ 0 2378 8300 โทรสาร 0 2378 8321 อีเมล : codi@codi.or.th เว็บไซต์ : www.codi.or.th